poezia austriacă modernă

«Între prea specific și nespecific, între un spațiu spiritual prea restrîns și unul vag, fără limite, poezia austriacă de azi își caută și își află chipul propriu, marcînd pînă acum remarcabile victorii.

Trebuie menționat că într-o cultură ca cea austriacă, încărcată de memoria adînc stratificată a valorilor trecute, și a năruirii multora dintre ele, victoriile nu se pot obține decît într-un raport tensional față de acestea, de preluare și de negare, de asimilare și de refuz. Orientată către dezbaterea universului contemporan, sfîșiat de contradicții, înclinată spre experiențe poetice-limită, lirica austriacă de azi participă din plin la marele proces bivalent al poeziei moderne; detașarea, autonomizarea ei specifică, cu prevalarea tehnicii poetice, mergînd pînă la formula criptică și la cultul inițiatic, iar, pe de altă parte, deschiderea ei către problematica existenței contemporane, către dramaticele ei aspecte.

Nădăjduim că selecția și tălmăcirile făcute vor contribui, în aria limbii române, la o mai justă și mai limpede conturare a profilului acestei poezii, a trăsăturilor ei de o ascuțită sensibilitate și de un rafinament artistic fără egal.

Ne-ar plăcea ca cititorul, parcurgînd cartea, să realizeze aportul de covîrșitoare însemnătate pe care lirica austriacă modernă l-a avut și îl are în patetica expediție a poeziei universale spre zonele cele mai adînci, spre spațiul labirintic, incomensurabil al spiritului.»

MARIA BANUȘ



Lei 5

editura minerva

575

poezia austriacă modernă





poezia austriacă modernă

de la rainer maria rilke pînă în zilele noastre

Coperta : *Manuel Zelter*

poezia austriacă modernă

de la rainer maria rilke pînă în zilele noastre

ANTOLOGIE ŞI TRADUCERI DE
MARIA BANUŞ ŞI PETRE STOICA
PREFAŢĂ DE
MARIA BANUŞ
PREZENTAREA AUTORILOR DE
PETRE STOICA

1970

EDITURA MINERVA
BUCUREŞTI

PREFAȚA

Nu numai cărțile își au soarta lor ci și prefețele. A noastră vine la un relativ scurt interval după substanțialul și amplul studiu introductiv al lui Dieter Schlesak la antologia prozei austriece moderne, apărută în aceeași colecție „Biblioteca pentru toți“ (1968).

Astfel predestinată, introducerea de față va schița, mai sumar decît ar fi făcut-o în alte împrejurări, coordonatele social-politice și spirituale ale poeziei austriece moderne.

Pentru că din același sol, din aceeași istorie, din același climat psihic și spiritual, din care s-a născut proza, s-a hrănit și floarea lirismului austriac, acea „Rosa chymica austriaco-hispanica“, cum o numește Heimito von Doderer, într-un eseu al său, punînd chiar strania și cutezătoarea formulă sintetică drept titlu acelei lucrări.

Vom reveni, mai încolo, asupra simbolului, asupra semnificației lui deosebite în climatul liricii austriece. Deocamdată reținem doar adjectivul „chimic“ ce ne duce direct la ideea unui amestec intim, organic, de elemente eterogene, amestec ce provoacă transformări esențiale în chiar structura celulară, de bază, a fenomenului ce ne preocupă.

Dacă nu există și nu poate fi vorba de cultură națională în stare pură, dacă oricare din culturile evoluate este beneficiara și moștenitoarea unor multiple straturi de rodnice influențe multinaționale, atunci cînd abordăm cultura austriacă dăm, în această privință, de o situație limită, de o situație complexă și paradoxală, produs și geneză totodată a unui destin nu mai puțin complex și paradoxal.

Același Helmito von Doderer abordează problema structurii supranaționale a conștiinței naționale austriece.

Sub acest semn, al paradoxului și al complexității, trebuie să ne situăm, dacă vrem să înțelegem specificul și problematica artei, literaturii și prin urmare a poeziei austriece. Nimeni nu va nega existența de sine stătătoare a poeziei sud-americane, de limba spaniolă, și nu o va confunda cu poezia hispanică. Nimeni nu asimilează poezia nord-americană, scrisă în limba engleză cu poezia marii Britanii. Dar există și azi mulți și serioși critici și istorici literari care înglobează, fără rezerve, literatura austriacă de ieri și de azi, literaturii germane. Ei menționează de pildă: *„cutare scriitor s-a născut la Viena"*, așa cum menționează că alt cutare scriitor s-a născut la Berlin. Nu se poate spune că ar scăpa din vedere, ba, uneori, analizează chiar, cu grijă și pricepere, climatul specific de dezvoltare al poetului vienez — dar atît. Ei nu merg mai departe în înțelegerea fenomenului, în recunoașterea specificității naționale și apartenenței poetului la o comunitate psihică, spirituală, organic și temeinic constituită într-un tot, care se cheamă literatura austriacă.

Anexionismul acesta cultural și-a găsit replica energică, subtilă și convingătoare în luările de poziții, explicite sau implicite, ale unor străluciți oameni de cultură austrieci, care au analizat fenomenul culturii naționale,

nu ca pe o *„abstractă comunitate a unui dialect"*, ci ca răspunsul spiritual la un destin istoric comun şi care continuă să acţioneze în mod curent (Herbert Eisenreich: *Neîncrederea creatoare* sau *Este literatura austriacă o literatură austriacă?*).

Partea centrală a Europei, numită Austria, făcuse parte integrantă din imensul imperiu romano-germanic (Ostmark — marca de est). În secolul al XVI-lea ea devine o puternică unitate autonomă, centralizată; în secolul al XVII-lea — bastion al catolicismului împotriva mişcării protestante.

Această situaţie duce la slăbirea legăturilor cu Germania, unde protestantismul, după sîngerosul război de 30 de ani, căpătase drept la existenţă.

Prin jocul complicat al căsătoriilor şi drepturilor de succesiune habsburgice, prin anexiuni teritoriale, contactul cu Italia şi Spania — ţări catolice — ia multiple forme, care înrîuresc profund fenomenul cultural-artistic din Austria.

Înfrîngerea acesteia de către prusieni, în 1866, duce la desprinderea statului din imperiul german. Se constituie monarhia duală, austro-ungară, stăpînitoare peste un conglomerat de naţiuni cu tradiţii şi interese divergente.

Destinul istoric comun — sugerat de noi doar prin cîteva sumare jaloane calendaristice — şi-a pus indelebil pecetea asupra culturii austriece, climatului ei propriu, paradoxului fundamental care o caracterizează.

Înaintea lui Heimito von Doderer, Robert Musil, în monumentalul său roman *Omul fără însuşiri*, care e în acelaşi timp una din cele mai temerare şi mai subtile meditaţii filozofice asupra realităţii austriece, a surprins şi a analizat, sub toate unghiurile de vedere, acea structură supranaţională a conştiinţei naţionale de care vorbeşte Heimito von Doderer.

Sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului nostru — cu care se deschide şi antologia de faţă — epocă

de aur a culturii şi literaturii austriece, e totodată răstimpul lungului amurg al imperiului habsburgic austro-ungar. Sub eşafodajul samavolnic unificator al unei structuri de stat birocratice, rigide, puternic ierarhizată, colcăiau nemulţumirile, tendinţele centrifuge, setea de independenţă a naţiunilor subordonate.

Sub o aparentă stabilitate, sub superficiala „douceur de vivre" sau „Gemütlichkeit" a societăţii vieneze, sub umorul şi scepticismul nonşalant al cafenelelor intelectuale, forţele latente ale unei realităţi violente, tragice, se maturizau. Timpul înainta cu paşi vătuiţi, dar înregistraţi de auzul lăuntric al artiştilor, către primul război mondial, care avea să se termine cu înfrîngerea Puterilor Centrale şi cu pulverizarea imperiului austro-ungar. Vom reveni asupra acestui moment crucial şi asupra consecinţelor lui în ce priveşte poezia postbelică.

Aspectul pe care vrem să-l reţinem deocamdată şi care a marcat hotărîtor literatura austriacă modernă e acela de stat plurinaţional al monarhiei austro-ungare de la începutul secolului nostru. Înăuntrul vastelor lui hotare, semnele premonitorii ale dezintegrării erau receptate de conştiinţa poeţilor cu acuitate.

Pe bună dreptate cercetătorii literaturii austriece subliniază profundele ei legături şi afinităţi cu sfera de cultură slavă, romanică sau maghiară, legături cel puţin tot atît de solide şi de intime ca şi cele pe care, în mod firesc, le are cu literatura de aceeaşi limbă din Germania. Unii le consideră chiar pe cele din urmă mult mai puţin substanţiale, afirmînd, cu subtilitate, că deşi se scrie în aceeaşi limbă, nu e vorba totuşi de „aceeaşi limbă".

Relaţiile strînse pe care imperiul habsburgic catolic le-a întreţinut cu Spania şi Italia, focare centrale ale catolicismului, ale contrareformei şi barocului, au avut

fără îndoială un efect hotărîtor asupra specificului afectiv și stilistic al culturii austriece.

În ciuda invaziei tehnice și a aspectelor stilistice moderne, călătorul care pășește pe pămînt austriac are și azi impresia că se cufundă într-o lume a barocului ; nu numai în parcuri, palate, muzee, străzi și cafenele recunoaștem fără greș acel aer propriu, și greu definisabil, al unei culturi, ci și în literatură, mai ales în literatură. Și, mai ales, în cele mai fine, mai sensibile nervuri ale ei : în poezie.

Atunci cînd vorbim de baroc în literatura austriacă ne referim, așadar, nu la o categorie fixată în timp, reprezentată prin amprenta stilistică a unei epoci anumite (secolele XVII și XVIII) ci, dincolo de aceasta, la o categorie cu caracter general (așa cum vorbim și de clasicism sau romantism, în ambele sensuri), avînd desigur conexiuni lăuntrice profunde cu cea dintîi : matcă stilistică, devenită substanță, mediu, stare, amintire confuză, atmosferă spirituală, mod specific de percepție și de reprezentare.

Dacă pornim de la baroc, în accepțiunea lui istorică, temporală, constatăm că el e o reacție la armonia statuată, clasică, renascentistă și că, împotriva concilierii contradicțiilor, el vine cu o dezvăluire și o descătușare a lor, într-o dinamică încordată, dramatică, a operei. Tendințe contrare se ciocnesc, se polarizează sau se întrepătrund, dînd o configurație specifică barocului : patos și interiorizare, voluptate a vieții și voluptate a morții, teamă de viață și teamă de moarte, senzualism și asceză, cult al formei clasice și sete de trăire mistică.

Dacă asemenea trăsături ale barocului sînt reprezentate cu prisosință în cultura austriacă, altele, care-i modulează într-un chip specific caracterul, vin să se adauge fondului general.

Contactul intim, osmotic cu ethosul și spiritul slav, maghiar, latin (la care se adaogă înrîuririle orientale),

caracterul aparent statornic, imuabil al absurdei, terifiantei structuri statale, sub care obscure semne prevestitoare ale viitoarelor seisme sînt înregistrate de gînditori şi de poeţi, viziunea catolică de viaţă cu al ei *„vanitas vanitatum“*, ce nu exclude voluptatea senzorială şi puterea imaginii — viziune potenţată de amurgul imperiului — toate aceste împrejurări imprimă poeziei austriece note, acorduri proprii, cu ecou prelung în conştiinţa universală.

Străină, rar întîlnită în poezia austriacă este nota de violenţă, de opoziţie făţişă, de spargere impetuoasă a normelor existente.

Psihicul poetului austriac se refuză negărilor brutale. Chiar atunci cînd patosul revoluţionar se impune, ca la Franz Werfel, de pildă, într-o anumită perioadă a creaţiei sale, el capătă o tentă mesianică, de esenţă iudeocreştină.

„Weltschmerz“-ul romantic, suferinţa universală se grefează în lirica austriacă pe un fond de blîndeţe melancolică. El nu merge către cultul morţii, ci către blajina ei integrare în curgerea înceată, dureroasă a devenirii. Sfîşierile lăuntrice sînt estompate de magica melodie a versului, prin care răzbat pînă la noi magia fonică şi muzica interioară, în aceeaşi măsură. Polarizările, manifeste în întreaga artă austriacă, se fac simţite cu precădere în poezie : o poezie a juisării senzoriale, a prezenţei obiectului real, basculează permanent în setea de absolut, în absorbirea realităţii exterioare de către universul interior *(„Innerlichkeit“)*.

Interiorizarea, universul lăuntric al artistului se autonomizează şi capătă în creaţia finală a unor mari poeţi, ca Rilke şi Trakl, valoare în sine, devine univers de sine stătător, singura nădejde de mîntuire şi de permanenţă, într-o lume faptică, absurdă, fărămiţată, pusă sub semnul îndoielii şi al irealităţii.

Graniță îndeobște convențională între o lume și alta, între un mod de existență și de sensibilitate și altul, pragul secolului nostru este, în cazul literaturii austriece, un moment delimitativ, mult mai puțin arbitrar decît în cazul altor literaturi.

După ultimele decenii ale secolului trecut, în care se practicase o poezie minoră, devitalizată, începutul noului secol cunoaște eflorescența explozivă a unor personalități poetice de prim rang.

Numele unui Rainer Maria Rilke, Hugo von Hofmannsthal, Georg Trakl (pentru a nu-i pomeni decît pe *Cei Trei Mari)* se înscriu pe prim plan, nu numai în patrimoniul culturii austriece, nu numai în spațiul literaturii de limbă germană.

Ei sînt figuri de prim ordin ale poeziei universale. Înrîurirea lor asupra evoluției poeziei moderne a fost puternică și iradiația ei, puterea ei de fascinație și de modelare a sensibilității poetice nu a încetat nici azi.

După o perioadă scurtă de reflux a acestei influențe, în anii următori celui de al doilea război mondial, poeți ca Rilke și Trakl cunosc azi o nouă audiență. Nevoia de interiorizare a omului modern, amenințat la un grad nemaiîntîlnit, pînă acum, de alienare și reificare, își găsește refugiu în vastul univers labirintic, suprasensibilizat al lui Rilke, în crepuscularele, transparentele grădini suprareale ale lui Trakl.

Trecerile line de la o stare la alta, repulsia față de violență, pe care le menționam mai înainte, ca trăsături constitutive, specifice ethosului austriac, se fac simțite și în evoluția, în metamorfozele poetice ale celor trei figuri proeminente.

Crescuți în climatul postromantic, epigonal, ei intră în zona de influență a impresionismului, fără bruschețe, fără prăbușiri și falii lăuntrice, fără proclamații incendiare de rezonanță literară.

Cu un an mai vîrstnic ca Rilke, Hugo von Hofmannsthal deschide seria celor trei mari poeţi austrieci. El este poate cel mai reprezentativ exponent al culturii austriece, al climatului ei, al acelui — imposibil de prins într-o singură formulă — spirit al Europei centrale, produs al unor multiple stratificări de culturi naţionale. Melancolia, fragilitatea, luciditatea unei lumi, conştientă de valorile spirituale pe care le acumulase şi ale căror purtătoare era, dar care totodată îşi presimţea apropiatul sfîrşit, găsesc în lirica lui Hofmannsthal, o expresie cizelată, melodioasă, de o graţie dureroasă, de o inefabilă voluptate.

Că trăieşte pe pragul a două lumi, că nu va putea depăşi în poezia sa criza sfîrşitului de secol, criză de substanţă şi de limbaj, Hofmannsthal o înţelege de timpuriu. El analizează cu subtilitate în *Scrisoarea lordului Chandos* impasul pe care îl trăieşte şi trage concluziile: la 27 de ani încetează de a mai scrie poezie. De aci înainte lirismul său se va manifesta difuz în opera dramatică. Dar atît cît este, de proporţii destul de reduse, lirica lui Hofmannsthal, de factură impresionistă, barocă, avea să atragă în orbita ei şi să înrîurească, prin puritatea sunetului şi rafinamentul ei incantatoriu, prin ornamentaţie şi desfăşurare somptuoasă, prin rigoarea stilistică, formală, şi fluiditatea muzicală, lăuntrică, generaţii de poeţi austrieci.

Ceilalţi doi mari poeţi, care urmau să-l depăşească în lirică prin profunzime şi originalitate — Rilke şi Trakl — se iscă în literatură sub semnul poeziei hofmannsthaliene, sub semnul melodiosului său impresionism.

Prima parte a creaţiei lor poartă, în cele mai intime fibre ale ţesutului poetic, urmele consubstanţialei intimităţi cu opera lui Hofmannsthal. Aceasta intrase de timpuriu, din adolescenţă, în raza celebrităţii şi exercita

o mare putere de atracție asupra noii poezii austriece de la cumpăna secolului.

Demnă de luat aminte e intrarea lui Rainer Maria Rilke prin devenire lentă, prin căutări și revelații existențiale și estetice în cîmpul magnetic al expresionismului. Trecerea se face, și acum, discret — dar cu profunde repercusiuni asupra operei lui — dintr-un flux de sensibilitate și de viziune literară într-altul.

Purtător al unei flamuri de rebeliune estetică, expresionismul irupea, ca mișcare literară, împotriva evanescenței impresioniste și a platului verism naturalist.

El aducea cu sine patosul negator, se opunea realității mercantile, dezumanizante, premergătoare războiului (iar mai tîrziu războiului și crizei postbelice).

Expresionismul însemna dezlănțuirea supraeului și proiectarea lui într-o lume dinamică, într-o creație cosmică, demiurgică, într-o suprarealitate ostilă platitudinii, cruzimii, alienării burgheze.

Se lansa un strigăt după o nouă lume, o nouă credință.

Ca orice curent novator, expresionismul intră în viața literară zgomotos, cu obișnuitul cortegiu de pamflete, proclamații, manifeste și polemici. Apărea torențial, ca o mișcare unitară. Curînd, ca și romantismul, la vremea sa, avea să se scindeze în tendințe divergente, antagonice uneori.

În lirica tîrzie a lui Rilke aflăm impulsurile prime, motivele centrale ale expresionismului : interiorizarea lumii obiective, însuflețirea ei printr-o trăire de intensitate mistică, care duce la crearea unei realități secunde, orfice, opusă civilizației tehnice unde *„în prăvălii adînci, aurul e acasă și domn“ (Sonetele către Orfeu,* Partea a doua, XIX).

Fără îndoială că cel mai de seamă reprezentant al expresionismului în poezia austriacă e Georg Trakl. Fluentă, nespectaculară dar profundă e și alunecarea liricii

lui timpurii, melodios impresionistă, cu învăluitoare, magice rezonanțe într-un *„nou limbaj al viziunilor, al zguduirilor apocaliptice, al dorului după o umanitate izbăvitoare“* (Fritz Martini : *Deutsche Literaturgeschichte*, p. 539).

Tragica lui moarte, la numai 27 de ani, în plină oroare a primului an de război, avea să comprime metamorfozele intime ale poeziei trakliene într-o operă de proporții relativ reduse, dar de o mare densitate. Dislocarea explozivă a unei ordini ce nu mai putea fi acceptată duce la fragmentarismul imagistic tipic expresionist, la ruperea unității formale într-o suită de tropi, de momente fulgurante, desprinse dintr-un tainic focar central al poemului, ascuns undeva, îndărătul cuvintelor.

Așa cum menționam la începutul acestor însemnări preliminare — pornind de la eseul lui Doderer — poate că nici unul din simbolurile poetice pe care le-a vehiculat poezia începutului de veac nu este mai pregnant și mai reprezentativ pentru climatul specific austriac ca laitmotivul trandafirului.

În profunzimea catifelată a petalelor lui, în lenta lui desfoliere, în bogăția de nuanțe și în delicata lor contopire, sînt ascunse și vechi tîlcuri mistice, și ecouri autumnale. Plenitudinea vitală, senzuală, se întîlnește în trandafir cu senzația vremelniciei, a sfîrșitului, într-un tot inefabil :

Bogat era spațiul de ele, mereu mai pline și mai sătule,
durabile roze : și deodată se risipesc,
poate-ntr-o seară. Căderea decisă a petalelor
sună pe muchia căminului ca niște-aplauze-ncete.

(Rilke, *Poeme tîrzii*)

Amurgul imperiului, climatul și problematica lui se reflectă și în opera altor proeminenți poeți ai începutului de veac. Franz Werfel, unul din întemeietorii expresionismului, dă glas în toată opera sa unor sfîșietoare

contradicții, pendulînd mereu între patosul mesianismului revoluționar și mistica transcendentă.

Theodor Däubler, un alt prestigios reprezentant al curentului expresionist, aduce în lirica austriacă, pecetluită de „*Weltschmerz*" (suferința existențială), o notă aparte de vizionarism, somptuos colorat, de contemplație îndeobște senină, de cenestezie cosmică.

Ne-am oprit mai îndelung asupra barocului și expresionismului pentru că ambele categorii și tendințe estetice sînt organic, indisolubil legate de esența poeziei austriece din secolul al XX-lea, pentru că ambele răspund atît intimei alcătuiri a spiritului austriac, cît și dramaticii deveniri istorice care le-a modelat.

Trăsături ale lor, specifice, reapar ca permanențe stilistice, ca ecouri din adînc în cea mai recentă, în cea mai tînără poezie a zilelor noastre.

Mai mult ca oriunde în altă parte, primul război mondial a însemnat în inima Europei Centrale, o falie istorică, un traumatism psihic și spiritual.

Mica Austrie republicană, constituită pe ruinele imperiului bicefal, trebuia să-și revizuiască vechile temeiuri de viață și ierarhii de valori. Cafeneaua vieneză continua să trăiască, cu ironia și antiironia ei, cu persiflajul și foiletonismul ei, dar spiritul revoluționar, ascuțitele ciocniri politice își făcuseră și ele loc cu violență, făcînd să explodeze nu numai vechiul climat antebelic, relativ pașnic, dar și relativa unitate și continuitate a generațiilor.

În descumpănire, în criză social-istorică, poeții își căutau soluțiile existențiale și estetice în direcții divergente, continuitatea și coeziunea lăuntrică erau rupte. Curentele, tendințele se pulverizară în personalități și unicate, ce-și căutau răzlețite propriul drum : unii se îndreptau spre un nou realism („*Neue Sachlichkeit*"), spre activismul politic, alții își căutau soluțiile, formula estetică și

spirituală în orfism, misticism, în suprema interiorizare, ducînd pînă la punctul limită direcțiile potențiale ale expresionismului.

Dacă pînă la *„Anschluss“* și la instaurarea nazismului în Austria (1938), se mai poate vorbi de o perioadă de împliniri, de creații mature și de deplină eflorescență ale unor personalități ce se conturaseră încă înaintea primului război mondial, după înscăunarea dictaturii naziste, procesul de dezagregare ia proporții tragice. Unii apucă drumul exodului (Werfel), alții se refugiază într-un mohorît exil intern (chiar un poet ca Weinheber, care fusese ispitit la un moment dat de ideologia *„Blut und Boden“* — sînge și pămînt — a naționalismului hitlerist). Cenușiul și stridențele patriotarde se întind peste poezia oficială.

Abia după înfrîngerea nazismului, după anii imediat următori celui de-al doilea război, ani de profundă mizerie și derută, de redeschidere a unui dureros proces moral, de recîntărire a valorilor spirituale, se poate vorbi de o *„generație regăsită“* (cum a numit-o publicistul austriac Hans Weigel).

În condiții materiale extrem de grele — care făceau din apariția unei reviste literare sau a unei plachete de versuri probleme adeseori insurmontabile — în ambianța politică și morală amintită mai înainte, avu loc totuși prima și puternica izbucnire de lirism autentic de după război, ale cărui ecouri durează și azi.

Experiența tragică, traumatizantă a dictaturii, a măcelului, a bestialității naziste își găsi expresia nemijlocită (Guttenbrunner, Toman) sau trecută prin filtrele suprarealității (Paul Celan) ; începură să se audă glasurile lirice de o puternică autenticitate ale Christinei Lavant, Christinei Busta, Friederikei Mayröcker.

O dată cu începutul deceniului șase, în condițiile recîștigării independenței statale și refacerii economice,

forțe noi, tinere, înclinate spre experimentul poetic, mergînd de la suprarealism la poezia concretă, se adăugară vechilor contingente: Andreas Okopenko, Hans Carl Artmann, Ernst Jandl, René Altmann, Hanns Weissenborn sînt și astăzi în fruntea avangardei poetice.

Dură, critic lucidă în fața unei lumi alienate, poezia multilateralei Ingeborg Bachmann avea să găsească răsunet mondial, ca și cea atît de diferită, în criptica, învăluita ei magie verbală, poezia celanescă, mai sus citată.

Dintre multele și reliefatele personalități poetice ce s-au impus în deceniul șase să menționăm cel puțin numele preatimpuriu dispărutei Hertha Kräftner, întunecatele tablouri în aqua forte ale lui Thomas Bernhard, poezia concret imagistică a lui Wieland Schmied.

Iar dintre ultimii intrați în cîmpul magnetic al poeziei și al receptivității critice: H. C. Meyer, Walter Buchebner, Elfriede Gerstl.

Dacă ar fi să găsim un numitor comun demersurilor poetice, esențial diferite — neconstituite în curente literare închegate, diferențiate — ale liricii austriece de astăzi, ar fi poate atitudinea polivalentă, complexă, în fața realității și a artei, adoptată de eșalonul ei cel mai reprezentativ.

Devreme maturizată de o experiență tragică neuitată, majoritatea poeților ia distanță, necesară unui serios examen critic, atît în fața evenimentului exterior, cît și a instrumentarului poetic. Detașarea nu înseamnă refuzul răspunderii. Dimpotrivă. Conștiința de sine a poeziei și a rolului ei e prezentă și gravă. Acuitatea dialogului dramatic sau tragic între lumea interioară și cea exterioară se face simțită la majoritatea poeților menționați mai înainte, ca și la ceilalți pe care ne-am străduit să-i cuprindem cît mai reprezentativ în culegerea de față.

Chiar aparent arbitrarele focuri de artificii verbale ale unui H. C. Artmann nu sînt străine de dramaticul dialog.

Dezvoltarea economică, creşterea buneistări materiale (în ciuda momentelor de recesiune), relativa însufleţire a vieţii literare, nu pot obnubila, în conştiinţa poeţilor, nici criza existenţial-istorică prin care trece umanitatea contemporană, nici problematica specific austriacă.

Din nexul acestei problematici e de ajuns să desprindem două elemente conexe, deşi, situate aparent, la poli opuşi : primejdia unui universalism cultural rău înţeles de unii, care riscă să estompeze pînă la desfigurare şi inform trăsăturile originale ale artei şi literaturii naţionale, şi, la celălalt pol, un provincialism de tip tradiţional, îngust, închistat în sine, lipsit de orizont şi perspectivă.

Între prea specific şi nespecific, între un spaţiu spiritual prea restrîns şi unul vag, fără limite, poezia austriacă de azi îşi caută şi îşi află chipul propriu, marcînd pînă acum remarcabile victorii.

Trebuie menţionat că într-o cultură ca cea austriacă, încărcată de memoria adînc stratificată a valorilor trecute, şi a năruirii multora dintre ele, victoriile nu se pot obţine decît într-un raport tensional faţă de acestea, de preluare şi de negare, de asimilare şi de refuz. Orientată către dezbaterea universului contemporan, sfîşiat de contradicţii, înclinată spre experienţe poetice-limită, lirica austriacă de azi participă din plin la marele proces bivalent al poeziei moderne : detaşarea, autonomizarea ei specifică, cu prevalarea tehnicii poetice, mergînd pînă la formula criptică şi la cultul iniţiatic, iar, pe de altă parte, deschiderea ei către problematica existenţei contemporane, către dramaticele ei aspecte.

Nădăjduim că selecţia şi tălmăcirile făcute vor contribui, în aria limbii române, la o mai justă şi mai limpede conturare a profilului acestei poezii, a trăsăturilor ei de o ascuţită sensibilitate şi de un rafinament artistic fără egal.

Dezvoltarea economică, creşterea buneistări materiale (în ciuda momentelor de recesiune), relativa însufleţire a vieţii literare, nu pot obnubila, în conştiinţa poeţilor, nici criza existenţial-istorică prin care trece umanitatea contemporană, nici problematica specific austriacă.

Din nexul acestei problematici e de ajuns să desprindem două elemente conexe, deşi, situate aparent, la poli opuşi : primejdia unui universalism cultural rău înţeles de unii, care riscă să estompeze pînă la desfigurare şi inform trăsăturile originale ale artei şi literaturii naţionale, şi, la celălalt pol, un provincialism de tip tradiţional, îngust, închistat în sine, lipsit de orizont şi perspectivă.

Între prea specific şi nespecific, între un spaţiu spiritual prea restrîns şi unul vag, fără limite, poezia austriacă de azi îşi caută şi îşi află chipul propriu, marcînd pînă acum remarcabile victorii.

Trebuie menţionat că într-o cultură ca cea austriacă, încărcată de memoria adînc stratificată a valorilor trecute, şi a năruirii multora dintre ele, victoriile nu se pot obţine decît într-un raport tensional faţă de acestea, de preluare şi de negare, de asimilare şi de refuz. Orientată către dezbaterea universului contemporan, sfîşiat de contradicţii, înclinată spre experienţe poetice-limită, lirica austriacă de azi participă din plin la marele proces bivalent al poeziei moderne : detaşarea, autonomizarea ei specifică, cu prevalarea tehnicii poetice, mergînd pînă la formula criptică şi la cultul iniţiatic, iar, pe de altă parte, deschiderea ei către problematica existenţei contemporane, către dramaticele ei aspecte.

Nădăjduim că selecţia şi tălmăcirile făcute vor contribui, în aria limbii române, la o mai justă şi mai limpede conturare a profilului acestei poezii, a trăsăturilor ei de o ascuţită sensibilitate şi de un rafinament artistic fără egal.

Ne-ar plăcea ca cititorul, parcurgînd cartea, să realizeze aportul de covîrşitoare însemnătate pe care lirica austriacă modernă l-a avut şi îl are în patetica expediţie a poeziei universale spre zonele cele mai adînci, spre spaţiul labirintic, incomensurabil al spiritului.

Şi ne-ar mai plăcea ca cititorul, captat de magica melodie a unora, sau zguduit, iritat de tonul aspru, de savantele disonanţe ale altora, să sesizeze orchestraţia remarcabilă a fiecăreia şi a întregului.

MARIA BANUŞ

AVERTISMENT

Ținînd seama de bogăția și varietatea peisajului poeziei austriece moderne, alegerea noastră s-a oprit asupra unui mare număr de autori : 77 în total. În prima parte a antologiei am grupat autorii pe curente, și apoi în ordine strict cronologică. Am început așadar cu reprezentanții „impresionismului vienez", cum denumesc istoriile literare poeții „decadenței", ai spiritului de fin de siècle. *Le urmează expresioniștii cu cîteva figuri poetice de vază (Georg Trakl, Franz Werfel, Theodor Däubler) care au ilustrat și în Austria această atît de importantă mișcare spirituală germană între anii 1910—1925. Expresionismul nu cunoscuse în Austria caracterul furtunos al noului* „Sturm und Drang" *cu centru seismic în Berlin. Spectaculosul, ostentația, irupția vulcanică și mai cu seamă patosul revoluționar sînt, în general, atribute străine poeziei austriece. Vlăstarul răzvrătit și ironic al expresionismului, dadaismul, încheie acest capitol al antologiei. Din păcate, e reprezentat de numai două nume : Walter Serner și Raoul Hausmann. Dacă pînă la acest moment nu am întîlnit dificultăți în orientarea grupurilor, în cazul autorilor din perioada interbelică ne-am aflat într-o dilemă pe care trebuie s-o rezolve atît antologiștii din Austria, cît și cei de aiurea. E vorba de acei poeți, unii dintre ei de talent remarcabil (ca Josef Weinheber,*

Paula Ludwig, Richard Billinger sau Wilhelm Szabo) pe care nu i-a putut cuprinde albia nici unei direcții estetice unitare, cu profil aparte, cum fuseseră curentele anterioare, impresionismul sau expresionismul. Fiindcă ele n-au existat. Cauzele sînt arătate în prefață, așa că repetarea lor aici nu-și mai află rațiunea. Produsul tipic al momentului dintre cele două războaie mondiale îl constituie figura creatoare individuală, care încorporează diferite tendințe estetice mai vechi sau noi (postexpresionism, noua obiectivitate, neoclasicism, natura magică, și, paradoxal, simbolism!). Avem de a face, cum pe bună dreptate spunea cineva, cu „o generație fără fizionomie". *Dispunerea autorilor doar după anul nașterii se impunea de la sine! Aceeași metodă simplă am adoptat-o, fără a ezita, în gruparea poeților consacrați în anii apropiați nouă. În cadrul acestei generații post-belice, deși s-au produs suficiente cristalizări estetice, perspectiva istoriei literare ne lipsește încă pentru a ne putea permite așezarea autorilor pe curente, școli literare sau, eventual, pe structuri.*

După cum e lesne de observat, în cazul poeților de după anul 1945, alegerea noastră este mai cuprinzătoare, dat fiind faptul că eliberarea Austriei a adus, treptat, lirica acestei țări la rangul european pe care nu-l mai cunoscuse de cîteva decenii. Ne-o dovedesc din plin numele unor Paul Celan, Ingeborg Bachmann, Christine Lavant, Christine Busta, Erich Fried și, mai recent, H. C. Artmann și Ernst Jandl.

Prezența cîtorva prozatori în antologia de față nu trebuie să neliniștească pe nimeni. Nu am vrea să ni se interpreteze intenția drept simplu gest de curtoazie față de scriitorii de renume universal ca Franz Kafka, Robert Musil sau Hermann Broch. Ne-am gîndit că, traducînd cîteva din poemele lor, vom da posibilitate cititorului român de a sesiza unele implicații adînci ale operei lor deosebit de complexe, luminînd-o dintr-un unghi mai

puțin frecventat. E bine să amintim faptul că Broch a scris aproape toată viața versuri, așa cum ne-o și dovedește primul volum al operei sale, consacrat în întregime liricii. De altfel, nici o antologie de poezie austriacă serioasă nu exclude numele prozatorilor amintiți!

Abundența materialului utilizat la alcătuirea antologiei noastre o sugerează din plin „Sursa poemelor", care succede prezentele rînduri. Volumele și revistele menționate, în bună parte ne-au fost puse la dispoziție de domnii Dr. Wolfgang Kraus, directorul „Societății austriece pentru literatură" și Dr. Otto Breicha, de la aceeași instituție. Astfel ei ne-au ușurat substanțial munca, și ca atare le aducem și pe această cale cele mai vii mulțumiri.

M.B. și P.S.

SURSA POEMELOR

AICHINGER, ILSE *Wo ich wohne (Erzählungen, Dialoge, Gedichte),* „Fischer Verlag", Frankfurt am Main, 1963.

ALTENBERG, PETER *Reporter der Seele,* „Stiasny Verlag", Graz und Wien, 1960.

ALTMANN, RENÉ *Frage und Formel (Gedichte einer jungen österreichischen Generation,* Herausgegeben von Gerhard Fritsch, Wolfgang Kraus, Hans M. Löw, Herbert Zand), „Otto Müller Verlag", Salzburg, 1963 ; *ALPHA,* 9/1959.

ARTMANN, HANS CARL *Verbarium (Gedichte),* „Walter-Verlag", Olten und Freiburg im Breisgau, 1966.

BACHMANN, INGEBORG *Gedichte, Erzählungen, Hörspiele, Essays,* „R. Piper & Co. Verlag". München, 1964.

BASIL, OTTO *Anruf ins Ungewisse,* „Stiasny Verlag", Graz und Wien, 1963.

BEER-HOFMANN, RICHARD *Das zeitlose Wort (Eine Anthologie österreichischer Lyrik,* Von Ernst Schönwiese), „Stiasny Verlag", Graz und Wien, 1964.

BERGAMMER, FRIEDRICH *Von Mensch zu Mensch (Gedichte),* „Verlag Kurt Desch", Wien-München-Basel, 1955.

BERNHARD, THOMAS *Auf der Erde und in der Hölle (Gedichte)*, „Otto Müller Verlag", Salzburg, 1957.

BILLINGER, RICHARD *Gesammelte Werke*, „Stiasny Verlag", Graz und Wien, 1955—1960.

BRAUN, FELIX *Das Nelkenbeet (Gedichte)*, „Bergland Verlag", Wien, 1965.

BROCH, HERMANN *Gesammelte Werke* (I), „Rhein Verlag", Zürich, 1953.

BUCHEBNER, WALTER *WORT IN DER ZEIT*, 11/1964.

BUSTA, CHRISTINE *Lampe und Delphin (Gedichte)*, „Otto Müller Verlag", Salzburg, 1955 ; *Die Scheune der Vögel (Gedichte)*, „Otto Müller Verlag", Salzburg, 1958.

CELAN, PAUL *Mohn und Gedächtnis (Gedichte)*, „Deutsche Verlags-Anstalt", Stuttgart, 1963 ; *Von Schwelle zu Schwelle (Gedichte)*, „Deutsche Verlags-Anstalt", Stuttgart, 1964.

CSOKOR, FRANZ THEODOR *Du bist gemeint !*, „Stiasny Verlag", Graz und Wien, 1959.

DÄUBLER, THEODOR *Dichtungen und Schriften*, „Kösel-Verlag", München, 1956.

DAVID, ERNST Mss. pus la dispoziție de autor.

EBNER, JEANNIE *Gedichte*, „Sigbert Mohn Verlag", Gütersloh, 1965.

EHRENSTEIN, ALBERT *Die Gedichte von Albert Ehrenstein*, „Verlag Ed. Strache", Leipzig/Prag/Wien, 1920.

FELMAYER, RUDOLF *Repetenten des Lebens*, „Stiasny Verlag", Graz und Wien, 1963.

FERRA, VERA-MIKURA *Schuldlos wie die Mohnkapsel*, „Stiasny Verlag", Graz und Wien, 1961 ; *WORT IN DER ZEIT*, 4/1959.

FRIED, ERICH *Gedichte*, „Claassen Verlag", Hamburg, 1958 ; *Reich der Steine (Zyklische Gedichte)*, „Claassen Verlag", Hamburg, 1963 ; *Warngedichte*, „Carl Hanser Verlag", München, 1964.

FRITSCH, GERHARD *WORT IN DER ZEIT*, 11/1962 şi mss. pus la dispoziţie de autor.

GERSTL, ELFRIEDE *WORT IN DER ZEIT*, 9/1959 şi mss. pus la dispoziţie de autoare.

GESSWEIN, ALFRED *Vermessenes Gebiet (Gedichte)*, „Otto Müller Verlag", Salzburg, 1967.

GONG, ALFRED *Manifest Alpha (Gedichte)*, „Bergland Verlag", Wien, 1961 ; *Das zeitlose Wort, op. cit.* ; *WORT IN DER ZEIT*, 1/1962.

GRAFE, FELIX *Das zeitlose Wort*, op. cit.

GUNERT, JOHANN *WORT IN DER ZEIT*, 6/1963.

GÜTERSLOH, ALBERT PARIS *Musik zu einem Lebenslauf (Gedichte)*, „Bergland Verlag", Wien, 1957.

GUTTENBRUNNER, MICHAEL Opferholz *(Gedichte)*, „Otto Müller Verlag", Salzburg, 1954 ; *Ungereimte Gedichte*, „Claassen Verlag", Hamburg, 1959 ; *Die lange Zeit (Gedichte)*, „Claassen Verlag", Hamburg, 1965.

HADWIGER, VICTOR *Ich bin (Gedichte)*, „Georg Heinrich Meyer Verlag", Leipzig und Berlin, 1903.

HANDKE, PETER *PROTOKOLLE* 67, Wien, 1967.

HARINGER, JAKOB *Die Dichtungen*, „Kiepenheuer Verlag", Potsdam, 1925 ; *Der Hirt im Mond*, „Stiasny Verlag", Graz und Wien, 1965.

HAUSMANN, RAOUL *MANUSKRIPTE*, 22/1968, Graz.

HENZ, RUDOLF *Das zeitlose Wort, op. cit.*

HÖLZER, MAX *Nigredo (Gedichte)*. „Insel Verlag", Frankfurt am Main, 1962.

HOFMANNSTHAL, HUGO VON *Gedichte*, „Insel Verlag", Leipzig, 1922.

JANDL, ERNST *Andere Augen (Gedichte)*, „Bergland Verlag", Wien, 1956 ; *WORT IN DER ZEIT*", 10/1962 ; *Laut und Luise (Gedichte)*, „Walter-Verlag", Olten und Freiburg im Breisgau, 1966.

KAFKA, FRANZ *Das zeitlose Wort, op. cit.*

KIESSLING, FRANZ *Seht, wie ihr lebt (Gedichte)*, „Kurt Desch Verlag“, Wien-München-Basel, 1955.

KOKOSCHKA, OSKAR *Die träumenden Knaben (Und andere Dichtungen)*, „Verlag Galerie Welz“, Salzburg, 1959.

KRÄFTNER, HERTA *Warum hier? Warum Heute? (Gedichte, Skizzen, Tagebücher)*, Verlegt bei „Stiasny“, Graz, 1963.

KRAMER, THEODOR *Vom schwarzen Wein (Gedichte)*, „Otto Müller Verlag“, Salzburg, 1956.

KRAUS, KARL *Worte in Versen*, „Kösel-Verlag“, München, 1959.

LAVANT, CHRISTINE *Die Bettlerschale (Gedichte)*, 1956; *Spindel im Mond (Gedichte)*, 1959; *Der Pfauenschrei (Gedichte)*, 1962. Toate volumele au apărut la „Otto Müller Verlag“, Salzburg.

LEIFHELM, HANS *Sämtliche Gedichte*, *„Otto Müller* Verlag“, Salzburg, 1955.

LEITGEB, JOSEF *Sämtliche Gedichte*, „Otto Müller Verlag“, Salzburg, 1953.

LERNET-HOLENIA, *ALEXANDER Das zeitlose Wort, op. cit.*

LUDWIG, PAULA *Gedichte*, „Langewiesche-Brandt Verlag“, Ebenhausen bei München, 1958.

MAYER, CONNY HANNES *Den Mund von Schlehen bitter (Gedichte)*, „Otto Müller Verlag“, 1960.

MAYRÖCKER, FRIEDERIKE *Aufforderung zum Misstrauen (Literatur, Bildende Kunst, Musik in Österreich seit 1945.* Herausgegeben von Otto Breicha und Gerhard Fritsch), „Residenz Verlag“, Salzburg, 1967, *WORT IN DER ZEIT*, 12/1962 și mss. pus la dispoziție de autoare.

MELL, MAX *Gedichte*, „Insel Verlag“, Wiesbaden, 1952.

MÜHRINGER, DORIS *Das zeitlose Wort, op. cit.*

MUSIL, ROBERT *Das zeitlose Wort, op. cit.*

OKOPENKO, ANDREAS *Grüner November (Gedichte)*, „R. Pipper & Co Verlag“, München, 1957 ; *Seltsame Tage (Gedichte)*, „Bechtle Verlag“, München und Esslingen, 1963.

PEYFUSS, MAX DEMETER *Verschlüsselt und versiegelt*, „Weilburg Verlag“, Baden, 1968 ; şi mss. pus la dispoziţie de autor.

PRERADOVIĆ, PAULA VON *Verlorene Heimat (Der Gesammelten Gedichte erster Teil)*; *Gott und das Herz (Der Gesammelten Gedichte dritter Teil)*, „Österreichische Verlagsanstalt“, Innsbruck, 1951 şi 1952.

RIEMERSCHMID, WERNER *Steinbrüche (Gedichte)*, „Otto Müller Verlag“, Salzburg, 1965 ; *WORT IN DER ZEIT*, 11/1965.

RILKE, RAINER MARIA *Sämtliche Werke*, „Insel Verlag“, Wiesbaden, 1955.

RÜHM, GERHARD *Die Wiener Gruppe* (Herausgegeben von Gerhard Rühm), „Rowohlt Verlag“, Hamburg, 1967.

SCHAUKAL, RICHARD VON *Gedichte*, „Albert Langen/ Georg Müller Verlag“, München-Wien, 1967.

SCHMID, WIELAND *Landkarte des Windes (Gedichte)*, „Otto Müller Verlag“, Salzburg, 1957.

SCHÖNWIESE, ERNST *Das zeitlose Wort*, *op. cit.*; *WORT IN DER ZEIT*, 4/1962 ; *WORT IN DER ZEIT*, 7—8/1964.

SERNER, WALTER *Dada (Eine Literarische Dokumentation*, heraugegeben von Richard Huelsenbeck), „Rowohlt Verlag“, Hamburg, 1964.

STEINER, FRANZ BAERMANN *Unruhe ohne Uhr (Gedichte)*, „Lambert Schneider Verlag“, Heidelberg, 1954.

SZABO, WILHELM *Landnacht*, „Verlag für Jugend und Volk“, Wien-München, 1965 ; *Schnee der vergange-*

nen Winter, „Stiasny Verlag", Graz-Wien-Köln, 1966.
TOMAN, WALTER *Distelvolk (Gedichte)*, „Kurt Desch Verlag", Wien-München-Basel, 1955.
TRAKL, GEORG *Die Dichtungen*, „Otto Müller Verlag", Salzburg-Leipzig, 1938.
VIERTEL, BERTHOLD *Dichtungen und Dokumente*, „Kösel-Verlag", München, 1956.
WALDINGER, ERNST *Die kühlen Bauernstuben (Gedichte)*, „Aufbau Verlag", Berlin, 1949.
WEINHEBER, JOSEF *Gedichte*, „Hofmann und Campe Verlag", Hamburg, 1966.
WEISSENBORN, HANS *ALPHA*, 4/1955 ; *ALPHA*, 9/1959 ; *ALPHA*, 12/1960.
WERFEL, FRANZ *Das Lyrische Werk*, „S. Fischer Verlag", Frankfurt am Main, 1967.
WILDGANS, ANTON *Buch der Gedichte*, „L. Stackmann Verlag", Leipzig, 1929.
WINDHAGER, JULIANE *Talstation (Gedichte)*, „Hofmann und Campe Verlag", Hamburg, 1967 ; *WORT IN DER ZEIT*, 7/1962 ; *Das zeitlose Wort, op. cit.*
ZERNATTO, GUIDO *Die Sonnenuhr (Gesamtausgabe der Gedichte)*, „Otto Müller Verlag", Salzburg, 1961.

I

„răsunătorul... cîntec de altădat'"

(RICHARD BEER-HOFMANN)

„rococo...
graţioasa Vienă, iat-o,
a lui Canaletto Vienă..."

(HUGO VON HOFMANNSTHAL)

„pîlpîietoarele plecări sărbătoreşti
în lumile de basme şi măşti..."

(RICHARD VON SCHAUKAL)

PETER ALTENBERG

ȘI ÎN SFÎRȘIT ȘI DORUL TRECE

Și în sfîrșit și dorul trece
cum flori se trec în hruba rece,
un pic de soare așteptînd.
Cum mor vietăți, neîngrijite
și toate cele părăsite !
Tu nu te mai întrebi : „Pe unde-o fi ?"
Calm te trezești și calm vei adormi.
Privești ca-n anii troieniți în amintire,
și unu-ți spune înțelept : „E pentru tine-o fericire!"
Și te gîndești că-i poate chiar așa,
mirat că nu ești bucuros de ea !

În romînește de Maria Banuș

RICHARD BEER-HOFMANN

MAGICIANUL

Umbre de-a lungul întregii vieţi am conjurat !
Le-am chemat la zi pe cele demult cufundate în
sumbra ţară —
eu, al umbrelor domn şi rob, care cu ele-a luptat,
cu sîngele său le-a adăpat, pînă cînd intonară,
extatic, răsunătorul lor cîntec de altădat'.
Ce mult dură, — chiar dacă s-a pierdut — jertfită
o viaţă-a fost, cîntării de umbre, risipită.

In româneşte de Maria Banuş

HUGO VON HOFMANNSTHAL

ADOLESCENTUL ÎN PEISAJ

De grădinari răzoare dezvelite,
Şi cerşetori puzderii pretutindeni
Cu negre legături la ochi şi cîrje —
Dar şi cu harfa şi cu izul tare
Al firavelor flori de primăvară.

Printre copacii goi tot peisajul :
Fluviul de-a lungul îl vedeai şi piaţa,
Şi mulţi copii se joacă lîngă iazuri.
El străbătea ţinutul fără grabă
Şi forţa-i o simţea — ştia că toate
Destinele din lume îl privesc.

Se îndreptă spre-acei copii străini,
Gata să îşi jertfească noua-i viaţă
Slujind pe acest prag necunoscut.
I se părea că tot ce poartă-n suflet,
Căi de demult şi amintirea-aceea,
De mîini unite şi de-mpărtăşire,
Nu sînt decît nimicuri fără preţ.

Doar de-o străină frumuseţe îi vorbea
A florilor mireasmă — şi văzduhul nou
Tăcut îl respira, dar fără dor
Se bucura că poate să slujească.

PROLOG LA CARTEA „ANATOL"

Grilaj înalt, gard viu de tisă,
armoarii cu aur şters,
sfincşi ce licăresc în tufe...
...Porţi, scrîşnind, se dau în lături.
Cu-adormitele-i cascade,
cu-adormiţii ei tritoni,
rococo şi prăfuită,
graţioasa Vienă, iat-o,
a lui Canaletto Vienă :
Una mie şapte sute şi şaizeci...
În havuzuri brune, verzi, tăcute,
neted-alb-marmoreene,
în reflexe de undine,
joacă peşti de-argint şi aur...
Şi pe iarba tunsă neted
se întind egale umbre
ale zvelţilor leandri ;
crengi se arcuiesc în boltă,
crengi se lasă, fac firidă
amoroaselor perechi —
semizei, semizeiţe —
ţepene, ceremonioase...
Trei delfini şiroaie-aruncă
şopotind, în cupa scoicii...
Se învîrtejeşte,-n aer

strălucind înmiresmată,
floarea de castan plutește
și se-neacă în havuzuri...
...După un tufiș de tisă,
clarinete și viole,
parcă amorașii cîntă,
așezați pe balustrade,
împletind cununi de floare,
și împrejmuiți de flori
ce din vasele de marmor
se revarsă : micșunele,
iasomie și liliac. .
...Pe terasă, între dînșii,
stau și doamnele cochete,
violeții monseniori...
Iar în iarbă, la picioare
și pe perne și pe trepte,
cavalerii și abații...
Alții-ajută alte doamne
din capitonate lectici
parfumate, să coboare...
...Pintre crengi lumini se iscă,
scînteiază pe căpșoare
blonde și pestrițe perne
și alunecă pe pietre și pe iarbă,
și alunecă pe schela
ce am dat-o doar de-o parte.
Vița, iedera se urcă
sus pe stîlpi și-i înfășoară
și tapițerii, covoare
flutură-n culori senzuale
pastorale îndrăznețe
concepute de Watteau ..
Și frunziș în loc de scenă
soare-al verii în loc de lămpi,
astfel noi jucăm teatru,

ne jucăm propriile piese,
gingaşi şi precoci şi trişti.
Comedia-acestui suflet,
clipele de azi şi mîine,
felu-acesta de-a simţi,
răul prins într-o formulă
graţioasă, vorbe line
şi imagini prea pestriţe,
semiobscure intuiţii,
agonii şi episoade...
Unii-ascultă, nu cu toţii...
Unii rîd, alţii visează
sau mănîncă îngheţată...
Unii spun galanterii...
...Albe pe tulpina-naltă,
leagănă-se-n vînt garoafe :
Stol de fluturi albi, de noapte,
şi un căţeluş de rasă,
spre păun latră uimit.

LA O CARTE DE ACELAŞI FEL

Aminte, aminte luaţi ! Stranie vreme
şi stranii-i sînt copiii aceştia : Noi !
Cine-ndrăgeşte mult blajinătatea
nu ne suportă, felul nostru-i aspru,
petrecerile noastre-s uimitoare :
„Improvizaţi o scenă în odaie
că domnişoara vrea să joace treatru !“
Gîndiţi că poate va veni ca muză,
cu părul despletit pe braţe goale,
purtînd uşoara-i liră aurită ?
Ca păstoriţă cu-o mioară dalbă,

cu fundă de mătase şi, pe buze,
cu un surîs, dulceag şi ieftin ca o rimă
de pastorală ? Sus, atunci, plecaţi !
Plecaţi, vă spun, de vreţi aşa ceva !
Sîntem insuportabili, sîntem altfel !
Din viaţa ce-o trăim făcut-am piesă
şi adevărul nostru se confundă
cu comedia noastră, lunecînd
asemeni unor cupe de scamator, deşerte —
din ce priviţi, mai păcăliţi sînteţi !
Din eul nostru facem petecuţe
la haine de păpuşi. Cum vorbe-adevărate
(de care-atîrnă zîmbete sau lacrimi
ca roua pe-un tufiş cu frunze aspre)
se înspăimîntă cînd se recunosc
în piesă împletite,-un pic fardate,
un pic asemeni sieşi, dar departe
de marea inocenţă dinainte !
S-a mai jucat aşa-ncîlcită piesă
cîndva ? Din sine ea ne scoate, n-are graţii
ca dansul sau cîntările pe apă,
şi-i totuşi cea mai plină de seducţii
din cîte piese ştim noi, cei de azi,
copiii-acestei stranii, stranii vremi.
Mai vreţi ceva ? Aşa sîntem şi basta,
dar de sînteţi dispuşi să ne-ascultaţi,
rămîneţi totuşi ! Nu-i cu supărare.

AMINDOI

În mînă cupa ea purta —
ca buza cupei gura sa —
în mers uşor şi cumpănit,
şi nici un strop n-a irosit.

Uşoară, tare, mîna lui :
Pe-un tînăr roib gonea călare
şi-l supunea cu nepăsare,
că tremurînd sta roibul şui.

Şi totuşi, cînd cercă să ia
din mîna ei uşoara cupă
amîndurora le fu prea grea

că tremurau aşa cei doi,
şi mîna rătăcea năucă,
iar vinul roş curgea şuvoi.

În româneşte de Maria Banuş

RICHARD VON SCHAUKAL

CASTELELE VECHI

Dragi îmi sînt castelele vechi cu steme cizelate,
deasupra portalului,
cu afumate tablouri de străbuni viguroşi, în săli
mohorîte,
vechi castele, prin ruinate ferestre cu bolţi
din înalt crenelat scrutînd spre valea împădurită.
Deasupra se caţără iedera, sprîncene smulse cu
forţa...
Liniştea curţii, unde paşii răsună pe piatră.
În parcul răvăşit cad frunze de toamnă,
largile scări
încă visează melodioase înclinări
de veşminte mătăsoase
ale căror parfumuri le tăinuiesc mai departe,
pîlpîietoarele plecări sărbătoreşti
în lumile de basme şi măşti...
În coroanele copacilor încărunţind
cuiburi îşi fac mari păsări
care zboară îndoliat şi greoi
aici şi acolo în jurul
suliţatelor turnuri...

COPIII

Acuma dorm, bălaie capete
au sprijinit domol pe mîinile subţiri.
Încet le potrivesc învelitoarea şi tăcut îmi tr[e]
alint[u]
peste frunţile pure îndărătul cărora
se ascund miracole, ce m-au uitat de mult pe min[e]

PHEBUS APOLON

Sub copitele armăsarului solar
aş vrea să sfîrşesc,
învîlvorat de rostogolitoarele roţi ale focului,
orbit de ochii strălucitori
ai lui Phebus Apolon,
care avîntă biciul de trăsnete
mare şi rece,
lins de flăcări,
peste coamele roşii.

PERSEPOLIS

În lumina albastră a lunii
se scaldă suple scări albe.
Umbre de coloane amuţite pe marmoreenele trepte.
Lacom adulmecînd,
cu labe de catifea
leii se furişează
pe scări în sus.

În româneşte de Petre Stoica

KARL KRAUS

DOI ALERGĂTORI

Aleargă doi alergători —
ochi îndrăzneţi, ochi temători.
Unu-i de nicăieri şi ţelu-atinge ;
altul, de la obîrşii,-n drum se stinge.
Cel de niciunde care ţelul l-a atins,
loc face celui ce în drum s-a stins.
Şi-acesta care-i pururi temător
ajunge totdeauna la izvor.

TRANSFORMARE

Toamna, o voce, peste mormînt, renunţînd
la universul tău, palidă soră a lunii,
logodnică gingaşă a tînguitorului vînt,
plutind sub stelele care pier —

oare chemarea duhului la tine însăţi te-a ridicat ?
Un uragan din deşert te-a dus înapoi în viaţa ta ?
Vezi, astfel un zeu călăuzea prima pereche
de oameni, înapoi, pe insula sacră !

Primăvară e astăzi. Herald tremurător al fericirii
fluturele de aur a venit prin cosmica iarnă.
Binecuvîntați în genunchi, ascultați cum tace
țărîna
Ea singură știe de jertfă și lacrimi.

PRIVIND UN FERPAR CIUDAT

Așa începe moartea ? La rubrica de-anunțuri ?
Aici ajungem ?
Un cimitir unde înmormîntarea e profanare ?
Doar poftă de cîștig în jurul sicrielor acestea.
Orice ar fi — întîi ziarul !
Iar au mai dus pe unul la locul de veci.
Și iar, pe încă unul.
Printr-un chenar de doliu banii sînt despărțiți de
moarte
ei vin pîn' la chenar, nu pîn' la moarte.
Aici este pămînt sfințit.
Nu-i de vînzare sufletul pentru-o pară.
Opriți — opriți — opriți ! Cine strigă, acolo din
cavou ?
8 coroane 40 !
8 coroane 40 ferparul !
În ferparul ăsta au fost băgate 8 coroane 40 !
Cine a scornit așa ceva ? Cui i-a trăsnit și asta ?
Priviți mai deaproape : un chenar de doliu —
neîndoios !
Și el înconjură-nștiințarea — în depozit —
nu-i un miraj. Stă scris aicea lămurit.
În jurul înștiințării chenar de doliu :
în depozit la —
în depozit la librarul Hugo Heller !

8 coroane 40 aruncă în mormînt !
8 coroane 40 zac în mormînt.
8 coroane 40 restituie mormîntul !
Cum, banii au murit ? Sau a murit o carte ?
Muri un autor.
Asta se vede-ndată din acel ferpar
vecin cu cel ce-anunță-nmormîntarea.
Poartă placate ce reclamă moartea ?
Ori e un stîlp pentru afișe ? Capul sus !
Nu banii au murit, ei, ei răpus-au moartea.
Și o jelesc acum. Iau cota parte.
Se-mpart pe loc impure condoleanțe.
Moarte-i falită. Calculul e simplu :
ea face tot ce poate
și ele tot ce pot.
Și pot !

În românește de Maria Banuș

CE TÎNĂR SÎNT. M-AŞ DĂRUI CU-NFIORARE

Ce tînăr sînt. M-aş dărui cu-nfiorare
oricărui zvon ce calea mi-o aţine ;
supus, în blînda vîntului strînsoare,
precum în parcuri plante suitoare
vrea doru-mi vrejurile să-şi anine.

Şi-oricărei arme pieptu-mi dezgolesc,
atît cît simt că pieptul se lărgeşte.
Căci este timp de drum să mă gătesc,
cînd din răcoarea-acestor maluri, ziua
în ţări fără de ţărmuri mă goneşte.

DE-A OAMENILOR VORBĂ ÎMI E GROAZĂ

De-a oamenilor vorbă îmi e groază.
Ei totul spun atît de desluşit :
asta se cheamă cîine şi cealaltă — casă,
şi aici e-nceput şi colò e sfîrşit.

Şi duhul lor mă sperie, cu jocul lui flecar,
ei ştiu tot, ce va fi, şi ce s-a-ntîmplat ;
pentru ei nici un munte nu mai e minunat ;
moşia, grădina, cu Dumnezeu li-s hotar.

Rămîneţi departe, strig şi apăr în gînd.
Mi-e-atît de drag s-aud lucrurile cîntînd.
Le-atingeţi voi ; sînt mute şi-ngheţate.
Voi îmi ucideţi lucrurile toate.

COPILĂRIE

Şi curge timpul şcolii-ndelungate,
cu-atîtea spaime vagi, cu aşteptare.
Singurătate, vreme-apăsătoare...
Şi-apoi afară : străzi sclipesc şi sună,
şi-n piaţă zvîrle apă o fîntînă,
şi în grădini, ce lumi nemăsurate.
Şi în hăinuţa ta să treci prin toate,
cum nimeni altul n-a trecut şi n-o să treacă :
O, straniu timp, o, vreme ce se-neacă,
o, tu, singurătate !

Şi să priveşti departe, afară, către ei :
bărbaţi, femei ; bărbaţi, bărbaţi, femei,
copii în vii culori, şi nu ca tine,
şi-aici o casă, uneori un cîine,
şi-ncredere şi groază ce mute, oscilează,
o, jale fără sens, o, vis, o, groază,
o, neagră adîncime !

Şi să te joci aşa, inel şi cerc şi mingi,
în parcul ce păleşte blînd în soare,
şi pe cei mari din goană să-i atingi,
sălbăticit şi orb de alergare,
dar cu paşi ţepeni, mici, tăcut, pe seară,
să mergi acasă, strîns de mînă, tare :
o, înţeles ce tot mai mult dispare,
o, frică, o, povară !

Şi ore-ntregi, la iazu-ntins şi sur
să-ngenunchezi cu o corabie mică
să uiţi de ea, căci altele-mprejur
şi pînze mai frumoase trec pe unde
şi să gîndeşti la chipul mic, obscur,
lucind din iaz ca iar să se cufunde.
Copilărie, o, imagini lunecînde,
unde ? Unde ?

CINA CEA DE TAINĂ

S-au strîns în juru-i tulburi şi miraţi,
iar el se-nchide ca-nţelepţii ; iată-l
cum dintre-ai lui se smulge, dintre fraţi,
şi ca un fluviu curge-nstrăinatul.

Îl năpădeşte vechea-nsingurare,
cea care l-a crescut spre fapte-adînci ;
iar va umbla printre măslini, şi-atunci
îl vor lăsa ce-i cel iubesc mai tare.

La cea din urmă cină i-a chemat
şi (cum alungă-mpuşcături un stol
din lan) cuvîntu-i de pe pîini a alungat
mîinile lor : spre el, neliniştit

se-ndreaptă-n zbor şi mesei dau ocol
şi caută scăpare. Însă el
e pretutindeni ca un asfinţit.

ZI DE TOAMNĂ

Doamne : e vremea. Vara a fost mare.
Coboară-ţi umbra peste ornice solare,
şi pe ogoare lasă vîntu-n voie.

Pline tu cere ultimelor fructe să devie ;
doar două zile mai de sud le dăruieşte,
dă-le îndemn spre împlinire şi goneşte
în vinul greu dulceaţa cea tîrzie.

Cine acum nu are casă nu-şi mai face,
cine e singur, multă vreme o să fie,
el va veghea, citi şi lungi scrisori va scrie,
şi pe alei, încolo şi încoace,
neliniştit va rătăci, cînd frunze-adie.

CEAS GRAV

Cine plînge undeva în lume,
fără rost plînge în lume,
mă plînge pe mine.

Cine rîde undeva în noapte,
fără rost rîde în noapte,
rîde de mine.

Cine merge undeva în lume,
fără rost merge prin lume,
merge spre mine.

Cine moare undeva în lume,
fără rost moare în lume,
se uită la mine.

DACĂ AŞ FI CRESCUT PE UNDEVA

Dacă aş fi crescut pe undeva
unde sînt ceasuri zvelte, zile mai uşoare,
ţi-aş fi aflat o mare sărbătoare
şi mîinile-mi nu te-ar fi strîns aşa
cum uneori te strîng, fricos şi tare.

Acolo-aş fi-ndrăznit să te împart,
prezenţă, tu, ce nu cunoşti hotare.
Te-aş fi putut zvîrli, ca pe o minge, în talazu-nalt de bucurii,
să sară, să te prindă cineva
şi, spre căderea ta
să-nalţe mîinile cu dor,
tu, lucru al lucrurilor.

Să scaperi ca o lamă de oţel,
te-aş fi lăsat,
şi focul ţi-l strîngeam într-un inel
din aurul cel mai curat,
să mi-l poată ţine culcat
pe cea mai albă din mîini.

Te-aş fi pictat : nu pe un zid stingher,
ci dintr-o margine în cealaltă de cer,
şi te-aş fi plăsmuit cum un uriaş
te-ar plăsmui : ca foc, ca stei golaş,
ca pe simunul din deşert urcat —
sau
poate fi şi-aşa : eu te-am aflat
cîndva...

Prietenii mei sînt departe,
ecoul aud, rîsul lor nu-i,
şi tu : tu ai căzut din cuib şi eşti un pui
de pasăre, cu ghearele gălbui
şi ochii mari şi mă-ntristezi de moarte.
(Prea largă-i palma-mi pentru trupul lui.)

Şi-o picătură iau pe deget din izvor.
Ciulesc urechea : poate-o cauţi, însetat,
şi simt cum inimile noastre bat, şi-amîndurór
de spaimă bat.

CE-AI SĂ TE FACI, DOAMNE, DACĂ MOR ?

Ce ai să te faci, Doamne, dacă mor ?
Dacă mă sfarm ? (îţi sînt urcior).
Dacă mă stric ? (şi băutură-ţi sînt).
Sînt meşteşugul tău şi-al tău veşmînt,
cu mine rostul tău dispare.

În urma mea nu mai ai casă-n care
să te întîmpine cuvinte calde.
Cad eu, din ostenitele-ţi picioare cade
sandala de velur, mîngîietoare.

Mantaua ta cea mare se desprinde.
Privirea ta spre care se ridică
obrazu-mi cald precum o pernă mică,
va rătăci-ndelungă vreme după mine —
şi-n asfinţit de soare se va-ntinde
în poala rece-a pietrelor străine.

Ce-ai să te faci, Doamne ? Mi-e frică.

MUNTELE MĂSLINILOR

Sub cenuşii frunzare se urcă,
sur, şters printre măslinii din livadă
şi fruntea prăfuită şi-o lăsă
în praful mîinilor fierbinţi adînc să-i cadă.

Aceasta după toate. Şi astfel se sfîrşea.
Şi-acum să merg în vreme ce orbesc;
de ce vrei tu să spun c-ai exista,
cînd nici eu singur nu te mai găsesc.

Nu te mai aflu. Nici în mine, nu.
Şi nici în alţii. Nici în piatră nu eşti tu.
Nu te mai aflu. Singur sînt acu.

Sînt singur cu al oamenilor chin
pe care-am vrut prin tine să-l alin,
tu ce nu eşti. Ruşine mi-e cumplit...

S-a spus apoi : un înger a venit.

De ce un înger ? Ah, veni doar noaptea
şi frunzări prin pomi, nepăsător.
Apostolii mişcară-n visul lor.
De ce un înger ? Ah, veni doar noaptea.

Ea, ce veni, nu fu mai deosebită ;
așa vin sute și dispar.
Dorm cîini atunci și piatra-i ostenită.
Ah, noapte tristă, noapte-obișnuită,
ce-așteaptă să se facă ziuă iar !

Căci nu vin îngeri la acei ce-așa se roagă,
de dragul lor nu crește noaptea largă.
Cei ce se pierd de toate-s părăsiți,
de tatăl lor sînt dați uitării pradă
și de la sînul mamei sînt goniți.

CĂLUȘEII

Jardin du Luxembourg

Cu-acoperiș și umbra-i se-nvîrtește
un mic răstimp, ușor, întreaga ceată
de cai pestriți din țara cufundată,
ce șovăie-ndelung pîn-asfințește.
Da, la trăsură cîte unu-i înhămat,
dar toți privesc în față vitejește ;
un leu cumplit și roșu-i însoțește,
și alb, din cînd în cînd, un elefant.

Și-un cerb, ca-n codru-aidoma se-arată,
atît că are șa, iar sus, călare,
o fată vînătă și mică e-ncopciată.

Şi trece alb, pe leu călare, un băiat,
se ţine strîns, cu pumnul mic, înfierbîntat,
în timp ce leul limbă, colţi, arată.

Şi alb, din cînd în cînd, un elefant.

Şi trec şi fete, strălucind, călare,
prea mari aproape,-acum, în cavalcadă ;
din mijlocul vîrtejului, deodată
privesc în sus, în vag, în depărtare.

Şi alb, din cînd în cînd, un elefant.

Şi toate trec, grăbite să termine
se mişcă-n cerc, se-nvîrt la întîmplare.

Şi roşu, verde, sur, în treacăt vine,
un mic profil, abia-nceput dispare.
Şi-un zîmbet, uneori, întors încoace,
ce fulgeră-mbătat şi se desface,
în jocu-acesta, orb, fără suflare.

MORMINTE DE HETAIRE

Ele-s întinse-n părul lor cel lung,
cu feţe brune, trase-adînc în sine.
Cu ochii-nchişi ca de prea multă zare.

Hîrci, guri şi flori. Şi dinţii netezi —
piese-ntr-un joc de şah în miniatură
din fildeş, rînduite în şirag.
Şi flori, galbene perle, oase zvelte,
mîini şi cămăşi şi pînză veştejită
pe prăbuşita inimă. Dar jos,
acolo sub inele, talismane,
pietre-azurii (în dar de la drăguţi)
încă stă sexul — criptă liniştită
pînă sub boltă plină de petale.
Şi iarăşi perle, galben risipite —
cupe de-argilă arsă care-au fost
cu chipul lor ornate, cioburi verzi
de şipuri de pomezi cu iz de flori,
şi zei micuţi : domestice altare,
cer de hetaire cu extatici zei.
Şi brîie rupte, scarabei turtiţi,
făpturi micuţe cu gigantic sex,
gură ce rîde, dansatori şi-atleţi,
şi fibule de aur ca mici arcuri
pentru vînat şi păsări amulete,
şi ace lungi şi vaze delicate
şi-un ciob rotund pe-al cărui roşu fund,
ca o inscripţie neagră peste-o poartă :
a' celor patru cai picioare iuţi.
Şi iarăşi flori şi perle deşirate,
ale micuţei lire şolduri clare,
şi printre văluri care cad ca ceaţa
un fluture, al gleznei, ca iscat
din crisalida încălţării sale.

Şi astfel stau întinse printre lucruri
lucruri de preţ şi pietre, jucărioare,
nimicuri sparte (cîte zac în ele),
şi amurgesc ca fundul unui fluviu.

Vaduri de fluvii-au fost,
unde în valuri iuţi se aruncară
atîtea trupuri de adolescenţi
(ce se grăbeau spre viaţa lor de mîine)
şi-unde torente bărbăteşti vuiră.
Şi cîteodată coborau din munţii
copilăriei, cu sfieli, băieţii,
şi se jucau cu lucruri din străfund,
pînă-i prindea torentul în cădere.
Atunci lărgimea-acestui larg făgaş
o împlineau cu apă clar întinsă
şi-n locurile-adînci se-nvolburau ;
şi prima dată oglindeau şi ţărmuri
şi-ndepărtate strigăte de păsări,
cînd peste-o ţară blîndă, nopţi cu stele
creşteau în ceruri nicăieri închise.

Din „SONETE CĂTRE ORFEU"

(Partea a doua)

XIII

Stai despărţirii-nainte, precum în urmă
iarna o laşi ce se duce de-abia.
Căci între ierni e o iarnă ce nu se mai curmă,
şi, iarna-nvingînd-o, inima ta va scăpa.

Fii mort în Euridice — mai mult cîntînd suie iară,
suie mai mult lăudînd în relaţia curată.
Aici între cei care pier, în a declinului ţară,
fii un pahar sunător ce s-a spart cu sunetu-o dată.

Fii — şi totodată să ştii şi condiţia nefiinţei,
temei nesfîrşit al intimei tale vibraţii,
deplin s-o-mplineşti această singură oară.

Printre vechi, folosite, ca şi-ntre mute, confuze
rezerve-ale plinei naturi, printre sume nespuse,
voios te prenumără şi numărul fă-l să dispară.

Din „ELEGIILE DUINEZE"
ÎNTÎIA ELEGIE

Cine, dac-aş striga, m-ar auzi, din cetele
îngerilor ? Şi chiar dacă unul m-ar lua
deodată pe inima lui : aş pieri înaintea
prezenţei prea tari. Căci frumosul nu-i altceva
decît începutul cumplitului pe care abia-l îndurăm,
şi-l admirăm atît pentru că nepăsător, din dispreţ,
nu ne distruge. Cumplit e orişice înger.
Şi astfel mă stăpînesc şi înghit chemarea
suspinului sumbru. Ah, şi cine
ne poate-ajuta ? Îngeri nu, oameni nu,
şi isteţe vieţuitoare iau seama
că nu sîntem prea acasă
în lumea cea tălmăcită. Ne mai rămîne poate
vreun pom pe-o colină, pe care în fiece zi
să-l revedem ; ne rămîne strada de ieri
şi răsfăţata credinţă a unei obişnuinţe
căreia la noi i-a plăcut şi-a rămas şi nu s-a mai dus.
O, şi noaptea, noaptea, cînd vîntul plin de spaţiile lumii
ne mistuie faţa — cui n-ar rămînea, ea, cea dorită,
lin dezamăgind, ea care stinghera inimă

greu o amenință. E mai ușoară ea îndrăgostiților ?
Ah, ei își acoperă numai, unul celuilalt soarta.
Nu o știi încă ? Azvîrle din brațele-ți golul
către spațiile ce respirăm ; poate că păsări
văzduhul mai larg îl simt, în zbor mai intím.

Da, primăverile-aveau nevoie de tine. Unele stele
credeau că poți să le simți. Se ridica
spre tine un val, în trecut, sau
cînd treceai lîng-o fereastră deschisă
se dăruia o vioară. Totul era solie.
Ai dus-o la capăt ? Nu erai totdeauna
distrat de-așteptare, parcă toate-ți vesteau
o iubită ? (Unde să-i dai adăpost,
cînd, la tine, gînduri mari și străine,
intră și ies și, noaptea, adesea rămîn ?)
Dacă ți-e dor, cîntă-i pe-ndrăgostiți, nici pe departe
nu-i destul de nemuritor vestitul lor simțămînt
Aproape îi invidiezi, pe ei, pe cei părăsiți
ce cu atît mai iubitori îți părură ca cei alinați.
Începe pururi din nou lauda ce n-o poți atinge ;
adu-ți aminte : eroul durează, însuși declinul i-a
fost
numai pretext să existe : ultima-i naștere.
Însă pe-ndrăgostiți îi reia sleita natură
în sine, de parcă nu ar avea destule puteri
pentru două atare-mpliniri, te-ai gîndit oare
destul la Gaspara Stampa, într-atît încît vreo fată
de iubit părăsită, să-și spună, după înaltul exemplu
al acestei îndrăgostite : și eu ca ea să devin ?
Cînd oare aceste străvechi suferințe
deveni-vor mai rodnice ? Nu este timpul ca, iubind,
de lucrul iubit să fim liberi, să-l înfruntăm
tremurînd,

cum săgeata coarda o-nfruntă, ca-n salt adunată
să fie mai mult ca ea însăşi. Căci nicăieri nu-i
popas.

Glasuri, glasuri. Ascultă inima mea, aşa cum doar
sfinţi
ascultau odinioară : încît uriaşa chemare
îi ridica din ţărînă ; dar ei, aceia de necrezut,
îngenuncheau mai departe şi n-o luau în seamă :
aşa ascultau. Nu, n-ai putea îndura
al Domnului glas, nici pe departe. Dar ascultă
suflarea,
vestea neîntreruptă, ce din tăcere se iscă.
Zvoneşte acum dinspre morţii aceia tineri spre
tine.
Oriunde intrai în biserici, la Roma sau Neapole,
soarta lor nu-ţi ieşea liniştit, înainte ?
Sau o inscripţie solemnă ţi se-arăta
ca acum, de curînd, stela din Santa Maria Formosa.
Ce vor de la mine ? Să înlătur încet aparenţa
celor nedrepte, ce stinghereşte puţin, uneori,
a spiritelor pură mişcare.

Desigur, e straniu să nu mai locuieşti pe pămînt,
abia deprinse-obiceiuri să nu le mai practici,
trandafirilor şi altor lucruri promiţătoare
tîlcul viitorului uman să nu le mai dai ;
ceea ce-ai fost în mîini nesfîrşit temătoare,
să nu mai poţi fi şi însuşi numele tău,
ca pe-o jucărie spartă, să îl laşi deoparte.
Straniu, dorinţele să nu le doreşti mai departe.
Straniu
tot ce avea legături, să vezi fluturînd în odaie,
atît de desprins. Şi starea de moarte e grea

şi plină de trudă, pînă ce simţi încetul cu-ncetul
puţină eternitate. — Dar cei vii
fac toţi greşeala că delimitează prea tare.
Îngerii-adesea (se spune) n-ar şti prea bine de
merg
între cei vii sau cei morţi. Torentul cel veşnic
smulge vîrstele toate, de pe-amîndouă tărîmurile,
şi-n amîndouă vuietul lui le domină.

Curînd ei nu mai au nevoie de noi, ei, cei smulşi
prea devreme,
lin te dezveţi de ce-i pămîntesc, aşa cum uşor,
de sînul mamei, crescînd, te desprinzi. Dar noi
care tînjim după tainele mari, care, prin jale,
adesea
înaintăm fericit : am putea exista fără ei?
În zadar e legenda că, odinioară, bocindu-l pe
Linos,
cea dintîi muzică rupse, cutezătoare, încremenirea,
încît abia în spaţiul înfricoşat din care năprasnic
plecase, pe veci,

un aproape divin adolescent — golul intră
în vibraţia ce-acum ne răpeşte, ne-alină, ne-ajută?

ORFEU, EURIDICE, HERMES

Era a sufletelor stranie mină.
Precum tăcutul minereu de-argint
mergeau ca vinele prin beznă. Sînge
ţişnea-ntre rădăcini, curgînd spre oameni
greu arăta în beznă ca porfirul.
Nimic altceva roşu

Stînci erau acolo
şi codri fantomatici. Punţi peste gol
şi tăul cela mare, sur şi orb,
care-atîrna pe fundu-i depărtat,
ca peste-un peisaj, un cer de ploaie.
Şi între pajişti blînde, răbdătoare,
un singur drum — o dungă ştearsă — se ivi,
precum un vad cu albituri, prelung.

Şi ei veneau pe acest singur drum.

În faţă, omul zvelt, în mantă-albastră,
privea-nainte-i mut, nerăbdător.
Pasul mînca, nemestecînd, cărarea,
cu muşcături adînci ; greu i-atîrnau
şi strînse mîinile-n căderi de falduri ;
uitaseră de tot uşoara liră
care crescuse-n stînga-i precum rugii
de trandafir pe-o creangă de măslin.
Şi simţurile-i erau ca dezbinate :
pe cînd privirea-i alerga-nainte,
şi ca un cîine se-ntorcea şi iarăşi
la prima cotitură, aştepta,
auzul, în urmă-i rămînea ca un miros.

Şi uneori i se părea c-ajunge
pînă la mersul lor, al celor doi,
ce trebuiau suişul să-l urmeze.
Şi iarăşi, un răstimp, numai ecoul
suirii lui şi-al mantei vînt urmau.
Dar el îşi spuse : Numai de-ar veni ;
o spuse tare şi-auzi ecoul.
Să vină, dar să fie amîndoi,

acei ce groaznic de încet mergeau.
Dac-ar putea o dată să se-ntoarcă
(de n-ar distruge asta-ntregul lucru
de nesfîrşit de linele atingeri,
cu care zeul sprinten o mîna.

Pe zeul mersului şi al soliei,
cu casca lui de drum pe ochii limpezi,
purtînd nuiaua zveltă-n faţa sa,
şi din a gleznelor aripe fluturînd ;
şi stîngii sale dăruită : ea,
iubită într-atît că dintr-o liră
vaier mai mult ţîşni decît din gură
de bocitoare ; lumea vaier fu,
ce totul repeta : pădure, vale,
drum, aşezare, cîmp şi rîu, şi fiară ;
încît în juru-acestei lumi de vaier,
ca-n jurul celuilalt pămînt, un soare
şi-un cer tăcut şi înstelat mergeau,
un cer de vaier cu sluţite stele ;
ea, într-atît iubită.

Dar ea mergea de mîna-acelui zeu,
cu pas curmat de lungi fîşii de giulgiu,
incertă, blîndă, fără nerăbdare.
În sine sta ca cea ce va să nască ;
nu se gîndea la cel din faţa ei,
şi nici la drumul ce suia în viaţă.
În sine sta. Şi starea ei de moarte
ca plinul o-mplinea.
Cum plin i-un fruct de beznă şi dulceaţă,
aşa era de moartea-i mare plină,
atît de nouă-ncît nimic ea n-a-nţeles.

Ea se afla-ntr-o nouă feciorie,
de neatins ; închis îi era sexul
precum o floare tînără spre seară,
şi mîinile-i, de nuntă dezvăţate,
erau jignite, ca de-un intim gest,
de nesfîrşit de linele atingeri,
cu care zeul sprinten o mîna.

Nu mai era femeia cea bălană,
ce-n cînturi de poet sunase-odată,
nici al culcuşului ostrov, mireasmă,
nici bunu-acelui om nu mai era.
Ca părul lung era de răsfirată,
ca şi căzuta ploaie — dăruită,
şi împărţită ca merinde-n maldăr.

Era o rădăcină.
Şi cînd, deodată,
brusc, zeul o opri şi cu durere
rosti, strigînd, cuvîntul : el s-a-ntors —
nepricepînd, ea spuse-n şoaptă : cine ?

Departe însă-n luminoasa poartă,
obscur, sta cineva a cărui faţă
n-o mai recunoşteai. Sta şi vedea
cum pe a pajiştei cărare-ngustă,
cu o privire tristă, zeul veştii
tăcut se-ntoarse spre-a urma făptura,
ce şi mergea-napoi pe-acelaşi drum,
cu pas curmat de lungi fîşii de giulgiu,
incertă, blîndă, fără nerăbdare.

In româneşte de Maria Banuş

ANTON WILDGANS

POEM GNOMIC, ÎN MERS

Copile, vei trăi, cînd voi fi dus,
de-al vieții tîlc, ascultă ce-am de spus :
Nu-i nici noroc, nici chin și nu-i nici joc,
nu e nimic și-s toate la un loc.
Între tăcere și tăcere, pod ;
se-naltă-un pom, ori cade fără rod.
Sub arc se scurge veșnicul a fi
ce chipu-ți efemer va oglindi.
Și cel mai pur extaz și înălțare
e să te vezi în unda trecătoare.

În românește de Maria Banuș

II

„Lacrimi mai întunecate respiră timpul acesta..."

(GEORG TRAKL)

„Vino, potop al inimii, chin, sclipăt rebel!
Dărîmă pilonii, valea, zăgazul şi el!
Hai, gîtlej de aramă! Bubuie, glas de oţel!"

„În respiraţia umană se naşte sufletul dumnezeiesc.
. . . .
porneşte suflul divin să curețe lumi de păcate."

(FRANZ WERFEL)

VICTOR HADWIGER

ZIUA MEA

Miile de nopți m-au prostit,
iată că ziua veni luminînd, cu rîsul pe buze !
Muream.
In mine murea ziua dragostei.
Nu era un joc de păpuși sau o povestioară cu
hetaire,
era o fericire robustă și caldă, un triumf purpuriu.
Auzeam vuietul universului. Vise pururea verzi
împleteam
pentru cununa frunții mele de căpetenie naltă.
Inima, inima pe care am găsit-o-n pustiuri,
am urcat-o pe trepte de marmoră,
unde gîndul ce mă înșelase plîngea.
In toată splendoarea febrei de jar
mi-am azvîrlit inima și acum delirez, delirez,
delirez !
În miile de nopți mi-am scufundat blestemul !
Vai, ce zi era, cu dinții am rupt în vinele ei
și am sorbit-o laolaltă cu sufletul.
Muream în ziua dragostei,
muream în Turnul Babel. Sticla
exploda luminos, cioburile răsunau !
Un rege ! Un triumf ! Muream.
Gărzile, în șir, salutau.

În românește de Petre Stoica

THEODOR DÄUBLER

FAGUL

„Domnia-mi e-n frunziş — rosteşte-un fag.
Eu nu-s copac cu gînduri vorbitoare.
Expresia mea e-n ramuri suitoare,
Frunziş, coroană-s peste-al ţărnii prag.

Oricărui strigăt cald mă dăruiesc.
În primăveri, vorbesc fără trufie
Cu orişicine, simplu,-n bucurie.
Te miri că la-nceput eu ruginesc.

Voios de vară-i felul meu de-a fi.
Vreau ramurile ceaţa să-mi înmoaie,
Iubesc ce-i jilav, sînt eu însumi ploaie.
Arşiţa moare : ard în frunze vii !

Cerinţa iernii-ascult solemn şi sur,
Dar scutur toamna mai întîi din mine.
Cu mine e mereu, atît cît ţine,
Covor mă fac, cîmp roşu de velur."

AMURG

Sus, în tării, întîia stea,
Pe Domnul îl vom lăuda,
Și bărci pornesc neauzit,
Ceva, la geam, mi-a licărit.

Talazuri albe suie-n vînt,
Îmi pare totu-atît de sfînt.
Ce m-a pătruns cu tîlcu-i greu ?
Să nu fii trist mereu, mereu.

PE MAREA ÎNSORITĂ

O pînză-n floare a mării se preface.
Foi freamătă spre zări argint şi jar.
În minte flori de lotus îţi apar.
Dar, brusc, e o lalea întoarsă-ncoace.

Parc-un albastru marea incediază,
Clape de-argint pălesc în cositor,
Acestei vegetaţii-un vînt dă spor.
O, ce-nflorire, ce suavă-amiază !

Închise flori, minune călătoare,
Roşii,-aurii, ca muguri, din talaz
Un crin doar s-a deschis, într-un extaz.

Plutesc în argintia apărare
A cupelor, oglinzi licăritoare.
O dibuire pală trece. Care ?

BIRJA

Stă o trăsură lîng-o crîşmă tristă.
Lumina lunii calului e grea.
E goală birja, uliţa şi ea.
El tropăie, dă veste că există.

De-abia-şi mai duce oasele-astă gloabă,
Şi-ntre hulube-atîrnă tot mai rău.
Bălăbăne într-una capul său,
E gata să aştepte, n-are grabă.

Din visul ei o smulge brusc o ceartă
Din cîrciumă, o voce-n rîset spartă.
Atunci ea face-un pas, de drum e gata.

Şi, aţipind, parcă-i în drum, spre casă,
De sine mai atîrnă, somnoroasă.
În birjă, banca mai scrîşneşte-o dată.

IARNA

E codrul răbdător.
Atentă neaua e.
Sihastru căprior.
Eu strig. Răsună ce ?
Ecou-naintează
Și se întoarce către dor.
El cu pași mici se furișează,
Mă aflu-n miezul meu, ușor.
Codrul de ce l-am turburat ?
Nimic zăpada n-a suflat.
Speriat e căpriorul meu ?
De strigăt, mult îmi pare rău.

DIADEMA

Globuri electrice-ncunună asfințituri,
După amurg rămîne raza viorie,
Plutesc ca duhuri peste-a străzii lărmuire.
Din alte lumi, sticloase fructe, par să fie !

Nu-i vuietu-ndulcit de stropii de lumină ?
Greu înțeleg ființa acestor lampadare.
Stele lucesc cuminți, luna le află vină.
De ce pălești sub diademe siderale ?

In românește de Maria Banuș

ALBERT EHRENSTEIN

SPERANȚĂ

N-am eu putere
ochi să dau oarbelor pietre.
Dar dispreţuitului,
umilului, bătrînului scaun
lipsit de-un picior
uşor îi aduc bucurie
delicat aşezîndu-mă pe el.

Voi, atotputernicilor, fiţi blînzi !
Şi putere adunînd în curaj,
asemenea preafericiţilor
oamenii se vor smulge curînd
din palida boală a sărăciei,
pentru că în existenţa lor
nu e nevoie de zei
în descoperirea cerului.

DURERE

Ce înhămat mă simt
la carul de cărbuni al restriştilor mele !
Ca un păianjen scîrbos
mă tîrîie timpul.
Îmi cade părul, creştetul
încărunţeşte asemenea cîmpului
peste care seceră
ultimul cosaş.
Somnul îmi întunecă oasele.
În vis am şi murit,
din craniul meu izbucneşte iarbă,
capul mi-era neagră ţărînă.

IULIAN

Soare, disc de aur al titanului Helios !
Tu, Helios, care în universul cenuşiu păşeşti potmolit
şi azvîrli discul de aur !
Oare nu m-am căţărat pe catargul rugăciunii
spre depărtatul văzduh
şi n-am plîns eu, iar lacrimile
nu ţi-au fost ascultătoare ?
Sîngele mi l-am jertfit vărsîndu-l,
mac nemîngîiat, roşu gemînd.
Lumină : ţintă te priveam rugîndu-mă
pînă ce ochii mi s-au topit în galbena ţesătură a soarelui.
Şi iată, nu se desprinde acuma strop argintiu
nici o tremurîndă lumină a stelei de noapte.

Din trunchiul găunos, fără creştet şi sărac de
pămînt,
mă întinde o creangă
pe putreda coajă cu îngheţată rouă :
ultima frunză a lemnului golaş, pierdută de
toamnă.

BARBAROPA

O, voi, seri însorit-aurii,
crepuscul — unde-i podul fluviului ?
Ceaţa ameninţă şoseaua sură de sub noapte,
şine îngropate, vadurile indundate în revărsarea
tuturor puhoaielor !
Ne clătinăm într-o mare din ploaie de sînge,
zăbovim în băltoaca somnului
şi nu ştim unde e ţărmul.

Cînd încetează
noaptea măcelului vostru,
ai Barbaropei lungi ani de crimă
prin Eurasia tunînd ?!

Vă înecaţi, plesniţi
bînd din fîntîna sleirii voastre,
ostenite cad aripile lebedelor negre
pe viitura fluviului de sînge.
Auziţi voi rîsetele liniştite
ale puroiului scurgîndu-se pînă în cerul mugind ?

Nisipul şi-a căscat botul
şi nu mai poate.
Vaiet peste pămîntul matern,
naşte cîmpuri de luptă, unde se înaltă oseminte —
război, dezlănţuitorului de războaie !

Pentru el înverzeşte pajiştea blîndă,
revărsatul catifelat de sub colina verde.
În răsunătoare săli
se împăunează la ospăţ
marele rege al caznelor.

Hoit, cît vezi cu ochii doar hoit !
Vulturul coboară, cu ghearele loveşte
în cel încununat de război, în măruntaiele
demonului care croncăne pacea !

GEORG TRAKL

În copacul pribegind în sus
clopotul, seara coboară
pînă la adîncurile albastre ale umbrei
care sufletului vorbeşte în cînt.

În tine se întunecă focul,
trupul bănuie călătorie luminoasă,
suspinînd se leagănă peste ape
dincolo de lăcaşul vieţii, pierit.

Ţie-ţi apare noua sfinţire,
aripi duc spre dansuri potolite,
sus, mai presus de toate-ntrebările
De ce şi Cum şi Unde şi Cînd.

REVENIRE

O, rîule, unde-s undele tale bătrîne,
şi unde vă sînt rotundele frunze,
voi, salcîmi ai tinereţii,
şi unde-i proaspăta zăpadă a iernii pierite ?

Revin acasă şi nu găsesc adăpost.
Altfel se înveşmîntară clădirile,
fără ruşine-s adunate în străzi anonime,
fragedele copile ale dragostei mele atît de sfioase
au acuma copii.

În româneşte de Petre Stoica

FRANZ WERFEL

TAINA

Eşti bogat într-atît cît eşti în lacrimi bogat.
Eşti liber atît cît te ridici în salt deasupra ta.
Eşti într-atît adevărat cît poţi de tine însuţi să te
lepezi.
Eşti mare într-atît cît e de mică moartea-n
faţa ta.
Minune, tu, atît eşti de adîncă
pe cît de-adînci minuni tu poţi vedea !

PRIBEAGUL ÎNGENUNCHEAZĂ

Fă să pot plînge...
Fă ca simţirea să mă topească,
să picur ca o limpede apă
deasupra stîncilor tale
şi printre pajiştile tale să curg,
scumpă ţărînă !

ROSTESC UN NUME

Din drumuri şi din rătăciri
ce m-au purtat prin pajişti şi prin sate,
mă-ntorc în camera mea.
Totu-i aşa cum era !

Acum scot la iveală numele tău.
Fată, cunoscută doar din priviri şi din vorbe,
acum îmi las faţa iluminată
în poala numelui tău.

UNDE E

Duc multe în mine :
Trecutul unor vieţi de mai nainte,
tărîmuri îngropate,
cu urme vagi de raze siderale.
Adeseori eu nu-s la suprafaţă,
ci scufundat în straniul peisaj.

Nostalgic dor,
o, urme, rămăşiţe, trecutul ce-a trecut !
Dor mi-e ca de copilărie,
dor ca de inşi uitaţi,
ca de pierduta duioşie-a unor oameni
ce îmi ciupeau obrajii de copil
iar azi cu nepăsare mă privesc.

NOI NU

Am tras cu urechea-n frunzarul copacului. Se
auzea :
Încă nu !
Am pus urechea la pămînt. Sub buruieni şi praf
ciocănea :
Încă nu !
M-am privit în oglindă. Rînjea chipul meu
reflectat :
Tu nu !
Astfel eram judecat.
Cîntecul mi l-am azvîrlit
şi sufletu-mi lacom pe care nu eu l-am menit.
Am ieşit în stradă. Torentu-nserării crescu.
Pe fruntea oamenilor aflai cuvîntul : Noi nu.
Dar o tainică laudă citii în privirile lor, rînd pe
rînd.
Şi am ştiut : chiar eu, de-o iluzie călduţă
desfigurat,
încă-o dată mă-nfirip căci din nou de-un sîn sînt
purtat
ca toată fătura din jurul meu. Atunci moartea am
lăudat
şi toată sămînţa lumii am proslăvit-o plîngînd.

FRUMOSUL OM STRĂLUCITOR

Prietenii care petrec cu mine
mîhniţi ades, sclipesc de desfătare,
se plimbă-n trăsătura feţii-mi clare,
la braţ, făpturi înnobilate, line.

Ah, demnitatea chipul meu n-o ţine,
nici gravitate şi nici nepăsare,
căci peste ceru-i prind să-şi desfăşoare
mii zîmbete, un zbor ce-n veci revine.

Un corso sînt, pe-o piaţă însorită,
un tîrg, aprins, cu fete şi tarabă,
de soare mult, privirea mi-e rănită.

Vreau pe pămînt să mă întind, în iarbă,
cu el să mă rotesc spre soare-apune.
O, lut, amurg, extaz !... A fi pe lume !

CHEMARE LA REVOLUŢIE

Vino, potop al inimii, chin, sclipăt rebel !
Dărîmă pilonii, valea, zăgazul şi el !
Hai, gîtlej de aramă ! Bubuie, glas de oţel !

Scîrnavă-ndobitocire ! Duh prea tihnit,
la o parte cu al tău Exist, ce-a pierit !
Ah, numai plînsul ne smulge-n neprihănit.

Chiar dacă forţa grumazul ţi-l călăreşte,
chiar dacă rău-ţi împlîntă urme de cleşte,
uite, din zgură, focul cel drept izbucneşte.

Recunoaşte crescînd a blestemului lume nebună !
În al apei şi-al fierului chin urlînd te consumă !
Izbeşte, izbeşte, izbeşte jalnica vreme bătrînă !

PALAVRAGIII RĂZBOIULUI

Timp glorios ! Lovit de tun stă duhul,
ruină, cerul străpungînd cu vaer.
Din găuri, jgheaburi, pivniţe şi hrube
gîndacii fericiţi ţîşnesc la aer.

Unicul lucru ce da sens vieţii —
frăţie,-adînca noastră sărbătoare,
cînd tremuram cu ceruri mii în faţă —
e pradă ciumei, că-s guzganii-n floare.

Tonţi lălăie, şi croncăne-arivişti,
gunoiul vechi numesc ei bărbăţie.
Grăsanele de dor să se topească,
piept decorat îşi plimbă cu trufie.

Prostia se-mprumută la putere,
e voie să urăşti şi bestia cîntă.
Duhorile minciunii, ah, prosperă
şi iz de sînge-ascund şi-l înveşmîntă.

Poveste veche. Sîngeră naivul,
neruşinarea înţelesuri are.
Pînă ce trîmbiţe de-apoi suna-vor,
tot ce-are omu-i numai disperare.

ZÎMBET, RESPIRAŢIE, MERS

Scoate şi poartă şi du
mii de ape de zîmbet, ţine-le-n mînă !
Zîmbet, fericire jilavă : stăpînă
pe-ntregul chip.
Nu e fald zîmbetul, nu,
zîmbetu-i trup din lumină.
Lumina spaţii străbate, dar nu-i acel ce-o să vină.
Nu soarele este lumină,
naşterea ei deplină
e zîmbet pe chipu-omenesc.
Din nenumăratele porţi ce glăsuiesc,
din porţile ochilor apăru
mai întîi primăvara, chipul ceresc,
văpaia zîmbetului, ce nu dogoreşte.
În a ploii văpaie de zîmbet vechea ta mînă-ţi
clăteşte,
scoate, şi poartă, şi du !

Ascultă, ia aminte, auzi !
Noaptea, acordul respiraţiei adie,
respiraţie, a pieptului mare-armonie.
Respiraţia pluteşte
deasupra vrăjmaşului cor al celor cruzi.
Respiraţia-i din suflul suprem plăsmuită.
Nu vîntul ce se cufundă, se agită
în luncă, pădure, în frunza-ndoită,
nu adierea, sub care frunzare se răsucesc...
În respiraţia umană se naşte suflul dumnezeiesc.
De pe buzele împovărate,
porţi obscure, veşnice, predestinate
porneşte suflul divin să cureţe lumi de păcate.

Pe-a respirației mări răscolite,
înalță pînza, beată, cu pieptu-nainte,
nocturna luntre plină de vorbe nesfîrșite,
auzi, ascultă, ia aminte !

Cazi în genunchi, lăcrimează !
Uite-al iubitei imponderabil pas plutitor !
Avîntă-te, pieri cu ea în mers, ca-ntr-un zbor !
Mersul ridică
totul în neprihănit, în ce ne înmănunchează,
mersu-i mai mult decît goană, decît mișcare,
decît al stelelor crug în pendulare,
decît a spațiului dănțuindă-avîntare.
În mersul omului s-a născut calea spre libertate.
Cu mersul omului a purces
grație dumnezeiască să se iște-n inimă și-n porțile
toate.
Zîmbet, respirație, mers
sînt mai mult decît al luminii, al cîntului, al ste-
lelor drum.
Lumea începe în oameni, acum.
În surîs, respirație, mers al iubitei te-neacă !
Plîngi, cazi în genunchi, te apleacă !

CA DUPĂ PLOAIE

Mă simt ca după ploaie
un parc de lîngă casă.
Nu mai suspină vîntul.
Dar umezi, pomul și pămîntul
mă leagănă și-n brațe-ogoaie
a ploii rouă-n crengi rămasă.

Sînt plin de-un verde jilav pur,
plin de al ploilor extaz,
fiindcă te-am putut vedea.
De-aceea aş mai face-un tur
în parc, şi încă unul, azi,
adînc, în sinea mea.

CÎND ÎN EXTAZ PIEREAM DE-UN MERS UŞURE

Cînd ființa ta mă lua spre lacrimi pure
şi mă purta pe visele noiane,
aceeaşi zi nu o trăiau milioane
de oprimați sortiți numai să-ndure ?

Cînd în extaz pieream de-un mers uşure,
vuia pămîntu-n larmă de ciocane.
Şi-un gol era şi-nfrigurate stane
trăiau, mureau nefericiții-n şure.

Cînd plin de tine, mă-nălțam ca-n ceață,
erau atîți ce tropăiau în tină
şi fumegau la banc şi la maşină.

Voi, gîfîind pe rîu, pe străzi, în piață !
De e vreo cumpănă aici în viață,
cum voi putea plăti această vină ?

În româneşte de Maria Banuş

GEORG TRAKL

PE LÎNGA MLAŞTINA

Drumeţ prin vîntul negru : în tăcerile mlaştinei
Lin şopteşte trestia uscată. Pe cerul sur
Se înşiră un stol de păsări sălbatice,
De-a curmezişul, peste ape mohorîte.

Forfotă. În coliba năruită
Putreziciunea adie cu aripe negre ;
Mesteceni schilozi suspină în vînt.

Amurg în cîrciuma părăsită. Drumul întoarcerii
E purtat de dulcele alean al turmelor ce pasc.
Iată şi noaptea : broaşte cresc din ape de-argint.

CÎNTEC DE ORE

Îndrăgostiţii se iscodesc cu umbre-n priviri,
Bălaii, sclipitorii. În bezna încremenitoare
Se înlănţuie subţiindu-se braţele dornice.

Purpuriu se frînse gura binecuvîntaţilor. Ochii rotunzi
Răsfrîng aurul întunecat al după-amiezei de primăvară,
Marginea şi negrul pădurii, spaime de seară-n verziş ;
Poate imensul zbor de pasăre, cărarea celui nenăscut
Spre sate întunecate, spre veri singuratice
Şi uneori din albăstrime năruită ieşea ca o istovire.

Domol foşneşte grîul galben pe cîmp.
Aspră e viaţa şi dură zbîrnîie coasa ţăranului,
Puternice grinzi îmbină dulgherul.

În purpură se trece frunzişul de toamnă ; duh monahal
Străbate zilele senine ; strugurii atîrnă copţi
Şi aerul e de sărbătoare în întinsele curţi.
Fructele îngălbenite împrăştie arome mai dulci, uşor
E rîsul celui mulţumit, muzică şi dans în umbroasele pivniţi ;
În grădini amurgite pasul şi tăcerea băiatului mort.

HELIAN

În orele spiritului, solitare,
E minunat să umbli prin soare
De-a lungul galbenelor ziduri ale verii.
Încet răsună paşii prin iarbă, dar veşnic doarme
Fiul lui Pan în marmora cenuşie.

Seara, pe terasă ne-am îmbătat cu vin negru.
Rumenă sclipeşte piersica în frunziş ;
Lină sonată, rîset voios.

Luminoasă-i liniştea nopţii.
Pe cîmpia întunecată
Întîlnim ciobani şi stele albe.

După căderea toamnei
În pădure se arată o limpezime cuminte.

Pe lîngă zidurile roşii hoinărim îmblînziţi
Şi ochii ne fug după zborul de păsări.
Apă dalbă coboară seara în urnele morţilor.

Sărbătoarea cerului prin ramuri despuiate.
Ţăranul poartă în palme curate pîinea şi vinul
Şi paşnic se coace rodul în cămara-nsorită.

O, cît de gravă e faţa morţilor dragi !
Dar sufletul se bucură de dreaptă vedere.

*

Aprigă-i tăcerea grădinii răvăşite,
Cînd tînărul novice fruntea-şi încunună cu frunze
de rugină
Răsuflarea îi soarbe aur de gheaţă.

Mîinile ating vîrsta albăstriilor ape
Ori în noaptea cea rece obrajii albi ai surorilor.

Uşor şi armonios e un umblet spre primitoarele camere
Unde domneşte singurătatea şi-i susur de arţar,
Unde sturzul poate mai cîntă.

Frumos e omul şi desluşit în întuneric,
Cînd uimit îşi mişcă braţele şi picioarele
Iar ochii liniştiţi se rotesc în orbitele lor purpurii.

La ceasul de seară, străinul se pierde în negrul prăpăd de noiembrie,
Sub rămuriş putregăit, pe lîngă ziduri pline de lepră,
Pe unde odinioară trecuse fratele-i sfînt
Cufundat în duiosul cînt de harpă-al nebuniei sale.

O, cît de singur moare vîntul serii !
Agonizînd, capul se pleacă în întunecimea măslinului.



Zguduitor e declinul familiei.
În ceasul acesta ochii văzătorului
Se îmbibă de aurul stelelor sale.

În faptul serii se scufundă dangăte surde,
Se năruie negrele ziduri din piaţă,
Soldatul mort cheamă la rugăciune.
Înger livid — fiul
Intră în casa pustie a părinţilor săi.

Surorile au plecat departe, la unchieşii albi.
Cel scufundat în somn, le-a găsit noaptea sub
coloanele intrării
Revenite din triste pelerinaje.

O, părul lor ţepos, cu mîl şi viermi,
Cînd înăuntru el stă pe picioare de argint
Şi moarte, acelea ies din camere pustii.

O, psalmii lor în ploaia de foc din crucea nopţii,
Cînd ochii blajini slujitorii îi şfichiuiau cu urzici,
Fructele copilăreşti ale soclului
Uimite se-nclină peste un mormînt gol.

Lin se rostogolesc veştejite lune
Peste aşternuturile înfrigurate ale adolescentului,
Mai înainte ca să vină tăcerile-adînci ale iernii.



Un destin sublim coboară în vise Chedronul,
Şi acolo, gingaşă făptură, cedrul
Se despleteşte sub albastrele sprîncene ale tatălui,
Noaptea, peste pajişte un cioban îşi mînă turma.
Ori sînt ţipete în somn,
Cînd un înger de bronz întîlneşte în pădurice
omul
Şi carnea sfîntului se topeşte pe grătarul înroşit.

În jurul colibelor de lut se învălătucește
Viță purpurie, jerbe sunătoare de grîu gălbenit,
Zumzetul albinelor, zborul cocorului,
Cei sculați din morți seara se întîlnesc pe cărările
stîncii,

În negre ape se oglindesc leproși.
Ori se despoaie de veșmintele stropite de tină
Plîngînd în vîntul miresmat ce suflă dinspre colina
trandafirie.

Prin străzile nopții, orbecăiesc zvelte servitoare
Să-și dibuie ciobanul iubeț.
Sîmbăta în colibe se aude dulcele cînt.

Lăsați voi cîntecul să pomenească și de băiat,
De nebunia sa, de moartea-i și sprîncenele albe,
De putreziciunea ce ochii și-i deschide azuriu.

O, cîtă tristețe în această revedere!



Treptele demenței în camere negre,
Umbrele bătrînilor sub poarta deschisă,
Cînd sufletul lui Helian se contemplă în oglinda
trandafirie

Și de pe fruntea lui se desprinde zăpadă și lepră.

Izbindu-se de pereţi s-au stins
Stelele şi albele închipuiri ale luminii.

Din covor se înalţă scheletele mormintelor,
Tăcerea crucilor năruite pe colină,
Dulcele tămîii din vîntul de purpură al nopţii.

O, voi ochi striviţi în fundul negrelor gîtlejuri,
În timp ce nepotul în blîndă înnoptare
Solitar meditează la sumbru sfîrşit,
Dumnezeul tainic pogoară asupră-i albastrele
pleoape.

PE MÖNCHSBERG

Pe unde cărarea pustiită coboară prin umbra
întomnaţilor ulmi,
Departe de colibele de frunze şi ciobani dormind,
Pribeagului mereu îi vine din urmă întunecata
întruchipare a răcorii.

Peste puntea de cioturi, gura de hiacint a băiatului
Domol spunînd legenda pădurii, uitată,
O blîndă bolire, sălbateca bocire a fratelui, acuma.

Un verziş sărăcăcios atinge astfel genunchiul
străinului,
Capul împietrit ;
Izvorul albastru şipoteşte mai aproape vaierul
femeilor.

SFÎRŞIT DE VARĂ

Vara cea verde se făcu
Atît de domoală, faţa ta cristalină.
Florile au murit lîngă iazul serii,
Un strigăt de mierlă, speriat.

Vană speranţă a vieţii. Iată,
În casă rîndunica se pregăteşte de drum
Şi soarele se scufundă pe colină ; noaptea
Dă stelelor semnal de plecare.

Linişte satelor ; cîntă de jur împrejur
Pădurile părăsite. Inimă,
Mai adînc iubitoare pleacă-te acum
Peste cea care doarme liniştită.

Vara cea verde se făcu
Atît de domoală, iar pasul străinului
Răsună prin noaptea de-argint.
Albastra vietate să se poată gîndi la cărarea sa,

La armonia lăuntricilor săi ani !

TRANSFIGURARE

Cînd se face seară
Te părăseşte lin o faţă albastră.
Cîntă în tamarin o pasăre mică.

Un călugăr blajin
Îşi împreună mîinile moarte.
Un înger alb vine la Maria s-o vadă.

O cunună înnoptată
De viorele, spice şi ciorchini purpurii
Este anul adînc-văzătorului

La picioarele tale
Se deschid mormintele celor plecaţi,
Cînd fruntea ţi-o culci în mîini de argint.

Luna tomnatecă
Sălăşluieşte liniştită pe gura ta
Îmbătată de negrul cînt al sucului de mac;

Floare albastră
Ce răsună dulce în piatra îngălbenită.

ÎN HELLBRUNN

Din nou urmînd albastra tînguire a serii
De-a lungul colinei, lîngă iazul de primăvară —
Ca şi cum deasupra ar pluti umbrele celor morţi
demult,
Umbrele prelaţilor, ale doamnelor nobile —
Iată, încep să înflorească florile lor, gravele viorele,
În valea serii, vuieşte talazul cristalin
Al izvorului albastru. Cu cîtă sfinţenie înverzesc
Stejarii, peste uitatele poteci ale celor morţi —
Deasupra iazului norul de aur.

ANIF

Amintire : pescăruşi lunecînd peste întunecatul
Cer de melancolie virilă.
Calm stai tu în umbra frasinului întomnat,
Cufundat în dreapta măsură a colinei.

Mereu cobori de-a lungul fluviului verde,
După ce se face seară,
Melodioasă iubire; un om trandafiriu întîmpină
paşnic

O sălbăticiune întunecată. Îmbătată de vremea
albăstrie
Fruntea atinge frunzişul agonic
Şi cugetă la faţa gravă a mamei ;
O, cum se lasă totul în beznă ;

Camera severă şi vechile mobile
Ale părinţilor.
Se zguduie pieptul străinului.
O, voi, semne şi stele !

Mare e vina celui care s-a născut. Durere, voi,
fiori de aur
Ai morţii,
Cînd sufletul visează înfloriri mai răcoroase.

În rămurişul despuiat pasărea nocturnă ţipă
într-una,
Peste pasul lunatecului,
Lîngă zidurile satului scînceşte un vînt de gheaţă.

PĂTIMIRE

Cînd lira sună de argint sub degetele lui Orfeu
Plîngînd în grădina serii o moarte,
Cine ești tu, odihnire, sub arbori înalți ?
Tînguirea cutremură trestiile toamnei,
Eleșteul albastru,
Și piere sub arbori în muguri
Umbra surorii urmînd-o ;
Iubire întunecată
A unei stirpe sălbatice,
De care ziua fuge pe roți de aur vuind.
Noapte liniștită.

Sub întunecime de brazi
În îmbrățișare de piatră
Doi lupi își mestecară sîngele ; de aur,
Norul s-a mistuit deasupra potecii,
Răbdarea și tăcerea copilăriei.
Din nou întîlnirea cadavrului plăpînd
Ațipit în păru-i de hiacint
La iazul tritonului.
Ca, în sfîrșit, să se fărîme creștetul răcoros !

Căci veșnic urmează, ca o sălbăticiune albastră.
Un ochi ațintit sub copaci amurgiți,
Privește și veghează aceste mai negre
Cărări, purtînd în inimă armonia-i nocturnă,
Blîndă nebunie ;
Sau poate pline de extaz întunecat
Răsună strunele-n tremur
La picioarele reci ale ispășitoarei
Din orașul de piatră.

INTRAREA IADULUI

Lîngă ziduri întomnate, acolo pe colină
Caută umbre aurul cîntător
Al norilor de seară ce pasc
În tihna platanilor uscați.
Lacrimi mai întunecate respiră timpul acesta.
Blestem, cînd inima visătorului
Se revarsă de preaplinul amurgului împurpurat,
Melancolia orașului fumegînd.
Celui străin, trecătorului îi adie din urmă
Răcoare de aur din cimitir, ca și cum
În umbră ar veni după el un cadavru gingaș.

Domol răsună clădirea de piatră ;
Grădina orfanilor, spitalul întunecat,
Un vapor roșu pe canal.
Visînd, urcă și coboară în beznă
Oameni în descompunere
Și prin porți negricioase
Ies îngeri cu frunți înghețate ;
Albăstrime, bocetul mamelor.
Prin părul lor lung se rostogolește
O roată de foc, ziua rotundă
A pămîntului cu chin fără capăt.

În odăi răcoroase, uneltele
Se învechesc fără noimă, cu mîini osoase
Copilăria nesfîntă
Bîjbîie în albastru după basme,
Șobolanul gras roade sipetul și ușa,
O inimă

Încremenește în tăceri de zăpadă.
În putregăiosul întuneric
Răsună blestemele purpurii ale foamei,
Săbiile negre ale minciunii
De parcă ar izbi o poartă de bronz.

OCCIDENT

Omagiu Elsei Lasker-Schüler

1

Lună, ca și cum o moarte
Ar ieși din peștera albastră.
Și multe petale se aștern
Peste cărarea stîncilor.
O boală se tînguie argintiu
Lîngă eleșteul serii,
În barca neagră, plutind într-acolo
Muriră îndrăgostiții

Sau pașii lui Elis
Răsună prin dumbrava
Hiacinților,
Sub stejari ecoul iarăși pierindu-le.
O, făptura băiatului

Alcătuită din lacrimi de cristal,
Din umbre de noapte.
Fulgere zimțate luminează tîmpla
Veșnic răcoroasă,
Cînd pe colina înverzind
Răsună furtuna de primăvară.

2

Atît de domoale-s pădurile verzi
Ale patriei noastre,
Talazul de cristal
Pierind sub zidul năruit —
Iar noi am plîns în somn ;
Cu pași șovăitori, hoinăreală
De-a lungul gardului de mărăcini,
Cîntînd în seara de vară
În tihna sfîntă a viilor
Strălucind pînă departe ;
Umbre acum în poala răcoroasă
A nopții, vulturi îndoliați.
Atît de ușor închide o rază de lună
Semnele purpurii ale melancoliei.

3

O, voi, mari orașe
Din piatră înalțată
Pe cîmpie !
Cu fruntea întunecată
Cel fără de țară
Urmează atît de tăcut
Vîntul, arborii golași de pe colină.
O, voi, rîuri, departe topindu-vă cu amurgul !

Cumplit înspăimîntă
Groaza roşului de seară
Din norii de furtună !
O, voi, popoare pe moarte !
Palid talaz
Sfărîmîndu-se de ţărmul nopţii,
Stele căzătoare.

NOAPTEA

Pe tine te cînt, despicătură sălbatecă,
În furtuna nopţii
Munţi turn peste turn ;
Voi, turnuri cenuşii
Revărsate cu rînjete de iad,
Jivine de foc,
Ferigi aspre, molifţi,
Flori cristaline.
Chin nesfîrşit,
Ca să-l alungi pe Dumnezeu,
Spirit blînd,
Adînc oftînd în căderi de ape,
În pini unduitori.

Se învîlvorează de jur împrejur
Focurile popoarelor.
Peste stîncile negre
Se prăbuşeşte în beţia morţii
Logodnica de jăratec a vîntului,
Valul abastru
Al gheţarului

Şi clopotul
Bubuie sălbatec în vale :
Flăcări, blesteme,
Şi întunecatele
Jocuri ale voluptăţii,
Cerul e luat cu asalt
De un cap împietrit.

MELANCOLIA

Puternică eşti pe dinăuntru
Tu, gură întunecată, făptură plăsmuită
Din nori de toamnă,
Linişte aurie de seară ;
Un pîrîu de munte asfinţind verzui
În cearcănul de umbre
Al pinilor zdrobiţi ;
Un sat
Care se stinge cucernic în imagini brune.

Aici saltă caii negri
Pe pajiştea de negură.
Voi, soldaţi !
De pe colină, unde soarele se rostogoleşte murind,
Sîngele năvăleşte în hohote —
Sub stejari
Fără grai ! O, tunătoarea melancolie
A oştirii ; de pe fruntea purpurie
Un coif sclipitor căzu zornăind.

Noaptea de toamnă vine grea de răcoare.
Străluceşte laolaltă cu stelele
Peste oase bărbăteşti, fărîmate,
Călugăriţa liniştită.

REVENIRE

Răcoarea anilor întunecaţi,
Durere şi speranţă
Ocrotesc ciclopicele stînci.
Munţi goi de oameni,
Răsufletul de aur al toamnei,
Nor de seară —
Puritate !

Contemplă din ochi albaştri
Copilăria cristalină ;
Sub molifţi întunecoşi
Dragoste şi speranţă
Cînd de pe pleoapele de foc
Roua picură în iarba dură —
Necurmat !

O, acolo puntea de aur
Sfărîmîndu-se-n zăpada
Prăpastiei !
Răcoare albastră
Exhală valea înnoptată,
Credinţă, speranţă !
Salutat fii, tu, însingurat cimitir !

TÎNGUIRE

Somn şi moarte, vulturii sumbri
Vuiesc întreaga noapte în jurul acestui cap :
Imaginea de aur a omului
S-o înghită cu valu-i de gheaţă
Eternitatea. Trupul de purpură
Se sparge de fioroasele recifuri.
Şi se tînguie glasul întunecat
Deasupra mării.
Soră a vijelioasei melancolii,
Priveşte, o luntre înspăimîntată se scufundă
Sub stele,
Faţa tăcută a nopţii.

În româneşte de Petre Stoica

OSKAR KOKOSCHKA

CEL CE ASCULTĂ

Cel ce ascultă —
Cel ce trezeşte veşniciei ecoul !
Amintirea mea caută şi găseşte
Urma ta într-o patrie scufundată.
Pasul egal al unui ales intră-ntr-o ţară pustie.
O stîncă ciuruită se-nălţa din neguri.
Sus, deasupra simbolurilor puterii plutea
Vulturul, spiritul Tău.
Fie ca oamenii să învie prin flacără purificaţi.

STIH GNOMIC

Înrobit apare un chip —
o lume conştiinţei.
Şi iar se desprinde făptura
din icoana în care-i închisă.
Spaţiul se plăsmuieşte din apă, văzduh şi ţărînă.
Focul veşnic îl arde
şi l-a mistuit.
(1911)

În româneşte de Maria Banuş

ALBERT PARIS GÜTERSLOH

PENTRU PRIMA DATĂ C-UN AUTOMOBIL

În timp ce perspectiva spre nesfîrşit
paralizează răscrucile drumurilor,
însămînţaţi răsar copii după copii.
Goana — o floare — se retează-n vînt, adulmec timpul
sporit prin oglinda-viteză.
În ghemuirea mea mă zdruncin din creştet pînă-n tălpi.
Cu icul privirii ţintuiesc în tăietura străzii.
Fructe strivite stau lipite de roţi şi ele se-ntunecă,
eu salt albastrul, urui sub nori,
faţa mi-o umbresc cu stropi de noroi,
şi înstrîmb povîrnişul desenîndu-l.
Cititor, mai larg decît o carte deschid coapsele drumului.

(1913)

TOAMNA

Rotitoare roată a vîntului în horn
cu adierea-ţi mai treci o dată
peste florile pălinde ale camerei mele !
Dalb chip de zeiţă de ghips !
Acum te adoră Unul cu mîinile
roase rotund — şi deseori sprijinit — de trecerea vremii
ele, care purtară Tot ce-i asemenea
sfintelor forme ale sînilor tăi.
Priveşte, demult am coborît de pe crucea
pe care am fost ţintuit de fecioarele tale
sub chemarea primăverii.
Demult severele pietre ale templului tău
le-ai rînduit în culcuşul meu, ca perne
iar lacrimile tale, neînduratoare zeiţă,
le-ai plîns în faţa mea.
Stau deseori în sanctuarul tău,
jucîndu-mă cu eşarpa preotesei,
în timp ce afară ţi se închină mulţimea
iar jertfele ţie menite
cad.

În româneşte de Petre Stoica

WALTER SERNER

MANŞETA 5

Epitaf poştal

Tu nu ai iubit niciodată cîrpele ude
Pe masa ta fiecare chiflă era un motiv
Pe buza ta superioară oscila ultimul chenar
Tu fluierai mereu vocale împotriva mea
De încheietura mîinii tale totul atîrna violent
Tu ai executat expediţia
Tu m-ai aruncat în cutie

MANŞETA 7

Romanţă

Nu e greu să fii blond

De cînd în unele nopţi
Cercuri roşii saltă încoace
În tîlcuirea orelor fiecare speranţă
E putrezită

Priveşte-mă în ochi
Migdală în bernă
Cointreau triple sec cu taxă dublă
Fiecare nor de gît o boroboaţă
Fiecare cută a burţii o baie completă
Fiecare substantiv un bilet în circuit
Je te crache sur la tête
Priveşte-mă în ochi
A

E atît de greu să fii blond ?

În româneşte de Petre Stoica

RAOUL HAUSMANN

PĂDUREA VIENEZĂ 1896

pentru Friederike Mayröcker

Pe cînd eram tînăr, mă duceau în pădurea vieneză.
Pentru ce, o ştiau numai parcele, care se jucau
de-a mama şi de-a tata.
Se trecea prin străzi lungi cu multe case. Locul
îmi era necunoscut, se numea Leopoldstadt.
Nu-l înţelegeam, căci locuiam pe Rennweg.

Am ajuns pe un pod foarte lung, cu o panglică
albastră de amîndouă laturile. Mi s-a spus
că-i Dunărea, că-i lată
de o mie de metri. Putea să fie, dar eu
nu înţelegeam nimic.
Despre pădure, nici vorbă. Ceea ce se desfăşura
aici se numea Prater.
Se ajungea la o mare alcătuire rotundă, era
Roata cea Mare.
De jur-împrejurul său atîrnau mici vagoane urîte.
Parcele hotărau intrarea. După o vreme, roata
cu lada ei
tremurînd se ridica domol.
De sus, priveliştea era atît de vastă, încît
îmi era greu să-mi fac o părere.
Nu înţelegeam nimic.

Intr-o parte erau acoperişe enorme, în cealaltă
parte părea să fie o pădure.
Lent, lada plutitoare începea să coboare din nou.
O dată depuşi, coboram şi porneam către o masă.
Aici se mînca salam tăiat subţire
stropit cu bere.

Pe vremea cînd eram tînăr, mă duceau
în pădurea vieneză.
Pentru ce, o ştiau numai parcele, care se jucau
de-a mama şi de-a tata.
Dar mie nu-mi făcea nici o impresie, pentru că
nu înţelegeam nimic.
Astăzi sînt bătrîn şi nimeni nu mă duce
în pădurea vieneză.
Parcele care se jucau de-a mama şi de-a tata,
au pierit de mult,
şi mi se pare c-a pierit şi pădurea vieneză.

În româneşte de Petre Stoica

III

„Ah, prieteni, frumoasă era,
Frumoasă era patria-n februarie !“

(PAULA VON PRERADOVIĆ)

„Crunte vremi, cum nu mai fură,
totuşi n-am pierdut ceva
ce-i în camera vrăjită...“

(HERMANN BROCH)

„Cu toate astea prin poartă un licăr totuşi răzbi...“

(FRANZ BAERMANN STEINER)

ROBERT MUSIL

ISIS ŞI OSIRIS

Sta băiatu-n frunze siderale,
Lună-n tăceri argintii,
Osie, soare, agale,
Se învîrti şi-l privi.
Din pustiu bătu un roşu vînt,
Pînzele pe ţărmuri nu mai sînt.

Celui adormit atuncea sora
Sexul i-l desprinse şi-l mîncă.
Inima-i dădu în schimb, cea roşie
Şi în trupul lui o anină.
Rana-n vis i se cicatriză.
Sexul gingaş sora îl mîncă.

Şi deodată bubuit de soare,
Cînd cel adormit din somn sări,
Stele se clătiră precum luntri,
Precum pomii-nlănţuiţi de glii
Cînd încep imense vijelii.

Şi deodată năvăliră-n zare
După hoţul gingaş, fraţii lui,
Şi el arcul azvîrli mai tare,
Sfîşie văzduhul albăstrui,
Codrul de-acei paşi fu despicat,
Stelele goneau înfricoşat.
    Dar pe cea gingaşă, cu aripi,
    Nimeni n-o ajunse-n goana sa.

Doar acel strigat de ea în noapte,
Cînd se schimbă lună, soare-o află,
Dintre fraţi o sută numai el,
Şi el inima-i mănîncă, ea la fel.

DANS ÎN AER LIBER

Din seara larg deschisă ca un scrin
Plutesc în noapte lucrurile lin.
Iubito, lumile ne aparţin !
E ca un dans pe-un povîrniş domol,
Ierbi în vîrtej alunecă-ntr-un gol.
În timp ce paşii în extaz coboară,
Simţim cum mersul ni se despresoară
Şi spaţiile se-ntind ca pînze stol !
Şi-n timp ce dansul strîns ne înfăşoară,
Întreţesuţi, lipiţi într-o beţie,
Şi fantomatica rotire-adie,
Simţim cutremurarea cea profundă
Şi-n zbor suim cînd lumea se cufundă.

În româneşte de Maria Banuş

MAX MELL

TRANDAFIRUL

Țin în mînă cupa cu trandafirul.
Iarăși în bucuria
Privirii mereu nesătule,
Întrebării zadarnice.
Mă gîndesc la petalele lui
Prinse-n vîrtejul
Ce trage-n adînc,
Ele stau deplin liniștite,
Suflare lîngă suflare,
Totuși, petala din urmă
(Lin își resfrînge buza
Udată de rouă)
Tremură de bătaia
Inimii mele.
Măcar atît pot să fac
Ca să-l ajung.

În românește de Maria Banuș

FRANZ KAFKA



Era întîia lovitură de lopată,
era întîia lovitură de lopată,
zăcea fărîmițat pămîntul la picioarele mele.
Bătea un clopot, tremura o ușă.
. . . .



Dorul meu erau vremurile vechi,
dorul meu era prezentul,
dorul meu era viitorul,
și cu toate astea mor într-o căsuță de paznic,
la marginea drumului,
într-un sicriu vertical, de cînd lumea
un obiect în posesia statului.
Mi-am petrecut viața,
stăpînindu-mă, sfărîmînd-o.

In românește de Maria Banuș

FELIX BRAUN

NIMFĂ ÎMBĂTRÎNIND

Cuibul meu din pin
arareori îl mai părăsesc,
de cînd satirii
nu mai aruncă mici pietre
ademenindu-mă în iarba pădurii.
Ascult sturzul. La început de toamnă ce fac ?

Cu cîtă bucurie îmi priveam cîndva
fața din iaz, iar sînii
mi-i alintam cu sporită plăcere !
Imaginea picioarelor mele
arunca peste ape
scînteieri întrecînd
sclipătul stelelor.

Cîteodată înainte de zori
cînd faunii
dorm cu alte nimfe
anevoie cobor
pe asprul trunchi
și iscodesc
pustiul pădurii.

Poate că un zeu îmbătrînit
mă caută din ochi-i slăbiţi
şi în taină
îmi face un semn.
Poate visam numai
şi acum aştept
tremurînd în răsufletul zorilor.

În româneşte de Petre Stoica

BERTHOLD VIERTEL

ÎN INFERN

Chiar în infern mi-e sufletu-ngrijat
Şi lîncezeşte parc-ar fi pe lume.
Cel nedorit cînd vine şi întreabă :
„Ce-ai săvîrşit pe vremea cînd trăiai“ ?
Îi spun, mîhnit de-a dreptul : „Ah, scriam !“
„De ce scriai ?“ întreabă-atunci călăul.
„Atît vroiam — să ţin deschisă rana“.
„Rana ?“ „Da, să nu se poată-nchide.
Fu teama mea de cînd eram copil.
N-am vrut să uit ce m-a durut atîta.
Şi îmi e groază-acum : să nu pălească
Icoana vieţii, chinul meu din piept.“
„Te lasă ?“ „Parcă-i mai puţin aproape.
Mi-e anevoie să-l mai simt întocmai
Mă doare mai puţin, se-nchide rana !
Mă mai mănîncă, şi-n curînd nici asta.
Ce-a fost cîndva, încet îşi pierde sensul,
Ce am aflat îşi pierde-nsemnătatea,
Chiar vechea nedreptate se sleieşte,
Speranţa pare un absurd balast,
Ridicolă devine-ncet dorinţa,
Ce m-a mişcat mereu, nu se mai mişcă
Şi zelul nu ar fi la locul lui“ —
„Chiar asta, spune-anchetatorul, e infernul !“

SINGUR

Cînd se mistuie lumina,
Mersu-acasă-i o povară.
Fix şi patru stau pereţii,
Jilţuri goale te-mpresoară.

Mai uşor cu rătăciţii
Să bei vinul împreună.
În otravă-neci mîhnirea-ţi,
Cel ce-i orb pe orb îl mînă.

Te-aş putea ruga, pierduto,
Dar cu bani mi-ai umple ruga
Mai adînc să ne distrugem,
Inegală ne e fuga.

Treaz, cine-ar putea să treacă
Ora goală, nefirească,
Stinşii ochi ai înserării
Singuratec să-i privească !

În româneşte de Maria Banuş

FRANZ THEODOR CSOKOR

CHEMAREA LUI MATEI

Tu, cel de-aici — ridică-te !
Trebuie să urmezi calea !
E nevoie de tine !

Îţi grămădeşti averile ?
Niciodată n-au fost ale tale !
Îţi proslăveşti lucrările ?
Uită-le !
Te ia în braţe femeia ?
Îţi aduce durere !
Îţi plînge copilul ?
Unde-i suferinţă, plînsul e şi mai mare.

Te biruie somnul ?
Treaz să rămîi !
Te bucură tihna ?
Se cere să lupţi !
Eşti însetat de fericire ?
Te aşteaptă mizeria !

Nu întreba pentru ce !
Aleşii ascultă.

Cel însemnat eşti tu !
Nu cel de alături.
Deci, vino !

În româneşte de Petre Stoica

HERMANN BROCH

ÎNTOARCERE ACASĂ, LA BĂTRÎNEȚE

În adînca noapte, stele
rînd pe rînd s-au stins, s-au șters ;
dus de lampa mea de mînă
către casă am purces
care-n sîmburul minuscul
zarea zărilor ascunde
dintr-un mare univers.

Crunte vremi, cum nu mai fură,
totuși n-am pierdut ceva
ce-i în camera vrăjită ;
zarea mea — prezența ta
pe vecie îndrăgită —
moartea-ntunecos palpită,
tot mai clar e-n sinea mea.

LUMINIȘUL DIN PĂDURE

Încă stă, la luminiș,
în frunzișul ușure.

ceva ce nu se mai pierde,
încă mai stai acolo întins,
unde cîndva te trezeai,
cu degetele jucîndu-te-n iarbă,
cu crengile de mesteacăn
gingaş mlădiate în albastrul mai clar.

Încă se-ntinde zumzăitorul desiş,
cărările neîntoarcerii
ci veşnic neatinsele măguri
întunecoase, de neurcat.
Şi încă se-apleacă spre tine băiatul,
cel ce venea în galop de mustang
sărind peste dealuri
stăpînea cu forţa cele de neînvins,
năvălea prin mărăcini şi desişuri...
Cînd a fost asta?
Atunci, atunci...

Şi încă-ţi mai pune pe gură sărutul,
pe gura cea veştejită
te sărută la fel ca atunci
cînd te trezea pentru moarte.

Atît de limpede-a fost acea zi
şi atît de uşure.

În româneşte de Maria Banuş

CEI CARE ZIUA ŞI NOAPTEA...

Cei care ziua şi noaptea
păleau în sudoarea de gheaţă a execuţiei,
cei care erau mistuiţi de febrele iadului,
ar avea azi dreptul să cînte
şi de-ar putea într-adevăr să cînte
limba le-ar fi îngrozitor de nouă —
un cuvînt n-ar mai semăna
cu altul.

Ei tac însă ; între fălcile crispate,
căluşul destinului încă le-astupă gura,
căci tot ce ne-ar spune
ar fi doar muţenie —
un horcăit şuierător al pieptului zdrobit ;
iată de ce, nevoiţi să ascultăm,
destinul ne-a astupat urechile.

Noi îi privim încremenit, ei ne privesc încremenit:
şi ochii lor, şi ai noştri,
mai au tăria să clipească
amăgindu-se-n credinţa că văd
o formă umană.

Vai, dacă unul ar putea să vorbească !

În româneşte de Petre Stoica

PAULA VON PRERADOVIĆ

ÎN FEBRUARIE

Rece bate vîntul în februarie,
Rece şi cenuşiu
Peste deşertul de piatră-al oraşului,
Veşted zace frunzişul în parcuri
Şi eleşteele sînt îngheţate.

Acolo, în patrie, februarie avea iz de viorele
Şi albi migdalii începeau să-nflorească.
Marea sclipea albastră-albastră
Şi dealurile
Erau pline de şofran în februarie,
Inima rîdea sălbatec, sălbatec,
Se clătina în înspumatul,
Pestriţul vînt de sud-vest.

Ah, prieteni, frumoasă era,
Frumoasă era patria-n februarie!

CINTECELE VIITOARE

Nedibăcite
Nenumite,
Scapără ele, cele ce vin, în întuneric.
Poţi să le strigi pe nume ?
Nu !
Ci după valuri înnegurate
În cripte unde nu poţi străbate,
Necunoscutul încă le învăscu.

Fără-ntrebări
Fără clamări
Trebuie să-nduri timpul de încercare,
Trebuie să aştepţi liniştit şi smerit,
Încredinţat :
Se vor isca cele şovăitoare, încete,
Ca fulgere şi ca albastre comete
Iradiind din întunericul destrămat.

Le vei regăsi
Le vei numi
Pe cele ce-nvăpăiate se-apropie
Şi tu ştii : a aşteptării suferinţă
O să sfîrşească
Ci-n sclipătul frumoaselor ce vin
În vuietele cîntecului plin,
Moştenitor, te-ntorci în casa părintească.

În româneşte de Maria Banuş

FELIX GRAFE

PENTRU GEORG TRAKL

Prosternîndu-vă, acum ascultați
povestea unui destin de băiat —
chemarea pasărei vă amuțește
și nici un ceas nu arată
ceea ce coborîm în țărînă.

Pînă la genunchi în vîntul apelor înghețate
în van căutați cununa de urzici a glasului său
tunător —
asemenea unei sfere gonind la margini de stele
sufletul lui presimte aburul pădurilor
și ascultă ruga de înmormîntare a tinerelor albine,
o, în îmbrățișarea lumii sale
gonind, în urmă îi rămîne răsufletul;
privește, încremenită e gura și încinsă,
nici un prieten și nici o femeie nu i-a luminat
cercul vieții, blajin.
Dar în ochii lui, întunecîndu-se, cresc
vechile imagini, oglindite în propriile-i bătăi ale
inimii:
omizile negre pe crengi de smaragd,
și surîzînd îndărătul pleoapelor albastre
înlăcrimat, Dumnezeu care se apleacă
peste un farmec mort.

In românește de Petre Stoica

HANS LEIFHELM

NOI, CEI CE-AM SCĂPAT

Noi, cei ce-am scăpat
De moartea preatimpurie,
Mergem necontenit,
În linţoliu
Inima noastră călită în sînge
Nu-mbătrîneşte,
Fiece dimineaţă e-ntîia dimineaţă,
Fiece zi e ca ziua în martie.

Băiat, adolescent, bărbat —
Pe mulţi i-am îngropat.
În locul ciocîrliei
Am auzit pasărea morţii cum strigă,
Noapte de noapte ne-a atins bătaia
Aripilor negre,
Înaintea zorilor, moartea
Cu mîna sa ne-a dezmierdat.

Asta nu ne mai lasă
Singuri cu noi, niciodată
Asta ne lasă pururi
Cu morţii noştri-mpreună,

Cu morţii noştri să mergem
Prin viaţa strălucitoare,
Cu ei să dormim şi cu ei
Să înviem.

Somn să dormim în care
Nici un vis nu-i însufleţit,
Calm cristalin ce-a uitat,
Cu totul, schimbarea,
Şi să-nviem
Cum numai acela-nviază
Prin care trece
Suflarea trezirii.

Noi solie aducem
Despre cei amuţiţi —
Zîmbet, privire
A lor, a celor mascaţi —
Din trupul lor
Ce putrezeşte, se descompune,
Ducem zvîcnet
Şi suflu prin univers.

CU LUNA NOUĂ, CU LUCEAFĂRUL DE SEARĂ

Chiar în ţara străină
Unde demult m-am pierdut,
Unde-ţi eram atît de departe,
Chipul tău străluceşte,
Cu luceafărul serii,
Părul tău flutură pe cerul noptatec,
Piciorul tău zvelt dansează

Cu luna cea nouă,
Mîna ta albă îmi face gingaşă un semn,
Zîmbetul tău sălăşluind în lumină,
Dulce mîngîiere-n amarnica ţară
A omului, îmi trimite salutu-i.

Trece răcoros prin cîmpii
Vîntul de seară,
Strune de argint sună dansului tău,
Talazul întunecat odihneşte
Şi durerea se scurge,
Nori de argint oglindesc strălucirea ta.
În dulce glas,
În vale s-a deşteptat,
Ascultă cîntec de privighetoare departe.
Noaptea mă înfăşoară
În uitare
Cu luna nouă şi luceafărul serii.

Peste o lume străină
Fîlfîie semnul tău delicat,
Fîlfîie zîmbetul tău, mîna ta albă,
Cu luna nouă
Trece piciorul tău zvelt,
Rouă răcoroasă şiroieşte peste cîmpie.
Sus, departe, pe cer
Adie noptatecu-ţi păr,
Chipul tău priveşte în jos,
Limpede creştetul tău străluceşte
Cu luceafărul serii,
Lumină frumoasă a vieţii mele întunecate.

În româneşte de Maria Banuş

JOSEF WEINHEBER

COPACUL

În geamul meu stă un copac,
e un copac şi totuşi nu-i.
Sub ziduri nalte spaţii zac.
O hrubă este cerul lui.

În primăvară, palid moş,
dă frunze — n-a-nflorit nicicînd.
Ochi urmăresc, de ură roşi,
ăst joc al caselor din fund.

Un soare vine, s-a şi dus.
Vînt vine, piatră-i, iz coclit.
E vară, toamnă-a şi apus.
E toamnă, iarnă-a năvălit.

Sub trunchiu-i hore nu se-ncing.
În umbra lui nu e popas.
Guzganii noaptea dinţii-nfig
în scoarţa lui, foiesc, dau glas.

Oare-un copac înfipt adînc,
cu rodul plin, rotund frunzar,
cu rămuriş mlădios în vîrf,
nu-i vieţii cel mai bun vlăstar?

De ţara lui cine-i mai plin?
Şi de puteri de-a zămisli?
Fecund, cuminte şi senin,
cu trup frumos din tată-n fii?

Pe cînd acesta! Ce prăpăd!
E un copac şi totuşi nu-i.
Jeleşte viaţa-i fără rod,
captiv aici, în hruba lui.

Loc, ziduri, loc! Coboară har,
fă-l liber, cer, şi dă-i văzduh!
Nicicînd în floare! Mi-e calvar!
E-al vieţii-mi strigăt, suflet, duh!

LA ŢEL

Ajuns la capătul drumului,
om pe patul palid al morţii:
ultimul ceas te face-nţelept,
pacea venind te face frumos.
Nici cel smintit nu mai eşti, nici cel ce întreabă,
priveşti licărind roadele vieţii,
presimţi bezna dulce şi grea,
ce se află dincolo de poarta înaltă.

Auzi cum picură neauzit stropi de argint
de pe vîsla bărcii întunecate,
neauzit picură scăpărări de cuvinte
de pe orişice lucruri şi fapte.
Lin lunecînd dintre duşmani şi prieteni,
de bună voie te-apleci, împlinit,
jos, spre rădăcini...

Cei ce te jeleau pe-ntuneric
arborii, iar îţi sînt fraţi
şi tu însuţi, rătăcitor obosit,
eşti iarăşi fratele tuturor florilor.

ODA A 8-A

Toate lucrările omului
sînt fragmentare ; el însuşi
o nesfîrşită frîntură, nicicînd
isprăvită, nicicînd de-mplinit.

Vai de cel ce merge-n faţă,
de se-ntoarce după propriul său bun,
după al nostru,-napoi, înapoi,
să-şi afle iarăşi, acasă, mîhnirea :

Disperării dat pradă —
oare-ar putea trăi o singură zi
cu marile lui arătări ? —
prihana l-ar arunca spre-ntuneric.

Ar saluta atunci şi nebunia,
ori moartea chiar ar lăuda-o
ca suprem adevăr. Cu-adevărat
ea primeşte totul. Chiar pe cel ce-i pierdut.

ODA A 35-A

Ah, şi totuşi ! Ce ursită, să fii o frîntură !
Nobil prin pierdere, mîndru în jale şi
frumos în primejdie : ce altceva
ar putea fi omenirea ?

Floare sălbatecă, fluture fericit, tu ai
totul : dar nimic altceva. Noi, atît de puţin.
Şi totuşi, se-nalţă-n durată
mult, din ceea ce-n noi e fragil.

Stea nobilă-n noapte, munte-nalt în lumină,
o, cum nu cunoaşteţi voi transformarea !
Noi pururi sîntem în schimbare
şi vlagă primim de la drumuri.

Uneori sîntem floare, munte, fluture, stea,
fiecare la vremea sa. Şi pe cereştile scări
ce se clatină, ne întîlnim
şi ne face un semn de alinare.

NARCISE

Pe lîngă izvor şi la vale, pe coasta-nflorită,
unde nălucesc urzeli de mesteceni, pe lîngă
ferigile palide-ascultă, un flaut
îşi tînguie liniştii durerea perlată.

Chemare ce iute se stinge, tinereţe, amăgire a
dragostei ;
a fost oare aici ? Sau inima veşnic în vis a suferit ?
Se recunoaşte ea în această
tăcere ? Uite lacrima ei,

uite sîngele mistuit, durerea încremenită ca stea
şi frumuseţea nestinsă ce izbutit-a să cînte ?
Urcă, nespus de tăcut
adolescent ! Ia-ţi sufletul tău, arzi

de-o văpaie fără răspuns, de-o privire
dureros cufundată-n propriul chip,
nesfîrşită jale a veşnicei jertfe,
străin şi departe de ziua greoaie.

Şi cum se-mplineşte destinul meu într-al tău !
Flori răcoroase — şi ah ! Şi cînd inima mi-am
sfîşiat
am dat de sînge. În moarte chiar
te urmez aleasă făptură !

TĂCUT SĂ ŞTII

Tăcut să ştii, ai să mergi
curînd, adînc la străbuni
sus, în albastrul cel sfînt
norii, în vînt, rătăcesc.

Apleacă-te peste torent,
ascultă cum apele tac !
Ai mai iubit cîndva,
aşa cum iubeşti acum ?

Cel ce timp încă are, nimic nu ştie.
Adîncă viaţă ! O, despărţire.
Inimă, amarnic de slabă
sub forţa eflorescenţei.

Trist şi să nu poţi cuprinde.
Blînde, blînde figuri.
Ah, cu flori nu-i faceţi mai grea
ultima cale !

Toamnă murgă, întunecată,
lasă-te, încă o dată, strînsă în braţe !
Cînd fructele cad, inima, poate,
mai împăcată se frînge.

Primăvara să pleci este greu.
Dar morţii-s de strajă.
Floare frumoasă, n-am voie !
Maică severă, eu plec...

PERIFERIE

Casele galbene la margine pe loc au stat.
În cîmp pălește-orașul trudit, cu ochi secat.
Carnea poienii, zbîrcită, în grădinițe goale,
e neagră de otrava și-arsura din furnale.

Copii uscați se joacă în pulberi și duhoare
și mîini bătătorite ard roșii în frunzare.
Flori firave se uscă de sîrmă îngrădite.
Ca sperietori, cocioabe de vînt sînt jefuite.

Pe negre alei, lunatec, morminte se-nfiripă,
neliniștit trec fete — o pasăre ce țipă.
Din sîni ciuliți se-nalță auzul, pătimașul,
prin aer mort el trece, nebun taie orașul.

Seara înghite chipuri, parcă ar lua pastile.
Pe dîmb, lumini se iscă bolnave și umile.
Din cimitir dă vîntul un iz amar de moarte,
cu praf de hîrci pe umeri aleargă mai departe

Dar sus, în înflorite împărății astrale,
sînt fluturări de straie pe-nvăpăiata cale.
Cu-avînt senin trec păsări crăiești, în zbor, măiastre,
stau ca domoale pînze de nave-n zări albastre.

UNUI FLUTURE

Din vis ceresc născut, frumos, subţire,
din lumi dorite-adînc, purtînd solii !
Biruitor, tezaur de iubire,
pe pînza aripilor tale, ţii :

Flori te iubesc. Şi-n visele-mi se face
că văd mereu extaticul tău zbor.
Prin limpezi pomi, el vine să mă-mpace
cu lutu-mpovărat şi-amăgitor.

Smalţ aurit, de greul meu ţi-e groază.
Te-nalţi, ci pasu-mi zace-mpleticit.
Mai sus, mai sus, volută ce dansează,
îmi iei pe aripi tot ce-am suferit.

MUZICĂ DE CAMERĂ

Vioara întîia :

Eu frumuseţea lumii o-ndrăgesc
şi frumuseţea mea prinos i-o dărui.
Fără abis e lumea. Şiroiesc
simţirile-mi. Sînt cînt : În cîntec stărui.

Vioara a doua :

Lîngă făpturi mai limpezi nu mi-e dat
să am un eu. Nu lumea — dar mai tare
şi mai real ; pămîntul m-a-nvăţat.
Se-ntunecă. Să te-nsoţesc, surioară !

Contrabasul :

Căruntului meu creştet sînt dator
abisul să vi-l spun. Unite, strînse,
copilăreşte treceţi şi vi-e dor
de lupte de nimic. Eu sufăr însă.

Violoncelul :

Adînc eu ştiu că totul e destin,
ce-i plăsmuit, ce n-are dezlegare,
cred în întreg : Trăiţi şi ispăşiţi !
Nu sperii. Plîng cu voi. Sînt alinare.

LA ŢARĂ

Lan de porumb, lan de trifoi,
cartofi în brazde, mai apoi,
ogoare roşii, cafenii,
se coace pîinea-n miez de zi,
o albă panglică — un drum ;
lan de trifoi, lan de porumb,
de funie-un viţel purtat,
ogor gălbui, ogor roşcat
şi brazde de cartofi cît vezi,
o ciută paşte în ovezi,
şi coapte,-n şiruri, stog cu stog,

în preajmă carul cu polog,
patlagină şi dediţei,
foşneşte grîu — ziua-n temei ;
sub sălcii, lîngă iaz, umbrit,
ulciorul bine răcorit,
ogorul negru,-ogorul roş,
în crîng răşină amiroşi,
şi un ţăran, cu boi greoi,
perechea mînă dinapoi,
în claie fînul e culcat,
deasupra potîrnichi se zbat,
turn de biserică-n hotar
şi iar singurătatea doar,
lan de porumb, lan de trifoi,
cartofi în brazde mai apoi,
ogor aici, ogor colea,
şi fără capăt, tot aşa...

În româneşte de Maria Banuş

RICHARD BILLINGER

IZVOR SLEIT

Unde ai rămas, Tu, izvor înviorător?
Au murit florile care odinioară-ţi crescură
în preajmă. O, floare de nu-mă-uita!
Faţa ta pură n-o mai văd niciodată,
nici iarba sclipind de argint, şi nici
firele împovărate de miresme.

Vai, Cronos mi-a răvăşit grădina,
hoţeşte mi-a golit el sipetul
şi a lăsat în urmă pînza de paing
a unei amintiri.

LUNĂ PLINĂ

Pisicile miorlăie. Semne dau şindrilele.
Capul şi-l naltă ceţuri îmbătate de smîrc.
Înfierbîntat, taurul mugeşte în grajd.
Cu tărie de izvor se argintează apa-n ulcior.
În unda ferestrei înoată un peşte cu ochi bulbucaţi
Bătrîna oglindă îşi dăruieşte inima de sticlă.

Peste coama casei drumețește vînt feciorelnic.
De la casă la casă chiuie poduri de aur.
Broaștele jubilează. În fericire respir.
Iar capul îmi rămîne de perne străin.
Lungile degete înșfacă luna...
Dar picioarele șovăie. Buzele pălesc.
Ușa nu se clintește-n țîțîni.
Mama scoase cheia din broască.
Mama somnește ca-n afund de mormînt.

Cu pumnii sparg casa în două...
Și-s liber ! ! !

În românește de Petre Stoica

ERNST WALDINGER

AŞTEPTARE

Bat încă vînturi aspre :
Dar într-o dimineaţă, curînd,
din negura pădurilor ieşi-va
pe jumătate încă adormit
al primăverii duh,
şi toate adormitele poiene
se vor trezi de rouă
şi de puzderia de flori.

De ce eşti trist ?
Pentru că un prieten te-a lăsat ?
Pentru că iubita e departe ?

Anevoioase-s căile
de la un om la altul ;
doar punţi nesigure se-ntind,
şi pline de primejdii,
pe suflete nesigure-aşezate,
între singurătăţi.

Nu, nu eşti singur niciodată !
Fiece anotimp
te-mbrăţişează cu iubire nouă.
E doar neliniştea din preajma înfloririi.

Te-aşteaptă atîtea !
Gîndeşte-te la acea zi de iulie,
cînd lanul împestriţat de maci,
asemeni unei flamuri,
în vînt se înfoia.

CAPELA COPILĂRIEI

Demult au dărîmat capela scundă
cu acoperişu-i roşu, ţuguiat,
şi teiul de la scară l-au tăiat
dar azi mireasma-i îmi revine, undă,
chiar dacă-n loc e-o casă de-nchiriat.

Văd fetele pe trepte-ngenuncheate,
în mai, cînd pe Maria o slăvesc,
sub vălul amintirii strălucesc
odăjdii preoţeşti şi îngînate
rugi, melodii, ce proaspete, zvonesc.

Stai, nu clopoţelu-acela sună oare
în larma străzii,-adus de un tramvai ?
Şir gol de geamuri cască, fără grai,
dar prin frunziş de tei adie tare
iz de tămîie din capela rai.

OPT MĂSURI DE VALS

Crengi de piersic uşoare
legănate-ncet în lumină,
butuci de viţă ; îngustă cărare ;
dealuri, în horă lină,
la oraşul fluvial cunună ;
cupole verzi ; catedrală bătrînă ;
chemarea mierlei ; linişte iară —
în crîng vienez, primăvară.

În româneşte de Maria Banuş

WERNER RIEMERSCHMID

RAPSODIA CRATERELOR

La țărmurile Patimei :
craterele iadului exersează ura.
Cu salve îl salută pe sumbrul prinț.
Crusta pămîntului tresare,
și mii de orașe Pompei
se înăbușă în ninsori de cenușă.

Cu ochi de șarpe
spionează de sus,
din clătinatul Copac al Mîniei. Surîzînd
își lasă creștetul de învingător
încoronat cu lauri de lavă.

MICUL ADĂPOST CAILLOU

Are cîte unul,
asemenea lui Napoleon
înaintea bătăliei de la Waterloo
în micul adăpost Caillou,
ceasul lui de nerăbdare.

Dar există şi unii născuţi sub zodie bună,
mai norocoşi decît bietul corsican :
pentru ei intervine la timp
generalul Grouchi
în timp ce Blücher întîrzie.

Ei înving,
iar casa de pe Sfînta Elena,
stîncile din Sfînta Elena,
pescăruşii de pe Sfînta Elena
aşteaptă în zadar exilatul.

NĂVODUL

În somn adînc
năvodul se afundă
în noaptea lacului.
Zăbrele
în cristalul apei.

Mîini, ce ridicaţi voi
în lumina lunii ?
Vietăţi de gheenă,
vise putrezite,
posibilităţi înecate,
leşuri ale dragostei
împietrite în îmbrăţişare.

Te găsesc şi pe tine oare.
inimă,
încoronată cu spini ?

Prin năvodul găurit,
o spadă țîșnește —
însîngerată —
din taina abisului.

În românește de Petre Stoica

THEODOR KRAMER

NU CE-I DULCE, DOAR CE-I IUTE

Nu ce-i dulce, doar ce-i iute,
ce-i amar îmi este dat ;
oameni buni, eu nu știu harfa,
din armonică am cîntat.

Mucegai în buzunare,
găurit al meu chipiu,
de trăiesc, cu scrum de suflet,
e că-i sîngele-mi rachiu.

Sarea lacrimilor urme
de-mi lăsa, aș fi orbit ;
tîrfele mai dragi mi-s mie,
praf și vînt m-au însoțit.

Pe falset l-aș lua în brațe,
dar stăpîn e basu-afund,
milă am și eu cer milă,
însă ura zace-n fund.

Ştiu prea mult, tot mi-e-a visare,
ca şopîrla-n plină zi,
vuiet gol în arbori, vuiet,
eu tot trec, tu poţi vui.

N-am odihnă,-a mea e calea
şi m-am dus curînd cu ea.
Nu e altu-n tîrg să cînte
din armonică, aşa.

CU PRAFUL

Alţii-şi ţin iubita ferecată,
mie-n casă nu mai mi-este dată.
Eu cu praful singur dorm în noapte
şi cu el pe buze-n loc de şoapte.

Alţii-aud în ramuri ciripit,
eu — al pardoselii scîrţîit.
Mă trezesc cînd zorii nici n-au dat,
cînd pe ghete praful s-a lăsat.

Cîntă alţii flox, liliac pe strună,
dar la mine-n cînt, doar gol răsună ;
peste ani, din morţi am să mă scol,
cu flaşneta praf să-nvîrt în gol.

VARĂ BOGATĂ

Stăteam întinşi cei doi pe nisip în al zilei temei,
în faţa fabricei de iută prăfuite ;
rochia largă de pînză juca în jurul şoldurilor ei
şi soarele pe ceafa-i îşi zvîrlea razele lui ascuţite.
De mult, praful care suia din scame, din pînză
de sac
plămînii lor pe de-a-ntregul le îmbibase
şi-adesea simţeam gustul acela dulceag
de parcă propriul lor sînge-i udase.

Îşi întingeau pîinea în cana de lapte. Şi asta
dădea plămînilor lor desfătare ;
ci ei ştiau : în faţa lor era vara, vastă,
departe încă, toamna viitoare.
Pur şi albastru timpul şi aerul mirosea a melasă
şi nu numai pielea lor părea descojită ;
îşi povesteau lucruri de demult, de acasă,
istorie încă nimănui povestită.

Şi propriile lor cuvinte, uimitoare, duioase
le apăreau în amiază, zi după zi ;
nici una din petuniile roşii nu se uscase
şi viaţa era bogată, pictată-n culori aurii.
Bogat era totul : nisipul şi iarba şi vîntul subţire
şi arşiţa pe grumazul lor abătută ;
ei auzeau a fusurilor monotonă rotire
din prăfuita fabrică de iută.

CIMITIRUL CELÓR FARA NUME

Acolo unde fluviul din oraş se întoarce către
cîmpie,
tăiată de-o cale, mărginită pe plopi şi pustie,
din rîpă iese un cimitir sărman la lumină,
sur este zidul cel scund, poarta lui în rugină.

Crucile sure, de lemn, peste movile,
nici o inscripţie-n rîndurile astea umile,
aşa cum au fost de apă la ţărm aruncaţi şi găsiţi,
aşa, fără nume, dorm somnul de veci, alipiţi.

Firavi şi voinici, au fost mînaţi către maluri,
mereu,
fete ca ceara, femei cu pîntecul greu.
Ce i-a ţinut, ce dor i-a împins ? Cine şi care ?
Oricum ar fi fost, viaţa i-a-mpovărat pe aceştia
prea tare.

Iarbă crestată, aşa cum multă pe prundiş se
găseşte,
de ei căutată cîndva, şi-acum în moarte-i iubeşte,
podoabă statornică, aspră, pe biata lor groapă ;
ţipăt de cormoran răguşit îi salută, de peste apă.

Un ţăran stă şi spune o rugă cîteodată
cînd întoarce plugul. De pe fluviu, o adiere curată
trece peste morminte, loc mai e pentru mulţi, istovit
licăre valul ce-i poartă şi mai departe oraşul, la fel, licărit.

În româneşte de Maria Banuş

JOSEF LEITGEB

MAI ÎNAINTE DE-A SE-NNOPTA

Amurg : în jurul mormintelor străbune, sufletul
bîntuie neîncetat, suge din flori care răsar,
arzînd, din ceea ce-i veşnic ; aripile lui, de-un
nespus fior
tremură-n evanescenta căldură,
lumina despărţirii luceşte deasupră-le.

Rămîi, încă, lumină, deasupra oraşelor, deasupra
porturilor rămîi, răsunînd de sosire şi drum,
deasupra străzilor şi pieţelor, peste cetate şi
catedrală,
ţesătoare a vieţii, prietenă-a păcii,
maică a noastră, a celor din nord, stea sfîntă a
soarelui, stai !

Încă un ceas ne mai dăruie, astru blajin,
mai înainte ca omul dezlănţuit, încremenit în
maşină,
batjocorind pasărea-n zbor, să se arunce din
iadu-ngheţat
al socotelilor lui, ucigaş al focului,
ucigaş a tot ce e, mai ales al morţii pe care o
mistuie.

Vai, el a smuls materiei, cu neobrăzare,
ultima-i taină, a spart sîmburele forței
atotcuprinzătoare, a dinamitat structura
duratei lăuntrice, a slobozit absurd ceea ce fusese
divin înfrînat, a trezit neantul care dormea.

Rămîi apoi, dreaptă lumină, peste locul
incendiului,
unde fir de iarbă nu crește, nu cîntă pasăre,
unde-a fost sugrumat rîsul copiilor, zîmbetul
dragostei,
pentru ca icoana lumii să se fărîme sub privirea
nelegiuitului și să nu se mai refacă nicicînd !

Dar nouă îngăduie-ne să ducem ospățul la capăt !
Minunat a-nceput, poeții cei elevați
nouă încă ne cîntă, încă trăiește muzica-n noi,
încă trăiește culoarea însuflețită, piatra prefăcută
în duh,
printre ruine, încă trăiește visul în noi.

Mai înainte de-a se-nnopta, îngăduie încă, astru
blajin,
ca ochii tăi plini să odihnească deasupră-ne,
transfigurîndu-ne,
crepuscular meditînd, pentru ca inima noastră,
asemenea strugurilor
să dea în pîrg, atingînd suprema dulceață,
întreagă să fie rod pentru zeul ce tescuiește.

În românește de Maria Banuș

RUDOLF HENZ

SISIF

Oare împinge piatra pe munte
chiar şi atunci cînd se ştie singur ?
Poate se odihneşte ca orişice atracţie a lumii
cînd bîlciul s-a închis
iar casierii şi ghizii dorm
şi împrejur nu mai cască nici un paznic.
Nici un psihiatru cu cronometrul în mînă
şi nici măcar un singur reporter.

De cînd se produce în sala mare a Infernului
nu-l mai pot suferi.
Şi sala e de mult prea mică.
Cine astăzi se respectă
trebuie să-l vadă pe Sisif cu piatra,
să-i audă gîfîiala —
sistemul de difuzoare funcţionează ireproşabil,
cînd blocul de pe muchia piscului
se clatină şi revine spre el
în salturi uriaşe tunînd
şi trecînd deasupră-i. N-aş putea îndura
ţipătul mulţimii.

Pe vremea cînd eram înscris la umanişti,
înainte cu cinci sau patru decenii
în fiecare săptămînă făceam cîte-un drum
prin Tărîmul de Jos al Heladei.
Sisif nu era trecut în program.
Foarte departe îndărătul unei larme comice.
Fiul lui Aiolos,
regele Corintului.
Din pricina atitudinii sale necuviincioase
condamnat la cariera de piatră.
Pe atunci, era deajuns pentru învăţăceii
umanişti.
Pe atunci, el nu ne fusese dat drept model.
Astăzi, undeva, într-un ungher
Orfeu zdrăngăne lira veche
şi Homer cîntă satisfăcut cum numai un orb
mai poate fi satisfăcut, dar nebăgat în seamă
ca şi eroii săi.
Băieţeii umanişti de astăzi
evadează din faţa ghidului şi năvălesc
în sala monştrilor şi salivează
şi se minunează cum piatra saltă îndărăt
şi apoi acasă, cu ochii sticlindu-le povestesc :
O.K., am văzut disperarea !

În româneşte de Petre Stoica

ALEXANDER LERNET-HOLENIA

LINOS

Nu-s fără număr cuvintele şi ceea ce-n minte-ai
purtat
nu era oare o lume pe care tu ai slăvit-o şi ai
bocit-o ?
Numai ceea ce într-adevăr ai crezut, nu ai putut
să spui.
Şi nimic n-a fost spus.

Nu-nfăptuieşti oare lucruri fără de număr ?
Numai ceea ce
ai voit cel mai tare, din totdeauna, pentru că
de asta
totu-atîrna, adevărata solie nu ai putut-o-mplini.
Şi nimic nu a fost săvîrşit.

LUZK

Tu, cel ce cîndva
am fost, unde-ai rămas ?
De ce m-am întors ?
Duc o viață străină,
în jurul meu am numai oameni
cu totul străini. Și anii
trec. Ce mult e
de cînd nu te mai afli în casă. Ce mult
de cînd nu ai mai fost în grădină !

Dar deodată
floxul se mişcă, atins parcă de suflul uşor
al unei stafii. Tu erai ?
Eu însumi eram acolo ?

În româneşte de Maria Banuş

RUDOLF FELMAYER

PERETELE

Cineva, beat, zîmbeşte, pierdut în sine, unui
perete.
Cît de smerit se dăruieşte vieţii :
Pe el nu îl priveşte un perete fix şi oprindu-l, ca
pe noi,
pentru el nu-s morţi, ruptură-a două vieţi, pereţii.
El, în beţia-i simte : chiar ei sînt viaţa, ei pereţii.
Şi, fericit, zîmbeşte soartei, dintr-un perete.

TABLOUL

Tabloul
dă depărtări acestui spaţiu
(în care noi ne-am instalat
sărăcăcios)
tainic, inaccesibil
spre patul de lehuză al Mariei
slujită de femei
cu sîrg şi cu credinţă,
iar una,
strălucitoare ca un înger,
îi întinde pruncul.

Dintr-un fundal întunecat
unde o ușă vopsită
se deschide
spre calma strălucire,
prietenii
pe care i-am pierdut
se uită înăuntru,
uimiți, mișcați și fericiți.

Orice am face,
orice am schimba aici,
nimic nu poate
tulbura frumoasa scenă
de dincolo ;
ceea ce-aici se-mpuținează
acolo va fi mai mult, mai plin,
în încăperea asta
căreia toți îi aparțin.

În românește de Maria Banuș

JAKOB HARINGER

MELANCOLIE

Sînt un străin, cîndva am fost poet.
Sînt ultimul oaspete din zori al prostituatei obosite.
Sînt peretele care aude totul dar nu spune nimic.
Sînt o lumină care noaptea arde la căpătîiul
muribundului.
Sînt matelotul care se întoarce din ţări depărtate
şi află că l-a înşelat nevasta.
Sînt zăpada deasupra căreia rugineşte ultima rază
a soarelui.
Sînt bătrînul orb care nu poate să moară.
Sînt cartea de rugăciuni a cusătoresei, pătată de
lacrimi amare.
Sînt moşneagul care se însoară cu o fată.
Sînt noaptea tuturor disperaţilor şi nemîngîiaţilor,
condamnaţi la moarte.
Sînt cîntecul vesel, trist îngînat în celulă.
Sînt copilul pe care nu-l bucură nimeni cu joacă
şi surîs.
Sînt mielul orb, care caută zadarnic ţiţa mamei.
Sînt ultimul orăcăit de broască din stufăriş —
sînt o stîncă visînd viorele, muşchi şi grozamă,
nu sînt eu steaua care-şi află cerul —
acum sînt doar ceva mai mult, dar ce, nu ştiu
nici eu...

IRENE

Vei fi o femeie bătrînă... între uscatele degete
ostenite de împletit şi frunzărit prin legendă
ţii ultima mea scrisoare de seară şi plîngi,
visătoare mîngîi pisica roşcată. Afară
plouă într-una, te gîndeşti la drumul vesel de la
şcoală
spre casă, la surîsul fratelui muribund.
Vei fi o femeie bătrînă, şi întristată, gîndul
te va duce la plimbările cu mine spre lacul Thun,
la aleele de argint ale Salzburgului, la albele vise,
reînfloreşte astfel după ani şi ani un cuvînt de-al
meu neînsemnat ;
o blîndeţe moartă reînvie în trandafiri şi cristal,
dar banca de dinaintea casei voastre cade-n ruină,
păsările cîntă pentru restriştea de mormînt
a sufletelor noastre.
După-amiezile ne trimit melancolie şi scrisoarea
de moarte.
Vei fi o femeie bătrînă, iar eu voi fi plecat de mult
dintre vii...
ultimele mele rînduri
în mîinile tale îmbătrînite, cu zorile vor înflori
negre seri de amurg.
O, stinsa mea iubire, cît timp vrei încă moartea,
bocești după macul și înstelatele viorele ale
copilăriei.
Ah, ai fost asemenea unui cer de primăvară
timpurie, seara la opt,
uneori erai ca o mînză sălbatecă, o căţeluşă
proastă.
Acum din nou înfloreşti, ca o zambilă în pivniţă,
și lîngă fărîmatul zid al sufletului înverzeşte iarba
ta de aur.

Vei fi o femeie bătrînă... Tricotezi nepoţelului tău,
prin vechea grădină treci domol cu paşi mărunţi,
vorbeşti pasărei şi cîinelui.
Vei fi o femeie bătrînă, şi tu vei plînge şi plînge —
şi fiica
îi spune bărbatului : „Dă-i pace bătrînei...
se gîndeşte la dragostea ei moartă..."

VIENA

(V)

Ei sînt ca muştele care, prinse de clei, încă speră...
Dintr-o dată izbucnesc duhori de miasme.
Mugurii lovesc în fereastra vagonului,
în cafenea un tînăr stă singuratec.
În grajd, servitorul o apucă pe slujnica blondă
în timp ce ploaia picură lin pe acoperiş.
Nu ţi-a dărui ţie viaţa un drum. Cînd Domnul
te-a zămislit, s-a înfricoşat şi-a murit.
Prin lumina verde străluceşte o ploaie
trudită ca visul care curge prin viaţă.
Roşcat ţi se topeşte părul în soarele sumbru ;
unde sînt uşi, e beznă şi, vai, atîta pustiu !
Izul gărilor nu mai aduce vraja blîndeţii
asemeni femeilor frumoase pe cari nu le poţi
înţelege.
Umerii tremură încă de un plîns înăbuşit —
de unde vin, nici o floare nu mai creşte.

BRAUNAU

Străinule, treci prin fața dughenii cu dulciuri
pe datorie
a scolasticei. O fată
spală ferestrele cîrciumei și-ți surîde.
După-amiaza ticăloasă nu poate muri.
Te gîndești la un blond copil liniștit.
Cu degetul în gură băiețașii te privesc de parcă
ai fi
bunul Dumnezeu. Un circ anunță cele șapte
minuni
care nu au existat pînă acum. O frate,
mîine, întristat, pe unde vei fi ? În grădina
palmierilor
se desprinde primul palid frunziș. O, tu, flăcău
albit,
cu toate visele sclipitoare pierdute !
Sărmani gropari ai propriilor noastre nostalgii ;
buruienile sufletului nostru turbează. O, lasă
minciuna morții, numită viață. Dă uitării
basmele nătîngi ale poetului și copiii veseli ai
verii, legendele
despre albastrul paradis al unei blonde și
purpuriile zori băiețești.

În românește de Petre Stoica

PAULA LUDWIG



Cine ți-a spus unde mă aflu
am oare un nume
n-am fost bine ascunsă în crîng
ghemuită în frunzișul brun
acoperită cu licheni
n-au fost ochii mei scufundați în smîrc
degetele picioarelor mele
împreunate cu rădăcinile lemnului dulce ?

Cum ai dat totuși de urma mea
cu agerimea vînătorului
fără laț și fără pumnal
te-ai apropiat de cea mai întunecoasă
poteca
Și m-ai văzut
c-un ochi invizibil

Atunci m-am rătăcit prin beznă
nu clintea nici o frunză
nu cădea nici o picătură
Dar în liniște se auzea
cum mîinile mele cresc spre tine



Nu ai fost tu ca o statuie de aur
pe cînd mă iubeai ?
Nici o rugină nu se încumeta să roadă din tine

Coloane îngropate se ridicau
prin locurile pe unde hoinăream
biblice columbe străbăteau întinsul
cînd noi schimbam săruturi

Nu se înălţau îndărătul nostru umbrele primilor oameni
pe cînd stăteam laolaltă ?

Ah,
ochii tăi erau la fel ca scrisorile veşniciei
în fericitele ore le-am rupt eu sigiliul



Mereu ascult încordată
de nu mă cheamă cineva

Ca o fereastră
pe care ploaia
curge necontenit
stă faţa mea
sub lacrimi



Unde-i prietenul
care-mi caută urma în grădina florilor
acolo
unde geme în vînt numai poarta
pe care plecînd
vai
am uitat s-o închid ?

TIGRUL ŞI GAZELA

De cînd se pomeni lîngă el
şi scăpă
ah cît timp
tremură în vizuina întunecoasă
pînă izbuti s-ajungă iarăşi la ceată

De atunci purta în ochi o lucire străină
alt răsuflet îi țîșnea din nări
Nu mai alerga la adăpătoare ca altădată
chipul i se-ntuneca în oglinzile apei
nu mai pășea ca odinioară pe pajiște
umbra lui o întîmpina cu groază în toate tufișele
în toate florile îi zărea urma

Mai că-l și căuta

Ah mereu îi stătea ca un fior în ceafă
între coaste îi sălășluia un tremur fără sfîrșit
un pocnet nebun în pieptul gingaș

El era acela care sprintenul gît i-l întorcea și mai
sprinten
și mai minunat îi mlădia spinarea subțire
în toate săriturile doar pentru el învăța sărituri

și în clipa cînd el veni cu-adevărat
și ochii o țînteau dintre liane

mută ea se lăsă în genunchii ușori
și muri mai nainte
ca laba lui s-o atingă



Vai sălbăticiunea celei mai sălbatice flori
îmi zîmbi

vai cea mai noptatecă şuviţă a nopţii
dormi la mine

vai cum nu pot uita
cît de minunat a fost

acum cînd mîhnirea umbreşte
ceea ce nu mai există



Lîngă ţărmul mării lărgindu-se
am rămas în urmă
plîngînd valul
pe care mi-l aduse marea
ca fără milă să-l ia îndărăt

Sau poate o viaţă
e prea scurtă
mereu să aştepţi
reîntoarcerea sa

În româneşte de Petre Stoica

OTTO BASIL

CEL CE DOARME

Întins pe cîmpiile de somn ale macului
el doarme sub cerul negru al fărăconştiinţei.
Capsulele argintii de mac se deschid şi se-nchid :
răsuflarea celui ce doarme.
În nările lui e cuibărită noaptea, în urechile lui
foşneşte
lipsa de sunete, ochii lipsiţi de priviri sînt
deschişi spre nicăieri.
În zadar a scuturat el coama de plumb a oboselii.
Picăturile de rouă ale narcozei au căzut de pe
genele lui ca bucăţele de gheaţă.
Nici un Charon nu l-a condus pe marea Infernului
ale cărui talazuri sînt din lavă stinsă.
Cel ce doarme e cioplit în stînca somnului său
ca un relief.
Simţurile lui simt neantul, şi numai aceasta îl
deosebeşte pe cel ce doarme de morţi.
Dar şi el trebuie să treacă prin toate criptele
nesfîrşirii,
care-s zidite în piramida gigant a universului.
Vremea, hoaşcă uscată a omenirii,
s-a furişat de mult, orbecăind, în urma lui,
pe cînd flăcăruia ei slabă de viaţă se stingea în
nesfîrşitele ganguri.

Mirosul luminărilor de ceară umple
labirintu-afumat
distonice forme şi aşezări îl întîmpină pe cel
ce doarme
în peregrinările lui care-s o linişte marmoreeană.

Dar din cîmpiile de somn ale macului se
ridică-n sfîrşit
marile monumente-ale viselor.

ÎNMORMÎNTARE ÎN TÎRG

Îndelung şi zadarnic ai căutat în ţara pădurii
uitarea.
Sfarmă clepsidra în două ! Liniştitor somnul se
scurge din ea.

IAZUL HAIDHOF

Lumea o ţii oglindind-o ; chipul meu mai adînc
se scufundă,
cînd aşa mi-e pe plac : totul creşte în cer,
o stea, un tufiş, chiar silueta mea ce se clatină
uşor
şovăitor destrămată.

Iată, şi acum nu mai e. În strălucire de unde,
o boare-argintată se pierde ; un zeu răpeşte
cealaltă lume ; adevăr vă zic vouă, prieteni, luaţi
această imagine ca pe a voastră.

Nobendorf, vara, 1922

În româneşte de Maria Banuş

WILHELM SZABO

TEAMA RURALA

Ce dimineață cu cer de fier !
Eu mă trezesc înspăimîntat.
Aspră, furtuna sparge coroanele.
Sperios e bocănitul boului în grajd.

O-mpușcătură cade. Sîngerîndă, fiara
e hăituită prin făget.
Stă chipul morții în fereastră :
un slujitor care ascute coasa.

Din visul nopții le știu pe toate încă :
eram pămîntul îmbrăzdat de plug,
și snop bătut, sămînța să se-aleagă.
Și mă trezii în vuietul din arii.

STRĂINUL

În fața pădurilor surde, omule singuratec,
ascultă cum se naște în frunzet
înstrăinarea, și cum satele în vale
fierb terciul amărăciunii !

Nimeni nu străbate cu săruturi
strunga prăbușită a obrajilor tăi,
nici o mînă pură nu croiește poteci
în tufele de mărăcini ale părului tău.

Cu putinile înfulecă munții iubirea.
În cuiburi de corbi
pădurile veghează jaful de aur.

Idolii rumegă moștenirea ta risipită,
o, dezmoștenitule, tu !
N-o să te mai acopere niciodată cu raze
ochii soarelui, dragi.

MĂCIULIA MACULUI

Pe cîmpuri, departe, unde momîile zornăie cu
cioburi,
gingaș încoronată, măciulia macului fîșîie-n vînt.
În cămări mătăsoase cu grijă apără boabele
albastre ale somnului.

Mai obosiţi ţirîie greierii pe costişa pîrjolită.
De-a lungul miriştei carcasa uscată răsună
asemeni clopoţeilor.
Dar amuţeşte curînd. Slujnica o rupe chiar
mîine. Ce
mai rămîne din vară ?

INMORMINTARE IN TÎRG

Negru, cortegiul se subţiază
prin poarta oraşului.
Copiii se ţin după sicriu
precum guzganii după vrăjitorul cu fluier.

Îi înghite cimitirul.
În lumina după-amiezii
care le dezvăluie
paloarea şi nimicirea,
ei înconjoară groapa.

Bruscă mişcare,
în clipa cînd lada se înclină
şi rudele izbucnesc în plîns.

Calm
peste zidurile care împrejmuie sălaşul morţilor
iscodesc pădurile.

SATE PE MOARTE . .

Dispar melița, lopata de vînturat,
ritmul vînturătoarei, bătutul coasei,
răbdătorul tropotit al boilor.
Se stinge focul fierăriei.

În amurg asfințesc
tîrgurile : locuri unde prin noapte
zilierul revine trudit
sau unde în pensionul „Waldfried“
nou-adaptat, străinii
se grăbesc zgomotoși.

Multă vreme dezrădăcinat în ele a trăit
secerătorul,
le dispare datina, misterul.

Iar cel care odinioară le cînta
în chip de ocrotitor al obîrșiei,
poetul, acum le-a uitat.

In românește de Petre Stoica

GUIDO ZERNATTO

CERŞETOR ORB

Degete stranii, sfrijite,
cu unghii de ceară
apasă bumbii armonicii.

Braţul stîng, cu muşchii uscaţi,
o desfoaie în tact.

Ochii s-au stins cîndva.
Adînc în găvane
tremură pleoape fără noimă.

Dar osul umărului
se înclină în evlavios rotund
spre ei —
ca în faţa unui altar.

Gura e deschisă
de parcă ar asculta
tonurile acestei muzici mereu monotone.

Şi clinchetul monedelor în cutia de tablă

Iar capul se lasă într-una
ca şi cum o povară,
copleşindu-l,
i-ar sta deasupra.

Şi zvîcnind, se ridică din nou.

O mişcare
ce o au vietăţile-n cuşcă :
Pururi aceeaşi
de la o gratie la alta.

Sufletul lui este o vietate captivă,
înnoptată în creier,
şi acolo
poate va muri de foame.

Şi poate va muri de foame
cu acest etern Radetzky marş.

NOIEMBRIE

Cu picuri mari şi grei
vremea nopţilor cade
pe pămîntul mohorît,
acolo unde lăcrimînd în bezna fluidă
uriaşa făptură a melancoliei, cu răsufletul
preaplinul şi-l urcă şi coboară din nou.

Din turnurile bisericilor se pogoară
sfinţii, pe jumătate uitaţi,
şi stau de vorbă în şoaptă domoală
cu ierburile veştede acum.

Iată-le sosind :
şi negura şi o adiere uşoară.

O ULTIMĂ ALBINĂ A VERII

O ultimă albină a verii
prin fereastra mare zboară spre mine,
în seară, tîrziu. Fantomele celor
morţi demult fac cerc în jurul meu.
Albina obosită zumzăie domol
şi zgomotele depărtate ale nopţii
răsună ca ecoul vechilor fiinţe :
zumzăie, albină, pînă cînd
un răsuflet rece îţi aduce aminte
că fantomele şi vara sînt moarte. În faţa ferestrei,
obosită, albina cade în beznă.

New York, 1942

În româneşte de Petre Stoica

JOHANN GUNERT

MURANO

Sclipește marea de sclipătul sticlei de la Murano
sau ei încuie sclipătul mării în sticlă, prin vrajă,
îmbinînd luminoasele scule,
vesele jucării ale frumosului
şi-ale celor vremelnice ?
Din veac în veac
arcul podurilor se-ntinde
deasupra despărţitoarelor ape
amăgitor legînd pe Acum de Odată,
şi ornamentul spart de pe case
tainic se fărîmiţează şi cade,
dar a rămas strălucirea.
Incă licăre marea în soare,
irizată ca ritualele ulcioare,
din morminte străvechi.
Incă sosesc şalupele,
împinse acum de motoare,
de dincolo, din mai mîndra Veneţie,
sub bolţi de bazare
cheamă fulgerînd vraja oglinzilor,
alegem salbe scăpărătoare
pentru grumazul femeilor
şi ne tocmim într-o limbă universală.

Dar oamenii de la tocila ce-mprăştie praf
moţăie la prînzul cu vin şi crabi fierţi în zeamă,
şi copiii insulei se joacă,
despuiaţi, pe chei, înconjuraţi de valuri,
cu scoici şi cu cioburi
pe care apa cîteodată le-azvîrle
din adîncul tăcut al străvechilor vremi.

TABLA VOTIVĂ

Ce-ar fi viaţa mai mult decît îngrămădire de zile
un cumul absurd de ani către o moarte absurdă,
de n-ar fi dorul în noi de altceva
decît de ziua de azi !

Ce ar putea duce excesul de ore,
deasupra constrîngerii cotidianului,
deasupra necurmatei vrajbe cu întîmplarea,
într-o normă mai cumpănită
ce ne-ar putea ridica deasupra nevoii trupeşti
deasupra limitei animale,
dacă nu duhul ?

Ce ar putea crea o mai adîncă relaţie
de la om la om şi la lumea din jur
decît o inimă cutremurată !
Nu ne e dăruită
dreapta-nţelegere a amăgirii-omeneşti,
revelaţia şi ştiinţa măsurii, a ordinei !

Prin trăire, luptă, durere se dobîndeşte
neîndoielnicul, legea !
Şi revelaţia, cuvîntul
trăiesc pe de-a-ntregul
doar cînd ne sînt ajutorul
care ne trebuie.

În româneşte de Maria Banuş

ERNST SCHÖNWIESE

JOC TAINIC CU MINGEA

Azvîrle vechea ta minge !
Aruncă tot ce ai —
şi pe tine însuţi !

Atunci lumea ţi se rostogoleşte,
o minge de aur
în poală.



Totul e numai imagine într-o grădină,
care reflectă o altă oglindă.
Oglindire după oglindire
la nesfîrşit.

Totul e numai un vis
într-un vis,
în care visezi
că visezi.

Pînă ce moartea sparge oglinda
şi-l trezeşte pe visător.

*

O viață-ntreagă
am căutat
și nu am găsit.

Cînd nu am mai căutat
am văzut
că ceea ce căutam
am stăpînit totdeauna.

DEZNĂDEJDE

Ai totul, omule,
totul cu prisosință.
Te arunci spre lună
o vei atinge.
Te rotești în jurul pămîntului,
în cîte ore ?
Savanții tăi vestesc cifre temeinice.
Ai totul.
Pentru că ceea ce nu ai acum,
vei obține.

Și totuși, disperare ?
Lacrimile tale secrete nu s-au rărit.
Ce-ți lipsește ?
Ce jinduiești ?

Nici măcar nu mai ştii
ce-ţi lipseşte.
Nici măcar nu mai simţi
ce ar trebui să doreşti!



S-a rătăcit în zbor
şi nu mai găseşte drumul spre casă.

Acum cînd soarele apune :
priveşte uimit puzderia de păsări
care zboară drept ca săgeata spre casă,
ca şi cum ar şti
unde vor poposi peste noapte.

În româneşte de Maria Banuş

POMI ŞI LACRIMI

Scriu pomului din faţa ferestrei
şi porumbelului sălbatic guruind deasupra-i.
Faţă în faţă cu surîsul morţilor
şi cu lacrimile celor rămaşi în viaţă.
Pom şi porumbel,
surîs şi lacrimi
sînt una.

PRIVIRE ÎNTR-O FEREASTRĂ LUMINATĂ

Chipul unui cititor în strălucirea lămpii.
Un cititor, în vis citind despre vise.

ÎNTORCÎNDU-MĂ TÎRZIU

Iată, ai adormit.
Aşez uşor o tulpină cu mimoze,
lîngă faţa ta îmbujorată de somn.

In româneşte de Petre Stoica

FRANZ BAERMANN STEINER

KAFKA ÎN ANGLIA

Nici via Belsen, nici ca fată-n casă
nu a sosit străinul, de fel ca un fugar.
Totuşi, era un caz trist :
Naţionalitatea era discutabilă,
religia înconjurată de şoapte penibile.

„L-aţi citit pe Kafka? întreabă d-na Brittle la
micul dejun,
e inevitabil şi oarecum fundamental !"
„L-aţi citit pe Kafka ? întreabă dl. Tooslick,
la ceai,
înţelegi mult mai bine lumea după aceea.
Totuşi, la drept vorbind, nu e nimic real !"
Miss Diggs spune : „Chiar aşa ?
Oare nu e reacţionar ?"
Numai micul Geofrey Pilzman
Visează : „Cine ?

Vreau să spun, cine cîştigă din asta,
Doar trebuie să fie cu toţii morţi,
Vreau să spun, ăia din Praga — în sfîrşit,
oricine o fi..."
Cu toate astea prin poartă un licăr totuşi răzbi...

MIC COR ONIRIC

În negură şi chin,
tu nu uita deloc :
Luntrea ţi se-ntoarce lin,
micule scrib, să nu-i dai foc.

În aer, la pămînt
cu magice baghete despicate,
o, ce de vise-nsîngerate,
pînă-n mormînt...

Inima-i ca la-nceput,
şi aripi or să desfete,
că nu au crescut,
n-or să regrete...

În româneşte de Maria Banuş

FRIEDRICH BERGAMMER

LA TÎRG

Mîna
ţine nici prea uşor,
nici prea tare
peştele.

Ferm,
ca să nu alunece
din găoacea palmei.

Atent,
ca să nu-l stîlcească
temniţa palmei.

O, gingaş duh ţinut în palmă,
o, viaţa unui peşte !

MASA ŞI CASA

Masa în faţa căreia şed,
se află numai în veşnicie.

Dar casa, în care această masă se află,
se află într-o stradă anumită
într-un oraş anumit al universului.

În româneşte de Maria Banuş

IV

„A trecut războiul, inima mea a vibrat
şi-am străbătut voiniceşte inundaţia.“

„Întorcîndu-mă acasă,
mi-am găsit oraşul tinereţii distrus.“

(MICHAEL GUTTENBRUNNER)

„Dar teii eterici erau plini de mîntuire şi miere“.

(CHRISTINE BUSTA)

„Zăvorul a fost tras în faţa morţii.“

(INGEBORG BACHMANN)

ALFRED GESSWEIN

AMIAZĂ LÎNGĂ ȚĂRM

E ora de culcare
a peştilor —
sirenele
merg pe autostradă
Şoferii de cursă lungă
îndărătul volanului
visează alge

Toate gîndurile rezonabile
pleacă la cantina vaporului
să bea bere
chiar şi cele ale căpitanului
în timp ce el însuşi
pescuieşte păstrăvi
din surîsul fulgerător
al stewardesei

Albastrul marin al cerului
nu indică schimbări nucleare

FALIMENT

Basme tăinuite :
Bagheta magică şi pălăria

În glastre
înfloreşte hîrtie

Magicianul îşi sloboade porumbeii —
muritori sînt acum

O vreme încă
la ferestre guruie

vocea lor
din paradisul pierdut

TATĂL

Sofaua
perdeaua
patul
toate fumau pipă

Pe atunci tata încă
stătea pe cer
lumina în fereastră :
Pipa avea un cuib
în dinţi

FALIMENT

Basme tăinuite :
Bagheta magică şi pălăria

În glastre
înfloreşte hîrtie

Magicianul îşi sloboade porumbeii —
muritori sînt acum

O vreme încă
la ferestre guruie

vocea lor
din paradisul pierdut

TATĂL

Sofaua
perdeaua
patul
toate fumau pipă

Pe atunci tata încă
stătea pe cer
lumina în fereastră :
Pipa avea un cuib
în dinţi

El era o casă !
În poarta picioarelor sale
apunea soarele —
ce erau în comparaţie
cireşii mărunţi
din faţa ferestrelor

El aşeza care ţigăneşti
la marginea cerului
în praful şoselei —
un cîine alerga în urmă
Ţiganul
îndărătul cîntecelor
seara pe ţiteră

Cu fumul pipei sale
plutea prin cameră
zbura pe fereastră —
sau ieşea îndărătul casei
prin răzorul
garoafelor ?
Poarta grădinii
izbucni în plîns fulgerat
la fel ca pasărea
peste cuibul gol

Plouă de atunci —
picură apa
de pe cireşi
Sofaua
perdeaua
patul
totul miroase a pipă

Cît de searbăd e-n schimb
parfumul
garoafelor

RĂSCRUCEA VREMII

Mai tîrziu
cînd vîrfurile frunzelor
pălesc
anii se adună
pentru zbor

Crenelurile
castelelor de aer
devin pustii
Fărîmițat
mortarul
picură din cer

Ruina
e de nestăvilit

În românește de Petre Stoica

JULIANE WINDHAGER

NINGE ÎN CIMITIR

Ninge în cimitir,
doica îşi întinde peste pat
pătura de lînă,
albă şi cenuşie.
Acum, în sfîrşit,
colinele seamănă între ele,
se asemuiesc.

Ninge pe prezent,
ninge uşor peste trenurile
care mereu se încrucişează
prin şes.
Ultima staţie
e alb-cenuşie
şi coţofenele
vor veni să te ia.

Au şi-nceput să cadă
panglicile coroanelor
şi-i troienită
lopata groparului.

INȚELEGEREA TIMPULUI

Cînd am început
să înțeleg timpul,
să îndrăgesc buruiana
și poate să-i înțeleg pe aceia
care sînt treji, cînd ceilalți dorm,
nu mai eram prea tînără.

Altădată timpul se împărțea
în ore și zile,
dar acum
ceasornicele atîrnă anapoda
sau poartă aripi.
Și ce frumoase au fost !

Frumoase de asemeni au fost
acolo pe binale
minteuța și brădișorul,
molozul ușor fărîmîndu-se pe clină,
o cotiugă plină cu mortar,
uitată ieri de zidari.

Iar eu aud o voce spunînd :
Dacă toți sînt în pat...

Dar mereu se găsește
cîte-un drumeag pustiit și pietros
ducînd spre Milet,
pelerinii se recunosc între ei
după tainice semne.

LOCUIAM ÎMPREUNĂ

Locuiam împreună
într-o casă de lemn
la malul unei ape molcom curgînd.
Mi-am atîrnat acolo rufele,
dar asta era
cu mult înainte.

Tu nu ţi-ai mai adus aminte,
doar uneori
spre mine te uitai nepăsător
şi în zadar
căutai pe chipul meu
ceea ce pierise de mult.

Şi dintr-o dată ai plecat pentru veci,
asemenea lui Elias.
S-au fărîmat tiparele vechi
despre moarte sau întoarceri.
Ce aş fi putut să întreb ?
Rufele noastre din casa de lemn
au fost adunate
acum două veacuri.

Mai tîrziu, după aceea,
ai început să-mi trimiţi solii :
zboruri de păsări
sau în capsulele
copăceilor de roade culeşi
sîmburi de aeroliţi.

Înseamnă oare
că vom clădi din nou
pe alte maluri ?

DESPĂRŢIRE

Despărţirea a şi început
să zbuciume frunzişul nucului,
ierburile-s cenuşii
de umbra rîndunelelor.

Gata de despărţire
bucătăriile :
tufişul socului
lipit de fereastră,
cîrpe de vase
atîrnînd neputincioase,
cutia cu sare.

Scările
cu balustrade albe
n-o să le coboare nimeni.
Corabia
se numeşte Passat.
Taina
treptei superioare :
Începînd de azi
cele patru catarge
vor pluti într-acolo.

În româneşte de Petre Stoica

CHRISTINE LAVANT



Deodată fu nevoie să rog toate lucrurile :
„Nu mă lăsați !“
Dar ele mă ocoliră.
Mai întîi numai tabloul de pe perete,
apoi și masa
și în sfîrșit se ridică și jilțul
în care ședeam, tricotam.
„Între gîndire și lucruri s-a așezat vrăjmășia !“
își spuneau unul altuia
și că se vor duce
la vechea stăpînă :
„— pentru că : Asta nici vorbă că nu e ! —“
Dar trebuie să se știe că le-am primit moștenire
și că de zeci de ani am trăit cu ele în pace,
ce le-a venit așadar ?
Ghemuită pe dușumeaua, pe care-o păzesc
cu ziare,
spusei drăgăstoasă : „Hai, veniți-vă-n fire o dată,
de copil trăiam împreună ca frații
și voi m-ați alinat“ :
Ele stăteau neclintite și spuseră : „Asta prea e
de tot !
Se-ncumetă să vorbească de vechea noastră
stăpînă

monstru ăsta cugetător !“
Apoi veni vaza de flori,
singura, ieftină, cafenie —
nici un fir de iarbă într-însa,
nici cea mai mică sorbitură de apă.
Chihăi găunos și se lovi pe burticica ei de pămînt
și strigă țopăind :
„Să ajungi sătulă ca mine !
Tu, care ne-ai uitat pe noi pentru unul care de
mult te-a uitat !“

* * *

Vedeam cum azvîrlea cuțitul dansatorul,
cum îi slujea cu tălpi și cu călcîie
ca unui zeu, tăișul încetă
de-a fi metal și juruinți primi
și pînă-n inima pămîntului le-mpinse.
Priveam la dansator, eram în el
și încercam cu cea din urmă vlagă,
ură și răzbunare, crîncen jurămînt
de-a nimeri în inima-ți și-acolo
să stau precum un zeu, mai tare ca metalul.
În rînduri se întoarse dansatorul,
pe fruntea lui căzu o umbră-ngustă
din creanga de măslin și tobele-ncetară,
zbură un pescăruș ducînd cu el
numele tău și vlaga mea, de pe pămînt.



Îngropată sub munți negri și roșii
stă jumătatea de sticlă a lumii
în care erau toate chipurile
tale și ale oamenilor.
Sticla nu mai poate fi vindecată.
Niciodată lumea nu va mai fi o sferă,
niciodată nu va mai ține cerul licăritor
deasupra pămîntului,
numai munți negri și roșii.
Ciocănesc cu răsuflarea mea,
ciocănesc cu inima mea
ci nu mai pot ieși deasupra niciodată.
Și afară sînt chipurile însuflețite,
și afară strălucește lampa minerului
în mîinile tale, o, Doamne.
De ce nu-i ceri arhanghelului meu să m-ajute ?
Din pricina lui am fost îngropată,
atunci cînd am pătruns în cea mai veche galerie
ca să aduc rădăcina vieții.



Tată, mi-ai dat un auz prea slab
și pînă și vocile omenești
le-ascunzi acum după spinii ce pîlpîie,
și ard fără cuvinte.
Trebuie cu adevărat să trec marea
cea roșie și amară, în singurătate ?

Ce-ai făcut cu duhul meu păzitor
şi cu toate aprigele rugi
ale gingaşei, curajoasei mele maici ?
Nici cînd eram copil nu te-am crezut
pentru că niciodată urechile mele nu te-auziră
şi căldura inimii mi-am păstrat-o întreagă
pentru vocile oamenilor, mai apropiate.
Fie ca una măcar să-mi rămînă !
După ce-am să mestec spinii arzători,
după ce-am să trec singură marea
cea roşie şi amară, ai să-mi îngădui
să-i înţeleg acolo pe oameni ?



Sub merii care se usucă
sufletele cerşetorilor vorbesc
despre pîinea ce nu se isprăveşte nicicînd
şi despre lăcaşul făgăduit
în casa Tatălui.

Sfîntă cîntare înalţă cei de netămăduit
către suprema floare a vieţii
şi copii surdomuţi învaţă
limba rădăcinilor şi-a pietrelor.
Cei sterpi se ating cu duioşie
şi-şi spun : Tu, fii lăudat
şi plină de slavă fie inima ta părăsită
în spaima anilor tăi !

Sub merii cari se usucă
toţi cei aleşi îşi toarnă dorul
adînc la rădăcini
hrănind pămîntul.



Tu m-ai smuls din orişice bucurie.
Dar eu am să sufăr atîta, Doamne,
numai atîta cît îmi e pe plac.
Stau înainte-ţi plină de-o trufie sălbatecă
şi de un duh mînios.
Ridică-ţi mîna, loveşte, doboară-mă,
atunci voi sări cu atît mai înalt
şi veşnic sub ochii-ţi mă vei avea :
o mică minge roşie, mînioasă,
orice loc mă aruncă-napoi către tine
pentru că tu m-ai smuls din singurul loc
unde inima mea era voioasă şi blîndă precum o pasăre
şi m-ai strîns ghemotoc,
ca să m-arunci în durerile veşnice.



Într-un vis, care nu este vis,
toţi înecaţii se-ntorc
şi nu-s înecaţi şi ascut cuţitele

pe tocila care nu-i tocilă.
Tu, pasăre, de-afară, poți de trei ori să ghicești
și să dezlegi cimilitura, să trăiești mai departe
și să-ți tragi afară din laț
nevinovatul gîtlej roșu —
care nu-i chiar de tot nevinovat.
Nici vorbă să poți chema într-ajutor!
Roata soarelui n-are voie să dea sfaturi numai să
tragă pe roată
și ouăle pe care tu le clocești cu atîta rîvnă
sînt departe de-a fi înțelepte.
Dumnezeu nu aude nici oameni, nici păsări.
Asta-i un fir conducător și nici de fel un laț
numai cimilitura e ca o plasă-nnodată
în jurul tuturor celor ce știu ceva despre pescar



Stele știu drumul și luna-l străbate
de douăsprezece ori într-un an,
eu culeg pe pămînt frunze din trunchiul crucii
tale
și inima mi-o înveșmînt pentru mersul spre
puntea-arzătoare
și de nouă ori cu spini mi-o întăresc.

Lupi îmi adulmecă pîinea, ci eu am mîncat-o de
mult.
Făgăduit-ai foamei mele parte la miel
și eu tot mai culeg frunze din trunchiul crucii tale
și despic îngerului limba.

Îngeri vorbesc prea mult şi se vestesc adesea şi lupilor.
Sînt plin de sălbăticie şi singur mă fugăresc.



Dacă vrei să mă cercetezi
trebuie mai întîi să verşi o străchioară
de lapte în covata inimii mele
pentru că acolo sălăşluieşte-un arici turbat
înnebunit de foame.

Dacă vrei să mă cercetezi
trebuie mai întîi să aşezi un inel de flăcări
în jurul craniului meu
pentru că acolo îşi plimbă puii
un scorpion veninos.

Dacă vrei să mă cercetezi
trebuie să-mi descînţi c-un prea sfînt descîntec
limba de piatră
pentru că de nouă ori într-o zi ea coboară-n iad
să pîrjolească-un cuvînt.

După ce ai împlinit toate acestea
eşti binevenit pe frunte şi gură
şi aşteptat de cea mai blîndă din inimi,
sub al crucii semn.



Îngăduie să-mi port tristeţea
sub ochii tăi, sub stele.
Poate că ele nu-mi văd tristeţea
căci scoica lunii este întoarsă
şi nu ascultă vorbele mele.
Fruntea soarelui, sigur, nu se gîndeşte
ziua la mine, crepusculara —
îngăduie-mi, pierdută cu totul să merg
în hăţişurile melancoliei.

În româneşte de Maria Banuş

CHRISTINE BUSTA

1945

Jumătatea vieţii şi-au hohotit-o în cioburi păunii
în grădinile de nămiezi ale Schönbrunnului,
acolo unde scormoneam printre ruine
după cadavrele scîrboase ale vinei noastre
şi cu pecinginea războiului
pămîntul întredeschis
îl pregăteam spre noi drumuri.

De păcătoşeniile noastre, fîntînile vesele
încă erau încremenite
şi se înclinau mai adînc în faţa
blestematei noastre veri.
Dar teii eterici erau plini de mîntuire şi miere
iar miresmele lor ne prăbuşeau în genunchi.

Golgota era în grădina zoologică,
unde din pricina păcatelor noastre
animalele piereau hămesite
şi din pîinea antilopei bolnave
soldatul străin ne rupea cu milostenie o bucată
ca din trupul Domnului.

Așa ni s-a oferit nouă iertarea,
ca tîlharilor în sfînta făgăduință,
mai degrabă am fost însemnați cu rușine și milă
decît cu sabia judecătorului.

DARE DE SEAMĂ DESPRE CURĂȚITORII DE RUINE

Nimeni nu știa de unde venise,
cu toții însă îl cunoșteau pe bătrînul
cu blîndele-i mîini de grădinar.
Ziua întreagă săpa, încovoiat pe cîmpul de ruine,
dintr-o dată se porni să vorbească despre fiu-i
pierdut.

Între noi se afla și un băiat cu fața tulburată,
dar glasul îi era mîngîietor și limpede.
Lăuda bălăriile înfipte între pietre
fiindcă ele urcau pe trepte de nimeni călcate.

În timp ce vorbea, dintr-o fereastră smulsă
un porumbel ne privea neclintit.
Nu-i dăduserăm încă porumbelului un nume.

RUGĂ

Ca pe Hristos, bate-mă în cuie,
să nu se fărîme zidul
cînd dragostea ta o atîrni de mine.

SUB STELE DE IARNĂ

Zăpada va cădea, te-am aşteptat mult timp ;
de cînd ai venit, nu mai aştept decît zăpadă.
Noaptea va veni, şi nu mai aştept nimic :
în zăpadă zace o rodie neagră,
plină cu seminţe de aur.

ÎN GRĂDINA VISĂRILOR

Paznicul veghează consecvent şi sever,
te pedepseşte pentru trandafirul ce-l rupi.
Pe mine m-a iertat, nemaiavînd nici o speranţă.
Trandafirul pe care l-am rupt era cenuşiu.

SCAIEŢII

Pentru Gustav Kapsreiter

Proscrişi sînteţi voi pe ogoarele bogaţilor,
dispreţuiţi şi ciuruiţi cu mînie ;
dar pe drumurile mele colbuite
sînteţi purpură din harul Domnului.
Şi an de an, cînd vă scuturaţi pletoasele
capete de cerşetor, El apucă părul sălbăticit şi sur,
ca pe orice fruct al pămîntului său,
şi cu propria-i răsuflare, fără să-i pese,
îl seamănă între grîu şi secară.

LEOAICĂ FATALĂ

Legendara-ţi fidelitate de mult îmi dă tîrcoale,
neomeneasca ta urmă o cunoaşte prea bine deşertul.
Noaptea, de privesc încremenit înspre stele,
te aud trecînd prin nisipuri
iar grotele pietroase ale nămiezii
sînt pline de şuierul somnului tău.

Mai mult de tine mă tem, decît de sete, tu, niciodată zărită.
Ei spun că citadela depărtată
e bogată în cisterne adînci.
Dar de apuc s-ajung acolo
poate te şi afli la poarta ei,
heraldică fiară străjuitoare,
şi nu e nevoie de lovitura labei,
o singură clipire din galbenul ochilor tăi arzători
ajunge pe vecie.

RIULUI

Şi încă treci prin faţa mea.
De cum închid ochii, uşor,
te şi văd : Strălucire din anii de veac ai pădurilor,
păsări şi peşti, care pluteau deasupra ta şi în tine,
îndîrjirea şi blîndeţea înaltelor maluri şi a pajiştilor,
chip de nălucă din mlaştinile uitate ale străvechilor febre.

Vară de vară te aştept, te întîmpin.
Nuia de aur mă loveşte pe drumul îmburuienat al
edecului,
dar stau încremenită, greoaie şi oarbă.
Iar vapoarele tale lunecînd străin înainte
poartă aştri stinselor vremi
îngropate sub pleoapele mele.

BATRINUL PESCAR

Atent, strecoară apa rîului...
Îi stă în plasă timpul :
dimineaţa, amiaza, seara,
semnele de răscruce ale anului :
lemnul dezgheţului de primăvară,
o pală din fînul verii, smuls de furtună,
fructul toamnei, aruncat.
Şi iarăşi taine, şi iarăşi :
un pui de pisică, mort,
un pantof de copil,
o şapcă împînzită de alge.
Şi multă răbdare.

Rareori mai vede sclipind
un peşte, drept pradă —
ciudat se mai zbate
noaptea, în putreda vîrşă.

UNDE NU MAI SÎNT SPICE

Ruth era sora mai bogată. Ea umbla numai ziua.
Eu umblu numai noaptea. Ogorul inimii
e secerat de mult şi-i cules puţinul snop al sărăciei.
Acasă n-aduc mai mult de-o legătură prăfuită de paie ;
lumina zorilor se fereşte s-o vadă ; o ascund în ungherul şurei.
La iarnă o să-mi dea căldură. Dragostea nu trăieşte numai cu pîine,
se hrăneşte şi cu ultima strălucire de aur
a unui pai de pe vatră, înainte ca rece să fie cenuşa.
Iar ea aude încă vara în fîşîitul aspru al şurei
unde-o mîngîie doar mohorîta intimitate a şoarecelui.

DESCOPERIRE

N-au pierit încă stolurile de păsări ale Egiptului,
bruna harpistă creşte din împărăţiile umbrei,
mai saltă delfini tirenieni,
cu fluieru-i geamăn, dansatorul Etruriei
trece din nou prin zi cu paşi mari.

Dar noi, de mult sălăşluim tot mai puţin
în anonimele necropole ale posterităţii ;
pasărea şi peştele de pe acum sînt semne străine
iar trupul nostru e o nedesluşită imagine
a pietrelor însărcinate din Hiroşima.

În româneşte de Petre Stoica

MAX HÖLZER

CEEA CE NU MAI VEDEM CU OCHII

Ceea ce nu mai vedem cu ochii
e mort
Aerul nerisipit
duce în poală
îmbrățișarea noastră

În oglindă
nu e nimeni
ori sînt alții

Cum de n-am bănuit
cînd noi
am revenit
că acolo stă o pădure

Oare ce am uitat

Ochi în ochi
îi priveam pe acei
care am fost
în oglinzile
uitîndu-ne de tot

Cu îmbrățișarea noastră
și noi am dispărut
de aici
Memoria noastră nu-i atît de reală
pe cît e de reală
memoria
unei fotografii

Ceea ce nu mai vedem cu ochii
e mort
O dată cu amintirea
noi înșine
murim

FEMEIE ȘI PASĂRE

Iarba nu pătrunde în porii
trupului alb
pe cîmp
unde așteaptă un corb cît un arbust
iarba arde pe cer

După ce vîntul
a lustruit acoperișele
cu cenușa învelitorilor de case
iarba arde
asemenea unui soare
pe cer

aurind pentru o femeie pămîntul

*

O săritură în pămîntul uscat

Despicătură în ciocul pasărei

Nici unul din fulgerele
cu care depărtarea se gonește pe ea însăși
n-o nimerește
ochii ei sînt goi

*

Albul coapsei e montat în cărbune
Trecutul și prezentul s-au înnegrit
în masa părului
Un lung picior de pasăre se lasă în jos
și escaladează peretele zilei

*

O aruncă
din turnul luminii
o aruncă mereu și mereu
și nu mai revine din depărtare
Se revarsă ca o masă
acolo pe pămîntul gol
limpede și țeapănă și cu șoldul proptit
Peste ea capul strutului
privind în zare

*

Clipa supremă se asemuie cu crucificarea unui
sclav

Realitatea crucificării
nu-ţi trezeşte nici un sentiment
sclavii sînt ţepeni ca bîtele
mîncînd ei nu deosebesc
pîinea iubirii de pîinea morţii

*

Sub un cer de pene sclipitoare
tremură nervii pîinii

*

Pe cîmp
cea care stă aşezată
sufletul i se înalţă în flăcări
albul ei trup de sidef
în această zi
a devenit cristalul cărnii
înmuindu-se
acceptă moartea

Un zid al dorinţei
e această femeie goală

Ce pasăre uriaşă din gheaţă şi aer
vibrează
în distanţa trezirii

*

Trupul ei
e asemenea Sfîntului Mormînt
împrejmuit de cioburi negre

În româneşte de Petre Stoica

FRANZ KIESSLING

LA LĂSAREA SERII

Cînd pe lume se lasă
o umbră deasă,
cînd ziua-mi de muncă se-ncheie
după-o străină idee,
în oboseala-mi obscură presimt :
Ceea ce-n viaţă am învăţat
de viaţă m-a-ndepărtat
mai înainte ca, umbra venind,
pentru vecie
să-mi mistuie faţa în faţa lumii cea vie.

SUITĂ

Nu te-ntreba dacă viaţa
ţi-ascunde ceva :
mai mult decît ne ia,
ne dăruieşte.

Abia la sfîrşit se vede,
adesea, ce-am dus :
în mîinile cele mai goale,
mult a fost pus.

În româneşte de Maria Banuş

JEANNIE EBNER

UNDEVA

Golindu-mi paharul, voi pleca mai departe.
Cere puţină despărţire, truda să mă ridic
şi doi bănuţi de aramă. (Atîta-i socoteala.)
Nu mai am nevoie de palton.
O geantă, umbrela, o carte ?
Cu mine n-am adus nimic. E mai uşor aşa.
Şi ce dacă înainte de căderea nopţii
voi fi încă undeva departe pe stradă ?
Sau poate acasă ?
Sau cine ştie unde ?

FOAME

Capul tău vine asemenea unei corăbii încărcate.
Aşteptăm în port. Şi ne e foame.
Soseşti de pe ţărmurile negre, cu aur şi fildeş,
dar copiii duc dorul laptelui
şi pier ca florile bolnave.

Inima ne-am crescut-o mare. Încolțea,
se făcu pom și avea fructe, ce nu se pîrguiau
niciodată :
doar mîini apucînd în gol.
Golul adiind umple cu vînt pînza ta nouă
și asemenea soarelui, în orizont, capul tău
urcă și coboară
încărcat cu fructul palid al inimilor noastre.

Ne-am îngropat copiii
în turnuri de aur și fildeș.
Iată-ne din nou așteptînd în porturi.
Și ne e foame. Și niciodată nu știm după ce.

AROMA UNEI BANANE

Trupul iubitului meu e răcoros precum ploaia
și-i cald precum soarele,
trupul iubitului meu înmiresmează gingaș și plin
de taină.
Precum fructul bananului în coaja-i tare, palid-
gălbuie,
precum fructul în coajă, astfel stă el așternut în
palmele mele
cînd buzele ostenite de jocul dragostei
se lasă, mai strînse decît ploaia, mai suave
decît roua.

Trupul iubitului meu e mai moale decît nisipul
și-i mai cald decît soarele.
Pe cerul gurii sale se adună apele vieții,

apele iubirii, apele veșnicei reveniri.
Iubitul meu doarme. Sub cojile pleoapelor
se ascund întunecatele, dulcile fructe ale ochilor.

De pe nisipul fin al țărmului barca mi-o împing
în apă.
Vîsla se ridică și coboară în ritm egal
și îngîn un cîntec vechi.
În barcă bananele coapte zac ciorchini,
evantaie cărnoase, umplute cu fragedă carne de
fructe.
Zumzăie o muscă, o muscă verde, somnoroasă.
Soarele se înalță. Monoton curge fluviul. Eu cînt :

Trupul iubitului meu e pentru mine ploaie, nisip
și soare.
Precum fructul bananului i se topește gura
sub sărutările mele.
Aromele sale delicate ațîță jarul în creștere.
Monoton murmură apele vieții, apele dragostei,
apele veșnicei reîntoarceri.

NISIP

În noapte, în nisip, în vînt
piciorul tău nu lasă nici o urmă.
Tu vii cu boabe și frunze colorate în păr
îngînînd un cîntec, păzind un vis —
cîntecul e numai nisip, visul e numai
nisip ce se scurge printre degete,
în vînt, în nisip, în nisip.

ÎŢI MULŢUMESC...

Îţi mulţumesc pentru dragostea care m-a găzduit,
pentru ura care m-a izgonit şi pentru calmul
despărţirii.

Mult îţi mulţumesc pentru calea arătată.

Îţi mulţumesc pentru stele şi flori,
pentru iarba sfîntă şi pentru Crai nou,
pentru nor şi văzduh, pentru aerul din preajmă.

Mult îţi mulţumesc pentru pom.

Îţi mulţumesc pentru duşmanul care m-a atacat în
amiază
şi pentru prietenul care seara m-a condus acasă.

Mult îţi mulţumesc pentru viaţa mea —
şi pentru că se trece şi ea.

Dar tu vei rămîne, plin de fericirea existenţei,
cînd florile se scutură şi stelele se sting, cînd
arborele se usucă iar drumurile rămîn fără ţintă,
cînd duşmanul putrezeşte, cînd prietenul e mort,
cînd n-o să mai fie nici dimineaţă, nici seară.

Tu vei rămîne, după ce viața mea se trece
o dată cu dragostea mea pentru viață.

De aceea îți mulțumesc pentru ființa mea toată —

pentru existența ta, îți mulțumesc.

In românește de Petre Stoica

MICHAEL GUTTENBRUNNER

ORIGINE

Tatăl meu era un argat
din Krassnitz-ul de Jos, mama era
o servitoare din Sfînta Treime
(un sat de munte între Gurk și Glan).
În Weitensfeld s-au unit
în fața altarului. Locuința lor
era un grajd de pe Gurk, în martie
apele ridicate priveau pe fereastră.
Născut ca miel pascal,
crescui ca o vită pe pajiște,
mă spălară și mă pieptănară ploaia și vîntul,
muștele mă bîzîiau în somn.
La tăiatul porcilor mă ascundeam în pădure,
mă căutau cu cîinele.
Tatăl mă socotea batjocura copiilor.
El vorbea despre atotputernicul Antihrist
și despre Stăpînul lumii care sălășluiește în pungă.
Mama cînta : Nici o piatră încă
nu ți-a zdrobit mînuța. Mă numea pruncușorul
Isus.

Eu culegeam pietrele de pe ogor,
înainte de venirea marelui război.
Îi văd încă pe tata și mama
culcați în pat cu fețele plînse,

îl văd încă tîrîndu-şi cufărul
la gară, în 'paişpe.
Cînd tata reveni, mama îngălbeni.
Piciorul său negru, de lemn, bocănea prin casă.
Tremura ca un cerşetor şi se ruga de rachiu.
Zărindu-mă, plînse puţin.
Fugii pe uşă.
Ori de cîte ori spunea cineva : Nu mai bea atît de mult !
striga roşu de mînie
şi tropăia cu piciorul negru.
Şi înfuriat, îşi mîncă ultima pîine.

SINGURATECUL

El nu s-a încolonat
şi nici nu a cîntat împreună
cînd era oportun să intri în rînduri
şi să cînţi cu ceilalţi.
Din închisoare
trecu direct la militărie.
Vîrît cu forţa în haina de soldat
umblă prin numeroase ţări
înghiţite de victorie
şi numai în biserici şi closete
mai găsea răgaz pentru plîns.

CALATORIE ITALIANA

Pe vremea cînd mă transportau încătuşat,
ajungînd în faţa oraşului Neapole,
mă apastrofă un domn în pînzeturi albe şi cu
pălărie de paie,
şi cu degete inelate arătîndu-mi turnurile
ce urcau spre vîrful scuipînd foc
strigă : Vezi, acolo a murit Leopardi !

ÎNSĂNĂTOŞIRE

Zăceam pe paie, asemenea cîinelui,
deasupra mea, umbra pereţilor şi în jur
roiul şuierător al muştelor nesătule.

Dacă mă gîndesc cît de frumos
a fost soarele şi cum a strălucit
cît timp am zăcut în agonie
inima mea se îngrozeşte din nou.

N-a atins raza oasele mele numărate
dar am ajuns la mulţimea
fierbinte, în iarba proaspătă a colinelor.

Am lăsat în temniţă
o piele încărcată de păr aspru.

Gol, am intrat în vale, în pădure.
A trecut războiul, inima mea a vibrat
şi-am străbătut voiniceşte inundaţia.

CONCEDIU

Întorcîndu-mă acasă,
mi-am găsit oraşul tinereţii distrus.
Cu trunchiuri sterpe
grădinile îşi tînguiau pîngărirea.
Venisem cu mîinile goale
în faţa porţii îngropate
unde odinioară se afla acoperişul părintesc,
şi cu vîrful cizmei
am putut să frunzăresc murdarele, trenţuitele,
preavenerabilele cărţi.

Chin şi mînie îmi sugrumau gîtlejul şi inima
îndemnîndu-mi la fugă picioarele.
Moloz şi cenuşă scrîşneau sub tălpile mele.

DIN SCRISOAREA UNUI FELDMAREŞAL BOGAT ÎN VICTORII

Ofiţerii portdrapel ai legiunii a treia
au ocupat cu mare victorie Templul Soarelui
şi-l jefuiră.
Iată-i izgoniţi pe călugării înşelători
iar făţarnicele lor scripturi

prefăcute-n cenuşă.
Iată-i sugrumaţi pe copii şi moşnegi.
Ofiţerii se desfată
cu tinerele cărnuri de femeie ;
pentru soldaţi rămîn numai tîrfele.
Supravieţuitorii vor învăţa raţiunea şi supunerea.

GEORG TRAKL

Un morman de soldaţi cumplit răniţi,
şi nici un ajutor, şi noaptea lungă,
şi apoi, în revărsatul zorilor, pe medean,
cadavrele rutenilor executaţi,
şi apoi, în spitalul de garnizoană, perspectiva
de a fi adus el însuşi în faţa curţii marţiale :
iată şi ultimele lucruri ale acestui poet,
scrisorile, pe cari le-a luat cu el.

POVESTIREA UNEI FETE

Se întîmplă după cîteva cuvinte,
şi fără pic de teamă
îl făcusem una cu trupul meu.
Şi nici nu simţisem bine minunea,
vrînd să-l opresc,
el se ridică şi fugi de aici.
Strigam după el, implorîndu-l,
şi-n plîns înecat mă prăbuşisem în iarbă.
În sînul pajiştei îmi ascunsesem sînii,

fața mea arzînd încă de săruturi.
Așa am rămas culcată
pînă se ridică noaptea
și-mi acoperi singurătatea și hula.

CERȘETORUL MORT

Veniți și priviți : aici zace cadavrul uscat
al cerșetorului. Bietele sale picioare
sînt minunat de strălimpezi și alcătuite frumos.
De parcă în lungile pelerinaje
nu s-ar fi tăiat niciodată în pietrele ascuțite,
pe atît sînt ele de curate. N-am văzut niciodată
zăpadă proaspătă lucind
ca picioarele acestui cerșetor care a murit.

BAIE ȚĂRĂNEASCĂ

În timp ce bate clopotul serii, flăcăii pășesc
înăuntru
Primul poartă o lampă tremurătoare,
al doilea un ciubăr
din care se revarsă spumă albăstrie,
al treilea o pîine mare.
Țăranul îi urmează cu pași grei.
El aduce o oală
și toarnă în ea apă de pe vatră.

Le face semn flăcăilor,
ei trec în faţă şi se despoaie de trenţe,
apoi se ghemuiesc pe jos.
Ţăranul îl apucă pe primul
şi-l îndoaie în cadă.
Puţin după aceea, flăcăii,
aidoma rufelor sclipind de spălat,
se înfăţişează în carnea lor tînără.
Se şterg.
Cu restul din baia lor ţăranul îşi stropeşte capul
şi pieptul.
Ei îşi pun iarăşi trenţele şi pleacă la masă.
Mama vine şi împarte mîncarea.
Ţăranul porunceşte să se facă rugăciunea.
Flăcăul, cel mare,
cu voce tărăgănată începe să spună
Tatăl nostru.

ÎNSĂRCINARE

Spune-le
că Dumnezeu este altfel
decît îşi închipuie ei
şi-i fac pe servitorii lor să-l creadă ;
că dulăii lor
sînt mai umani decît ei
iar plozii cerşetorilor şi vagabonzilor
au sîngele mai curat
decît pociturile născute de ei.
Spune-le
că plescăitul mîncatului lor
nu e muzică,
şi că albul e alb şi că negrul e negru,

că interiorul unui sac de noroi
e mai curat decît limbajul lor
şi că mai pur decît cerul lor
e iadul poetului.
Spune-le
că viile vor rodi mai din plin
cînd pămîntul va fi netezit
peste frizura lor ;
că poetul dă un bun exemplu,
nardul poeziei sale
turnîndu-l peste trupul tîrfei
pîngărit de ei.
Spune-le
că ei sînt vinovaţi de războaie,
care ies din rînduiala lor
precum duhoarea din stîrv.

POETUL

Ia pana
şi condu înaripata desenatoare
peste hîrtia liniştită,
neademenit de nici o beţie
a muzicii ropotitoare.

Brutarii frămîntă aluatul.
Vasul e răsucit de olar.
Altul doarme în patul femeii.

Dar tu ascultă
ceea ce se spune îndărătul uşii
pe care nici o cheie n-o descuie vreodată.

In româneşte de Petre Stoica

PAUL CELAN

ALB ŞI UŞOR

Dune-arcuite, fără număr.
În umbra vîntului, de mii de ori : tu.
Tu şi braţul
cu care-am crescut gol către tine
pierduto.

Razele. Adie puzderii spre noi.
Purtăm aparenţa, durerea şi numele.

Alb
ceea ce vine la noi,
imponderabil,
ceea ce schimbăm între noi.
Alb şi uşor :
să rătăcească.

Zările, selenar apropiate, ca noi. Clădesc.
Clădesc stînca, unde
se sparg cele rătăcitoare,
clădesc
mai departe :
cu spuma luminii şi undă pulverizată.

Cele rătăcitoare fluturînd spre stîncă.
Flutură
frunţile,
frunţile, ce ne-au fost împrumutate
spre oglindire,
frunţile.
Ne rostogolim cu ele-ntr-acolo.
Ţărmuri de frunţi.

Dormi ?

Dormi.

A mării moară merge
îngheţat luminoasă şi neauzită,
în ochii noştri.

LINIŞTE

Linişte ! Înfig ghimpele-n inima ta,
pentru că trandafirul,
trandafirul stă cu umbra-n oglindă şi sîngerează !
Sîngera şi atunci cînd noi amestecam pe da şi pe nu,
şi-l sorbeam
pentru că un pahar spart zăngănea pe masă ;
clopotele vesteau o noapte ce dura mai mult
decît noi

Noi beam cu lacome guri :
era un gust ca de fiere
dar spumega ca vinul.
Urmăream raza ochilor tăi
şi limba ne gîngurea ceva dulce...
(Aşa gîngureşte, aşa gîngureşte şi-acum.)
Linişte ! Ghimpele pătrunde mai adînc în inima ta:
el e-n alianţă cu trandafirul.

SE ZICE, AM AUZIT

Se zice, am auzit
că-i în apă o piatră şi-un cerc
şi peste apă un cuvînt
care aşterne cercul în jurul pietrei.

Am văzut plopii mei coborînd la apă,
am văzut cum braţul lor înşfacă-n adînc,
am văzut rădăcinile lor fugind spre cer şi spre
noapte.

N-am alergat după ele,
am cules de pe jos doar acea fărîmitură
care are forma şi nobleţea ochiului tău,
am scos de pe gîtul tău salba versetelor
şi-am împrejmuit cu ea masa pe care sta
fărîmitura.

Şi n-am mai văzut plopii mei.

„FUGA“ MORŢII

Negru lapte al zorilor seara îl bem
la amiază îl bem dimineaţa îl bem noaptea
îl bem şi bem
săpăm o groapă-n văzduh acolo patul nu-i strîmt.
În casă stă un bărbat cu şerpii se joacă el scrie
cînd seara se lasă el scrie-n Germania părul tău
auriu Margareta
el scrie şi iese în faţa casei şi stele scînteie el
fluieră şi-şi cheamă dulăii
îşi fluieră jidovii să sape o groapă-n pămînt
ne ordonă cîntaţi acum pentru dans.

Negru lapte al zorilor noaptea te bem
te bem dimineaţa-n amiază şi seara te bem
te bem şi te bem.
În casă stă un bărbat cu şerpii se joacă el scrie
scrie cînd seara se lasă-n Germania părul tău
auriu Margareta.
Părul tău de cenuşi Sulamita săpăm o groapă-n
văzduh acolo patul nu-i strimt.

El strigă săpaţi mai adînc în pămînt voi unii voi
alţii cîntaţi mişcaţi din arcuş
îşi scoate pistolul din brîu îl flutură — albaştri-i
sînt ochii
înfigeţi mai bine lopata voi unii voi alţii cîntaţi
pentru dans mai departe.

Negru lapte al zorilor noaptea te bem
la amiază te bem dimineaţa te bem şi seara
te bem şi te bem
în casă stă un bărbat părul tău auriu Margareta
părul tău de cenuşi Sulamita cu şerpii se joacă.

El strigă mai dulce moartea cîntaţi moartea-i un maestru din ţara germană
el strigă mai sumbru atingeţi viorile atunci veţi sui ca fumu-n văzduh
atunci veţi avea o groapă în nori acolo patul nu-i strîmt.
Negru lapte al zorilor noaptea te bem
te bem la amiază moartea-i un maestru din ţara germană
seara te bem dimineaţa te bem şi te bem
moartea-i un maestru din ţara germană ochiul lui e albastru
cu glonţul de plumb te loveşte te loveşte precis
în casă stă un bărbat părul tău auriu Margareta
dulăii asupră-ne asmute, ne dăruie-o groapă-n văzduh
cu şerpii se joacă visează e moartea-un maestru din ţara germană
părul tău auriu Margareta
părul tău de cenuşi Sulamita.

CEL CE INIMA-ŞI SMULGE DIN PIEPT

Cel ce inima-şi smulge din piept, trandafirul atinge,
a lui sînt petala şi spinul,
lui îi aşterne lumina pe talger,
lui îi umple paharul cu adieri,
lui îi susură umbrele dragostei.

Cel ce inima-şi smulge din piept şi-o zvîrle înalt,
nimereşte la ţintă,
piatra cu pietre ucide,
lui orologiul sîngele-şi sună,
lui vremea, din palmă, ceasul îi bate,
cu mingi mai frumoase se poate juca,
şi poate de tine vorbi şi de mine.

CORONA

Toamna-mi mănîncă frunza-i din palmă : sîntem
prieteni.
Vremea din nuci o cojim şi-i învăţăm să se ducă :
vremea se-ntoarce în coajă.
În oglindă-i duminecă,
în vis este somn,
adevăr gura grăieşte.

Ochiul meu se apleacă spre sexul iubitei :
noi ne privim.
Ne spunem ceva de-ntuneric,
ne iubim ca mac şi memorie,
dormim cu vinul în scoici,
ca marea în raza de sînge a lunii.

Stăm la fereastră îmbrăţişaţi, ei se uită din stradă
la noi :
e vremea să ştie !
E vremea piatra să purceadă a-nflori,
neliniştea-n inimă să se abată.
E vremea, vremea să vină.
E vremea.

ANII DE LA TINE LA MINE

Iarăşi îţi unduie părul cînd plîng. Albastrul
ochilor tăi
îl aşterni pe masa dragostei noastre : un pat între
vară şi toamnă.
Bem o licoare pe care nici eu, nici tu, nici un al
treilea n-a pregătit-o :
sorbim ceva gol, ceva de sfîrşit.

Ne privim pe noi în oglinzile-oceanului,
şi ne-ntindem mai iute bucatele :
noaptea e noapte, începe cu zorile,
alături de tine mă culcă.

ZADARNIC PE GEAM PICTEZI INIMI

Zadarnic pe geam pictezi inimi :
prinţul tăcerii
strînge ostaşi, jos, în curtea castelului.
Flamura sa o-naltă-n copac — o frunză de azur,
cînd e toamnă ;
împarte oştirii iarba tristeţii, florile timpului ;
cu păsări în plete el merge spadele să le cufunde.

Zadarnic pe geam pictezi inimi: e un zeu între cete
înfăşurat în manta ce cîndva de pe umerii tăi
căzuse, noaptea, pe scară,
cîndva, cînd era castelul în flăcări şi tu rosteai
omeneşte : Iubito...

El mànta nu o cunoaște și steaua n-a implorat-o
și se ia după frunza ce-i plutește-nainte.
„O, iarbă, i se pare c-aude, o, floare a timpului".

NOPTATEC RĂSFRÎNTE

Pentru Hannah și Hermann Lenz

Noptatec răsfrînte
buzele florilor,
cruciș și pieziș
trunchiul molifților,
mușchiul încăruntit, piatra surpată,
trezite la zbor nesfîrșit
ciorile pe ghețar :

acesta-i tărîmul unde-odihnesc
cei pe cari i-am ajuns :
ei ora n-o vor numi,
fulgii n-or număra,
apele nu vor urma la zăgaz.

Ei stau în lume răzleți,
fiecare cu noaptea sa,
fiecare cu moartea sa,
crunt, descoperit, brumat
de preajmă, de depărtare.

Ei plătesc datoria ce le-anima obîrșia,
ei o plătesc cu o vorbă
ce pe nedrept dăinuiește, ca vara.
O vorbă — știi :
un cadavru.

Să îl scăldăm
să-l pieptănăm
să-i îndreptăm
ochii spre cer.

TÎRZIU ŞI ADÎNC

Rea ca o spusă mieroasă noaptea începe.
Cu merele celor muţi ne hrănim.
Împlinim o lucrare ce mai degrabă stelei o laşi ;
în toamna teilor noştri stăm ca un roşu de steag
gînditor
ca oaspeţi arzători la miazăzi.
Jurăm în numele noului Crist, să cununăm
pulberi cu pulberi,
păsări cu rătăcitoare-ncălţări,
inima noastră cu scara de apă.
Lumii jurăm sfintele juruinţi ale nisipului,
bucuros le jurăm,
tare jurăm, pe-acoperişuri de somn fără vise,
şi fluturăm firul vremii, cărunt...

Ei ne strigă : huliţi !

De mult noi o ştim.
De mult noi o ştim, ei şi ce ?
În morile morţii voi măcinaţi făina albă a
făgăduinţii,
o puneţi în faţa fraţilor şi surorilor voastre.

Noi fluturăm părul vremii, cărunt.

Ne-aduceți aminte : huliți !
Prea bine o știm,
deasupra noastră să cadă păcatul...
Deasupra noastră să cadă păcatul tuturor
semnelor vestitoare,
să vină gîlgîitoarea mare,
împlătoșata pală de vînt a întoarcerii,
ziua miezului nopții,
să vină ce niciodată nu a mai fost !

Să vină un om din mormînt.

În românește de Maria Banuș

ALFRED GONG

ATMOSFERĂ DE IARNĂ

Linişte, alb de legendă,
se aşterne pe lume.
Făurar zugrăveşte cununi de gheaţă,
sînge de vînat pe asprime,
filigran de chiciură,
acoperişe dinţate.

Amurg, albastru de basm,
se aşterne pe lume.
Peste lunca sclipitoare
plutesc două sihastre.
Din depărtare
lătratul unui cîine
de pe alt tărîm.

MARTE

Fagii scriau : septembrie.
În parc, învăţătorul recita alfabetul,

cînd brusc se înfăţişă străinul
zornăind.
Pentru că învăţătorul păli
copiii hăuliră.

Marte trecu prin oraş
şi împărţi steaguri
şi primi toastul.
(Îi plăcu îndeosebi cuvinţelul „legitim".)
Un frizer îl tunse pe gratis,
pe gratis îl înveşmîntă un fierar.

Marte se încartirui la primărie :
se entuziasmă pentru turnuri
şi preţui îndeosebi cartotecile.
Îi adună pe strîngătorii de trenţe şi fiare vechi
şi-i învesti cavaleri şi sfetnici.
Ascunsă în cuta hainei sale,
lăcusta aştepta cu nerăbdare.

Cel mai sever camuflaj — ordonă,
şi scrîşnind privea spre cer
cînd luna uneori
nu-i asculta porunca.

PACE

Dintr-o scăfîrlie de mort
uitată pe răzor
    răsări iarbă
şi o floare de nu-mă-uita,
deasupra
se leagănă o gărgăriţă.

În româneşte de Petre Stoica

DORIS MÜHRINGER

PARADISUL REGĂSIT

Dincolo de-nserare
(dar cine poate zbura peste strălucirea ei
purpurie ?)
noaptea va fi iarăşi întreagă.
Şi nici o luntre a visului.
Privirea-nălţată,
şi mîinile adormite,
pline de vînt şi de buzele lunii.

Liliecii au găsit drumul spre casă.
Şarpele s-a întors acasă la vatră.
Mărăcinele alină.
Din stînci curg şiroale
spre răbdătoarele jivine-nsetate.

PESTE BRAZDA TA DE FLORI

Peste brazda ta de flori, vecine, peste brazda mea
de flori vecine,
trece vînăta noapte.
Dar de la brazda ta, vecine, la brazda mea,
nici un drum. Domnul la asta nu s-a gîndit ?

Ci un gard au nălţat : în jurul casei tale, în jurul
casei mele.

Un gard înalt. Zidit ca de meşteri mari.
Tufişul nostru de trandafiri l-au smuls, rădăcinile
toate le-au dezgropat
între tine şi mine, ca să ridice gardul.

Întins în noapte, tu veghezi, vecine, întinsă-n
noapte, eu veghez, vecine,
în noaptea cea mare.
Te-ai gîndit, vecine, la asta ? Eu m-am gîndit,
dragă vecine :
El s-a gîndit la asta !

În româneşte de Maria Banuş

WALTER TOMAN

TORSUL 855

Torsul opt sute cincizeci şi cinci
în Luvru
are craniul doar pe treisferturi.
Un sfert lipseşte : din partea stîngă tîmpla şi
creştetul,
şi creierul dedesubt. Din pricina
unei grenade. I-a retezat
un sfert din craniu.
O ştiu de la Herbert Winter.
Craniul său e la fel, aidoma,
aşa a revenit din Rusia.
Iar pielea de pe rană era subţire,
rana urca şi cobora
cu pulsul, cu înghiţitul, cu tusea.
Pentru mine era o enigmă mai cu seamă faptul că
trăia.

La torsul opt sute cincizeci şi cinci
în Luvru
recunosc nemurirea artei.

O CĂSNICIE

Ea vrea să dea drumul la gaz, în timp ce el
doarme.
Din principiu, el nu are nimic împotriva morţii.
Dar atunci cînd ea se ridică din pat
şi se duce în bucătărie, fără pantofi,
şi se învîrteşte pe-afară, şi o dată bea şi apă,
iată că-i vine o bănuială.
Şi atunci cînd ea stă iarăşi alături în pat
el se răsuceşte în aşternut
şi geme uşor
şi se preface că se trezeşte chiar atunci,
şi se duce în bucătărie, se învîrteşte cîteva clipe,
se uită la robinetele de gaz, sînt toate închise,
şi o dată bea şi apă
şi apoi se culcă în pat lîngă ea.
Ea bănuieşte că el a deschis robinetul de la gaz
şi-l vede înţepenit sub plapumă
în ciuda beznei adînci din casa de închiriat.
Şi se apucă brusc de mîini
şi brusc ţîşnesc din încăpere şi împreună
cercetează încă o dată robinetele de la gaz
şi le lasă închise, şi se vîră iarăşi în pat
şi-şi spun noapte bună
şi adorm.

AŞA M-A BOTEZAT DUMNEZEU

Aşa m-a botezat Dumnezeu...
El mă aşeză în mijlocul grenadelor,
într-un foc de artificii, scînteietor,
din fosfor şi fier.
Cu unul din multele sale metale
îmi smulse casca de pe craniu.
La botez se stă cu capul descoperit —
aşa cere datina.
Apoi le telegrafie celor de peste drum să
pornească la atac.

Veneau în pas alergător şi ţipau...
Mi-am simţit picioarele înţepenite
iar dinţii începură să cînte
tulburător. Tulburător.
Bătăile inimii alergau ca semnele Morse,
părul îmi fîlfîia.
Apucasem arma. Degetul meu arătător
se afla în lăcaşul trăgaciului,
în nici un caz pe trăgaci.
Degetul meu arătător
se afla îndărătul trăgaciului,
ca trăgaciul să respecte porunca a cincea.
Aşa m-a botezat Dumnezeu...
Desigur, cei din preajmă trebuiră să tragă
la botezul meu. Altfel
aş fi murit nebotezat.

În româneşte de Petre Stoica

ILSE AICHINGER

SCHIMB DE SCRISORI

Dacă poşta ar sosi noaptea
luna vîrînd mîhnirile
pe sub uşă :
ar fi asemenea îngerilor
în albele lor veşminte
calm zăbovind în coridor.

ÎNCEPUT DE IARNĂ

În sertar nu se mai găseşte nimic,
soldaţii care au murit la amiază
mai tihniţi dorm acuma sub sticlă.
Vinovate sînt căile vîntului
că iarba se trage în sine
şi se face ţepoasă,
că-s potrivite
cadrele zăvorîtelor toamne.
Unde zbură zmeul meu, repede,
cum se întîmplă de căzu
roş-portocaliu, în linişte să se roage
în pragul căminului vostru ?

PLIMBARE

Pentru că lumea-i alcătuită din depărtări,
din vestibuluri şi mlaştini
iar ceea ce suporţi devine bănuitor,
nu îngădui
ca îndărătul grajdurilor voastre
coţofenele să izbucnească în zbor
şi lucind să cadă în lucitoarele iazuri,
ca fumul vostru să mai crească
în faţa pădurilor,
mai bine s-aşteptăm
pînă cînd vulpile de aur
ne răsar în zăpadă.

DEDICAŢIE

Nu vă scriu nici o scrisoare
dar nu mi-ar fi greu, să mor cu voi.
Sub lună coborîm împreună domol
şi dacă primul pas s-ar afla lîngă molaticele inimi
cel de al doilea ne-ar găsi printre lupi
şi verziş de smeură
lîngă focul care nimic nu alină,
iar la popasul al treilea aş fi alături
în cercul vostru, după ce am trecut atît de uşor
peste norii subţiri, căzători, cu lichenii săraci
şi umilul furnicar al stelelor.

În româneşte de Petre Stoica

HANS CARL ARTMANN



ce poartă semiramida mea în mînă o jucărie
din sîrmă şi pene ce poartă leoaica mea şuie

în jurul gleznei un şnur subţire din păr alb de cal
dimineaţa a şi văzut-o uite-i fotografia

pe prima pagină a luminii cedrii plesnesc
de-aplauze de păsări ce poartă un stih akkadic —

în jurul gîtului său leoaica mea şuie umblă
pe claviatura zorilor caii-şi tremură nările

trase din şoproane afară sînt carele caii
sînt înhămaţi un înger îşi trage iute spada sa de
lumină

ce ai să faci dacă te-ating te ating
demult lei şi undine sînt suita ta

răsuflarea lor urcă din jucăria de sîrmă
şi pene gura ta se deschide ca o femeie dispusă

limbi de foc urcă din văgăuni pomii-şi scutură foi
leii cei galbeni pufăie lîngă fluviu ploaia rosteşte

încotro mergi tu semiramida mea soră iubită
am făurit un car cu roţi roşii şi mari

pe carul meu sînt melci zugrăviţi el e iute
merge ca luna prin aer în jurul oraşului

tu licăreşti sînii tăi sînt ca laptele de vînt
împroşcat tu eşti aievea leoaică şuie te văd

prin acelaşi obiectiv ca zorile zilei
sînt spada de lumină a îngerului mă minunez

de tine mai mult decît de propria-mi strălucire
am să-ţi urzesc vorbe văluri da tu eşti cea voalată



doctorul locuieşte în uliţa doctorilor şi
ceasornicarul locuieşte în uliţa ceasornicarilor

strămoşii noştri au zidit un turn
noi încă îl vedem aidoma şi azi

ce gîndeşte doctorul cînd vede arătătorul
ce spune ceasornicarul pălăria şi-o scoate

pălăria ceasornicarului e rotundă turtită
pălăria doctorului e înaltă şi neagră

oricine are copii crede în doctor
credinţa ceasornicarilor stă în arătătoare

în camere vechi stau tinere mame
zugrăvesc undine verzi pe pereţi

unul din strămoşii mei a fost închis în turn
mai apoi însă a făcut iarăşi mulţi bani

adesea doctorul strigă arătătorul ăsta e vechi
bucuros ceasornicarul repară arătătoarele vechi

în largul mării după amiaza se-adună
îşi vinde din turn suavele ei miresme

toate mamele tinere trebuie să ştie cîntece multe
şi zicători doctorul e scutit de aceasta

copii trag cu urechea la născocirile strămoşilor
noştri adulmecă toţi cu nasurile lor mititele

azi doctorul poartă o pălărie înaltă ca turnul
a ceasornicarului e ca luna rotundă

cînd au aşezat turnul acesta pe apă
au avut zile faimoase cărămidarii



o planşetă din iarnă
totul pro forma
seara călăreţ deasupra

aş avea un ochi limpede
şi simţ pentru stele

am patruzeci de ani

picioarele mele-s cusute
într-o singură cizmă

sînt unul care ţopăie
printre bunii alergători



contele cu monoclu mînca prăjituri
vînduse o auroră boreală era bogat

un lung şir de forduri nouă sute treizeci stătea
în faţa vilei puicuţele veneau tuna cu putere

una după alta veneau către conte obrazuri
de lapte şi porţelan iarna mai tună

contele regreta c-a vîndut boreala-auroră
el era bogat puicuţele la ceai apăreau

tuna cu putere contele monoclat
servea prăjituri bea cu ele şi ceai

contele-şi trecea cu puicuţele vremea
bogat el era iar mai tună mai luaţi prăjituri

puicuţele mele spuse contele monoclat
sînt ca porţelanul de lapte tuna cu putere

aurora boreală veni în mîna unui conducător
care o conduse iute şi direct către front

tuna cu putere puicuţele rău tremurau
credeau c-o să moară beau o groază de ceai

aurora boreală-apăru în faţa duşmanului
curînd ciuruită de gloanţe tuna cu putere

tună şi iarna contelui lunecatu-i-a des
monoclul căzu între ceai şi prăjituri

rău regreta c-a dat pe nimic aurora
acum rătăcea ciuruită în vînt

contele foarte bogat era tuna cu putere
adio puicuțele-au spus și-au ieșit

un ford dispăru după altul atît de gingaș
apăsau pe pedală puicuțele contele foarte bogat

rău regreta ciuruită-auroră
s-o vadă el bea ceva ceai tuna cu putere.

*
* *

un zeu stăpînește
glasul tunurilor
drumul către grozamă
punte pîrău
sfîrleaza ploii
care se-neacă
decade-n culoarea
prăfuitelor săptămîni
noaptea e justă
prin somn
lîngă fluviu
regele mut
în bătălia-nserării
și neînfricat
în parcul cu pruni al corturilor

trecutul în acest răstimp
trece ţanţoş
gurgui strălucitor
la lună ce răcoreşte
cîteodată
tulipele din blois.

*
* *

glas de păsări
deasupră-ţi
reci grădinii
hieroglife
despicate
ca tufişuri
deasupra-ţi
hieroglife
reci grădinii
glas de păsări.

*
* *

dover
un catafalc negru
calais
un catafalc roşu
peste amîndouă fîlfîie
şoimul lui dumnezeu
albă din flandra

soseşte luna
cu urzici şi miere
mănuşile ei de paie
se holbează trist
în iarna divină
una după alta
se sting constelaţiile
nouă geniilor sinucigaşilor
ne rămîne ca s-o gustăm
sarea îngustă a mării
multe lucruri
pare-se că am fi ştiut



în grădina mea sîngerează
sturzii smintelii
din fîntîni geometrice
sturzii smintelii
în grădina mea sîngerează
din fîntîni geometrice
din fîntîni geometrice
sîngerează în grădina-mi
sturzii smintelii
în grădina mea sîngerează
fîntînile smintelii
din geometricii sturzi
geometricii sturzi
în grădina mea sîngerează
din fîntîni de sminteală
din sminteala geometrică
în grădina mea sîngerează
sturzii tăi ca fîntînile



un porumbel după salvare
e ud leoarcă picură ca ploaia

jur împrejur peisaj eroic
cetatea cu multe turnuri steaguri apă

urcă tunuri trase de frînghii
de pulbere devine-un cocor albastru

îţi vine să crezi că acest cocor
a urmărit porumbelul ce poţi să ştii

sfiosul soare făureşte roţi de vagoane
galbene şi albastre se rostogolesc

simt inima porumbelului cum bate
o port printre vechituri ofilite

ziua strălucitoare se desprinde de jos
trebuie să mergem acasă la porumbelul meu

îţi aşez un măr şi o prună la pat
noaptea cînd flămînzeşti



cînd eu
un bărbat fără stea
îngheţ lîngă păpuşile mele
cine-mi aruncă
un trandafir ?

În româneşte de Maria Banuş

ERICH FRIED

TREI ASIGURĂRI ÎN TIMPUL FOCULUI

1. Dispariția

Mai înainte ca incendiul pădurii
să cuprindă grădina
pomul meu va fi fost mîncat
de merele sale

2. Înnoirea

„Nu mai sînt pom
sînt numai o tînără mladă !"
Cînta cenușa
Se copilărise

3. Reîmpădurirea

Pe jumătate scrumită
agonizînd o omidă
se înălță încă o dată :
„Pomul sînt eu !"

RETROSPECTIVĂ

Atunci eu spun :
la dragoste mă mai gîndesc
dar lupta
am început s-o uit

Atunci eu gîndesc :
încep să cred
ceea ce spun
despre uitarea luptei

Atunci eu știu :
Ceea ce spun și ceea ce gîndesc
nu-i adevărat
nu cred în uitare

Dragostea nu pot s-o uit
și nici lupta
numai ceea ce spun și gîndesc
numai ceea ce mint și cred

EXECUȚIA

Trei copaci fură găsiți
vinovați după lege
că ar fi dat adăpost
cu frunzele lor unor străini

Sentința fu executată
înaintea poporului adunat
în față copiii
așezați după școli cu dascălii lor

Copacii fură mai întîi
jefuiți de frunzele lor
apoi spînzurați de crengile lor
se bălăbăneau cînd vîntul bătea

Copiii intonau cîntecelul
despre singurătatea pădurii
și presau frunze în cărți de școală
ca o pildă de luat aminte

CUMPĂRĂTURI

Lămpile-și cumpără gazul
la pește la moară

Copiii își cumpără banii
la pietre la rîu

Pietrele-și cumpără soarta
la iaz la morar

Peștii făina și-o cumpără
la lampă la vînt

LA JUMATATEA DRUMULUI

Iată că vine pădurea
păsările şi le-a mîncat
frunzele şi le-a mîncat
acum susură altfel

Vine scrîşneşte
îşi sfîşie muşchiul de pe trunchiuri
îşi sfîşie scoarţa
de pe fiece ram ce se vaită

Acum susură altfel
frunzele şi le-a mîncat
păsările şi le-a mîncat
iat-o că vine

ÎNVEŞNICIRE

Ca să-mpietrească
oamenii stau la coadă

Cui îi vine rîndul
urcă pe scară

Îşi azvîrle banul
îşi alege piatra culoarea

Chiar el mînuiește pîrghia
și mai aude un slab șuierat

Apoi două calfe îl rostogolesc
pe alee

Sau îl instalează acasă
în cercul familiei

Fiecare cu propriul său monument
asta citești stînd la coadă

Unii stau așa de țepeni
de parcă nici n-ar mai fi nevoie

UN LEU LA FÎNTÎNĂ

Pe cînd treceam pe acolo
ne-am văzut pe noi amîndoi
în fața marelui bot
încercam să-l ținem închis

Seara la-napoiere
n-am mai văzut decît botul
roșu căscat
Din tine și din mine nici o urmă

EUFORIE

Cel ce n-are urechi
crede că nu poate fi
jupuit pînă peste urechi
pentru că ele nu sînt acolo

surd la țipetele de groază
el nu se consideră nicicînd jupuit
își șterge sîngele de pe oase
și nu întreabă ce duce la tîrg

In românește de Maria Banuș

IN PARCUL PENTRU PROTECȚIA PASARILOR

Vulturul dusese trei funcționari
și un ministru

Acvila dusese un general
cu onoruri militare

Barza luase doi copii
și o carte despre o naștere nouă

De-aș fi o pasăre mică
aș zbura la tine

NOSTALGIE

Casa mea se găsește pe munte
nu-i greu de zărit de pe mare
Pereții ei sînt răni

Casa mea se găsește pe munte
pe muntele fără fîntînă
fără băutură pentu sete
Ferestrele ei sînt ochi de febre

Casa mea se găsește pe munte
un steag pe întinderi
dar scorțos dar bolnav
Ferestrele ei sînt ochi însetați
Treptele ei sînt pulsuri ce bat

Casa mea se găsește pe munte
în soarele mînios
Dacă vîntul poartă scîntei
va trebui să se mistuie
Dacă vîntul poartă fulgi de zăpadă
va trebui să înghețe
Un steag bolnav
e casa mea de pe munte

Casa mea se găsește pe munte
ca s-o pot zări
Pulsuri bătînd sînt treptele ei
pe care nu le cobor
ochi însetați sînt ferestrele ei
pe care nu le deschid

Dacă vîntul poartă fulgi
mă simt înghețat
Dacă vîntul poartă scîntei
mă simt arzînd
nu-i greu de zărit de pe mare
bolnav un steag uscat
în casa mea de pe munte
în care nu sînt

În românește de Petre Stoica

VERA FERRA-MIKURA

PARC DE DISTRACŢII

Leagăne în prăbuşire, ţipătul încins al trompetelor.
Cîntece de orgă şi clopote.
Bărci cu copii pios lunecînd pe rîuri albastre.
Tirul spre împlinirea dorinţelor, flori albe
şi galbene
şi inima de purpură a îndrăgostiţilor
pe-o sîrmă, la mijloc.
O casă cu oglinzi, fragile chipuri de sticlă.
Tapete colorate în aur şi verde.
Maşinării scrîşnitoare, îngerul îndărătul plasei.
Prosteasca holbare a balaurului, draperii îmbibate
de praf.
Mii de lampioane ameţitoare, ghirlande legate-ntre
stele.
Rotire, înălţare, pornire turbată.
Intrare interzisă.
Stereoscoape în care şerpuiesc femei despuiate.
Oboseală şi greaţă.
Alături o grădină bătrînă. O, linişte şi odihnă...
Aromă de scînduri mult timp încălzite de soare.
Goale stau bărcile acum. Apa s-a întunecat.
Nori şi vînt şi ploaie.
Revii la baraca de tir, la inima îndrăgostiţilor.

Şi înainte ca măscăriciul să-şi întindă mîna
într-acolo
nimereşti ţinta de purpură.

FRAŢI DORMIND

Ochii le sînt umbriţi de bănuţi de aramă.
Acum, fratele şi sora sînt împăcaţi între ei.
Goană desculţă prin iarbă, de-a lungul Căii lactee.
Luna şi lanţul de coline al plăpumii albastre.
Escadrele de păsări ale viselor mute.
Între pat şi pat e-o legănare suavă.
Un moşneag e portarul cimitirului lor.
Cîteodată plîng recunoscători în barba sa albă.
Iar el le potriveşte panglicile de coroane
ce le atîrnă de pe cămăşi.
Afară, îndărătul zidului, ascunsă-n desiş,
ascunsă sub vreascuri şi cruci fărîmate
se află marea trompetă a soarelui
care ţipă o dată cu zorile.

FRUMOASA DIN PĂDUREA ADORMITĂ

Cum de te încumeţi să-l trezeşti
pe tatăl meu, regele ?
Împreună cu el se ridică şi generalii.
Cum de te încumeţi s-o trezeşti,
pe mama mea, regina ?
Veşnic ar umbla printre morminte.
Cum de te încumeţi să mă trezeşti,
pe mine, frumoasa din pădurea adormită ?

Cu mine se trezesc şi lacrimile mele.
Vino peste o sută de ani, prinţul meu.
Peste o sută de ani tunurile vor fi ruginite.
Peste o sută de ani va fi pace.
Vino uşor, vino asemenea vîntului,
nu arunca grenade în gard,
nu veni cu tancul spre poartă.
Peste o sută de ani gardul cade de la sine.
Atunci te pot iubi.

MANTIA

E tivită cu stele,
şi-i acoperită cu maci şi cristal.
E gîtlejul colorat al pasărei
şi pielea flocoasă a bivolului.
E minereul şi iarba
şi nisipul.
Uneori pornim spre ea cu asalt,
călăreţi pitici pe cai slăbănogi.
O, izbitura lănciilor
în scuturile ei de fier,
şi cum se mai topesc în vîlvătăile ei,
şi cu cîtă muţenie le pierdem
printre mărăcinii ei !
Mantia nu are deschizătură.
Din nici o parte nu o putem descheia.
Niciodată nu-l privim pe acela
care o poartă.

În româneşte de Petre Stoica

GERHARD FRITSCH

IUDA

Cînd Patimile au loc, unul
trebuie să joace rolul lui Iuda.
Fie că sorţii au căzut asupra-i, fie că
el singur s-a oferit, pentru desfăşurarea
acţiunii, e fără însemnătate.
De asemenea nu contează
dacă stăpîneşte prost
rolul, respirăm uşuraţi
cînd el spînzură sus de creangă.
De astă dată nu l-am trădat
pe Domnul. Cu toate că am fi
minunat înzestraţi
pentru asta. Cînd Patimile au loc,
toţi pot să joace
rolul lui Iuda.

DOI PORUMBEI

Pe coama de şindrilă a bisericii,
neagră de ploaie, stau neclintiţi doi porumbei,
ca acoperişul de negru e unul,
alb ca turnul proaspăt văruit
este celălalt.

Vîntul bate şi norii trec,
negri ca şindrila, albi ca porumbeii
peste biserică şi cimitir,
unde iarba n-o coseşte nici
cel mai sărman,
pentru că ea este poate
părul celor morţi.

Neclintiţi stau porumbeii
negri ca şindrila, albi ca varul,
chiar şi în ploaie, care cade acum
în părul celor morţi
şi chiar în părul acelor
ce-s încă vii.

MICĂ STAŢIUNE BALNEARĂ AUSTRIACĂ

Dumnezeu să ţină arbuştii
tunşi şi veveriţele nepăsătoare.
Măsuraţi cu grijă de balneolog
paşii scrîşnesc pe pietriş.

Obloanele vitrinelor sînt închise
cînd vine ceaţa. Dar încă
e vară, baroană, şi trandafirii :
trandafiri de India, ca-n 1909 la Pupp.
Despre nunta asta s-a vorbit
multă vreme, chiar aici. Doamne.
Împăratul, ruşii.

În pavilion, orchestra,
umbra ta crește, Wellingtonia
Gigantea, se cîntă Lehar
de parcă ar fi Chopin.

Valsuri triste pentru Karlsbad
în toiul verii. Medicul balneolog
recomandă iute o polcă.

Dumnezeu să păzească
Veverițele, baroană !

In românește de Maria Banuș

SFÎNTUL MARTIN

Sfîntul Martin nu-și împarte
niciodată mantaua întreagă. Cerșetorul
continuă să înghețe la ușa bisericii. Grîul
nu se pîrguiește aici iar prostănacul satului
afirmă că nici morții nu se scoală din morți
de vreme ce trompeta Judecății de apoi
e făcută doar din lemn

STAȚII

În provincie, blestemînd în fața
mersului trenurilor, din resturantele ponosite

ascultînd cum vagoanele
se izbesc unul după altul la manevră ;
cîinii latră, în timp ce fierul
rugineşte, femeile nu plîng
numai toamna, fanalele din spate
dispar repede îndărătul curbelor —
întotdeauna, ca şi acum : de ce aici,
cum, eu ? Cît timp, o, cît timp
trebuie să treacă pînă ca unul
să afle că aşteptarea
e călătoria, şi călătoria
e staţionarea.

CUM SE NUMEAU ?

Cum se numeau oraşele de lemn
ce seara se scufundau atît de blînd
în mucegai şi muşchi ? Îndărătul acoperişelor
un cer imens
sîngera ore în şir.

Ştearsă —
aburi de bălegar şi fum de cuptor —
e amintirea acum. Adie mirosul
supei de chimen, apa
se revarsă din găleată. Pînă-n odaie
străbat greierii. Apoi, ultima,
luna-n fereastră.

Orașe de lemn, resemnat scufundîndu-se
în mucegai și mușchi :
unul dintre voi
și azi încă
se ridică în noapte
și țipă.

Verde era
sîngele în piață.
Un cal sări
în măruntaiele ei
și gemu : Ce faceți ?

Toate orașele de lemn
se înecară
în mucegai și sînge.
Calul nechează
spre lună.

PAUZĂ

Foarte încet foarte verde
apă spre nord apă spre răsărit
vaci sub arini pe Bzura
ca și pe Sambre ce ușor de spus
toată carnea e asemenea ierbii
către amiază către seară
greu de spus de ce nu
de ce da
pe verdele cîmp de bătălie
carne și iarbă.

PE CERUL DE RĂSĂRIT

Fum pe cerul de răsărit. Neadiat
un zid de fum îngroşîndu-se. Focul
e nevăzut. Frig. Pămînt mocnind.
Stepa-i o vie. Părul pînzei de păianjen
se zbîrleşte-n oglinzi. Cine îşi cheamă
oamenii şi se aude rostind : trăim ?
Marionetele despică dovleci după dovleci
şi aruncă seminţe îndărătul oglinzilor.
Tîrziu sau devreme, răsuflă răsufletul,
indicatoarele drumurilor dansează. Eu ard
în gerul zornăitor.

CARUSEL

Aruncat pe cal porniţi împreună cine
rămîne căpitanul pe lemn de cal
în faţă-n corăbioară veşmînt de fetiţe o stindard
cîntec de frunziş şi sunet de orgă vîntul nechează
în noapte mîndru adie veşmîntul calului
galopează inima America e mare
cocoşat îngerul cu trîmbiţa dă din cap
suflă praf pe lemn de fetiţe pe care
le văd alb mucegăind
sub lovituri şi zugrăvite
stele-n grindiş
sus jos
acum.

În româneşte de Petre Stoica

FRIEDERIKE MAYRÖCKER

O CĂLĂTORIE PE JOS FĂRĂ CAPĂT

un pelerinaj în genunchi
toate drumurile sînt presărate cu spini
toate căile apelor nevoită să le străbat
eu însămi le-am plîns :

dar glasul tău şoptit m-a dus mai departe
laolaltă cu urma aproape stinsă
a dragostei tale.

ÎNCĂLŢĂRILE AURII ALE LUI DEMETER :
aşa e apusul soarelui în septembrie

faţa mi-am înmuiat-o în ultimul
ochi auriu al soarelui

mai înainte ochiul meu lunecase
urcînd şi coborînd pe faţa ta

ochiul meu s-a îmbăiat
în arabescuri albe

risipite peste toate străzile oraşului
ca o imensă vegetaţie umedă

mai tîrziu ochii mei şi-au ridicat zborul
în cuiburile ochilor tăi.

În româneşte de Petre Stoica

ORIZONT

Sînt legată de cartierul meu mizerabil
aici un etaj sub pod
în mijlocul uraganelor de praf şi a hămăitului
răutăcios
mirosul de varză fiartă suie ca o uriaşă plantă
înăbuşitoare
de la parter pînă la pod
frigiderul meu guruie pe întrecute cu porumbeii
şi feţele de gips de deasupra ferestrelor
aproape de cer se fărîmă
nici una din cele două nu are nasul întreg
aici pot să plîng şi nimeni n-o să mă-ntrebe
pot să dansez cu mine însămi sau cu cineva
pe care-l iubesc
pot să aşez gladiole sau un crin alb într-un pahar
pot să citesc sau să dorm
să-mi beau cafeaua de dimineaţă şi să mă gîndesc

să-mi fie frică şi să pun lanţul la uşă
să-mi fie dor de-un animal domestic
şi să mă-nvoiesc să nu am nici unul
e drept că seara tîrziu uneori e prea multă linişte
atunci alerg la telefon şi-mi chem prieteni
sau informaţiile asupra vremii
sau deschid tare radioul şi caut o melodie
sau pun o placă dar nu una care să mă-ntristeze
sau deschid amîndouă ferestrele şi las noaptea
să intre-n odaie
sau încerc să citesc sau să scriu o scrisoare
sau îmi vine în minte ceva din trecut :
vorbe ale prietenilor
priveliştea unor flori ude de ploaie în curte
(„Césanne ar fi avut bucurie de ele...")
ultima dimineaţă la mare
mirosul plăcut al pielii
amintiri despre minciuni un ghem de minciuni
speranţe dezamăgiri împliniri presimţiri
începuturi de dragoste
frînturi de discuţii care se-ntorc din guri diferite
experienţe ce nu pot fi încorporate în ceea ce faci
sau vei face
clipe blajine dimineţi blînde înainte de amiezi
duioase
cu pleoape lăsate
şoapte pe scări
batiste de despărţire
cruzimi înaintea unei călătorii
Londra : birja de la Victoria-Station (neagră)
Berlin : Îngerul Victoriei de jos şi de sus (ce
revelaţii !)
Ostende : placate publicitare şi control
la paşapoarte
Belgia : perdele de muselină despărţite
ca o frizură

Veneţia : mai mult bănuită decît văzută, în drum
spre o staţiune balneară
chemări aşteptate ca nişte lovituri ale destinului
şi care se transformă în furtună de trandafiri
atît de impetuoase şi înnebunite de mireasmă
stăruie ele
(...în zăpada proaspăt căzută noaptea cu braţele
larg desfăcute...)
Pianul Bösendörfer dezacordat la fereastra din
dreapta
o să mucegăiască-ncetul cu-ncetul în ploaia
care bate-năuntru —
masa mea nouă cu semnul de-arsură (o ţigară
uitată)
o visează pe-naintaşa ei care acum stă în pod
împreună cu oglinda şi cu mai multe fotolii
din vremea
cînd pentru prima oară s-a putut auzi pe plăci
„sonny boy".

POEME DE VERDE

Răsfoieşte pădurea,
libelulă albă,
cu ochii tăi de primăvară taie
verde din verde.

Roşie verde
e-aici grădina
la fereastră vine inima lui Isus.

Foşnesc munţi mari
din foi verzi de mătase
îndărăt nu e intrare
la Frederic Barbarossa,
dar ochii şovăie
între verde şi verde.

Acasă
plouă iarăşi.
Niciodată n-am văzut atîta verde,
chiar şi firmele birturilor
sînt comestibile ca şunca.

CA IARBA S-O VEŞTEJI*

Ca iarba s-o veşteji — mîna mea şi pupila
ca iarba s-o veşteji — piciorul şi părul meu
cuvîntul meu cel mai ascuns
ca iarba s-o veşteji — gura ta gura ta
ca iarba s-o veşteji — privirea-ţi în mine
ca iarba s-o veşteji — obrazul meu obrazul meu
şi floarea cea mică
pe care o ştii acolo ca iarba s-o veşteji
ca iarba s-o veşteji gura ta purpurie
ca iarba s-o veşteji — dar noaptea dar negura
dar belşugul
ca iarba s-o veşteji ca iarba s-o veşteji.

OSTIA TE VA PRIMI

am să fiu la Ostia
acolo am să te aştept
acolo am să te îmbrăţişez
mîinile tale la Ostia am să le ţin
am să fiu acolo
la Ostia
este gura Tibrului
a bătrînului fluviu

la Ostia n-am să fiu
acolo n-am să te aştept
acolo n-am să te îmbrăţişez
mîinile tale la Ostia n-am să le ţin
acolo n-am să fiu
la Ostia
e gura bătrînului fluviu
Tibru

UNEORI

Uneori prin nu ştiu ce mişcări întîmplătoare,
mîna mea atinge mîna ta, dosul palmei tale
sau trupul meu, închis în veşminte, se reazămă
o clipă,
aproape fără să ştie, de trupul tău în veşminte.
Mişcările astea minuscule vegetale aproape,
îmi străfulgeră inima
şi beregata ca un cuţit voluptuos
şi-s secătuită ca o fîntînă într-o vară fierbinte.

În româneşte de Maria Banuş

SALA DE AŞTEPTARE

Cu ochelari şi în halat alb
cel aşteptat va privi prin deschizătura uşii
iar unul se va ridica
din mijlocul cetei.

Şi înainte ca uşa să se închidă în urma vreunuia
cei din ceata ghemuită
se vor retrage umil într-un magazin —
un plasture-caiet pentru rănile gîndirii,
un cort al căsătoriei, din hîrtie colorată.

Şi înainte ca îndărătul acelei uşi să se întîmple
ceea ce trebuie să se întîmple
cei ghemuiţi îndărătul paravanelor de hîrtie
vor îndeplini ritualuri ciudate
cu nasturi de manşetă încheind căsnicii,
cu şampon limpezind crime.

EXCURSIONIŞTII

Ca un os, denumirea localităţii
trece din gură în gură printre excursioniştii
călătorind în barca cu motor.

După înconjurul cu pauzele de contemplare
la debarcarea excursioniştilor
se naşte curiozitatea.

La întoarcerea bolborosită a bărcii cu motor
falca excursioniştilor
e preocupată de guma de mestecat Şi acum.

ICAR

Zbura înalt,
deasupra celorlalţi.
Aceştia rămăseseră în nisip
crabi şi caracatiţe.
Zbura şi mai înalt
decît tatăl său, dibaciul
Dedal.
Soarele îi smulgea pene din aripi.
Din ochi îi picurau lacrimi de ceară.
Icar zbura.
Icar se prăbuşea.
Icar se prăbuşea
cu mult deasupra celorlalţi.

DIMINEAŢA

Trezit, luminos şi uşor legănat
îşi desfăşoară drumul
spre locul acela
care-i determină curgerea zilei.

În urma lui, soarele înverşunat
azvîrle bulgări de zăpadă
înfăşurate în sîrmele ploii.

După şapca cu clape şi blana de iarnă
îşi depune şi ochelarii —
cum ai depune o sabie

şi apoi, mîndru, asemenea unui dulap de acte
rînduit cu date de specialitate,
eliberat de neglijenţele din somn
tronează în birou.

SEMN

Fărîmate-s ulcioarele armonioase,
talerele cu chip helenic,
auritele capete ale clasicilor —

dar lutul şi apa se răsucesc mai departe
în colibele olarilor.

ÎN SOMN

Nimeri un copac.
Îşi clădi dedesubt o casă.
Din copac îşi tăie un toiag.
Toiagul era suliţa lui.
Suliţa era puşca lui.
Puşca era tunul lui.
Tunul era bomba lui.
Bomba îi nimeri casa
şi smulse copacul din rădăcini
Stătea alături şi se minuna
dar nu se trezi.

ATLAS

atlas
e nevoit
să poarte
globul
pe care

maiorul
matadorul
şi un batalion de baroni
gonesc
buchete de flori



în cămaşă albă
pulsează
noaptea tulbure

la ţărm
bocesc
pantofii de purpură

cingătoarea mea
amurgeşte
spre acasă

barca mea
se oglindeşte
în abur de mac



nemărginită
indispensabilă
gratuită
agrafa unui păstrăv
albastră mănușă a unei găini
scufița unui șoarece roșu



tatăl
își controlează
lunga sa

barbă.

În românește de Petre Stoica

INGEBORG BACHMANN

VREME PĂSUITĂ

Vin zile mai aspre.
Vremea renegării păsuită
se iscă în zare.

În curînd trebuie să-ţi legi gheata
şi să alungi cîinii în curţi mlăştinoase
căci măruntaiele peştilor
s-au răcit în vînt.
Jalnic arde lumina nipralelor.
Privirea ta adulmecă-n ceaţă :
vremea renegării păsuită
se iscă în zare.

Dincolo iubita ţi se cufundă-n nisip,
el urcă-n jurul părului ei fîlfîitor,
el îi cade în vorbă,
el îi dă poruncă să tacă,
el află că-i muritoare
şi dispusă la despărţire
după fiece-mbrăţişare.

Nu te uita-mprejur.

Leagă-ţi gheata.
Alungă cîinii.
Azvîrle peştii în mare.
Stinge nipralele.

Vin zile mai aspre.

ZILE OBIŞNUITE

Războiul nu se mai declară,
ci se continuă. Nemaiuzitul
a devenit cotidian. Eroul
se ţine departe de luptători. Cel slab
a plecat în linia de foc.
Uniforma zilei este răbdarea,
distincţia — steaua mizeră
a speranţei deasupra inimii.

Ea se acordă,
cînd nu se mai întîmplă nimic,
cînd focul artileriei a amuţit,
cînd duşmanul s-a făcut nevăzut
şi umbra veşnicei înarmări
acoperă cerul.

Ea se acordă
pentru fuga în faţa steagurilor,
pentru vitejie în faţa prietenului,
pentru trădarea nedemnelor taine
şi nerespectarea
nici unui ordin.

SOLIE

Din tinda cerului, caldă de leşuri, se iscă soarele.
Se-aude că nu se află acolo
nemuritorii, ci cei căzuţi.

În putrefacţie strălucirea nu mai se-ntoarce.
Dumnezeul nostru,
istoria, ne-a pregătit o groapă
din care nu mai există-nviere.

PSALM

1

Tăceţi cu mine, precum toate clopotele tac!

În placenta spaimelor
caută scîrnăviile hrană nouă.
De Vinerea mare se-nvederează o mînă,
de cer atîrnată, îi lipsesc două degete,
nu poate să jure că nimic,
nimic nu a fost şi nimic
nu va fi. Ea se cufundă-n roşu de nori,
îi face scăpaţi pe noii-asasini
şi e slobodă.

Noaptea pe-acest pămînt
mergi la fereastră, dă pînza de-o parte,
s-apară intimitatea bolnavilor,
un abces suculent, nesfîrşite dureri,
pentru orişice gust.

Înmănuşaţi, măcelarii
ţin răsuflarea celor ce-s despuiaţi,
luna, în uşă, se prăbuşeşte
lasă pe jos ţăndările şi toarta...
Totul a fost pregătit pentru maslu.
(Sfintele Taine nu pot fi împlinite.)

2

Ce van este totul.
Rostogoleşte-ncoace un oraş,
ridică-te din praful acestui oraş,
ocupă o slujbă
şi prefă-te,
ca să scapi de demascare.

Ţine-ţi făgăduiala
lîngă oglinda oarbă-n văzduh,
lîngă o poartă încuiată în vînt.

Neumblate sînt căile pe povîrnişurile cerului.

3

Voi, ochi, pîrjoliţi în hambarul solar al pămîntului,
încărcaţi cu povara de ploaie a tuturor ochilor,
şi acum ţesuţi, întreţesuţi

de tragicii păianjeni
ai prezentului...

4

În albia tăcerii mele
așază-un cuvînt
și adu-i păduri mari de-o parte și alta,
pentru ca gura mea
să se afle în umbră.

INVOCAȚIA URSEI MARI

Ursă Mare, coboară, noapte flocoasă,
jivină noros îmblănită cu ochi bătrîni,
cu ochi stelari,
prin desiș pătrund licărind
labele tale cu gheare,
gheare stelare,
veghind ținem turmele,
dar vrăjiți de tine și fără-ncredere
în coastele tale-ostenite, în ascuțiții tăi dinți
pe jumătate dezgoliți
ursă bătrînă.

Gogoașă de brad : lumea voastră.
Voi : solzii, deasupra.
O mîn, o rostogolesc
de la brazii-nceputului,
la brazii sfîrșitului,
o ocărăsc, o-ncerc în bot,
cu labele o înșfac.
Aveți ori nu aveți teamă !

Numărați în punga de danii și spuneți
o vorbă bună bărbatului orb
ca să țină ursa în lat.
Și piperați mieii cum trebuie.

S-ar putea ca ursa asta
să se rupă din lat, să nu mai amenințe,
să fugărească toate gogoașele care-au căzut,
din brazii cei mari, cei înaripați
din rai prăbușiți.

EXIL

Un mort sfînt care umblă
neanunțat nicăieri
necunoscut în imperiul prefectului
supranumerar în orașele de aur
și în țara-nflorită

demult sfîrșit
și neacoperit cu nimic

Numai cu vînt cu timp și cu sunet

eu care printre oameni nu pot trăi

Eu cu germana limbă
a norului acesta în juru-mi
pe care-l iau drept casă
gonesc prin limbile toate

O cum se întunecă el
sumbrele note-ale ploii
puţine doar cad

Pe meleaguri mai luminoase el duce-apoi mortul.

HOTEL DE LA PAIX

Muţi, grei, de pe pereţi cad trandafirii
şi prin covor lucesc podea, pămînt.
Se frînge miezul de lumină-al lămpii.
Beznă. Paşi.
Zăvorul a fost tras în faţa morţii.

CUVINTE, VOI

Cuvinte, voi, sus, după mine
şi chiar dac-am mers mai departe,
prea departe, hai mai departe,
încă o dată, hai spre nici un capăt, să mergem.

Nu se face lumină.

Cuvîntul
va trage doar
după el, alte cuvinte,
fraza — o frază.

Universul s-ar îmbulzi
definitiv irevocabil
să fie spus.
Nu îl spuneţi.

După mine, cuvinte
să nu devină irevocabilă —
această poftă-a cuvîntului
şi zicere şi contrazicere !

Pentru-n răstimp, nu-ngăduiţi
nici unui simţ să vorbească,
muşchiul inimă
să se exercite altfel.

Nu-ngăduiţi, vă spun, nu-ngăduiţi
să fie ceva şoptit
în suprema ureche
nu cumva să ţi se năzărească de moarte,
nu-ngădui după mine, nici blînde
nici amare,

nici mîngîietoare,
nemîngîiate,
nici cu sens
şi nici fără sens.

Şi asta, nu, mai ales : imaginea
în urzeala de pulbere, rostogolirea goală
de silabe, de cuvinte ale morţii.

Nici un cuvînt al morții,
Cuvinte, voi !

RECLAMĂ

Oriîncotro am merge
fii fără grijă fii fără grijă
cînd e-ntuneric și cînd e frig
fii fără grijă
dar
cu muzică
ce să facem
voios și cu muzică
și ne gîndim
voios
în fața unui sfîrșit
cu muzică
și încotro să ducem
cel mai bine
întrebările noastre și groaza atîtor ani
în spălătoria visului fără grijă fii fără grijă
dar ce se întîmplă
cel mai bine
cînd liniștea morții

începe.

În românește de Maria Banuș

HERTHA KRÄFTNER



Cine mai crede
că dincolo ne-așteaptă pomi de corali
și păsări care cîntă misterul
și din cînd în cînd își înmoaie ciocul de plumb
în apa colorată trandafiriu,
și că vor veni să ne ducă
înspre miresme
de sîmburi sparți de migdală
și de albe rădăcini de plante ciudate ?

Ah, moartea va mirosi
a piper și maghiran,
pentru că mai înainte a stat în prăvălia băcanului,
care s-a înecat cu coada argintie
a unei scrumbii sărate.



Sub aceeași lună
sîntem triști și singuri,
bărbatul din Australia și eu.

Cînd luna se-naltă,
bărbatul spune : O, lună,
buruiană a gingaşelor mele doruri,
sădită pe cîmpiile
singurătăţii,
planetă a zadarnicei iubiri !
De ce sînt singur
în aceste nopţi de vară fierbinţi ?
Iar eu spun : O, lună,
stea a cruzimii şi-a frigului,
felinar al celor ce veghează,
care pe nimenea nu iubesc !
De ce eu nu iubesc.
în aceste nopţi îngheţate de iarnă ?
Şi luna ne-ascultă
cum cîntăm şi cum plîngem,
şi seamănă cu o medalie
de aur ieftin,
cum poartă măicuţele cuvioase
la gîtul lor,
atunci cînd se-ntorc acasă
din pelerinaj.



„Anna, spuse bărbatul,
acum plec acasă. În vagon de dormit...
Totdeauna am vrut să merg şi eu o dată
în vagon de dormit,
dar era prea scump pentru mine.
Anna ? Tu nu te bucuri ?
Ce lung este trenul.
Poţi să-i numeri vagoanele ?"

El ridică mîna de pe patul morții
și arată către șirul cel lung
al borcanelor de dulceață de pe dulap ;
ăsta-i un lucru obișnuit în locuințele mici..
Erau acolo caise în sucuri groase,
pere gălbui, cojite și struguri roșii,
iar delicatele piersici
licăreau verde și-un pic trandafiriu.
„Frumos tren, spuse bărbatul.
Nu plînge, Anna. E o fericire
să călătorești astfel. Cred
că biletul e foarte scump,
dar eu l-am căpătat pe gratis."
Și perele și strugurii
și caisele cele zemoase
începură să scoată aburi și să șuiere
și să se rostogolească în veșnicie.



Chipul tatălui meu mort,
care-mi seamănă mie
trece printre arborii din cimitir
încolo și-ncoace.
Dar în curînd părul lui se destramă
în vîntul de-octombrie,
cu frunzele galbene și uscate
obrajii lui cad la pămînt
și micile păsări
cu pene roșii în coadă
îi ciugulesc ochii strălucitori
parc-ar fi niște rumene fructe.
Atunci tatăl meu moare încă o dată.

LUXEMBOURG

Am fost vara acolo
şi nu ştiu cum o fi acum.
Dar desigur au oprit fîntîna
şi au golit bazinul cel rotund,
acum e plin de frunze cafenii ce putrezesc.
Aleile cu pietriş trebuie să fie umede.
Probabil că-n octombrie
au luat de-acolo şi scaunele de fier.
(O, scaunele de grădină
din fața fîntînii arteziene
şi a tufişurilor de gherghine-n soare !)
Acum uneori, dimineața, o pasăre mică
şi moartă zace desigur pe jos
şi băiatul cu cămaşă albă
o fi purtînd o beretă albastră
şi lîngă bazin, îşi aminteşte, probabil, ceva...
I-o fi greu pe suflet.
Odată l-am văzut
cu o corabie mică, albă,
vara, cînd am fost acolo.

DESCRIEREA UNUI IUBIT

Un străin sub răchită, numai mie apropiat.
Jivină-nsetată, tremurînd mereu de nelinişte
şi de vlagă.
Vise — rătăcind prin sîngele-i negru —
nu ştiu nimic despre creierul lui ;
numai simțurile lui bănuiesc uneori o scară
spre lună.

Expus acelei iubiri pe care o au singuratecii :
să-şi găurească inima
şi s-o înşire pe-un fir de păr,
pe care iubita, în patima ei, l-a pierdut.
Şi totdeauna lihnit după gustul amar
al galbenelor flori prea timpuriu pierdute.
Imagini rătăcite-n dosul pleoapei...
Şi uneori se înspăimîntă dulce în fața unui cuvînt
pe care ceilalți i-l spun, pentru că simte-ntr-însul
cum ceilalți l-alungă.
Apoi el dibuie-o răchită
numai tristeții-apropiat. Mie nu.

În românește de Maria Banuș

SOȚIA CĂLĂULUI

Într-o bună zi soția călăului încetă să mănînce.
Bărbatul ei tocmai devora un pui de găină.
Îl privea... și nu-și dădea seama de ce
trebui să-și amintească de ziua nunții,
de mirți, și de cel care cînta.
Era un pui alb de găină,
atît de delicat, de alb, de cald
și foarte răbdător sub cuțit.
Acum bărbatul ei mînca, și o picătură de grăsime
se rostogoli peste degetu-i aspru și alb.

Apoi țipă, asemenea bărbatului ei
care îi imita pe unii condamnați
cînd îl zăreau venind.
Ea țipă și-și împinse la o parte farfuria

şi ieşi ţîşnind prin grădiniţa casei,
şi alerga prin străzile oraşului,
alerga prin cîmpul de maci,
prin lanul de grîu
şi prin verdele trifoiului.
Mult timp au căutat-o zadarnic.

În româneşte de Petre Stoica

WIELAND SCHMIED

SUB PODURI

Noaptea aud tropot de cai pe poduri :
Mereu şi mereu două inimi bat laolaltă.
O scînteie ţîşneşte din pădurile palide.

Scrîşnetul drumurilor sfredeleşte urechea.
În rîurile alburii sînt urmele
împunsăturilor : fiecare Lună îşi are cuţitul.

Orizontul e un pumnal verzui între ceruri.
Noaptea aud tropot de cai pe poduri :
Viaţa aş vrea să mi-o reîncep sub bolţile lor.

MATERIE PRIMĂ PENTRU POEM

1

Nori : Păsări, care se unesc pentru zbor
Pietre : Nori, care se prăbuşesc în albia unui rîu
Cuţite : Pietre, pe care tunetul le despică
din stîncile de la Naxos

Tunete : Cuţite, pe care luna le aruncă în focul
vetrei sale
Stele : Fulgere, care se aprind între doi ochi
Nori : Stele, care se unesc pentru zbor.

2

Un bărbat iubise o femeie
O femeie iubise un bărbat
El vrea acum să uite
Ea vrea acum veşnicia.

VEŞNICA SARE

Plec cu faţa străină, aşa
cum am venit cu faţa străină,
pîinea pentru tine va rămîne neschimbată la gust,
ploaia va cădea în acelaşi fel
pe pietrele de dinaintea casei tale.

Cenuşă zac în vatra ta,
nu sălăşluiesc mult timp în ulciorul tău.
Sînul tău mi-e străin de cînd
noaptea coborî iarăşi perdelele.
Nici o stea nu-i mai depărtată ca mine de tine.

Pîinea pentru tine va rămîne aceeaşi la gust,
vatra n-o să te încălzească altfel.
Oricine va intra întotdeauna la tine,
va fi un rîu şi va fi un foc.
Scoici vor sta dimineaţa la uşa voastră.

Trăim sub atîtea înfăţişări,
cine ştie unde-i este casa aievea ?
Tu te prefaci într-un vîsc ale cărui
frunze le simt, cînd eu sînt vînt cu zăpadă.
Cu multe feţe e harul lumii.

OLARUL

Vreau să-mi făuresc un timp
din care nimic să nu rămînă
decît cioburile lutului
pe care-l zămislesc pe roată
în chip de ulcioare şi străchini
vîrtoase-n umeri şi burţi
dar zgîrcite în ciocuri.

Vreau să găsesc pentru ele un tipar
cu semnele porumbelului, ale curpenului,
ale fluturelui şi ale firului de iarbă,
cu Dionisos şi cu pantera.

Dar măruntele opaiţe
nu vor avea nevoie de podoabă ;
în umbră se înfăşoară ele.
Dacă le fac şi bune şi smerite
le ia în mînă Sărăcuţul Francisc.

Îmi doresc un timp,
pentru care să dea mărturie
doar un tors de ulcior.
Tot ce rămîne, va fi din lut ars.

Atunci rămîne ceva ce poate fi dăruit mai departe
şi apoi restituit, în fiecare frîntură întreg.

Se poate întîmpla atunci
ca o mînă să găsească din ea o bucată
şi s-o curețe de pămînt.
O ridică, o ia
şi cunoaşte totul.

CONTOPIT ÎN IARNĂ

De la stelele în lac
la stelele în cer :
ce călătorie lungă
dacă faci drumul
într-o sanie mică
trasă de lupi.

PE HARTA INIMII

Înguste sînt liniile pe harta inimii
şi felurit încîlcite-ntre ele.
Brazde şi albii rămîn după ani mai bogați sau
ani mai săraci.

Iată, această urmă
în cel mai depărtat ungher al timpului.
Încă o dată să mergi după ea :
O fîşie de pădure, o femeie.
Un drum, greu de găsit în încîlceala potecilor.
Un drum subțire prin pădure, nu pentru hoinari.

Înghețat și aspru iarna,
noaptea întunecat
ori sub luna cu lumină lăptoasă,
pămîntul — o arteră cu sîngele scurs.
Mai străbate o dată drumul,
mereu altul în aventurile anului.
Unul din multe.
Un drum prin frunzet
care pînă la urmă se pierde-n hățiș.
(Dar toate drumurile duc într-acolo.)
Strînse-s liniile, contopite una într-alta
pe harta inimii.

În românește de Petre Stoica

RENÉ ALTMANN

LORELEI

Priveai în fiece dimineață
din mijlocul norilor

Purtai o mantie
din ploaie

Din nori cădea
fum

Și plutea în jos
cu parașute
roșii și albe

Nu mai vedeai bărbații
care-și striveau
femeile sub tălpi

Nu mai vedeai femeile
care-şi striveau
copiii sub tălpi

(copiii care îngînau
păsările şi trenurile)

Tu locuieşti în ruine
şi îţi piepteni
părul

părul tău cărunt
părul tău cărunt.

CUM SĂ ÎNCEP ?

Să încep de-a dreptul
cu ţigle care-s lăsate în voia arşiţei de
vară
sau ploilor în noiembrie ?

Cum se face un pom ?
Un pom numai, Doamne.

*
* *

O
copilărie.

Primăvară :
Trenul din peşteră.
Incendiul de la Messina.

Sau
înot
printr-o cafenea plicticoasă.

Apa spumega
uneori.

Tata !
Fulgeră.

Tata !
Fulgeră.

O
copilărie.
Incendiul de la Messina.

DIN CICLUL „ANOTIMPURI"

. .

În fiece zi de toamnă Viena
clădeşte

un Karlsbad imperial în văzduhul

al cărui azur nu se spălăceşte ; ci
rămîne în cele mai înalte înălţimi.
. . . .

Ce drum spre casă !
Ce vegetaţie.

Voiam să săvîrşesc fapte mari.
Ce vegetaţie.

Ruine.

Plase de fluturi.
Ruine.
. . . .
Vă caut pe voi :
Cîrje.
Cuvinte.

Purtaţi-mă
mai departe.
. . . .

În româneşte de Maria Banuş

WALTER BUCHEBNER

ÎN PATUL DEZAMĂGIRII

urc în patul dezamăgirii
şi dansez sub un astru de sare
înăuntrul pădurii doar iarbă-neagră-nfloreşte
decolorată de iod şi ironie
păduri uscate de floarea-soarelui foşnesc
în timp ce liricul car cu fîn al sentimentelor
îşi răspîndeşte mireasma
nimeni nu se poate apăra de zăpadă
şi din crengile profundelor narcoze
iese tîrîş omida amurgului
e drept că pe-alocuri
încă mai suie zmeiele copiilor
dar poate că mîine chiar
ele vor fi vîndute la mezat
apoi prin stolurile violete de muşte
sfîrie aparatul roşu de sudură
apoi eu îmi trag obosit şapca pe frunte
şi îmi pun versul în spirt

MOARTEA

moartea-i o omidă de funingine
stropită cu var
cu şorţ înroşit de sînge
o femeie care-ţi azvîrle cina-n obraz
care te primeşte în patul iubiţilor dispăruţi
în paturi grele de plumb
pline de iz de zăpadă
moartea miroase a clor şi-a uliţe scîrnave
de mahala
moartea-i o cămară de fier
un buchet de flori din aripi de liliac
o văgăună cu spaimă sufocantă
un lazaret plin de oţet şi de apă
o cruce neagră de fereastră în mijlocul unor
mlaştini de sînge
moartea ninge cu fulgi de sare în ochii tăi
ca un cîntec de mierlă din piatră neagră
doar vise plonjează pe urme ca peşti
netezi
şiroind
intangibili
moartea-i un vers zbîrnîitor
ca somnul într-un oraş zăbrelit
ca flamura vîntului de cenuşă
ce suflă peste iazuri şi mări

UN TUB DE CREMĂ SOLARĂ

chiar dacă din cer cad castane
şi fetiţe-şi despoaie păpuşile pînă la celuloidul
trandafiriu

chiar dacă urcă țițeiul copilăriei din amintire
și-un porumbel poposește pe tăcutele trupuri
purpurii
și se-ntoarce buimac în întuneric
neatins de stenograma umanității
chiar dacă septembrie zace nehotărît în rămurișul
luminii
cu creștetul încununat de telegramele frunzelor
și un balaur pestriț se schimonosește în vînt
chiar dacă umbra mea răcoroasă ca laptele
încărcată de zăpada viitoare
hrănește la pieptul său vise cu iarmaroace
ori un fluviu se curmă la picioarele portocalilor
chiar dacă șobolani goi acoperă toamna
și animați de dialogul cu clopotul bisericilor
adulții îngenunchează-n desișul verde întunecat
chiar dacă unul trage în piept tămîiia ce-l
îmbărbătează
iar altul vede pielea cu zgîrciuri a țărînii
brumată de D.D.T. ca pe-un fundal auriu
chiar dacă un al treilea zumzăie melancolic ca
o gînganie
dînd la o parte creanga ce-i tulbură priveliștea
chiar dacă țigara se topește în vînt fără fum
chiar dacă cineva inspirat de vară
risipește rodul mîhnirii în zare
temător de degetul nemilos al destinului
chiar dacă iarna ascute colții dulăilor ei
și urcă scîrțîind în întuneric
deasupra mlădițelor de cenușe ale poemelor stinse
cu porii ei încă plini de cîntecul însămînțării
chiar dacă prima zăpadă se năpustește
pe-acoperișuri
și frigul unei dimineți de carnaval mocnește
încă-n cununa măștilor
și ca ozonul în păr se veștejește

chiar dacă tu ai sparge peretele de sticlă
al experienței
și ca un îndrăzneț radar neocrotit te-ai roti
spațiul totuși se-ntoarce spre coborîș

chiar dacă tabla de-oțel ruginește la picioarele
nopții tale
chiar dacă vremea roade cablul funicularului
condus de-o fantezie căruntă
chiar dacă țipă purceii de groaza morții
și superstițioșii se feresc să se culce
deasupra vinelor de apă subpămîntene
chiar dacă plante se clatină neauzit
și o stea se stinge sub lovitura atletică a tehnicii
chiar dacă umbra ta se topește-ntr-o eră
despre care nici Biblia nu poate să spună nimic
tu totuși apasă din tub crema solară —
conținutul lui va vopsi în așa fel ziua
de n-ai s-o mai recunoști !

În românește de Maria Banuș

ANDREAS OKOPENKO

LA ÎNCEPUT

Un martie-al copilului, în zăpor, e o ţară întinsă
o gîrlă cu iarba udă, cu piatra lucioasă, cu
pămîntul umed întunecat
şi sînt mulţi fericiţi paşi pînă la primul mal
de nisip
unde totul e iarăşi altfel, altfel de tot.
Aici la dreapta mea e Departe, Departe şi la stînga
mea e Departe Departe
şi nu mi-e teamă nici de furnică nici de cea dintîi
muscă.

Şi deasupra mea numai albastrul, căldura plăcută
unde-i atîta
alb şi galbenul cel mai deschis ce străluceşte.
Numai atunci cînd mă cheamă în casă e albastru
întunecos,
nu ştiu, ferestrele sînt totuşi deschise !
Doar n-o să mă-mbie cu supa
cînd afară-i aşa de frumos !
Faţa de masă are mereu alte pătrate albastre.
Totul miroase a albitură proaspăt spălată.

După-masă n-a mai fost nici pe departe aşa
de frumos !

ÎNVERZITUL NOIEMBRIE

Castanii nu mai ruginesc.
S-au pleşuvit castanii.
Dar toţi ceilalţi copaci sînt verzi anul ăsta.

Peste pajişti care-s mai verzi în fiece zi
dimineaţa negura se ridică.
Undeva la ţară copii nedormiţi
aleargă cu canistre de lapte.

Birtăşiţele merg de braţ.
În odăile lor oalele fierb la amiază.
Ţara nu a făcut încă apel la Soba cea mare.

Slujbaşele şi slujbaşii din Viena,
mai ales cînd înserează, încep să se foiască
neliniştiţi pe locurile lor,
uneori cîte unul o ia razna,
ca şi cum ar veni primăvara în ţară.

Mult tineret se vede pe stradă,
multă lume zumzăie în jurul caselor la cinema,
în întuneric rulează însă iar sîngerosul jurnal
al săptămînii.

SEARĂ DE IULIE

Miroase a broaşte
clinchet scăpărător de brichetă.
Lungă e vara.

UN VOLTMETRU

Un voltmetru cu care se măsoară tensiunile
electrice
e desigur un lucru folositor
şi n-o să mai măsor niciodată tensiunile electrice
cu arătătorul umezit
dacă am un voltmetru.

Dar pe noptieră
unde aş vrea să văd cît e ceasul
n-o să-mi aşez un voltmetru.
Mai degrabă un ceas.

Iar dinţii o să mi-i curăţ şi de aci înainte
cu periuţa de dinţi
şi nu cu voltmetrul
căci voltmetrul există
ca să măsoare tensiunile electrice.

E fără îndoială foarte folositor
şi în felul lui cel mai nimerit pînă acum.
Dar numai în felul lui
pentru scopul lui.

Pe lîngă el
vor exista totdeauna domenii
de care-i mai bine să te ocupi cu alt utilaj.
Și cel ce-i un bun specialist în voltmetre
nu va împiedica acest lucru
căci altfel ar putea intra la bănuială
c-ar fi
un dictator.

În românește de Maria Banuș

ÎNTÎMPLARE DIN CERNEALĂ ROȘIE

Se toarnă cerneală roșie în apă albă.
În lumina înserării Odiseu se reîntoarce-n Itaca.
Copiii străinilor se joacă în parcul său.

El pune o întrebare, s-o înțelegeți voi :
Unde sînt luminile incendiatului Chicago ?
Întrebarea o pune cu ingeniozitate, bătrînește și
grav.

Peste părul său șuieră țînțarii de la marginea
pădurii.
Liniile pe care le trag luminează asemenea
cozilor de vulpe cînd umblă vîntul.
Bărbații cară din pădure ciubere cu rășină.

Dincolo de orizont plutește necontenit un coș de
vapor.

MEDEEA

Problema vizei e încă nelămurită.
De altfel, sînt pregătită pentru o călătorie lungă.

Valizele sînt gata, cu cele necesare.
(Mi-a rămas puțin : călătoresc comod.)

O interesantă doamnă exotică, revenind acasă.
Nu prea bătrînă — și după ce văzuse multe.



Acum, seară de seară pot fi întîlnită pe pajiște
sau cutreier străzile fixîndu-mi totul în memorie.

Aici, un copac. Acolo aleargă o vietate. Vîndul adie.
Pămîntul e rece. Nisipul e uscat. Nemărginit e cerul.

Satul meu se află la mare depărtare. Dragostea mea s-a sfîrșit.
Drumul întoarcerii va fi acum obositor.

Uneori cu basmaua mă ating de oameni străini.
Seara uneori mă supără marea („...Medeea, fetițo...")
Sau întrebarea : Ce n-ai încercat ?
Medeea, fetițo.



Încercasem totul ; curînd se lăsase frigul.
Erau în grădină cu prietenul meu şi se jucau.
Cu chipuri albe, pictate foarte simetric,
relativ prosteşte, dar cu trăsături corecte.

Încercasem totul ; mă voiam intimă.
Studiasem neimportanta discuţie a doamnelor.
Nu izbutisem să le rămîn neimportantă.
Îmi erau la îndemînă toate mijloacele.
Nu izbutisem să le rămîn neimportantă.
N-am avut succes.

Încercasem totul ; voiam să fiu străina,
seara, i-am redat prietenului peisajul ciudat
din care am fost luată, şi ciudatele cîntece.
Iar în cameră întrebarea „La ce bun ?"
plutea peste nopţile goale.



Poate că trebuie să fii mai flexibil, ca în Europa
să cunoşti fericirea.
Am încercat totul ; nu ştiu care-i secretul.

Acolo băieţii se caută unii pe alţii cu aceeaşi
ardoare ca la noi ;
şi devin visători cînd puful păpădiei se ridică în
zbor.

Fetele au ochi mari şi trăsături serioase,
poate mai serioase decît la fetele noastre, întrucît
ele bănuiesc inevitabila minciună.

Frumusețea lor constă în teama că frumusețea se evaporă.
Că mai tîrziu totul se volatilizează ; nu știu care-i secretul.



Poate că trebuie să fii mai flexibil, ca în Europa să cunoști fericirea.
Trebuie să cauți plăcerea și să nu te întrebi prea mult.

Să schimbi pînza corăbiei, cu fiecare vînt gonind după plac.
Nu dăinuie nici una prea mult, dar sînt pretutindeni destule.

Din copilăroasele jocuri și speranțe, mai tîrziu
rămîn grațiile și ochii mari cu atropină.



Eu, neîmplinita dragostei, intelectuala, naiva,
exact înaintea plecării, plină de dragoste cercetînd
o romaniță pe peron, surîzînd fără grijă,
sînt conținutul unei veri foarte calde.

In românește de Petre Stoica

GERHARD RÜHM

MARŢI

părinţii mi-au dăruit ziua de marţi
a face din marţi o virtute
a te clătina între speranţă şi marţi
cine sapă altuia marţea cade în ea
marţea-i molipsitoare
caşti gura şi laşi marţea să intre
a lăsa ziua de marţi să-ţi priască
în ziua de marţi s-o duci într-o petrecere
în ziua de marţi să cazi în nevoie şi umilinţă
omul gîndeşte marţea hotărăşte
a face totul ca zilei de marţi să-i fie pe plac
a duce grija zilei de marţi
a trăi în ziua de marţi
a muri în ziua de marţi
fiecare îşi are marţea
cu cît mai multe zile de marţi
    cu atît mai mari lefurile
zilnic a cîştiga de la cincizeci pînă
    la o sută de marţi
fiecare îşi scoate pîrleala cu o zi de marţi
unde sînt zile de marţi se adaugă
    alte zile de marţi
cine seamănă zile de marţi culege zile de marţi
marţea celui care cinsteşte marţea

marțea a fi orb
marțea a fi surd
marțea a fi complet paralizat
marțea a căuta uitarea marței și
a găsi marțea în direcția în care te întorci
    și în direcția spre care privești
tu însuți să fii o măruntă zi de marți
a crede că-n afara zilei de marți
    nu mai există nimic
a fi conștient numai de goala ta zi de marți
de la o marți la altă marți
în fiecare marți
fiecare marți
anul are trei sute șasezeci și cinci de marți
nici o zi fără marți
a nu mai vedea săptămîna de atîtea zile de marți
o marți la fel ca alta
seara petrecută în societatea zilelor de marți
a îmboldi cu marțea
a păși la fața locului cu ziua de marți
a nu ști care zi de marți s-o preferi
a sta singur cuc între zile de marți
a ține în fața ochilor o zi de marți și
a nu te reține ca să ajungi
        la granița zilei de marți
marțea urlînd
a goni ziua de marți spre casă
a purta marțea cu răbdare și indiferență
a te lăsa în voia zilei de marți
a fi obișnuit cu o marți
e zi de marți
ce o să mai aducă celelalte zile de marți
a da buzna la ziare și a citi despre marți
marți marți marți

a împărți marțea în ore minute secunde
a potrivi arătătoarele ceasului la marți
pentru că e marți
pentru că e marți
a-ți risipi viața în marți
a miza totul pe marți
a te încrede în marțea cuiva
a ocoli marțea cuiva
a folosi toate mijloacele pentru a pune-n mișcare
toate zilele de marți
a alerga cu marțea în probele de întrecere
a fi epuizat și a vedea marțea dispărînd
a dormi
a te trezi în timp ce marțea se lățește cu
repeziciune
marțea acoperă țara
marțea în oraș
cărți poștale și tablouri care înfățișează marțea
ziua de marți este unchiul meu franz
cine-i oare vinovat de asta dacă nu marțea
soarele aduce la lumina zilei de marți
marțea pe cap
marțea la piept
a purta marțea cu demnitate și bunăcuviință
zilele de marți îi fac pe oameni
a evita tot ce marțea nu se cuvine
a refuza ceva pe temeiul : nu cadrează cu ziua
de marți
a corespunde cu desăvîrșire speranței
uneia sau altei zile de marți
bravo marți
vă mulțumesc din toată marțea
marțea nu primește niciodată destul
multscumpă marți
preavaloroasă marți

nepreţuită marţi
iubită marţi
bună marţea
aşadar pînă marţi
şi-mi amintesc : e încă marţi

In româneşte de Petre Stoica

THOMAS BERNHARD

STRĂBUNICUL MEU A FOST NEGUSTOR DE GRĂSIME

Străbunicul meu a fost negustor de grăsime,
şi astăzi încă
îl mai cunoaşte fiecare
între Henndorf şi Thalgau,
Seekirchen şi Köstendorf,
ei îi aud glasul
şi se-mbulzesc
la masa lui
care a fost şi masa Domnului.
În 1881, primăvara,
se hotărî pentru viaţă : La zidul casei
plantă viţă de vie
şi-i adună pe cerşetori ;
soţia lui, Maria, cea cu panglică neagră,
îi mai dărui încă vreo mie de ani.
El descoperi muzica porcilor
şi focul amărăciunii,
vorbea despre vînt
şi despre nunta morţilor.
El n-ar da nici un dram de slănină
pe deznădejdile mele.

CIORI

Curînd vine toamna şi sloboade păsările,
în odăi întunecoase fratele şi sora
adună grăunţele ospăţului de iarnă.
În satul negru porcul e prins în lanţ.
Ciorile suferinţei se sfîrşesc pe ogor.
Bem berea deznădejdii iar mîinile
ni le împreunăm în faţa dispreţului Tatălui.
Pămîntul are gustul ursitoarelor cărnii.
Fumul se înalţă deasupra ogrăzilor
şi-n urmă lasă teama ţăranilor beţi.
Sub putreda fereastră croncăne cumpăna fîntînii...
Dar eu nu mă tem.

NUMAI UMBRE AICI...

Numai umbre aici, unde ai văzut primii negustori,
murdăria lor dintre dinţi, încălţările care
ochilor tăi li se înfăţişau prea mari şi inexplicabili,
numai umbre aici, unde se deschiseră bisericile şi moşnegii
slava şi-o îngropară pentru un trai mai bun, de parcă
s-ar fi născut numai pentru mădulare şi pentru vin şi tutun
în carnea dulcilor odăi ţărăneşti.

Numai umbre aici, unde mierea o îndoiră cu apă
şi vacile bolnave le vîndură în obscure tîrguri cenuşii,

unde jefuiră viaţa şi iarba mamelor, iar pe copiii lor
îi învăţară să moară pe colinele pustii.
Numai umbre aici şi neprimitoare laviţi
iar trupul meu, oricît s-ar căzni, nu-şi găseşte
slava cuvenită după multele drumuri.

Numai umbre aici, unde ei nu preamăresc fluturii,
nici poezia porcului şi nici ziua ulcioarelor şi-a amurgului
din păduri intrînd în melancolia lor, unde nu preamăresc
mările şi oraşele, oştenii altor ţări şi nu plîng
ziua nestinsă din templele închise, în care soarele
cîteva clipe mîngîie prăfuitele ruine ale lumii.

Numai umbre aici, unde ei goniră visele, nescîrbite de sînge
şi de restrişte, cînd porneau la tîrguri, bolnavi de carne şi pierderi la joc,
la dans şi în biserici, deoseori spre scîrba preotului,
şi totuşi întru slava obîrşiei lor, şi unde noaptea
în pat ascultară despre deşertăciunea pe care
ne-au transmis-o în lumea care nu mai este a lor.

LINGA FINTINA

Luna priveşte din fîntînă.
Cine
îi va duce ochii acasă, pentru zilele iernii
cînd zăpada acoperă pămîntul?
Cine

va rosti numele meu, va revedea
petalele purtate de ploaie ?
Cine
o să mă aline, cînd sufletul copacilor
peste mii de ani va fi împietrit ?
Cine
va așeza pe părăsirea mea o piatră funerară
și nu va întreba de lumea mea ?
Cine
va iubi păsările, disprețuite de mine
pentru că pleacă spre sud ?

ÎN FAȚA MĂRULUI

Nu mor înainte de a privi
vaca din grajdul tatălui meu,
înainte ca iarba să-mi acrească limba
și laptele să-mi schimbe viața.
Nu mor mai înainte ca ulciorul să-mi fie plin pînă
la margine
și dragostea surorii mele să-mi amintească
de frumusețea văii noastre
în care femeile bat untul
și de Paști taie semne-n slănină...
Nu mor înainte ca pădurea să-și trimită
furtunile
iar copacii să vorbească despre vară,
înainte ca mama să meargă pe stradă cu o
basma roșie
îndărătul roabei ropotitoare, pe care
și-a încărcat fericirea : mere și pere, găini și
paie —

nu mor înainte de-a cădea uşa
    prin care-am venit
în faţa mărului...

ÎN FAŢA SATULUI

Chipurile care se ridică din cîmp
    mă întreabă de înapoiere.
Strigătul meu nu tulbură rîndunica
    ghemuită pe creanga ruptă. Întunecat
mi-e sufletul mînat de vînt
    spre mare, ca să adulmece sarea pămîntului.
Muritoare mi-e legenda.
    Sub copacul care seamănă fratelui meu,
număr stelele corăbierului.

ÎN GRĂDINA MAMEI

În grădina mamei
grebla mea adună stelele
care au căzut, pe cînd am lipsit.
Caldă e noaptea şi din mădularele mele
ţîşneşte originea verde,
florile şi frunzele,
strigătul mierlei şi pocnetul războiului de ţesut.
În grădina mamei
desculţ, calc în picioare capetele şerpilor
care privesc prin poarta ruginită
cu limbi de foc.

PICIOARELE MELE TREC PRIN CIMITIR

Picioarele mele trec prin cimitir,
pogoară o mie de ani în adîncul lui,
în pămîntul cu miros de mortar al duhurilor,
de degete ţigăneşti.
Picioarele mele trec prin cimitir,
pogoară o mie de ani în adîncul lui,
în vînt,
în vocile pămîntului.
Picioarele mele trec prin cimitir,
pogoară o mie de ani în adîncul lui,
în fîntînile zgomotului,
în carne,
în pietrele care zac pe inimi şi le apasă,
în ulcioarele negre
din care se ridică vinul
cîrnăţarului şi al cioclului,
vinul zeilor ţăranului.

În româneşte de Petre Stoica

CONNY HANNES MAYER

PEISAJ

ultimele zile ale verii
auriul şi verdele
neînclinate încă în palma răcoroasă a toamnei
totuşi mistuite în fum
uneori în seară tîrziu
cînd mîinile cu mii de încreţituri ale ţărăncilor
mai vîrtos îşi adună şalurile în jurul umerilor
iar bărbaţii cu chipuri sfîşiate
tot mai des îşi iau palmele de pe coasă
şi privesc în sus
unde rareori mai pot fi pasări zărite

mici cimitire obosite
foarte tăcute biserici cu acoperişe de şindrilă
neagră
printre copaci
chiar de la coroane cu incrustări de nume
urmate de cifrele anilor uitaţi

gospodării părăsite cu uşi în paragină
îndărătul cărora sobele de teracotă se prăbuşesc

sub praf şi pînze de păianjen
în care atîrnă frunze pălite
cruci aurite cu Hristoşi ciudaţi
din fier
chipuri de Sfinte Fecioare
uitate de tot

în dulapuri pe jumătate deschise linguri de lemn
părţi ale unei cărţi de rugăciune cafenie şi plină
de un miros stătut
frunzărind-o dai peste o scrisoare
aşternută pe hîrtia grea cu o mînă concentrată :
şi iată că plec de aici şi tu nu mai trebuie să
aştepţi...

mers prin grădini sălbatice
ferigi pînă la genunchi
crengi copleşite de iască
femei de piatră prăbuşite

şi apoi pe drumuri înguste sub lumina albă a
soarelui
frunzişul de aur şi roşu al castanilor
din anii trecuţi

zăbovesc sub seara coborînd
vîntul în creştere şi tîrziu cu degete rebegite
ispita unei rugăciuni

cînd îndărătul copacilor nu mai există nici o rază
de lumină cade rouă
încă se aud caii trecînd
atunci încep să beau sub alun
voi vedea curînd cum trec peste pajişte albele
femei ale Domnului.

NOIEMBRIE I

noiembrie
în veşminte verzi femeile sînt mînate-ntr-acolo
stuful
le adie încă în păr
porumbeii de pe acoperiş se uită la ele
iar acum vor fi aprinse candelabrele cu gaz
în faţa cafenelei se petrec grozăvii
lecturile au şi început îndărătul perdelelor
sau poate se ştie demult
acum bărbaţii cad în genunchi
în timp ce în biserici se ofilesc margaretele

pe tablele negre ale claselor cufundate-n amurg
neviaţa îşi scrie poemele
sînt versuri foarte calme
absolut albe
şi nimeni nu le poate memora

vine vremea şi curînd
artiştii încep să se îmbete
se aşterne o tăcere neobişnuită
soldaţii muribunzi
îşi încetează plînsul şi în sfîrşit
prin pieţele oraşelor trec oile albe
o fereastră se deschide
e smulsă
şi se strigă după Dumnezeu
şi-ntr-adevăr
coboară o ploaie căldicică.

ORFEU ÎN PREAJMA IERNII

palizii băieţi
au aruncat harfele în iaz
acum
vin vacile cu coarne albe
ascunşi în arţari
hereţii aşteaptă
şi dintr-o dată
livezile şi clopotele amuţesc
clarul zilei se face lapte şi plumb
şi cuvîntul şovăie
tăcut se ridică înspăimîntătorul poet
în veşminte verzi rătăcesc acum prin păduri
războinici cu frunţile însîngerate
călugăriţele nu-şi mai termină merele de mîncat
alb murmurînd peste ele cad ploi
pe străzile oraşului
cîinii vagabonzi sînt una cu treapătul
arşi de soare şi greoi ţăranii nu mai
ies pe cîmpul ostenit

fiul văduvei
încremenește sumbru pe cerul acum înnegrit
nu mai plouă
nu mai adie nici un vînt
rîurile încremenesc
marea liniște devine sonoră
tîrziu se mai aude o dată mugetul cerbului
și apoi se stinge totul.

În românește de Petre Stoica

ELFRIEDE GERSTL



Liniştea asta-i o perdea tremurătoare
cine-o să-nceapă mai întîi să vorbească
poate tu, maşină de calculat
care-mi mesteci sîmburii sentimentelor
mai repede decît aş putea eu să-i scuip

Deschide gura — muc roşu aprins de ţigară
sosesc rezultatele aşteptate :
o duioasă sprijinire umăr la umăr
e măsurată — zi şi noapte —
cu o maşină prelucrătoare de date

după unele puncte — puncte în gol
(. . . . .)
scutur literele politicii cotidiene
            dintr-o gazetă
            pînă rămîne albă
în pîlnia cu creier iarăşi înfometată

liniştea asta are acum pocnitoare pauze între
                                                  semnale



modelele
noastre de T A N C U R I
în execuţie bicoloră De — Luxe
cu preţuri fixe reduse
vă asigură d-voastră
şi celor dragi
hrana nervoasă stimulatoare
pe care orice domn îngrijit şi-o doreşte

Micul practicul nostru tanc
„Destindere"
vă eliberează de orice griji
familiale şi profesionale
îi mărunţeşte pe colegii dvs. de birou
vă satisface cele mai intime necesităţi

Se obţine şi-n rate
la magazinele de specialitate.

MERGÎND ÎNTR-O NOAPTE DE PRIMĂVARĂ

Nori şi lună rătăcitoare
la casele vrăjitoarelor uruie vifor
în fiece grădiniţă drept cîine de pază
un şarpe veninos
pe fiecare acoperiş ca paznic
un nor veninos
la fiece gard
o capcană umbrită :

viforul călăreşte mături negre de pomi,
îşi fluieră ciracii
şi ţipă din gîtlejul
copiilor abandonaţi.

Intre nori însă luna
rătăcitoare
nu mă lasă din ochi
din ochii ei reci
de judecător...

Lucrul acela roşu de colo
poate fi oare tramvaiul
cu ştiutele bănci de lemn
şi pereţii ce apără ?

OFELIA

Numele şi-l uitase
mergea neauzit pe vîrful picioarelor
în jurul nimbului lunei
mergea
în jurul numelui ei
Ofelia
într-un mare cerc
şi dincolo de Hamlet
uşor în cerc
dincolo
de ţărîna cea grea
pe tălpi fermecate
şi numai brînduşele cele mai mici

neiubite
neurîte
pe care nimeni nu le ucide
care pe nimeni nu ucid
aveau voie s-o însoţească
dintr-o parte într-alta a nopţii
unde ea
mergea iarăşi şi iar
în cerc
în jurul numelui ei
Ofelia.



Popice multicolore pe-o pajişte
copii
îndărătul unor arbori înfrunziţi cu ceaţă
    care se învîrtesc
    în treacăt alunecînd
castanii castanii şi
verzi cenuşii
şi gustul roşu
    de zmeură
de atunci
a căzut iarăşi
    dincolo de zare
înapoi mai departe
călătoresc pe drumul acesta.

PAŞI

Am făcut nişte paşi
am renunţat la nişte paşi
am renunţat la renunţare
din comoditate am păşit mai departe şi mai
departe
încotro o să mă ducă asta.

Aş putea şi să mă-ntreb — rămînînd
întinsă — ceva grozav filozofic
(de unde vin / încotro merg / de ce eu sînt eu)
şi să-mi trec viaţa plăcut
cu haşiş şi cu varză acră.

Nici un progres cînd îmi dau drumul
nici un regres cînd continui să zac
îmi lipseşte apetitul pentru ceţuri albastre
ţeluri îndepărtate sînt departe de mine
nu cochetez cu adevărul
nu-s destul de mică pentru grandomanie.

Mă exersez : să mă plimb între hotare raţionale
o dată şi privesc în jur
o dată să-mi schimb ochelarii
paşii mei formează un desen
cu timpul merg mai precis.

In româneşte de Maria Banuş

ERNST DAVID

NECONFORMIST

În ploaie
am fost însetat,
înfierbîntat în zăpadă,
pripit în cuvinte
atunci cînd tăcere se impunea.

În gloata isterică,
m-am abţinut să condamn.
Atunci cînd se cereau fapte,
n-am şovăit
să nu le fac.



Liniile aprinse ale chipului tău vreau să le las în arşiţă.
Mîna ta, blînd răcoroasă, să rămînă aşa.
N-aş vrea tulburarea ta s-o fac să slăbească.
Liniştea ta, atunci cînd te-ntinzi,
cu braţul sub cap,

aş vrea-o cufundată într-o mai mare linişte
În rîsul tău iubesc revărsarea,
în gravitatea ta reculegerea
în vasul care eşti tu.



Cum să păstrez contactul cu părul tău
cum să urc şi să cobor, gol, scara de incendiu
care pîrîie ?

Mi-e frig de priviri.
Ochi, pătaţi de ulei de Diesel; asfaltul de-aici.

Ei spun : netocit, o cursă mortală.

Mi-amintesc :
cornul, cu notele lui,
despică, scalpel, dimineaţa neliniştită.

Două băltoace de sînge,
pe fundul ochilor tăi,
flasc, se întind.



Scriind, eu nu scriu.

Scriind, trasez, liniştit
icoana tăcerii,
icoană, în care stau,
icoană, în care cad.

Scriind, eu nu cad.
şi nimeni nu scrie.

Numai icoana vorbeşte,
atît cît e icoană a tăcerii.

În româneşte de Maria Banuş

HANS WEISSENBORN



Senzaţia este ascunsă
în subţiorile dimineţii.
Înainte de a mă trezi
am să aflu ce mă adoarme.
Mai exact apa mă va descoperi
după prima tulburare despuiat.
Carnea ta va păli
sub soare, blajină şi răbdătoare,
ca, deunăzi, fluturele.

NAŞTERE

Năvăleşte
în curtea neagră a nopţii
vîntul
pe limbă
cu gust de somn

Morţii
gonesc către nord
tăcerea lor pătrunde tăioasă
în răceala visului

Cine citeşte
trecătoarea stenografie
în crunta dezbinare a orelor

Necurmat se desfrunzesc
viitorul şi moartea

*
*   *

(Ora zero şi şase)

Şase minute
după nici o oră
(mai tîrziu
anii vor trece)
Şase
minute
absolute

Astfel frigul
ne va cuprinde
după punctul zero



Această adunare de sentimente trîndave,
inofensive ca un exploziv umed
amestecate, serbede,
un coctail, pe care, fără sete,
cu pălăria în mînă, îl lași nebăut.

Aceste discuții, neinflamabile,
armonioase, nătînge, fără gust,
golul tapetat cu gînduri mărunte,
la nevoie păr genital colorat cu spirit.

Aceste-ntîlniri ale unor morți în viață,
bîntuiți de o molcomă agitație,
cranii care rînjesc, dichisite cu aur.

Acum spre lună, singur, acum.

In românește de Maria Banuș

PETER HANDKE

LUME DE-A-NDOASELEA

Mă trezesc şi iată-s adormit.
Nu privesc obiectele şi obiectele mă privesc.
Nu mă urnesc şi sub picioarele mele pămîntul mă
urneşte.
Nu mă privesc în oglindă şi în oglindă mă văd.
Nu rostesc cuvinte şi cuvintele mă rostesc.
Mă duc la fereastră şi sînt deschis.

Mă scol şi zac întins.
Nu deschid ochii şi ochii mă deschid.
Nu aud zgomote şi zgomotele mă aud.
Nu beau apă şi apa mă bea.
Nu pun mîna pe obiecte şi obiectele mă înşfacă.
Nu pornesc spre nici o direcţie şi ţinta mă
pune-n mişcare.

Mă duc la uşă şi clanţa mă răsuceşte.
Ridic persienele şi se face întuneric.
Păşesc pe pardoseala de piatră şi mă afund.
Aşez un picior în faţa celuilalt picior şi nu mă
pot mişca.

Sînt numai trezie și ochii mi se închid.
Scot brațul pe fereastră și el ia foc.
Apuc să iau mărul și-s mușcat.
Văd un cîine și latru.
Umblu desculț și simt o pietricică-n pantofi.
Smulg pansamentul de pe rană și rana-i în
pansament.
Cumpăr un ziar și ziarul mă citește.
Zvîrl fulgere și plouă.
Văd o piatră și amuțesc.
Văd un pește și înhap după aer.
Aud un strigăt și am vată-n urechi.
Aud sirenele urlînd și e pace.
Îmi pun mîinile pe creștet și pămîntul îmi arde
sub picioare.
Alerg în libertate și sînt prizonier.

Mă împiedic pe o întindere netedă.
Vorbesc cu gura închisă.
Mă zgîrii cu pumnul.
Urlu cu picioarele.
Rîd cu țignalul.
Iubesc cu negrul de sub unghii.
Reflectez cu vîrful pantofilor.
Protestez împotriva nevolniciei mele.
Mă rostogolesc pe costișă în sus.
Înot în cameră.
Vomit mîncare cu miros plăcut.
Sîngerez din vîrful firelor de păr.
Povestesc întîmplări din viitor.
Mă adresez lucrurilor.
Mă trădez.
Mă aud.
Mă gîndesc.

Omor morții.
Și vrăbiile trag asupra tunurilor.
Și avionul cotește după colț.
Și disperatul e fericit.
Și sugaciul are dorinți.
Și lăptarul sosește seara.
Și poștașul întreabă de poștă.
Și plutonul de execuție trece la zid.
Și clovnul aruncă o grenadă în mijlocul
spectatorilor.
Și un om descrie la fața locului păpușa ucisă.
Și fluxul îndiguiește iarăși sacii smulși, de nisip.
Și broasca face una cu asfaltul un compresor
rutier.
Și tăietorul de lemne e tăiat de copac.
Și soldații își scot capelele.
Și negrul e disprețuit pentru ochii săi migdalați.
Și conductorul e amendat pentru că n-are bilet.
Și cuvintele îl citesc pe cititor.
Și ceasornicul umblă cu acele brambura.
Și lumînările scăzînd încep să crească.
Și mîna ridicată arată în jos.
Și vîntul împietrește iarba.
Și țipătul e șoptit.
Și semnul de întrebare e semn de exclamare.
Și masa stă într-un singur picior.
Și înfometatul e îmbuibat.
Și cel care fuge umblă încet.
Și mărfurile sînt nevandabile.
Și dimineața amurgește.
Și zăpada putrezește.
Și stația de tramvai e la ultimul etaj.
Și la ora de vîrf e liniște de moarte.

Adorm şi iată,-s trezit.
Din realitate sînt smuls în visul brutal.
Sînt desfăcut spre lumea largă.
Mă înec doar c-un răsuflet.
Zărind un mort îmi lasă gura apă.

În româneşte de Petre Stoica

MAX DEMETER PEYFUSS

BINECUVÎNTAREA SECETEI

Urma şi ecoul şi sămînţa :
sub arcade
am obosit desluşind
trecutul.

Delicată măsură de timp,
acolo sub porţi :
Pînă şi semănătura singurătăţii
creşte-n strînsă îmbulzeală.

Cenuşă, rouă şi puţin ulei
preschimbă vremea pentru noi
atîta timp cît o strînsoare
ia măsură pentru veşnicie.

Pentru că dincoace de întreaga suferinţă
acelui zeu i se cuvine
zi de zi să ne dăltuiască
într-o piatră fidelă.

PALAIOPYRGOS

Pentru Phloros Stamatis

Roşul pămîntului îl scriam pe pînzele corăbiilor,
porturile noastre le zugrăveam pe proră
pînă cînd această insulă ne-a încătuşat glezna
c-un sentiment familiar.

Orele popasului nostru le ciopleam
în piatra-Aphaia aşezată lîngă vatră —
acolo unde căile noastre s-au înnodat
cu mii de ani înainte.

Nemuritoare flori de agavă şi geraniu
plini de nostalgie le notam cu roşu
în jurnalul de bord — cînd ultimul pescăruş
se despărţi de noi.

OANA

Geraniu şi olane-n smalţ mezopotam
strălucesc împrejur. Horoscoape şi tainice semne
desprind de pe-o frunte. Eleştee şi dune
înmiit îmi reflectă o rugă străveche, o-ntrebare.
Ori numai rugămintea ta să-ţi întind o cupă
cu vin.

Rune ale unui profet de demult, mereu
întrebîndu-ne tîlcul. Gîndurile sînt purtătoarele
mesajului meu, dar însăşi cuvintele rostite de
mine
sînt taine şi timpul meu nu-i din această lume.
Hohotinde izvoare fierbinţi s-au desfăcut
peste cercul nostru, şi treptat păleşte
inscripţia, amuţeşte mesajul şoptit.

Iar eu nu am venit ca să vă întreb
de tîlcul întrebării ; sînt mut şi surd şi orb
dar iată-mă pătruns în toate, acuma prefăcut
în privire,-n cuvînt şi în ecou : Unduit
sub zodia mea se trec
frunţile, pietrele ; numai semnele rămîn —
nouă străine.

În româneşte de Petre Stoica

TESTAMENT

Pentru Katia

Vreau pînă la fund
să golesc cupele
acestei mese bogate
în feluri multe,
unde viaţa noastră-i jertfită
bucată cu bucată,
vreau să sorb drojdia uleioasă amară
pînă-n celulele ei cele mai profunde
ca să-i pot dibui adevărul.

Din mare vreau să scot
întreaga-i sare
pentru ca
eu însumi închistat şi-ncremenit,
o umbră pe imensul vostru cadran solar
s-arăt odată cît e ora.

Vreau de pe coaste de pe dealuri
să privesc în jos povîrnişurile
şi să îndrum de-a lungul torentelor
pînă-n sălciile lagune.
Atunci voi fi pus
grea stăpînire pe vreme,
şi voi lăsa o moştenire
cuvintelor mele.

În româneşte de Maria Banuş

PREZENTAREA AUTORILOR

de
PETRE STOICA

PETER ALTENBERG (1859—1919) a fost o curiozitate artistică intrată în legendă. Atît în timpul vieții sale de carnaval continuu, cît și după moarte, pe seama acestui *enfant terrible* al vechei metropole chezaro-crăiești au circulat anecdote cu duiumul. Ele erau abundent alimentate de o viață ce respingea canoanele moralei burgheze, vrîndu-se liberă și mai cu seamă originală. Ziua lui Altenberg se înfiripa o dată cu apusul soarelui, cînd își începea inocentul colind prin cafenele sau varieteuri. În veșminte stranii, croite după propria-i fantezie (pe cap purta o pălărie uriașă, iar în picioare niște teribile încălțări de lemn), pornea în căutarea prietenilor săi, artiști celebri ca Adolf Loos, Egon Friedell ori Karl Kraus, adunați de obicei la „Café Central". Cînd localurile își stingeau luminile, Altenberg descindea în cercul altor prieteni, umili cavaleri ai nopții : paznici, polițiști, birjari, prostituate. Își încheia aventura în zori, faimoasele-i încălțări dezlănțuind tactul unei noi zile, care însă nu mai era a sa, ci a omului obișnuit. Apoi se retrăgea într-o cămăruță de hotel, împodobită colorat și șui, ca și existența sa. Născut într-o familie de negustori avuți, Altenberg a optat

pentru sărăcie. De altfel, cît a trăit, n-a avut decît o singură vocație: aceea de boem.

Petrecîndu-și timpul la mesele cafenelelor și restaurantelor de lux ori mai deocheate, în interminabile discuții conjugate cu substanțiale doze de alcool, Altenberg găsea totuși răgaz pentru scris: în pauza discuțiilor sau în așteptarea vreunei femei. O asemenea manieră de „creație", în afara comodității biroului, a dezvoltat un gen și un stil: schița fugară, comprimată, cu fraze scurte, telegrafice. Deși scrise în grabă, unele pagini sînt atît de frumoase, încît par poeme în proză! S-au născut în urma unor observații spontane; sînt impresioniste, exacte, redate fără detalii; autorul lor le-a denumit „extracte de viață". Diavol al portretizărilor, Franz Blei, în *Bestiarum*-ul său îl socotește pe Altenberg un peisagist care știa să „vadă" și să „redea" mai subtil și mai exact decît toți pictorii austrieci din acea vreme. Personajul principal al literaturii lui Altenberg este femeia, pe care a divinizat-o, ea fiind pentru el *„opera de artă a lui Dumnezeu"*. În general, schițele lui sînt *„stări sufletești, dorințe ale inimii, gînduri despre artă și vise — toate comprimate"* (Soergel).

Puțin sever față de scrisul său, Peter Altenberg a publicat cu generozitate, nu o dată însă din motive financiare... Din bogata sa operă menționăm următoarele titluri de volume (care conțin schițe, versuri, aforisme, etc.): *Wie ich es sehe (Cum o văd)* — 1896; *Was der Tag mir zuträgt (Ce-mi aduce mie ziua)* — 1900; *Märchen des Lebens (Basmele vieții)* — 1908; *Bilderbogen des kleinen Lebens (Album al vieții mărunte)* — 1909; *Semmering* (1912); *Vita ipsa* (1918) și *Mein Lebensabend (Seara vieții mele)* — 1919.

• **RICHARD BEER-HOFMANN** (1866—1945) s-a născut într-o localitate de lîngă Viena. A studiat dreptul, dar

n-a îmbrăţişat cariera juridică. Activităţii scriitoriceşti s-a dedicat în urma unui contact întîmplător cu Hofmannsthal, Arthur Schnitzler şi Hermann Broch. După ce şi-a făcut un nume de literat, a practicat meseria de regizor la „Burgtheater" şi „Deutsches Theater". Opera lui Richard Beer-Hofmann însumează o producţie artistică restrînsă : cîteva zeci de poeme adunate în volumele *Schlaflied für Mirjam (Cîntec de leagăn pentru Mirjam)* — 1897 şi *Verse* (1941) ; nuvelele *Das Kind (Copilul)* şi *Camelias* (1893) ; romanul *Der Tod Georgs (Moartea lui Georg)* 1900 ; drama *Der Graf von Charolois (Contele Charolois)* — 1904 şi alte două-trei piese fără valoare deosebită. Postum i-a apărut romanul autobiografic ***Paula***. Poezia lui Richard Beer-Hofmann e considerată drept ***„tînguire melancolică asupra enigmei existenţei, asupra delăsării umane în centrul unei lumi bogate, frumoase, însufleţită de lucruri şi oameni"*** (Soergel/Hohoff). A murit în Statele Unite, unde se exilase în anul 1939.

HUGO VON HOFMANNSTHAL (1874—1929) s-a născut la Viena, într-o familie de oameni înstăriţi. Tatăl său, director de bancă, era fiul unui nobil, căsătorit cu o italiancă din Milano. Poetul se face cunoscut în cercurile literare vieneze la vîrsta de 16 ani, publicînd sub pseudonimele de Theophil Morren şi Loris Melikov. Succesul său este imediat şi răsunător ; în cafenelele literare din capitala austriacă apariţia acestui copil minune, cum a fost caracterizat, monopolizează mai toate discuţiile. Studiază ştiinţele juridice şi, paralel, filologia romanică, în care îşi ia doctoratul. Hofmannsthal întreprinde nenumărate călătorii în străinătate, drumurile purtîndu-l cu precădere spre ţările mediteraneene. În timpul primului război mondial, îmbracă uniforma de ofiţer de rezervă, iar din 1916 face parte din serviciul auxiliar al armatei.

Moare la Rodaun, o localitate frumoasă de lîngă Viena, unde se stabilise după căsătorie (în 1901).

Hofmannsthal este autorul unei opere variate (poezie, eseistică, teatru, proză), ce reflectă căutări artistice multiple. Lirica hofmannsthaliană, puternic interiorizată, provine din terenul unei culturi vechi (în special barocul austriac) de care e saturată, purtînd în același timp amprenta acelei literaturi moderne ce dă sentimentul decadenței, a spiritului de *fin de siècle*, ceea ce conferă melodioasei, coloratei sale poezii o notă elegiacă, de regret pentru valorile spirituale vechi pe cale de dispariție. Această lirică, adunată în 1903 într-un volum intitulat neutru *Ausgewählte Gedichte (Versuri alese)*, și-a pierdut, o dată cu trecerea anilor, din puterea de iradiație pe care o cunoscuse odinioară. Ea rămîne însă o convingătoare pildă artistică, oferind lecții profunde de poezie prin armoniile sale formale și capacitatea de-a înzestra cuvintele cu o mare încărcătură expresivă. Un interes major prezintă și dramaturgia sa, în care a reluat teme din tragedia antică într-o viziune modernă sau a reactualizat teatrul medieval și cel baroc, în spiritul unei vii adeziuni la generația preexpresionistă. Totodată Hofmannsthal a prelucrat piese de Molière *(Der Bürger als Edelmann — Burghezul gentilom* — 1918) și Calderon de la Barca (*Dame Kobold — Doamna spiriduș* — 1920). Dintre cele mai cunoscute opere dramatice cităm : *Der Tod des Tizian (Moartea lui Tizian)* — 1892 ; *Der Tor und der Tod (Zănatecul și moartea)* — 1893 ; *Elektra* (1903) ; *Ödipus und die Sphinx* (1905) și *Jedermann (Oricare)* — 1911 ; *Der Schwierige (Dificilul)* — 1921 ; *Das Salzburger grosse Welttheater (Marele teatru universal salzburghez)* — 1922 ; *Der Turm (Turnul)* — 1925. O mare popularitate i-au adus libretele scrise pentru operele lui Richard Strauss : *Der Rosenkavalier (Cavalerul rozelor)* — 1911 ; *Ariadne auf Naxos* (1912) ; *Arabella* (1933) ; *Intermezzo* (1924) și *Die Frau ohne Schatten (Femeia fără*

umbră) — 1919. Hofmannsthal este de asemenea şi autorul unui roman (neterminat) *Andreas oder Die Vereinigten (Andreas sau Aliaţii)*, considerat un fel de „Wilhelm Meister austriac".

Scriitor de cultură impresionantă, Hofmannsthal a scris numeroase eseuri şi a îngrijit ediţii de clasici, fiind în acelaşi timp iniţiatorul celebrelor festivaluri teatrale salzburgheze. Întreaga sa operă literară este adunată în cincisprezece volume.

RICHARD VON SCHAUKAL (1874—1942) face studii juridice şi obţine titlul de doctor în drept. Intră în aparatul administrativ chezaro-crăiesc, unde cucereşte titluri superioare (printre care şi cel de consilier ministerial), impunîndu-se printr-o stăruinţă tipic burgheză. În anul 1918 este înnobilat. Retrăgîndu-se din lumea birourilor, Schaukal îşi dedică restul vieţii slujirii muzelor. Opera sa, de proporţii considerabile (poezie, proză, eseistică şi teatru), se dezvoltă sub semnul pendulării între „decadentism" şi tradiţie. Pînă la urmă Schaukal optează definitiv pentru ultima formulă, devenind un apărător înfocat al tradiţiei şi duşman al oricărei înnoiri. Temele poeziei schaukaliene sînt luate din registrul neoromantismului (castele vechi, moartea, lumea de paradis a copilăriei etc.), dar şi al mitologiei. Versurile sale, simple, spontane, impresioniste, pline de acurateţe şi străine complicaţiilor formale, rezistă cu succes la proba timpului. Primul său volum de versuri apare în 1893 *(Gedichte)* pe care Schauckal îl întregeşte mereu, pînă în anul 1912, cînd îşi tipăreşte culegerea *Neue Verse* (Versuri noi); peste doi ani le adaugă patriotardele *Sonete de bronz (Eherne Sonette)* iar în 1917 volumul *Heimat der Seele (Patria sufletului)*. Schaukal şi-a legat numele şi de o serie de traduceri din liricii francezi (Verlaine, Herédia, etc.) şi din Shakespeare. Dintre scrierile sale de proză

notabil e romanul *Leben und Meinungen des Herrn Andreas Balthesser, eines Dandy und Dilettanten (Viața și opiniile domnului Andreas Balthesser, dandy și diletant)* — 1907.

KARL KRAUS (1878—1936), *„unicul mare polemist și satiric al vremii, înzestrat cu etică“* (Th. Haecker), descinde dintr-o familie bogată din Gitschin (Boemia). Tatăl său era negustor și fabricant de hîrtie. Pentru scriitorul Kraus, bunurile materiale nu aveau să reprezinte mare lucru însă : îi plăcea viața modestă, desfășurată între masa de lucru și cafeneaua unde se întîlnea cu prietenii săi Peter Altenberg și arhitectul Adolf Loos. De altfel, ori de cîte ori se ivea prilejul, își ajuta prietenii ajunși la ananghie. Cîștigînd un proces (dintre interminabilele pe care le-a avut, îndeosebi cu presa vieneză), suma primită ca despăgubire a pus-o la dispoziția poetei Else Lasker-Schüler, a cărei sărăcie era proverbială. Din același spirit dezinteresat, încasările realizate din frecventele sale conferințe le destina scopurilor de binefacere.

Karl Kraus, inegalabilă personalitate a culturii de limbă germană, e considerat un satiric și polemist absolut. El (*„care a coborît în iad, să-i rînduiască pe vii și pe morți“* — Oskar Kokoschka) a luptat, fără să accepte vreodată compromisul, împotriva corupției limbii din presă (pentru Kraus mijloc de totală dezinformare) și împotriva moravurilor degradate ale societății kakaniei. Karl Kraus era un solitar, un Don Quijote, care relua lupta mereu, fie ea și pierdută, cu dușmani infinit mai parcimonios dotați, dar copleșitori prin număr. Tribuna de la care și-a exprimat punctele de vedere e faimoasa lui revistă *Die Fackel*. A chemat-o la viață în 1899, iar din anul 1912 și-o edita singur. Pe lîngă lupta cu presa, Kraus se angaja fanatic pentru puritatea limbii literare și pentru valorile spirituale adevărate. Timp de aproape

patru decenii, apariția fiecărui număr din *Die Fackel* era un eveniment care dezlănțuia discuții dintre cele mai înfocate. Karl Kraus mai trebuie considerat și un radical militant antirăzboinic, canonadele sale polemice fiind îndreptate mai ales împotriva celor care propovăduiau concepții belicoase prin intermediul culturii. Această campanie o intensifică în anul 1914, articolele sale axate pe problematica respectivă fiind adunate ceva mai tîrziu în volumul *Weltgericht (Judecata de Apoi)* — 1919. Dar capodopera sa literară antirăzboinică este drama de proporții uriașe *Die letzten Tage der Menschheit (Ultimele zile ale omenirii)* — 1922. Grandioasa creație se întinde pe suprafața a 800 de pagini. Ea cuprinde, în desfășurare panoramică, intreaga societate sus-pusă austriacă și germană. Nu mai puțin de 55 de scene surprind personaje istorice (împărații Franz Josef și Wilhelm al II-lea), generali, gazetari notorii, speculanți, industriași, etc. Este o lume pe care Kraus o demască uzînd de mijloacele cele mai subtile ale artei satirice. După prima conflagrație mondială sesizînd în parte cursul evenimentelor politice, Kraus își dă seama de pericolul fascismului apărut la orizont. Împotriva fascismului, din ce în ce mai virulent, el se ridică cu vehemență, fie prin scris, fie prin conferințe (mărturiile acestei lupte le găsim prezente în *Die dritte Walpurgisnacht — A treia noapte a Walpurgiei,* carte apărută postum în anul 1952).

Literatura lui Karl Kraus e extrasă din *Die Fackel.* Sînt eseuri și aforisme, pamflete și versuri. Dintre paginile constituite în volume, de interes continuu sînt cele din *Sprüche und Widersprüche (Maxime și contramaxime)* — 1909 ; *Pro domo et mundo (Pentru casă și lume)* — 1912; *Die chinesische Mauer (Zidul chinezesc)* — 1910 și *Literatur und Lüge (Literatură și minciună)* — 1929. Deosebit de interesantă e și cartea sa de problematică lingvistică :

Die Sprache (Limba), apărut postum, în 1937. Versurile sale au văzut lumina tiparului într-un număr de nouă culegeri, toate întrunite în 1930 sub titlul de *Worte in Versen (Cuvinte în versuri)*. Ca poet, Karl Kraus transcrie mai totdeauna gînduri, luîndu-i ca model pe unii înaintași, cu precădere poeții barocului și opera lirică goetheană tîrzie. Pentru înțelegerea, pe scurt, a acestei poezii, e bine să ne ghidăm după cele spuse de însuși creatorul ei: *„Sînt numai unul dintre epigonii / Care sălășluiesc în bătrîna casă a limbii"*.

RAINER MARIA RILKE (1875—1926) s-a născut la Praga, ca fiu al unui mic funcționar feroviar. Frecventează în silă o școală militară, după care se înscrie la Academia comercială din Linz; studiază în orașul natal artele, literatura și istoria dreptului, dar nu are răbdare să-și desăvîrșească studiile și, părăsind Austria, se stabilește rînd pe rînd la München, Berlin și Florența. Întreprinde călătorii în Rusia, Franța și Italia. Rusia a lăsat asupra poetului o impresie zguduitoare, rămînîndu-i prieten statornic pentru totdeauna. Întîlnirea cu Tolstoi — care nu i-a împărtășit viziunea idilică pe care și-o formase despre evlavia țăranului rus — n-a decurs într-o prea mare armonie. În anul 1905 a fost secretarul sculptorului francez Rodin, despre arta căruia a și scris o carte citită și astăzi cu interes. Între anii 1911—1912 locuiește în castelul Duino așezat pe țărmurile însorite ale Adriaticei. După terminarea războiului mondial se stabilește în Elveția, locuind în turnul castelului Muzot din Walis. În general, uzează de ospitalitatea unor prieteni și protectori bogați în ale căror castele găsește liniștea necesară creației. Bolnav de leucemie, moare în apropierea localității Montreux. Este înmormîntat lîngă zidurile bisericii din Raron, în mijlocul unei priveliști de o rară frumusețe.

Rilke *„avea nostalgia frumosului și a marilor valori, într-o epocă în care urîtul se amesteca din ce în ce mai mult cu produsul de masă și cu standardizarea"* (Glaser/ Lehmann/Lubos). Autorul lui *Stunden-Buch*, n-a cunoscut celebritatea timpurie, ca vienezul Hofmannsthal. Primele sale două volume aduceau poeme destul de obișnuite pentru momentul acela, dar caligrafiate cu grație, în maniera *Jugendstil*-ului. Pentru ca apoi poezia lui să se reverse în melodii nemaiauzite, legănate într-o limbă plastică, foarte muzicală, pururi proaspătă. Treptat universul lui specific se conturează : copilăria, moartea, dragostea, natura, obiectele. Copilăria revine obsesiv, ca simbol al unei purități pe care omul modern din epoca rilkeană părea să n-o mai regăsească. Motivele romantice timpurii („împlinirea prin moarte") revin și ele des, exprimate printr-o sensibilitate sfîșiată de incurabile melancolii. În creația sa atît de inefabilă, Rilke ridică probleme general umane, pe care le credea rezolvabile prin mijloacele artei. Opera lui Rilke demonstrează o permanentă, chinuitoare căutare a unor răspunsuri în zone transcendentale, dar și pe pămînt, unde *„Dumnezeu se află în toate"*. Unii văd dezlegarea acestor căutări în cele zece *Elegii duineze*, rod al unor experiențe artistice deplin maturizate. Angoasa lui, a omului modern, claustrat, răzbate puternic din versurile elegiilor, în ciuda hermetismului lor.

Opere mai însemnate :

Das Buch der Bilder (Cartea icoanelor) — 1902 ; *Auguste Rodin* — 1903 ; *Geschichten vom lieben Gott (Povestiri despre bunul Dumnezeu)* — 1904 ; *Das Stunden-Buch (Ceaslovul)* — 1905 ; *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke (Despre dragostea și moartea stegarului Cristoph Rilke)* — 1906 ; *Neue Gedichte (Poezii noi)* — 1907 ; *Die Aufzeichnungen des Malte Laurids Brigge (Însemnările lui Malte Laurids Brigge)* — 1910 ; *Die Sonette an Orpheus (Sonetele către Orfeu)* — 1923 ;

Duineser Elegien (Elegiile duineze) — 1923; *Les roses (Trandafirii)* — 1927; *Späte Gedichte (Poezii tîrzii)* — 1934.

ANTON WILDGANS (1881—1932) provine dintr-o familie de funcționari. Ca majoritatea scriitorilor din fosta monarhie danubiană, studiază și el dreptul și intră în posesia inevitabilului titlu de doctor. În 1909 vizitează Australia, făcînd un popas și în India. De două ori (între anii 1921—1923 și 1930—1931) este directorul celebrului „Burgtheater" din Viena. Lira lui Wildgans ne amintește tonurile emise de impresioniști. Ca dramaturg, descinde însă din bogata familie a naturaliștilor germani, așadar, în piesele sale accentul cade pe latura social-critică (mai cu seamă în bucata *In Ewigkeit Amen — În vecii vecilor amin* — 1913).

Din prodigioasa lui operă reținem următoarele titluri: *Vom Wege (Despre drumuri)* — 1903, versuri; *Herbstfrühling (Primăvara toamnei)* — 1909, versuri; *Und hätte die Liebe nicht (De n-ar fi avut iubirea)* — 1911, versuri; *Die Sonette an Ead (Sonetele către Ead)* — 1913; *Armut (Sărăcie)* — 1917, teatru; *Liebe (Dragoste)* — 1916, teatru; *Mittag (Amiază)* — 1917, versuri; *Sonette aus dem Italienischem (Sonete din italiană)* — 1924, traduceri; *Kirbisch oder Der Geandarm, die Schande und das Glück (Kirbisch sau Jandarmul, păcatul și fericirea)* — 1927, epos în versuri; *Wiener Gedichte (Poezii vieneze)* — 1926; *Gedichte um Pan (Poezii despre Pan)* — 1928; *Musik der Kindheit (Muzica copilăriei)* — 1928, autobiografie; *Buch der Gedichte (Cartea poeziilor)* — 1929.

VICTOR HADWIGER (1878—1911) s-a născut la Praga, ca fiu al unui medic militar superior. Școala, pe care a frecventat-o în mai multe orașe, pentru Hadwiger

a fost un calvar continuu. După o ceartă violentă cu tatăl său, pleacă la Berlin, unde trăieşte într-o cumplită mizerie materială. Hadwiger este nu numai unul dintre puţinii poeţi expresionişti din Austria, ci şi autentic premergător al acestei mari mişcări spirituale de limbă germană. Pe lîngă culegerile de versuri *Gedichte* (1900) şi *Ich bin* (1903), a publicat volumele de povestiri *Blanche. Des Affen Jogo Liebe und Hochzeit (Blanche. Dragostea şi nunta maimuţei Jogo)* — 1911 şi *Der Empfangstag (Ziua de primire)* — 1911. Postum i-au apărut romanul *Abrahamt Abt* — (1912) şi placheta de versuri *Wenn unter uns ein Wanderer ist (Dacă printre noi se află un drumeţ)* — 1912. O bună parte a poemelor sale rămîne în continuare risipită prin revistele şi antologiile vremii.

Personalitatea lui Victor Hadwiger, destul de puţin cunoscută, este imortalizată în romanul lui Max Brod *Streitbares Leben (Viaţă controversată)* din anul 1960.

THEODOR DÄUBLER (1876—1934) o călătorit mult (Neapole, Roma, Florenţa, Atena, Paris, Dresda etc., etc.), oprindu-se şi în ţara noastră, ca invitat al P.E.N.-Clubului. Mediteranean de origine (s-a născut în Triest, din părinţi pe jumătate italieni), poetul a cîntat cu înflăcărare Sudul, îndeosebi Italia şi mai tîrziu Grecia, dar şi Nordul cu luminile şi iernile sale fascinante. Däubler este autorul unei rapsodii epice *(Das Nordlicht — Aurora boreală* — 1910) de dimensiuni fantastice : treizeci de mii de versuri cadenţate pe 1200 de pagini ! E vorba, de fapt, de o istorie a culturilor, care aduce în faţa cititorilor diverse epoci şi centre de cultură (Egiptul, Iranul, Grecia antică, Alexandria, Italia medievală ş.a.m.d.). Limbajul poemului e nou, viguros, dinamic. Versurile curg melodios încîntînd urechea, ceea ce avantajează numai ascultătorul, care, furat de legănarea ritmurilor, nu observă sumedenia gîndurilor şi reflexiilor confuze strecurate

printre imagini de mare frumusețe. La acest poem gigantic (cu intercalări de imnuri astral-mitice), Däubler a lucrat timp de zece ani, dar ambiții demonice l-au făcut să revină asupra sa încă multă vreme. Cu adevărat gustate rămîn poemele däubleriene scurte, de factură cvasi-naturistă, străine trăsăturilor „cosmice“ din *Nordlicht*, sau unele tablouri ale cotidianului. Le găsim risipite în diferite volume, cum ar fi bunăoară *Oden und Gesänge (Ode și cîntece)* — 1913 ; *Der sternhelle Weg (Drumul cu lumină înstelată)* — 1915, sau *Attische Sonette (1924)*. Däubler a scris de asemenea o interesantă proză și eseistică.

ALBERT EHRENSTEIN (1886—1950), despre care Karl Kraus spunea că este *„blestemat să rămînă un geniu fără să fie“*, și-a desfășurat activitatea artistică în cercul expresioniștilor berlinezi, al căror purtător de cuvînt a fost și el o vreme. Ehrenstein se naște la Viena și tot aici își încheie studiile superioare, obținînd titlul de doctor în filologie. Întreprinde călătorii prin Europa, Africa și China. În anul 1932 se stabilește în Elveția, apoi în Statele Unite (după 1941), unde e nevoit să trăiască într-o mizerie indescriptibilă. Moare pe patul unui spital pentru săraci din New York.

Ehrenstein exprimă, în versuri de influență hölderliniană și rimbaldiană, decepția generației de după primul măcel mondial. Din numeroasele sale poeme răzbate ecoul unui glas întunecat, melancolic, deseori cinic. De o valoare ridicată sînt traducerile lui Ehrenstein din lirica universală, mai cu seamă cele din lirica chineză *(China klagt. Nachdichtungen revolutionärer chinesischer Lyrik aus drei Jahrtausenden — China acuză. Traduceri de lirică chineză revoluționară din trei milenii* — 1924). Poetul s-a remarcat și ca autor de proză, cucerind cu remarcabila povestire satirică și grotescă *Tubutsch* (ilustrată de

pictorul expresionist Oskar Kokoschka) un loc de frunte în rîndurile acelor scriitori (Kafka, Robert Musil, Hermann Broch, Stephan Roth, Ernst Weiss etc.) care şi-au dedicat interesul artistic aşa-zisului „apocalips austriac" — epoca de amurg a imperiului habsburgic.

Cîteva titluri de volume mai însemnate : *Der Selbstmord eines Katers (Sinuciderea unui motan)* — 1912, povestiri ; *Die weisse Zeit (Timpul alb)* — 1914, versuri ; *Der Mensch schreit (Omul strigă)* — 1916, versuri ; *Den ermordeten Brüdern (Fraţilor ucişi)* — 1919, articole şi versuri ; *Die rote Zeit (Timpul roşu)* — 1917, versuri ; *Die Gedichte* (1920), *Wien* (1921), versuri ; *Menschen und Affen (Oameni şi maimuţe)* — 1926, eseuri ; *Mein Lied (Cîntecul meu)* — 1931, versuri.

FRANZ WERFEL (1890—1945) s-a născut la Praga, ca fiu al unui negustor. Studiile şi le-a făcut la Praga, Leipzig şi Hamburg. În timpul primului război mondial a luptat pe front în calitate de simplu soldat. În anul 1925 i s-a acordat „Premiul Grillparzer". Nevoit să părăsească Austria în perioada „Anschluss"-ului, a emigrat în Franţa stabilindu-se pînă la urmă în Statele Unite. În ciuda faptului că în Statele Unite personalitatea sa artistică a fost preţuită, Werfel s-a simţit însingurat, chinuit permanent de dorul patriei. Moare la Beverly Hills (California).

Werfel şi-a încercat condeiul în mai multe genuri literare, numărul cărţilor pe care le-a publicat de-a lungul anilor fiind mare. Dintre volumele sale de proză, cel mai cunoscut pe plan mondial rămîne romanul *Die vierzig Tage des Musa Dagh (Cele patruzeci de zile ale lui Musa Dagh)* — 1933, tradus şi în limba română. Caracteristica poeziei lui Werfel este patosul, erupţia vulcanică, deseori marcate grafic prin semne de exclamaţie. În această poezie, după cum remarcă Ernst Fischer, *„de cele*

mai multe ori eul său liric trece într-un noi nedefinit". Creațiile sale poetice poartă pecetea pacifismului, a îndemnului la dragoste (în spirit franciscan) și credință în „fratele-om". Spre sfîrșitul primului război mondial, Werfel devine interpretul unei generații dezamăgite și dezorientate, ceea ce face ca lira sa, acordată pentru tonurile înalte ale imnului, să emită deseori sunete întunecate, cu ecouri religioase.

Opere mai însemnate : *Der Weltfreund (Prietenul lumii)* — 1911, versuri ; *Wir sind (Noi sîntem)* — 1913, versuri ; *Der Gerichtstag (Ziua judecății)* — 1919, versuri ; *Spiegelmensch (Omul-oglindă)* — 1920, teatru ; *Nicht der Mörder, der Ermordete ist schuldig (Nu ucigașul, ucisul este vinovat)* — 1920, roman ; *Verdi* (1924), roman ; *Juarez und Maximilian* (1925), teatru ; *Der Tod des Kleinbürgers (Moartea micului burghez)* — 1927, nuvelă ; *Barbara oder Die Frömmigkeit (Barbara sau Evlavia)* — 1929, roman ; *Die Geschwister von Neapel (Frații din Neapole)* — 1931, roman ; *Realismus und Innerlichkeit (Realism și interiorizare) — 1931, eseu ; Jakobowsky und der Oberst (Jakobovsky și colonelul)* — 1942, teatru ; *Stern der Ungeborenen (Steaua celor nenăscuți)* — 1946, roman apărut postum.

GEORG TRAKL (1887—1914), adevărat „desdichados", a venit pe lume la Salzburg, reședință a faimoaselor biserici și a inegalabilelor palate baroce. Provine dintr-o familie bogată ; tatăl său, șvab de origine bănățeană, era proprietarul unui mare magazin de fierărie, plasat chiar în centrul orașului. Școlar destul de puțin sîrguincios, tînărul Georg rămîne repetent pentru a doua oară, de astădată în clasa a șaptea gimnazială, fapt care îl determină pe Tobias Trakl, tatăl, să-l plaseze ca practicant la farmacia „La îngerul alb". Mai tîrziu urmează facultatea de medicină din Viena, obține diploma de *magister*

şi profesează ca farmacist militar, cu grad de locotenent; disciplina cazonă îi repugnă însă şi se retrage în rezervă. Fire neliniştită, poetul nu-şi află nicăieri locul: la Viena, bunăoară, angajat copist la un minister, rămîne în acest post doar trei zile! Găseşte adăpost la Mühlau (lîngă Innsbruck) la prietenul său Ludwig von Ficker, editorul revistei *Der Brenner*, în care îi apar majoritatea poemelor. În 1914 este trimis cu o coloană sanitară pe frontul din Galiţia. După bătălia de la Grodek — moment care i-a inspirat un poem antologic — primeşte sarcina să îngrijească singur nouăzeci de mutilaţi. Imposibilitatea de a face faţă situaţiei, îi provoacă o cumplită stare de depresiune psihică. Încearcă să se împuşte. Surprins şi dezarmat, este internat în spitalul din Cracovia şi pus sub observaţie medicală. Aceste zile de izolare, de angoasă şi melancolie neagră, îi apropie sfîrşitul. Conform unor păreri autorizate, poetul s-a sinucis conştient, înghiţind o mare doză de cocaină. A trăit numai 27 de ani.

În legătură cu personalitatea lui Trakl, s-au creat numeroase legende, dintre cele mai bizare. Adevărul este că el a avut o viaţă puţin obişnuită, la care trebuie să adăugăm excesiva sensibilitate a poetului. Exacerbată de abuzul de alcool şi consumul de droguri, această sensibilitate, atît de fragilă, s-a frînt uşor, grăbindu-i drumul spre prăpastia pe care nu o mai putea acoli. Nimeni nu l-a cunoscut mai bine decît Ludwig von Ficker, de la care ne-au rămas o serie de mărturii, cum ar fi şi acestea: *„El, care fusese un straşnic băutor şi consumator de droguri, nu şi-a pierdut niciodată nobila, neobişnuita ţinută spirituală; nu există om să-l fi văzut în starea sa de beţie măcar clătinîndu-se ori necuviincios; cu toate că la vin, în orele înaintate ale nopţii, din pricina felului de-a se vorbi ambiguu, blînda sa muţenie putea deseori să se asprească şi să se învenineze în mînie aprinsă. Dar atunci suferea mai mult decît aceia care, sub pum-*

nalul sclipitor al cuvîntării sale, își coborau capetele în tăcere; pentru că în asemenea clipe părea de-o veridicitate care pur și simplu făcea să-i sîngereze inima...“
Într-un răgaz scurt, Trakl a compus o operă poetică neînsumînd mai mult de 200 de pagini, care constituie una dintre expresiile cele mai elevate ale liricii secolului XX. Georg Trakl este reprezentantul de prim rang al expresionismului, iar creația sa *„în literatura germană e solitară, nelegată nici de lirica mai veche, și nici de cea contemporană“* (Josef Leitgeb). Cu un limbaj poetic restrîns (asemuindu-se și în această privință cu Bacovia !), dar ale cărui elemente sînt asociate într-o remarcabilă varietate combinatorie, Trakl construiește tablouri de o frumusețe magică, în care peisajul Austriei își găsește un inegalabil interpret. În același timp ea aduce, în obsedante ecouri, semnele descompunerii lente, inexorabile, a unei lumi în amurg, așa cum se înfățișa țara sa înaintea primului război mondial. În acest scop Trakl a folosit cu solemnitate sacerdotală simboluri și metafore deosebit de pregnante, născute în cețuri violent colorate ale unei viziuni artistice de o originalitate nemaicunoscută pînă la el. În timpul vieții, poezia sa a avut un ecou limitat, fiind cunoscută și apreciată numai în cercul cîtorva prieteni inițiați și al unor poeți (Rilke, Däubler, Else Lasker-Schüler). Expresionistul Albert Ehrenstein, în cîteva rînduri (scrise în 1919) exprimă exact această situație : *„La Viena și Innsbruck și Berlin cîțiva îl cunoscuseră. Puțini știu cine era; puțini știu ceva despre opera lui, și faptul că nimeni în Austria nu a scris vreodată versuri mai frumoase.“*

• **OSKAR KOKOSCHKA** (n. 1886) este una dintre cele mai strălucitoare personalități artistice ale secolului nostru. Pictor expresionist, el a creat de-a lungul anilor tablouri care astăzi constituie capodopere ale celebrelor

muzee de artă. De o importanţă apreciabilă este şi creaţia sa literară, piesele care îi poartă numele contribuind din plin la întemeierea dramaturgiei expresioniste.

Pictorul, dramaturgul, poetul şi eseistul Kokoschka s-a născut la Pöchlarn, în Austria de Jos. Copilăria şi tinereţea şi-o petrece la Viena, unde frecventează Şcoala de arte decorative. Aici cunoaşte influenţa *Jugendstil*-ului de nuanţă vieneză. Mărturia acestei influenţe o constituie poemul său cvasi-epic *Die träumende Knaben (Băieţii visători)* — 1908, desigur nu prin creaţia literară în sine (al cărei limbaj e alegoric, plin de imagini vizionare şi halucinatorii, prefigurînd astfel expresionismul), cît prin ilustraţiile sale. Kokoschka şi-a ilustrat poemul uzînd de linii unduitoare, melancolice, aducîndu-ne de îndată în minte cîteva din trăsăturile esenţiale ale *Jugendstil*-ului. În anul 1910 artistul pleacă la Berlin, unde face cunoştinţă cu Herwarth Walden, unul din pontifii expresionismului, editor al revistei *Der Sturm*. Invitat să colaboreze la această remarcabilă publicaţie, Kokoschka portretizează numeroşi scriitori şi actori expresionişti. De altfel, artistul a executat şi portretul lui Trakl, descoperit de-abia în anii din urmă. Trebuie menţionat în paranteză că pictorul şi scriitorul a fost prietenul tristului poet salzburghez. Trakl îl vizita deseori în atelierul său de lîngă Prater, mai mult, au şi pictat în colaborare un tablou, care astăzi se află expus într-un muzeu din Basel ! După ce participă voluntar pe unul din fronturile primului război mondial, Kokoschka revine acasă grav rănit. Între anii 1918—1919 e profesor la Academia de artă din Dresda. Întreprinde numeroase călătorii prin Europa şi Africa, iar în 1931 se stabileşte la Viena. O dată cu asasinarea cancelarului Dolfuss, artistul îşi părăseşte ţara, stabilindu-se la Londra.

În domeniul artelor plastice Kokoschka este cunoscut drept un creator cu viziuni tumultuoase, de sub a cărui pensulă au ieşit portrete extrem de sugestive şi peisaje

citadine, panoramice (ca de exemplu cele înfăţişînd Parisul, Londra, Ierusalimul, Praga şi Amsterdamul). Ca literat este apreciat îndeosebi pentru opera sa dramatică. Piesele lui Kokoschka (*Mörder, Hofnung der Frauen — Ucigaş, speranţa femeilor* — 1907 ; *Der brennende Dornbusch — Mărăcinişul arzînd* — 1911 ; *Hiob* — 1917 şi *Orpheus und Euridike* — 1918), constituie expresia unei fantezii viguroase, în care logica este subminată iar limbajul se reliefează eruptiv şi extatic.

Împovărat de ani şi glorie, artistul trăieşte astăzi în Elveţia.

Asemenea lui Oskar Kokoschka, **ALBERT PARIS GÜTERSLOH** (n. 1887) este un pictor de valoare universală, fiind totodată şi un scriitor de limbă germană dintre cei mai importanţi, considerat drept „clasic" al romanului. Spre deosebire de primul însă, care şi-a încheiat opera literară în urmă cu decenii, Gütersloh continuă să publice şi astăzi scrieri masive, de permanent interes. Personalitatea sa artistică e surprinsă în definiţii voit contradictorii : „revoluţionar tradiţionalist", „ortodox eretic", „miniaturist monumental", „ironic sentimental" ş.a.m.d.

Albert Paris Gütersloh (pseudonim pentru Albert Konrad Kiehtreiber) s-a născut la Viena. Studiază la gimnaziul benedictin din cadrul faimoasei mînăstiri Melk şi la gimnaziul franciscan Bozen. Scurtă vreme este novice al ordinului teutonic. Dar tînărul Gütersloh, ce părea destinat vieţii monahale, are alt destin : devine elevul pictorului Klimt şi studiază paralel teatrul, apoi se stabileşte la Berlin (în 1907), unde munceşte ca actor şi scenarist. La izbucnirea războiului mondial pleacă voluntar pe front; dar îmbolnăvindu-se, Robert Musil izbuteşte să-l aducă la cartierul presei de război. Împreună cu Franz Blei începe să editeze revista *Die Rettung (Salvarea)*. Între anii

1928—1938 predă la Şcoala de arte decorative din Viena. O dată cu înscăunarea nazismului şi pe meridian austriac, i se interzice orice activitate artistică, proaspeţii „esteţi" considerîndu-i opera „degenerată", otrăvitoare pentru sufletul poporului ! După 1945 Gütersloh este numit profesor la Academia de arte plastice din capitala ţării, şi în cele din urmă rector. În această funcţie, artistul deţine un rol însemnat în întemeierea „realismului fantastic vienez", astăzi de notorietate universală. De-a lungul anilor, Gütersloh primeşte distincţii şi premii dintre cele mai prestigioase, atît ca literat, cît şi ca pictor („Premiul Fontane", „Grand Prix" — Paris, „Premiul de stat austriac" etc).

Gütersloh îşi publică prima carte în anul 1910. E vorba de romanul expresionist *Die tanzende Törin (Dansatoarea nebună)*, scris într-un limbaj abstract, total anticonvenţional. Subiectul operei e luat din lumea artiştilor vienezi de la răscrucea veacului ; bogaţi şi snobi, săraci şi posedaţi defilează laolaltă în pagini dominate de o atmosferă anarhistă. Peste un deceniu îi apare romanul *Inozenz oder Sinn und Flucht der Unschuld (Inocenţa sau sensul şi blestemul nevinovăţiei)*. Cartea are o tentă simbolică, în ea să adoptă o poziţie împotriva iluziilor, accentuîndu-se existenţa „*dublei naturi omeneşti, spiritual-materiale*". În scrierile lui Gütersloh, catolicismul primeşte (mai cu seamă după anul 1923) o pondere tot mai mare — e vorba însă de un catolicism conjugat cu problematica vieţii moderne. Într-un cuvînt, opera sa „*demonstrează, pe de-o parte, încordarea dintre divinitate şi ordinea divină şi, pe de altă parte, aceea a omului ca fiinţă creatoare*" (Helmut Oeles). Dintre operele lui Gütersloh, cea care a stîrnit un interes deosebit, e romanul baroc şi aforistic *Sonne und Mond (Soare şi lună)* — 1962. Despre poezia sa (adunată în 1957 în volumul *Musik zu einem Lebenslauf — Muzica unei vieţi)* se poate afirma că pleacă direct din expresionism (prin conţinut, ca şi prin stilul

ascetic al versurilor), deşi îi lipseşte semnul distinctiv al faimoasei mişcări spirituale : strigătul, patosul, dezarticulaţia.

Datorită însemnătăţii operei lui Gütersloh, se cer menţionate cel puţin cîteva titluri : *Die Vision vom Alten und vom Neun (Viziunea vechiului şi a noului)* — 1921, eseuri ; *Kain und Abel* — 1924, legendă ; *Bekenntnisse eines modernen Malers (Profesiunile de credinţă ale unui pictor modern)* — 1926, eseu ; *Die Fabeln von Eros (Fabulele lui Eros)* — 1947, povestiri ; *Wörterbuch zur Erklärung von Begriffen, Orten und Figuren des Romans „Sonne und Mond" (Dicţionar cu lămuriri privitoare la noţiunile, localităţile şi personajele romanului „Soare şi lună")* — 1966, extrase ; *Die Fabel von der Freundschaft (Fabula despre prietenie)* — 1969, roman.

WALTER SERNER (n. 1889) s-a născut la Karlsbad, actualul Karlovi-Vary. Figură proeminentă a mişcării Dada. Despre viaţa lui Serner s-au spus — şi se spun şi astăzi încă — lucruri fantastice. Din anul 1922 i s-a pierdut definitiv urma. Se pare că Serner, însoţit de o femeie foarte frumoasă, a dispărut undeva prin America de Sud ; dar există şi o altă versiune, după care ciudatul poet şi-ar fi încheiat viaţa la Şanhai, unde făcea negoţ ilegal cu heroină. Contemporanul şi colegul său de „insurecţie" literară, Hans Arp, îl caracterizează astfel : *„Figură de aventurier, autor de romane poliţiste, dansator monden, specialist dermatolog şi gentleman-criminal"*.

Între anii 1915—1916 Serner a editat la Zürich revistele *Sirius* şi *Der Zeltweg* (împreună cu Tristan Tzara şi Otto Flake). Este autorul unui singur volum de versuri : *Letzte Lockerung. Manifest Dada (Ultima dezmăţare. Manifest Dada)* — 1920.

RAOUL HAUSMANN (n. 1886) vede lumina zilei în capitala Austriei, care nu e dispusă nici azi să-i recunoască personalitatea artistică deosebit de complexă. Dar Hausmann e notoriu pe alte meridiane, în Franţa şi mai cu seamă în Anglia. În primul rînd, istoria literară îl înregistrează drept întemeietorul dadaismului berlinez („Club Dada"), dominat odinioară de înspăimîntătorii „H" Hausmann, Huelsenbeck, Heartfield şi Herzfeld), infinit mai radicali decît confraţii lor din Şviţera, dacă ne gîndim că Huelsenbek propunea *„să se facă literatură cu pistolul"*... După informaţiile admiratorilor lui Hausmann, consemnăm faptul că el este iniţiatorul fotomontajului (în anul 1918) şi totodată precursor necontroversat al „neo-dadaismului" şi al „pop-art"-ului. Spirit efervescent, teribil de inteligent şi cu pînzele mereu îndreptate spre orizontul noului, Hausmann înscrie şi alte performanţe în palmaresul „invenţiilor". Astfel, i se atribuie descoperirea „complexului Clitemnestra", şi a otophonului (în 1927), transformat ulterior în maşină electrică de calculat, care în anul 1935 obţine patent la Londra ! Totodată, numele său e trecut în fruntea pionierilor fotografiei, domeniu în care a adus inovaţii dintre cele mai substanţiale. Hausmann a colaborat la numeroase reviste europene şi a expus tablouri în marile capitale ale lumii. Este autorul următoarelor cărţi : *Hurrah, Hurrah* — (1921), satire politice ; *Traité de question sans solution importantes (Tratat de chestiuni fără soluţii importante)* — 1958 ; *Courrier Dada — 1958 ; Siebensachen (Catrafuse)* — 1961 ; *Sprechspäne (Limbaj de ţăndări)* — 1962 ; *poèmes et bois (poeme şi lemne)* — 1961 ; *Pin and the story of Pin (Pin şi povestea lui Pin)* — 1962, în colaborare cu Kurt Schwitters.

Raoul Hausmann locuieşte la Limoges (Franţa).

ROBERT [VON] MUSIL (1880—1942) a transmis, printr-un lapidar „Curriculum vitae", datele pe care biografii săi le reiau aproape invariabil. Le folosim în ordinea stabilită de el însuşi. S-a născut la Klagenfurt. Tatăl său, inginerul Alfred Musil, descindea dintr-o veche familie austriacă şi îndeplinea funcţia de profesor la Şcoala superioară tehnică din Brünn (Brno). Educaţia tînărului Musil urma să se desăvîrşească în cadrul unei şcoli militare, pe care pînă la urmă o abandonează, devenind totuşi ofiţer, participant pe frontul italian. ***„Faptul că la 19 ani aveam să fiu locotenent... arată că părerile mele asupra vieţii erau greşite"*** spune cu altă ocazie scriitorul. După studiul construcţiei de maşini, în 1901 îşi ia examenul de inginer. Între 1902—1903 este asistent la Şcoala superioară tehnică din Stuttgart. Musil se hotărăşte să-şi dedice viaţa preocupărilor spirituale, şi ca atare studiază filozofia, logica şi psihologia experimentală. Inventează „discul stereoscopic" (pentru experimente optice) şi compune o temeinică dizertaţie asupra filozofiei lui Ernst Mach *(Beitrag zur Beurteilung der Lehren Machs* — 1908). Publicînd în 1906 întîia sa carte, *Die Verwirrungen des Zöglings Törless (Rătăcirile cadetului Törless),* un roman al pubertăţii, scris în spirit freudean, Musil se bucură de mare succes (succes care însă nu se va mai repeta !), şi în consecinţă optează numai pentru literatură, renunţînd la „avantajele carierei". Cu toate acestea, pentru a-şi asigura existenţa, deţine cîteva funcţii, cum ar fi aceea de practicant şi bibliotecar la Şcoala tehnică superioară din Viena, sau de consilier special în ministerul armatei (între anii 1920—1922). Am urmărit îndeaproape o serie de date oferite de Musil ; le întregim în continuare cu altele, extrase din amintirile celor care l-au cunoscut îndeaproape. În 1931 vine la Berlin să lucreze la *Der Mann ohne Eigenschaften (Omul fără însuşiri),* a cărui primă elaborare o schiţase în 1905. Dar peste doi ani părăseşte Berlinul, în ciuda faptului că, aparent, aici nu-l ameninţa

nici o primejdie : era deocamdată un cetăţean austriac de origine pur germană. Cine citeşte însă *Rătăcirile cadetului Törless*, îşi poate da seama că Musil avusese intuiţia preventivă a tipului de fascist. Scenele sadice din romanul său prefigurează psihologia brutei hitleriste. (La foarte mulţi ani după apariţia acestei remarcabile cărţi, Musil, aflat în Elveţia, îi declara unui prieten : *„Forţele instinctuale ale celui de al III-lea Reich le-am înfăţişat în romanul* Törless, *în figura sadică a cadetului Beinberg".)* Nici în Austria, pentru moment, nu-l ameninţa nimeni. Mai mult încă, naziştii încercau să-l acapareze cu mijloace „sensibile", oferindu-i excelente condiţii de viaţă ! Nu încape îndoială că pentru Musil, omul care trăise pînă atunci din „pomeni", cum afirmă sculptorul Fritz Wotruba, suna ceasul marilor izbînzi. Dar scriitorului îi era străin compromisul ! *„Nu pot respira în această atmosferă, iar atmosfera devine din ce în ce mai înăbuşitoare şi periculoasă"*, îi spunea prietenului său Oskar Maurus Fontana. Acestui refuz demn, i-a urmat o „excursie" fără întoarcere, în Italia. S-a stabilit mai întîi la Zürich şi apoi la Geneva. Funcţionarii „culturii" naziste n-au întîrziat să se răzbune, confiscînd cărţile unuia dintre cele mai elevate spirite ale secolului XX ! Autorul *Omului fără însuşiri* a avut de îndurat în cursul existenţei sale grele lipsuri materiale, îndepărtîndu-l deseori de la masa de lucru. Mai totdeauna l-au ajutat prietenii sau admiratorii necunoscuţi — nu prea mulţi, e drept — constituiţi cu acest scop în „Societăţi Musil" cvasifilantropice, gata să-i asigure pentru un timp liniştea. În Elveţia au urmat însă ani de cumplite tribulaţii materiale, întrucît oamenii dispuşi odinioară să-l salveze, se risipiseră acum prin Europa înspăimîntată de spectrul fascismului sau erau ei înşişi ruinaţi. Musil s-a stins din viaţă la Geneva. Locuia pe aceeaşi stradă cu James Joyce, dar cele două mari spirite nu s-au cunoscut niciodată... Aici, scriitorul austriac era un biet anonim... La funeraliile sale au par-

ticipat opt persoane. După cuvîntarea prietenului și protectorului său, preotul Robert Leujene, a vorbit un alt exilat, Harald Barusheke, care a spus: *„Trei cuvinte au stat, drept condiție neînduplecată, la temelia vieții și operei sale: cinstea, adevărul și refuzul compromisului“.*

Capodopera lui Robert Musil, *Omul fără însușiri,* a apărut în trei etape succesive: 1931, 1933 și 1943. Întreaga sa energie și experiență intelectuală era pusă permanent în slujba realizării uriașului roman, de o originalitate și întreprindere artistică rar cunoscută în literatura universală. E o frescă a unei societăți agonice, sau *„o comedie ne-divină a secolului XX, o panoramă a Austriei vechi, o anatomie a războiului, monologul unui singuratec și fragmentele unei conștiințe schimbate“* (Kurt Marko). Acțiunea ei începe în anii 1913—1914, dar privirea analitică e îndreptată pînă în 1942, regimurile dictatoriale intrînd și ele în focarul obiectivului critico-satiric. Musil surprinde, ca nimeni altul în literatura de limbă germană, declinul unei lumi devenite propria ei caricatură, dînd generațiilor viitoare o imagine a ei complet demistificată. Romanul, de structură anticlasică, novatoare, cu planuri suprapuse și acțiuni paralele, se înfățișează eseistic și e îmbibat de aforisme. Musil uzează în dezbaterile sale de filozofia modernă și de toate științele pozitive, dînd astfel suma unor grandioase analize sociale, ideologice și psihologice, purtînd pecetea deplinei lucidități intelectuale cu o permanentă predispoziție ironică. Se poate spune că opera sa „caută să cuprindă omul în întreaga sa realitate“. Cartea a rămas neterminată, moartea găsindu-l pe creatorul ei aplecat asupra manuscriselor pe care le corecta și rescria, asemenea unui posedat...

Musil a publicat în timpul vieții un șir de cărți cu trăsături psihologice și străbătute de fină ironie, desăvîrșite din punct de vedere artistic, puse în umbră însă de *Omul fără însușiri.* Acestea sînt: *Vereinigungen*

(Uniuni) — 1911, povestiri ; *Die Schwärmer (Exaltații)* — 1921, dramă ; *Vinzenz oder die Freundin bedeutender Männer (Vinzenz sau prietena bărbaților de seamă)* — 1923, dramă ; *Nachlass zu Lebzeiten (Postume în timpul vieții)* — 1936, povestiri și schițe ; *Über die Dummheit (Despre prostie)* — 1937, eseu. Între anii 1952—1957, Adolf Frisé a editat, în trei volume, opera musiliană, care conține, printre altele și un jurnal extrem de interesant.

MAX MELL (n. 1882) s-a născut la Marburg an Drau și a urmat filologia la Universitatea din Viena. S-a impus în special ca dramaturg. Piesele lui Max Mell înfățișează pe scenă legende creștine moderne (ca de exemplu în creațiile *Das Wiener Kripperl von 1919 — Vicleimul vienez din 1919* — 1921 ; *Apostelspiel — Jocul apostolilor* — 1923 ; *Nach-Christi Spiel — Joc după Cristos* — 1927). De o prețuire aparte se bucură și povestirile sale, puternic legate de natură și folclor. Limba în care sînt scrise e severă, fără compromisuri stilistice. Poezia lui Mell întregește o operă armonioasă, devenită clasică în literatura austriacă. La început, această poezie cunoaște cîteva influențe (din Rilke și Hofmannsthal), dar, treptat, primește un timbru absolut personal. Caracteristica ei principală : naturalețea și muzicalitatea.

Opera lui Max Mell a fost încununată cu premii și distincții literare dintre cele mai importante în Austria : „Premiul Grillparzer“ (în 1928 și 1940), „Inelul lui Burgtheater“ (1935), „Premiul de stat al Austriei“ (1954) ș.a.m.d..

FRANZ KAFKA (1883—1924), *„ingeniosul regizor al Absurdului“* (Pierre de Boisdeffre), a devenit în ultimele decenii una din noțiunile superlative ale prozei moderne. Opera sa e tradusă pe toate meridianele lumii, iar întu-

necatele cifruri ale mesajelor pe care le conţine, au fost şi continuă să fie *des-cifrate* în chipurile cele mai insolite.

S-a născut la Praga, din părinţi evrei, tatăl (Hermann Kafka), un comerciant bogat, se realizase social în urma unei munci îndîrjite, copilăria fiindu-i umilă. După terminarea studiilor secundare la „Altstädter Deutsches Gymnasium" (1893—1901) din capitala Cehoslovaciei de astăzi, tînărul Kafka urmează cursurile universitare, optînd pentru chimie şi germanistică, şi, în cele din urmă, pentru drept, conform dorinţei exprese a tatălui său. Încheindu-şi studiile (în 1906, cînd obţine titlul de doctor în istoria dreptului), îşi face practica judiciară la un tribunal. În 1907 se angajează la o societate de asigurări sociale („Assicurazioni Generali") şi peste un an trece la o instituţie similară („Societatea de asigurări împotriva accidentelor, din Praga") unde activează în calitate de jurisconsult. În cadrul funcţiei deţinute, desfăşoară o muncă extrem de conştiincioasă, de o exemplară meticulozitate; aici elaborează proiecte interesante şi îşi face un nume de prestigiu. Dar o asemenea muncă îi răpeşte timpul necesar activităţii scriitoriceşti. Din 1910 începe să-şi scrie faimosul jurnal (publicat integral în 1951), plin de autoanalize şi reflexii asupra lecturilor zilnice. La societatea de asigurări lucrează pînă cînd se îmbolnăveşte de tuberculoză (1918) şi e nevoit să-şi petreacă zilele prin sanatorii. Între timp îşi intensifică activitatea literară (încercări artistice întreprinse în urmă cu ani, dar din poemele, dramele şi romanul conceput în 1903 nu ni s-a păstrat nici o filă), în ciuda voinţei tatălui său, care l-ar fi vrut activ în domenii mai practice ale vieţii. De altfel, relaţiile dintre tată şi fiu nu au decurs niciodată în cea mai deplină armonie. În acest context se cere menţionat zguduitorul document *Scrisoare către tata* (1914), compus de Kafka cu intenţii explicative, nutrind în acelaşi timp speranţa că justificările sale vor găsi

ecou în sufletul unui părinte neînduplecat. Pentru autorul *Procesului* şi al *Castelului*, *„căsătoria fiind un mijloc unic prin care omul poate să scape de înstrăinare“*, în 1914 se logodeşte cu Felice Bauer. Scurt timp după aceea, logodna se rupe, refăcîndu-se în 1917, pentru ca în acelaşi an să se producă despărţirea definitivă. Nici logodna (din 1919) cu Julie Wohryzek sau cu Dora Diamant (pe care o întîlnise întîia oară în 1923) nu se împlineşte într-o căsnicie, boala sa fiind fără îndoială una din cauzele principale. A mai întreţinut relaţii cu ziarista cehă Jesenská-Pollac, în urma căreia ne-a rămas culegerea de scrisori *Briefe an Milena* (tipărită în 1925). După cumplite chinuri provocate de o laringită tuberculoasă, marele scriitor se stinge din viaţă într-un sanatoriu din Kierling, de lîngă Viena. Este înmormîntat la Praga. Deşi scrierile lui Kafka în acei ani erau aproape necunoscute (nu trebuie uitat totuşi faptul că în 1915 primise „Premiul Fontane“ !), au existat personalităţi artistice care i-au salutat cu entuziasm extraordinarul talent literar. Printre aceştia şi Kurt Tucholsky : *„Cine este el, o ştiu din păcate prea puţini... Este fiul mai mare al lui Kleist — dar totuşi de sine stătător. El scrie proza cea mai clară şi frumoasă care se creează în acest timp în limba germană.“*

În mare parte, opera lui Franz Kafka ni s-a înfăţişat postum, autorul ei publicînd în timpul vieţii (debutase cu 8 schiţe, în 1908, în revista müncheneză *Hyperion)* doar volumele de dimensiuni reduse, *Betrachtung (Contemplaţie)* — 1913 ; *Das Urteil (Sentinţa)* — 1916 ; *Die Verwandlung (Metamorfoza)* — 1915 ; *In der Strafkolonnie (În colonia penitenciară)* — 1919 şi *Ein Landarzt (Un medic de ţară)* — 1919. La scurtă vreme după moartea sa a apărut : *Ein Hungerkünstler (Un artist al foamei).* Prietenul său din tinereţe, scriitorul praghez Max Brod, urma să-i nimicească toate manuscrisele, dar acesta n-a dat curs cererii lui Kafka, editîndu-le aproape imediat. Iată

şi datele acestor apariţii : *Der Prozess (Procesul)* — 1925, roman ; *Das Schloss (Castelul)* — 1926, roman ; *Amerika* — 1927, roman ; *Bei Bau der Chinesischer Mauer (La construirea zidului chinezesc)* — 1931, povestiri ; *Vor dem Gesetz (În faţa legii)* — 1934, povestiri şi aforisme. Tot lui Max Brod i se datorează o amplă (dar discutabilă) biografie a lui Kafka.

Opera acestui scriitor, unic în felul său, creator al unei lumi cu situaţii paradoxale, stranii şi mai ales absurde, de coşmar perpetuu, e pusă sub semnul unei „viziuni tragice", numeroşi exegeţi subliniind cu precădere nihilismul ei radical, pecetea freudistă, iraţionalismul care o domină. Dar Kafka trebuie înţeles în primul rînd drept un spirit pornit în aventura descoperirii adevărului, într-o epocă a maşinismului, a oprimării şi mai cu seamă a birocraţiei atît de absurde, cum era aceea a administraţiei austriece de odinioară. *„În căutarea acestor adevăruri, el sondează cu perseverenţă paroxistică şi sîngerează în întuneric. El e un profet confuz şi tulburător, dar şi o victimă a marilor adevăruri care-l înving. Dacă vom reţine ceva din exemplul artei sale, de o incontestabilă tensiune umană şi metafizică, e tocmai acest refuz al confortului spiritual, acest refuz al dimensiunilor mediocre, această aspiraţie spre absolut, spre tot ceea ce trece dincolo de orizonturile cucerite"* (A. E. Baconsky).

În ultimul timp, creaţia kafkiană s-a bucurat şi la noi de atenţia sporită a criticilor, eseiştilor şi a traducătorilor. Menţionăm prezenţele cele mai substanţiale : *Studii şi pagini alese din opera lui Franz Kafka*, în *Secolul 20*, nr. 5/1964 ; A. E. Baconsky : *Franz Kafka*, în volumul de eseuri *Meridiane*, Editura pentru Literatură, 1965 ; Franz Kafka, *Procesul*, în româneşte de Gellu Naum, prefaţată de Romul Munteanu, Editura pentru Literatură Universală, 1965 ; Radu Enescu, *Franz Kafka*, monografie, Editura pentru Literatură Universală, 1968 ; Franz Kafka, *Castelul*, traducere, prefaţă şi tabel cronologic de Mariana

Şora, în „Biblioteca pentru toţi", 1968; Franz Kafka (prezentare şi traduceri), în antologia *Proza austriacă modernă*, „Biblioteca pentru toţi", 1968; Franz Kafka în *Istoria literaturii germane*, de Mihai Isbăşescu, Editura Ştiinţifică, 1968.

FELIX BRAUN (n. 1885) este ultimul supravieţuitor al acelei generaţii scriitoriceşti, care a cunoscut îndeaproape viaţa şi atmosfera împărăţiei chezaro-crăieşti. Se poate spune că Braun a iubit cu pasiune acest imperiu al cărui fals decor de operetă masca un organism cancerizat de toate contradicţiile social-politice posibile. Mai mult, i-a deplîns pieirea, romanul său *Agnes Altkirchner* din 1927 fiind o întîrziată cunună de flori pe un mormînt închis de aproape zece ani...

Poetul s-a născut la Viena şi a studiat germanistica şi istoria artei, primind titlul de doctor. Începînd din 1928 a predat literatura germană la Universităţile din Palermo şi Padua. În anul 1939 s-a stabilit în Anglia, unde şi-a continuat activitatea filologică.

Felix Braun este un scriitor de orientare umanist-creştină. Modelele creaţiei sale sînt scrierile lui Grillparzer, Stifter şi Hofmannsthal. L-a influenţat mai cu seamă ultimul, care i-a fost de altfel şi prieten apropiat. Asemenea lui Hofmannsthal, şi-a încercat talentul atît în proză, cît şi în teatru şi eseistică. Dar Felix Braun trebuie considerat în primul rînd poet, un liric descinzînd din familia impresioniştilor de coloratură vieneză. Privită în ansamblu, întreaga sa operă e idilică şi romantică. *„Idilica sa are multe laturi comune cu universul biedermeier din scrierile lui Grillparzer şi Stifter, ca şi cu simbolica visului hofmannsthalian"* (Hans Vogelsang). De o valoare inestimabilă sînt volumele sale de eseistică şi memorialistică.

Menționăm următoarele titluri mai importante: *Gedichte (Versuri)* — 1909; *Das neue Leben (Viața nouă)* — 1913, versuri; *Das Haar der Berenike (Părul Berenicei)* — 1919, versuri; *Das innere Leben (Viața interioară)* — 1925, versuri; *Viola d'amore,* (1953), versuri alese; *Die Nelkenbeet (Stratul de garoafe)* — 1965, versuri; *Die Taten des Herakles (Faptele lui Hercule)* — 1921, roman; *Der Stachel in der Seele (Spinul din suflet)* — 1948, roman; *Kaiser Karl V (Împăratul Carol al V-lea)* — 1936, piesă; *Der Tod des Aischylos (Moartea lui Eschil)* — 1946, piesă; *Deutsche Geister (Spirite germane)* — 1925, eseuri; *Das musische Land (Țara cu simt artistic)* — 1952, eseuri: *Die Eisblume (Floarea de gheață)* — 1955, eseuri; *Das Licht der Welt (Lumina lumii)* — 1949, memorii.

• **BERTHOLD VIERTEL** (1885—1953) era unul dintre puținii poeți contemporani apreciați de Karl Kraus. Debutase în celebra colecție a expresioniștilor germani *„Der jüngste Tag"*. Dar placheta sa *(Die Spur — Urma* — 1913) n-a înregistrat ecouri speciale, deși poemele din cuprins anunțau un poet inspirat, de sensibilitate modernă. S-a impus ca regizor, inscenînd piese semnate de George Kaiser, Carl Sternheim, Maxim Gorki și O'Neill. Activitatea sa artistică s-a desfășurat în diferite orașe: Viena, Dresda, Berlin, Hoolywood, Londra, Zürich. În 1938 a emigrat în Statele Unite.

În afara plachetei menționate, Viertel a mai publicat trei cărți de versuri *Die Bahn (Calea)* — 1921: *Fürchte dich nicht (Nu te teme)* — 1940 și *Der Lebenslauf (Cursul vieții)* — 1946. Volumul său de proză din 1927 *(Das Gnadenbrot — Pîinea milei)* descrie viața tragică a unui actor. Numele lui Viertel mai este legat și de editarea operelor postume ale lui Karl Kraus.

FRANZ THEODOR CSOKOR (1885—1969) întruchipa acel tip de literat, reprezentativ în cultura unei țări, acceptat deopotrivă de academie, ca și de cititorul cu oarecari veleități. Deci, un „clasic". S-a născut la Viena, din părinții austrieci cu amestec de sînge croat, sîrbesc, ceh, și maghiar. Tatăl său a fost consilier aulic, profesor și medic uman și veterinar. Csokor își face cunoscute darurile poetice prin anul 1905, iar primul volum și-l editează în 1912 *(Die Gewalten-Violențele)*. În 1913 întreprinde o lungă călătorie la Petersburg, unde desfășoară și o activitate teatrală. (Este preludiul neîntreruptelor sale voiajuri, pe care în anumite împrejurări va fi nevoit să le facă silit de avataruri de genul celor ivite după 1938, an atît de nefast pentru destinele Austriei.) Csokor participă ca simplu soldat pe fronturile primului război mondial. După ce dezbracă haina militară, tînărul poet începe să se impună ca dramaturg, și curînd e numit regizor pe lîngă Rudolf Beer-Hofmann, directorul Teatrului Raimund și al Teatrului popular german. În 1937 are loc premiera importantei sale piese, *Dritter November 1918 (Trei noiembrie 1918)*, care aduce pe scenă momentul destrămării armatei austro-ungare. După dramaticul *„Anschluss"*, Csokor ia calea exilului voluntar. Se stabilește în Polonia, apoi în România, unde se bucură de ajutorul și prietenia unor scriitori, în primul rînd de cea a inimosului Liviu Rebreanu. În paranteză trebuie spus că scriitorului austriac îi este familiară opera marelui nostru romancier. Într-un eseu dedicat lui Robert Musil, Csokor sezizează în anumite creații ale unor celebri prozatori printre care și cea a lui Rebreanu, o problematică identică, născută din realitățile vechei monarhii danubiene. În București Csokor lucrează la o carte de memorii, *Als Zivilist im Polenkrieg (Civil în războiul polonez)*. Pleacă în Iugoslavia și în 1941 se refugiază din fața trupelor germane invadatoare, ca peste doi ani să ajungă, după multe peripeții,

la Bari, punîndu-se la adăpost în zona eliberată de americani. Csokor revine în România, ca invitat oficial la sărbătorirea lui Eminescu în 1963.

Opera lui Csokor, alcătuită din poezie, teatru, memorialistică şi proză, constituie expresia unui artist de factură umanistă. Subiectul principal al operei sale e omenirea, pe care o visează ferită de spectrele dezastrelor pricinuite de războaie. El crede în tăria morală a omului şi a destinului său istoric. Ca poet, e legat mai mult de tradiţie, ceea ce se şi poate vedea din înclinaţia sa pentru genul baladesc. În schimb, ca autor de teatru, e sincronizat la modernitate, fiind alături de Franz Werfel cel mai important dramaturg expresionist din Austria.

Din şirul lung al scrierilor sale, menţionăm doar volumele de versuri : *Der Dolch und die Wund (Pumnalul şi rana)* — 1917 ; *Ewiger Aufbruch (Eterna izbucnire)* — 1926 ; *Das schwarze Schiff (Corabia neagră)* — 1944 ; *Immer ist Anfang (Mereu e un început)* — 1952, culegere antologică.

Csokor a fost preşedintele P.E.N.-culubului austriac şi mebru al Academiei pentru limbă şi creaţie din Darmstadt, deţinător a numeroase titluri onorifice, distincţii şi premii literare.

Alături de Musil şi Kafka, **HERMANN BROCH** (1886—1951) a sporit prestigiul unei literaturi, care în secolul nostru a schimbat substanţial peisajul spiritual universal, atît în poezie, cît şi în proză. Broch (*„nobil şi fecund gînditor şi mult înzestrat creator“* — Thomas Mann) este nu numai autorul unei opere literare solid construite, fascinante în bogăţia sa de idei, ci şi un inovator care, printre primii în lume, a întrebuinţat tehnica monologului interior şi variaţiile de stil în cadrul

la Bari, punîndu-se la adăpost în zona eliberată de americani. Csokor revine în România, ca invitat oficial la sărbătorirea lui Eminescu în 1963.

Opera lui Csokor, alcătuită din poezie, teatru, memorialistică şi proză, constituie expresia unui artist de factură umanistă. Subiectul principal al operei sale e omenirea, pe care o visează ferită de spectrele dezastrelor pricinuite de războaie. El crede în tăria morală a omului şi a destinului său istoric. Ca poet, e legat mai mult de tradiţie, ceea ce se şi poate vedea din înclinaţia sa pentru genul baladesc. În schimb, ca autor de teatru, e sincronizat la modernitate, fiind alături de Franz Werfel cel mai important dramaturg expresionist din Austria.

Din şirul lung al scrierilor sale, menţionăm doar volumele de versuri : *Der Dolch und die Wund (Pumnalul şi rana)* — 1917 ; *Ewiger Aufbruch (Eterna izbucnire)* — 1926 ; *Das schwarze Schiff (Corabia neagră)* — 1944 ; *Immer ist Anfang (Mereu e un început)* — 1952, culegere antologică.

Csokor a fost preşedintele P.E.N.-culubului austriac şi mebru al Academiei pentru limbă şi creaţie din Darmstadt, deţinător a numeroase titluri onorifice, distincţii şi premii literare.

Alături de Musil şi Kafka, **HERMANN BROCH** (1886—1951) a sporit prestigiul unei literaturi, care în secolul nostru a schimbat substanţial peisajul spiritual universal, atît în poezie, cît şi în proză. Broch (*„nobil şi fecund gînditor şi mult înzestrat creator“* — Thomas Mann) este nu numai autorul unei opere literare solid construite, fascinante în bogăţia sa de idei, ci şi un inovator care, printre primii în lume, a întrebuinţat tehnica monologului interior şi variaţiile de stil în cadrul

aceleiaşi cărţi! Broch s-a născut la Viena, într-o familie de industriaşi. După studii superioare (la Universitatea tehnică din capitala Austriei, întregite cu aprofundarea cunoştinţelor în domeniul tehnologiei textilelor la Mühlhausen — Alsacia) intră în posesia diplomei de inginer şi în 1908 devine directorul fabricii tatălui său. După douăzeci de ani renunţă la activitatea de industriaş (fusese printre altele membru conducător al Societăţii industriaşilor austrieci), decis să-şi dedice timpul numai activităţii spirituale. Ca atare, îşi reia studiile (între 1928-1931) de matematică, filozofie şi psihologie. În anul 1938 este arestat, dar mari personalităţi artistice de peste hotare (printre care şi Joyce) izbutesc să-l scoată din mîinile naziştilor. Cu ajutorul lui Thomas Mann emigrează în Statele Unite, primind stipendii de la American Academy of Arts and Letters şi Fundaţiile Rockefeller. Treptat, activitatea sa literară trece pe plan secundar, preocupîndu-se intens de munca ştiinţifică în cadrul lui Institute for Public Opinion Research din Princeton, unde contribuie la adîncirea cercetărilor în domeniul psihologiei maselor. În anul 1950 primeşte titlul de profesor al Universităţii Yale şi e propus pentru „Premiul Nobel".

Scriitorul şi omul de ştiinţă Broch îşi face debutul literar în 1913, cu poemul *Mathematisches Mysterium.* Prima carte de răsunet şi-o concepe între anii 1927-1929. E vorba de romanul *Der Schlafwandler (Somnambulul).* După aceea lucrează la un roman „montan" (Bergroman), iar prin 1938 schiţează conturele romanului *Der Tod des Vergil (Moartea lui Vergiliu)* care apare în 1945 şi-i aduce celebritatea mondială. *„În monologul interior al poetului muribund se oglindeşte lupta cu moartea a unei lumi în destrămare şi decăderea, în moarte, a lumii în general"* (Walter Weiss). Această capodoperă a literaturii universale conţine aluzii directe la epoca lui Broch. Se ştie prea bine că scriitorul austriac e considerat în

unanimitate drept unul dintre cei mai subtili analişti ai decăderii societăţii burgheze, sau cum afirma despre el Hermann Hesse: *„Un spirit însemnat [care] caută... să arate şi să explice prin simboluri, boala culturii noastre, decăderea valorilor"*.

Hermann Broch a scris mult, opera sa constituind un corp masiv de zece volume. În urma sa rămîne însă un tezaur de manuscrise, cercetat în prezent în cadrul Bibliotecii Universităţii Yale, care e proprietara „Arhivei Broch".

PAULA VON PRERADOVIĆ (1887—1951) era nepoata poetului croat Petar von Preradović, ofiţer superior în armata chezaro-crăiască. S-a născut la Viena şi a copilărit la Pola. Soţul ei, Friedrich Funder, iniţiase tipărirea binecunoscutei publicaţii săptămînale *Die Furche*. Fiii ei au devenit mari editori, unul dintre ei, Fritz Molden, fiind astăzi proprietarul celei mai solide case de editură din Austria. Prima culegere de versuri a Paulei von Preradović a văzut lumina tiparului în anul 1929 *(Südlicher Sommer — Vară sudică)*. Acesteia i-au urmat *Dalmatinische Sonette (Sonete dalmatine)* — 1933; *Lob Gottes im Gebirge (Lauda Domnului în munţi)* — 1936 şi *Ritter, Tod und Teufel (Cavalerul, moartea şi diavolul)* — 1946. A mai publicat trei volume de proză: *Pave und Pero* — 1940, roman; *Königslegende (Legendă regească)* — 1950, nuvelă şi *Die Versuchung des Columba (Ispitele Columbiei)* — 1951, nuvelă. A compus textul imnului de stat austriac. Opera ei poetică exprimă glasul unei catolice convinse, înrudindu-se în acest sens cu germana Gertrude von le Fort. Dar religiozitatea lui Preradović nu vine din direcţia Paul Claudel ca la poeta germană, ci izvorăşte din spiritul catolicismului sudic.

FELIX GRAFE (1888—1942) a fost executat de naziști, ca membru activ al mișcării de rezistență antifascistă din Viena. Opera sa poetică e de proporții modeste, rezumîndu-se la numai două volume : *Idris* (1911) și *Ruit Hora* (1915). În anul 1961 i s-a publicat o culegere selectivă, cu un adaos de poeme postume *(Dichtungen)*. Felix Grafe și-a făcut un merit special și ca traducător inspirat din creațiile lui Baudelaire, Verlaine, Mallarmé, Oscar Wilde, Swinburne, Shakespeare și Francis Jammes.

HANS LEIFHELM (1891—1947) este un poet care toată viața s-a complăcut în anonimat. Și-a luat doctoratul în filologie. Pînă în anul 1935 a trăit la Graz, stabilindu-se după aceea în Italia, unde a predat ca lector în cadrul universităților din Roma, Palermo și Padua. Poezia sa poartă trăsături panteiste și e înrudită cu creația germanului Wilhelm Lehmann, celebrul cîntăreț al naturii magice. Leifhelm și-a cîștigat meritul de a fi readus în poezia austriacă atmosfera sudului, reînnodînd astfel o tradiție ce părea definitiv dispărută. Leifhelm a publicat următoarele volume de versuri : *Hahnenschrei (Cîntatul cocoșului)* — 1926 ; *Gesänge von der Erde (Cîntece despre pămînt)* — 1935 ; *Lob der Vergänglichkeit (Laudă deșertăciunii)* — 1950. Și-a încercat darurile artistice și ca prozator, destinînd de-a lungul anilor tiparului numeroase volume, care în 1957 au fost retipărite în întregime *(Gesammelte Prosa)*.

A murit la Riva, pe lacul Garda.

JOSEF WEINHEBER (1892—1945) a avut parte de o viață vitregă, încheiată tragic. S-a născut la Viena ; după moartea părinților își găsește adăpost în hanul unor rude ; șase ani a trăit în orfelinatul din Mödling. În 1911 se angajează funcționar poștal, vegetînd în această lume obscură mai bine de două decenii. Primele sale cărți de

poezie şi proză (autobiografică) nu-i aduc nici o bucurie; de fapt este aproape imposibil să întrevezi în ele o personalitate artistică distinctă, aşa cum se va manifesta mai tîrziu. Silueta sa literară iese din umbră o dată cu apariţia culegerii de lirică *Adel und Untergang (Nobleţe şi decădere)* — 1934, căreia îi urmează volumele de versuri *Spätte Krone (Coroană tîrzie)* — 1936; *Zwischen Göttern and Dämonen (Între zei şi demoni)* — 1938 şi *Kamermusik (Muzică de cameră)* — 1939. Cu un prestigiu scriitoricesc bine întemeiat, Weinheber se retrage într-un sat pitoresc de lîngă Viena (Kirchstetten). După anexarea Austriei, derutat şi influenţat de scriitorii superficiali ai *„Blut-und-Boden reimerei"*-ului, subscrie pentru „ordinea nouă", fără s-o slujească însă. Biografii lui Weinheber vorbesc de accentuatele crize sufleteşti prin care trece acum, de groaza lui faţă de vidul cultural creat în jur. O prelegere pe care a ţinut-o la Universitatea din Viena, cît şi testamentul său poetic, ni-l arată distanţat de concepţia de viaţă naţional-socialistă. Regretînd pasul greşit de odinioară, Weinheber şi-a pus capăt zilelor.

Formelor poetice generoase, mai apte să reflecte tumultul epocii noastre, pe care le considera dezordonate (dar numai el?), Weinheber le opune altele, verificate în laboratoarele poetice ale tuturor timpurilor: oda antică, sonetul italian, imnul hölderlinian, lied-ul, elegia, glossa, epigrama ş.a.m.d., pe care le stăpînea cu o siguranţă desăvîrşită. Weinheber se pasiona nu numai pentru întrebuinţarea tuturor gamelor prozodice, cît şi pentru un limbaj elevat, pe care îl mînuia ca nimeni altul în epoca sa, alcătuind poezii muzicale, foarte armonioase. Totodată, poetul s-a concentrat şi asupra valorilor folclorului, scriind în dialect vienez *(Wien wörtlich — Viena prin viu grai* — 1935). Într-un cuvînt, în opera lui Weinheber desluşim o înclinaţie pentru antichitatea elină şi

o orientare spre umanismul clasic din care a rezultat o substanţă lirică de natură hölderliniană.

RICHARD BILLINGER (1890—1965) a fost destinat de părinţii săi carierei preoţeşti, şi, ca atare, şi-a început studiile la Collegium Petrinum din Linz. Dar tînărul Billinger, înzestrat cu o constituţie fizică impresionantă, intenţiona să se facă atlet profesionist. În cele din urmă se decide să urmeze filozofia şi germanistica la Universităţile din Innsbruck, Viena şi Kiel. Dansatoarea Grete Wiesenthal i-a descoperit harul poetic, pe care îl vor susţine cu multă căldură Hugo von Hofmannsthal şi Max Mell.

Motivele literaturii lui Billinger provin din lumea în care s-a născut scriitorul : cea a ţăranilor din Austria de Sus, de la confluenţa Inn-ului cu Dunărea. Este o zonă geografică în care folclorul şi practicile superstiţiei sînt foarte bogate, iar catolicismul e impregnat de datini păgîne, sesizabile îndeosebi în cultul sfinţilor. Dacă ne gîndim şi la baroc, omniprezent în arhitectura bisericilor din regiune, obţinem imaginea unui peisaj cultural-artistic insolit, care îşi găseşte reflexul nemijlocit în opera lui Billinger, care a scris deopotrivă poezie, teatru şi proză.

Ca poet, Billinger debutează sub semnul expresionismului tardiv ; ecourile aceleiaşi mişcări literare de anvergură le vom găsi şi în primele sale creaţii teatrale. Făcînd abstracţie de influenţa expresionismului, Billinger trebuie considerat un poet tipic al naturii magice, un exponent al tradiţiei conservatoare, dar şi un modern, avînd în vedere faptul că el nu descrie ci interpretează natura (ca şi Lucian Blaga). În poezia sa (populată cu uriaşi, pitici, cocoşaţi, bolnavi mentali, centauri, femei gravide, oameni în formă de rădăcină etc.) natura şi omul există în condiţiile unor relaţii stranii, magice. Teatrul, care i-a adus lui Billinger remarcabile succese, îşi trage

seva în primul rînd din terenul fertil al folclorului local, pornind deseori de la modelul misterelor ţărăneşti. În bucăţile sale: *„Miezul nopţii şi amiaza se întrepătrund mitic şi legendar. Imperiul demonilor şi al creştinismului se întrepătrund în acelaşi loc şi timp. Piesele lui Billinger aduc pe scenă imaginea satului aşa cum se configurează ea în fantezia populară — un univers alcătuit din spiriduşi şi lumină de zi, Dumnezeu şi diavol, om şi animal, întreaga ordine tainică şi sfîntă, aşa cum a devenit ea lege în credinţele şi obiceiurile săteşti germane; e teatrul barocului ţărănesc în folclorul austriac, depozitat de secole“* (Josef Nadler). De mare calitate artistică e şi proza sa (în general autobiografică) în care este evocată viaţa aspră, grea, de fiecare zi a ţăranului.

Billinger (printre altele şi laureat al „Premiului Kleist“ pe anul 1926) a lăsat în urmă o operă literară masivă, concretizată în douăsprezece volume. Transcriem cîteva din titlurile cele mai semnificative: *Lob Gottes (Laudă Domnului)* — 1923, versuri; *Über die Äcker (Peste ogoare)* — 1923, versuri; *Das Perchtenspiel* — 1928, teatru liric; *Rosse, Rauhnacht (Vizitiul, Noapte aspră)* — 1931, două drame; *Sichel am Himel (Secerea pe cer)* — 1931, versuri; *Zwei Spiele. Spiele vom Knecht. Reise nach Ursprung (Două piese. Piesă despre servitor. Călătorie spre origine)* — 1932; *Der Pfeil im Wappen (Săgeata în blazon)* — 1932, versuri; *Das Schutzengelhaus (Casa îngerului păzitor)* — 1934, roman; *Nachtwache. Lieder und Gedichte (Pază de noapte. Cîntece şi poezii)* — 1935; *Die Hexe von Passau (Vrăjitoarea din Passau)* — 1935, teatru; *Das verschenkte Leben (Viaţa dăruită)* — 1937, versuri; *Ein Strauss Rosen (Un buchet de trandafiri)* — 1954, povestiri.

• **ERNST WALDINGER** (n. 1896) participă ca ofiţer pe fronturile primului război mondial, de unde revine grav

rănit. Studiază filologia, iar în anul 1921 obţine titlul de doctor. Un timp îşi cîştigă existenţa ca lector de editură. După „*Anschluss*", în ciuda unei boli care cerea tratamente speciale, oamenii S.S.-ului îl îndepărtează din spital. Waldinger izbuteşte să ajungă în Statele Unite, unde predă limba şi literatura în cadrul lui Skidmore College.

Cîntăreţ mai cu seamă al unor probleme specifice Austriei după destrămarea imperiului, Waldinger a încredinţat tiparului cîteva cărţi de poezie, care i-au adus succese certe : *Die Kuppel (Cupola)* — 1931 ; *Der Gemmenschneider (Tăietorul de geme)* — 1937 ; ***Musik für diese Zeit (Muzică pentru timpul acesta)*** — 1946 ; *Die kühlen Bauernstuben (Răcoroasele odăi ţărăneşti)* — 1946 ; *Glück und Geduld (Fericire şi răbdare)* — 1952 şi *Zwischen Hudson und Donau (Între Hudson şi Dunăre)* — 1958. A tradus şi numeroase poeme din lirica americană, adunate în antologia *Prärie und Wolkenkratzer (Preerie şi zgîrie-nor)* — 1953. Poezia lui Waldinger, scrisă într-un limbaj plastic şi vioi totodată, a fost încoronată cu următoarele distincţii : „Premiul Julius Reich" (1934), „Premiul Fundaţiei Theodor Körner" (1958) şi „Premiul oraşului Viena" (1960).

WERNER RIEMERSCHMID (1895—1967) a făcut studii universitare, primind titlurile de profesor şi doctor în drept. Cu mici intermitenţe, din anul 1928 pînă la moarte, a lucrat în cadrul radiodifuzinii vieneze. Riemerschmid locuia la Mödling, o localitate milenară, insolită prin pitorescul ei născut din patina pe care i-o imprimase istoria împrejurimilor, strălucită, dar şi vitregă deseori. Mödling-ul, despre care poetul a conferenţiat o dată cu multă competenţă, adăpostise, în trecere sau pentru vreme mai îndelungată, figuri legendare, ca aceea a minnesänger-ului Walther von der Vogelweide. Beethoven a vizitat Mödling-ul trei veri la rînd, lucrînd aici la *Missa so-*

lemnis. Tot aici au locuit, la intervale de timp diferite, dramaturgul Ferdinand Raimund, prozatorul şi dramaturgul Franz Grillparzer, poetul Anton Wildgans şi compozitorii Richard Wagner, Arnold Schönberg şi Anton von Webern. Cu ultimul din această ilustră galerie, Riemerschmid a întreţinut relaţii apropiate.

Cărţile lui Riemerschmid (însumînd versuri, proză, teatru şi eseistică) au fost încununate cu mari premii literare, cum ar fi bunăoară „Premiul de stat al Austriei", pe anul 1954. De o frumoasă apreciere s-au bucurat tălmăcirile sale din lirica engleză şi franceză (Shakespeare, T. S. Eliot, Auden, Julien Green, Jean Cocteau şi Paul Valéry). Tot el este şi autorul unei nuvele apărute în 1947, al cărei protagonist este Trakl ; bucata e considerată o bijuterie a prozei de limbă germană.

THEODOR KRAMER (1897—1959) adaugă tabloului liric austriac aspecte necunoscute, o nouă culoare. E vorba de o operă poetică în care îşi face loc lumea şomerilor, a dezmoşteniţilor, a cerşetorilor şi a vagabonzilor. Kramer se concentrează asupra mizeriei sociale de la sate şi marginea oraşelor, surprinzînd îndeosebi pitorescul sordid al lumpen-proletariatului. Limba sa poetică e pe alocuri dură, împestriţată cu prozaisme ostentative şi termeni argotici (explicaţi la finele fiecărui volum). Aproape întotdeauna în poezia sa — care ne duce cu gîndul la baladele lui Villon — amărăciunea este conjugată cu ironia.

Vizitînd Bulgaria înainte de ultimul război, Kramer a trecut şi prin ţara noastră, scriind cu acea ocazie un emoţionant poem închinat Dobrogei. Persecutat de nazişti, s-a refugiat în Anglia. Dintre lucrările publicate după revenirea sa în patrie, trebuie amintit poemul antifascist *Cuptorul din Lublin*. Kramer a scris enorm : în fiecare noapte cîte o poezie ! Aşa se face că în urma lui au rămas 170 de caiete, care aşteaptă să fie editate.

A publicat următoarele volume de versuri : *Die Gaunerzinke (Trîmbița pungașilor)* — 1928 ; *Kalendarium (Calendar)* — 1930 ; *Wir lagen im Wolhynien im Morast (Zăceam în mlaștinile din Wolhynia)* — 1931 ; *Mit der Ziehharmonika (Cu armonica)* — 1931 ; *Verbannt aus Österreich (Exilat din Austria)* — 1943 ; *Die untere Schenke (Cîrciuma subterană)* — 1946 ; *Wien* (1938) — 1946 ; *Die grünen Kader (Cadrele verzi)* — 1946 ; *Lob der Verzweiflung — Lauda disperării)* — 1946 și *Vom schwarzen Wein (Despre vinul negru)* — 1956.

JOSEF LEITGEB (1897—1952) a făcut parte din cercul revistei *Der Brenner*. S-a remarcat ca un foarte bun cunoscător al operei trakliene (o dovedește cu prisosință eseul său intitulat *Die Trakl-Welt — Universul Trakl*). Leitgeb a murit la Innsbruck, fiind înmormîntat la Mühlau, lîngă Trakl, unde, în anul 1925 (cînd osemintele nefericitului poet fuseseră aduse din Cracovia) el a citit un memorabil poem omagial. Leitgeb a scos poezia Tirolului de sub obrocul folclorismului, salvînd-o astfel de provincialismul care începuse s-o sufoce.

Spicuiri din opera sa : *Gedichte (Poezii)* — 1922 ; *Musik der Landschaft (Muzica peisajului)* — 1935, versuri ; *Läuterungen der Seele (Limpezirile sufletului)* — 1938, sonete ; *Vita somnium breve* (1943), versuri ; *Lebenzeichen (Semne ale vieții)* — 1951, versuri ; *Kinderlegende (Legende despre copii)* — 1934, roman ; *Christin und Brigitte* (1938) — roman ; *Kleine Erzählungen (Povestiri scurte)* — 1951.

RUDOLF HENZ (n. 1897) este autorul unei opere prodigioase, alcătuită din volume de lirică, proză, teatru și eseistică. Ea fost încoronată cu „Premiul de stat pentru literatură" (1953) și cu „Premiul literar al orașului Viena"

(1956). Henz s-a născut în localitatea Göpfritz din Austria de Jos. A studiat filologia obţinînd titlul de doctor. Împreună cu Jeannie Ebner în prezent editează *Literatur und Kritik*, cea mai importantă revistă literară vieneză.

Cîteva din tilurile volumelor sale de versuri : *Lieder eines Heimkehrers (Cîntecele unuia care revine în ţară)* — 1920 ; *Unter Brüdern und Bäume (Între fraţi şi copaci)* — 1929 ; *Wort in der Zeit (Cuvînt în timp)* — 1945 ; *Österreichische Trilogie (Trilogie austriacă)* — 1950 şi *Lobgesang auf unserer Zeit (Imn pentru timpul nostru)* — 1956.

ALEXANDER LERNET-HOLENIA (n. 1897) este fiul unui francez căsătorie cu o austriacă dintr-o veche familie carintiană. Participă ca ofiţer de cavalerie pe fronturile primului război mondial. Dornic să-şi îmbogăţească experienţa de viaţă, după 1918 călătoreşte mult, drumurile sale ducîndu-l pînă în America de Sud, unde se şi stabileşte pentru o vreme. În anul 1939 îmbracă haina militară din nou, şi e trimis pe diferite fronturi ale Europei incendiate. Lernet-Holenia face parte din cercul acelor scriitori austrieci care descriu „frumosul cadavru", cum a fost denumit de unii imperiul chezaro-crăiesc de odinioară. Vasta operă a lui Lernet-Holenia e rodul unei permanente preocupări artistice, poezia, proza şi teatrul fiind cultivate în egală măsură. Lirica sa ia naştere sub influenţa anticului Pindar şi a modernilor Hölderlin şi Rainer Maria Rilke. El compune versuri subtile, care transmit experienţe de viaţă proprii, captate în tipare prozodice solide. Diagrama evoluţiei şi calităţii poeziei lernetiene poate fi urmărită cronologic prin următoarele culegeri : *Pastorale* (1921) ; *Das Kanzonnaire (Canţoniera)* — 1923 ; *Das Geheimnis St. Michaels (Taina Sfîntului Mihai)* — 1927 ; *Olympische Hymne (Imnuri*

olimpice) — 1935 ; *Die goldene Horde (Hoarda de aur)* — 1935 ; *Neue Gedichte (Poezii noi)* — 1945 ; *Die Titanen (Titanii)* — 1946 ; *Die Trophäe (Trofeul)* — 1946 şi *Das Feuer (Focul)* — 1949.

Proza sa scrisă cu o peniţă de bun stilist, rezistă la confruntările timpului, deşi unele dintre romane *„sînt parfumate cu poveşti de dragoste“* (Albert Soergel/Curt Hohoff). Din tot ce a scris ca prozator, remarcabile ni se par nuvela *Der Herr von Paris (Domnul din Paris)* — 1935, povestirea *Der siebenundzwanzigste November (Douăzeci şi şapte noiembrie)* — 1946 şi romanele *Die Standarte (Stindardul)* — 1935 şi *Mars im Wider (Marte cuirasat)* — 1947.

În prezent, Lernet-Holenia locuieşte la Viena. Creaţia lui, concretizată în zeci de volume, a fost încununată cu „Premiul Kleist“ (1926) şi cu „Marele premiu de stat al Austriei“ (1961). Este preşedintele P.E.N.-Clubului austriac.

RUDOLF FELMAYER (n. 1897) s-a născut la Viena. Strămoşii poetului sînt ţărani de origine germană, cehă şi maghiară. Urmează Academia comercială. Între anii 1920—1927 este funcţionar la Union Bank. Din pricina crizei economice, se vede nevoit să şomeze vreme îndelungată. În 1938 izbuteşte să se angajeze la Banca Naţională. Scutit de front, face armata ca furier în cadrele aviaţiei. Felmayer începe să scrie tîrziu, de-abia la vîrsta de 31 de ani. Pentru volumul său *Die stille Götter (Zeii liniştiţi)* — 1936 obţine „Premiul Julius Reich“. Din clipa în care Germania nazistă anexează Austria, poetul nu mai tipăreşte nici un rînd.

Felmayer îşi face ucenicia poetică la şcoala lui Rilke, Hofmannsthal şi Oskar Loerke. Încă de la început, versurile sale exprimă o notă critică la adresa vieţii contemporane, notă care se accentuează după 1945. Într-un

poem tipic, *Repetenten des Lebens (Repetenţii vieţii),* transcrie drama propriei sale generaţii, care a fost nevoită să *„retrăiască groaza vieţii, pentru că oamenii nu au învăţat să fie oameni“* (Victor Suchy). Privită în ansamblu, creaţia mai recentă a lui Felmayer stă sub semnul existenţialismului. Poetul a editat numeroase antologii. În anul 1956 i s-a înmînat „Premiul de stat pentru lirică“.

JAKOB HARINGER (1898—1948) este cunoscut ca unul dintre cei mai înverşunaţi boemi din cîţi înregistrează literatura apuseană. Într-un fel, sinonimul germanului Peter Hille, globe-trotter-ul romantic de la sfîrşitul secolului, pornit prin Europa cu şatrele de ţigani. Dar boema lui Haringer a fost însoţită de serioase ambiţii intelectuale, dublate de o mare putere de muncă. Pe lîngă numeroase poeme, a tradus cu pasiune şi pricepere din lirica orientului şi cea a latinilor, a editat reviste şi s-a dedicat eseului. Din spirit de frondă, sau poate din convingerea că face un serviciu culturii a scris un studiu *(Leichenhaus der Literatur — Casa mortuară a literaturii* — 1928) în care opera şi viaţa lui Goethe sînt decimate cu cruzime, fapt care a fost penalizat fără întîrziere şi ca atare, plătit cu moneda de aur a prestigiului.

Parcurgîndu-i paginile constaţi cu surprindere cît de nemijlocit autobiografică îi este întreaga creaţie. Într-o bună măsură, poemele lui Haringer, pline de toponimii austriece, mărturisesc, pe lîngă itinerariile unui pelerinaj ciudat şi neliniştit, adeziunea la cea mai umilă pătură socială, de unde, de altfel, şi-a recrutat prietenii trainici : vagabonzi, cerşetori, prostituate. Cercetătorul interesat poate uşor descifra date legate de viaţa poetului, mai cu seamă că biografia acestuia e dominată de incertitudini şi inexactităţi. Ambiguităţile le-a provocat Haringer însuşi, care şi-a falsificat savant biografia. Astfel, nu i se

cunoaşte cu exactitate locul naşterii (să fie Dresda ori Salzburg ?), în acelaşi timp, nimeni nu poate preciza anul plecării sale din închisoarea în care fusese întemniţat ca participant la revoluţia sovietică bavareză ! Cu certitudine se ştie doar că nu a fost nici „doctor în filologie" (cum îl prezintă în continuare majoritatea lexicoanelor) şi nici deţinător îndreptăţit al particulei nobiliare „von", el fiind doar fiul unui hangiu salzburghez... Se mai poate afirma, fără greş, că n-a avut niciodată un cămin. Patria sa putea fi rînd pe rînd Austria, Elveţia sau Germania ; dispărea fără urmă, ca să reapară în mijlocul prietenilor cînd nimeni nu se aştepta. Pînă la ivirea nazismului care, îndrăgind disciplina soldăţească pînă şi în viaţa privată, a lichidat un vagabondaj inofensiv şi sublim. Duşman al constrîngerii de orice natură, Haringer s-a retras în patria lui Wilhelm Tell, unde moartea i-a curmat firul vieţii.

Haringer s-a bucurat de preţuirea contemporanilor (în anul 1925 i se acordase „Premiul Kleist" şi „Premiul Fundaţiei Gerhart Hauptmann" !) şi-şi publica poemele expresioniste, de puternică influenţă trakliană, la case de editură dintre cele mai perstigioase. Dar forţa sa creatoare a secătuit cu repeziciune, steaua începîndu-i să apună în timpul vieţii încă. De la poemele străbătute de focul sincerităţii, dominate de expresivitate, a lunecat spre facil, transcriindu-şi sentimentele în manieră „chici". Portativele versurilor sale sînt pline acum de note false. Bombasticismul e curent ; te afli într-o grădină abandonată buruienilor. Dar poemele sale bune, cînd inevitabila oboseală încă nu-l făcea să aţipească, ne cuceresc prin tonul lor de confesiune directă, cu glas tragic, prin caligrafierea lor parcă voit strîmbă. Sînt versurile unui poet cînd pur şi duios, cînd cinic şi anarhic.

Haringer a publicat multe volume de versuri, dintre care se cer menţionate măcar două : *Hain des Vergessens*

(*Păduricea uitării*) — 1917 şi *Die Kammer* (*Camera*) — 1921.

PAULA LUDWIG (n. 1900) s-a născut la Altenstadt, lîngă Feldkirch (Vorarlberg). Ea intră de timpuriu în lumea artiştilor, sub forma anonimatului absolut : ca model al pictorilor. Vraja culorilor o îndeamnă să mînuiască ea însăşi pensula, ca în cele din urmă, fără a părăsi definitiv şevaletul, să-şi încerce darurile artistice în slujba Thaliei. Dar puternica ei personalitate se manifestă cu adevărat în poezie, exprimîndu-şi la diapazonul artei înalte răscolitoare pasiuni şi decepţii. Cartea ei din anul 1958, intitulată simplu *Gedichte*, constituie o culegere din mai multe volume, publicate pe parcursul a patru decenii.

Cronica vieţii sale, atît de bogată în laturi insolite, multe dintre ele învăluite în pîcle întunecate, cer consemnarea unui episod măcar : exilul voluntar al poetei. Deşi de origine germană „pură", îşi părăseşte ţara în anul 1938 ; pornind în pribegie prin Europa, îşi găseşte în cele din urmă un loc de refugiu în îndepărtata Brazilie. Nu voia să ofere nimic dictaturii brune, care, cerînd poetului o supunere oarbă, i-ar fi răpit Paulei Ludwig însăşi raţiunea existenţei : boema.

Paula Ludwig este o poetă care te duce cu gîndul la Else Lasker-Schüler, poate mai mult la fino-suedeza Edith Södergran, a cărei viaţă s-a desfăşurat şi ea sub semnul umilului şi al tragicelor neîmpliniri. Dar lira ei, acordată pentru melodii profund umane, poate sta şi alături de cea a lui Emily Dickinson sau Katri Vala.

Poeta austriacă trăieşte izolat ; nu participă la congrese de binefacere, nu acordă interviuri, nu publică nicăieri. Viaţa literară — în afara căreia, azi mai mult ca oricînd, eşti cvasianulat — este pentru ea o noţiune absurdă. O bănuieşti trăind în eroică solitudine, întregin-

du-şi cronica viselor, aplecată sub povara cununii de spini, pe care şi-a pus-o ea însăşi pe frunte.

Numele lui **OTTO BASIL** (n. 1901) e legat de revista *Plan*, odinioară una din remarcabilele publicaţii literare austriece. Basil s-a născut la Viena, din tată rutean şi mamă austriacă. Încercările sale poetice încep din liceu, inevitabilele influenţe venind din direcţia operei lui Karl Kraus. Între anii 1918—1920 publică în diferite reviste, sub pseudonimele Markus Hörmann, Camill Schmall şi Otto Osio Kayn. În 1923 e coeditorul publicaţiei *Das Wort*; un an mai tîrziu scoate antologia post-expresionistă *Die Sammlung (Culegerea)*. Studiază la München paleontologia şi îşi cîştigă existenţa ca meditator de limbă engleză sau pianist prin localurile de noapte. În această perioadă colaborează la revista braşoveană *Klingsor* şi face cunoştinţă cu Lucian Blaga, care îi traduce unele versuri. De altfel, Otto Basil întreţine relaţii literare prestigioase (cu Upton Sinclair, Carl von Ossietzky, Kurt Tucholsky etc.). În anul 1937 iniţiază revista *Plan*, care la puţin timp după apariţie e interzisă... (Dar ea reapare în 1945, deţinînd un rol însemnat în revirimentul literaturii austriece, în bună măsură cancerizată de ideologia nazistă.) În perioada de după „Anschluss", Basil lucrează în industria de război, unde duce o vie activitate antihitleristă.

Poezia lui Otto Basil, după cum şi-a definit-o el însuşi, e *„realist-fantastică"*. Conţinutul ei tematic *„este incertitudine, combinaţie, risc"* (Walter Schneider). De-a lungul anilor Basil a încredinţat tiparului cinci volume de versuri, publicînd paralel şi numeroase traduceri (din Arthur Rimbaud, Lautréamont, Mary Craig Sinclair ş.a.m.d.). Ca prozator, s-a remarcat cu romanul *Wenn das der Führer wüste (De-ar fi ştiut-o Führerul)* — 1967, apărut la editura Rowohlt din Hamburg. El este şi autorul unei excep-

ționale monografii : *Georg Trakl, in Selbstzeugnisse und Bilddokumenten (Georg Trakl în mărturii proprii și documente fotografice)* — 1965.

WILHELM SZABO (n. 1901) s-a născut într-un cartier mărginaș al Vienei. Fiind abandonat de părinți, e înfiat de niște țărani săraci, în a căror grijă crește undeva prin Austria de Jos. Urmează școala normală la St. Pölten și, după absolvirea ei, îmbrățișează cariera de învățător. Întrucît nu voia să adere la idealurile de viață ale nazismului, în 1938 e destituit din învățămînt. Își cîștigă pîinea muncind ca tăietor de lemne, organist și lector de editură. După eliberarea Austriei, revine în învățămînt, fiind numit director general. În anul 1966 ne-a vizitat țara, în calitate de invitat la Festivitățile George Coșbuc.

Wilhelm Szabo este unul dintre cei mai de seamă poeți austrieci în viață. Expresia viguroasei sale originalități o întîlnim încă în volumul de debut *Das fremde Dorf (Satul străin)* din 1933. Atît în această culegere elevată, cît și în cele care i-au succedat *(Im Dunkel der Dörfer — În bezna satelor* — 1940 ; *Das Unbefehligte — Ceea ce nu se supune* — 1947 ; *Herz im Kelter — Inimă în teasc* — 1954 și *Landnacht — Noapte rurală* — 1956), tema principală rămîne satul și lumea care îl alcătuiește. Nu avem de a face cu un sat idealizat, semănătorist, pe scena căruia țăranul să apară mitizat. Dimpotrivă, ni se înfățișează o lume întunecată, pustiitoare, anticipată odinioară de genialul Trakl. Așa se face că glasul lui Szabo e trist, legănat de grea melancolie. Mai reținem la această poezie și o latură demonică (de altfel specifică literaturii moderne austriece !), care ne duce cu gîndul din nou la Trakl sau la Alfred Kubin, prozatorul și graficianul posedat de himere și coșmaruri kafkanești. Învățător sărac, inima lui Szabo bate pentru oprimați, con-

siderîndu-se păstorul lor sufletesc și spiritual. Din aceeași dragoste pentru truditorii pămîntului, poetul se apropie cu mare pioșenie de opera lui Serghei Esenin, din care traduce exemplar. Szabo se situează la confluența lui Theodor Kramer și Guido Zernatto, poeți ai unei realități specifice Austriei între cele două războaie mondiale, cînd țara era sfîșiată de o acută instabilitate economică și politică.

Prin opera sa, Wilhelm Szabo a cucerit sufragii unanime, fiind încoronat cu laurii unor înalte distincții literare, precum : „Premiul Georg Trakl" (1957), „Premiul Fundației Theodor Körner" (1957), „Premiul de cultură al landului Austriei de Jos" (1961) și „Premiul orașului Viena" (1962). Mai trebuie amintit că în anul 1961, prin președintele statului, i s-a înmînat titlul de profesor.

GUIDO ZERNATTO (1903—1943) este la vîrsta de 33 de ani membru al cabinetului, și ceva mai tîrziu, ministru. Dușman înverșunat al „anexiunii" Austriei la Germania, după tragicul deznodămînt din 1938, Zernatto e nevoit să-și părăsească țara. Se stabilește în Statele Unite unde lucrează în cadrul lui Fordham University. Moare la New York, după ce așternuse pe hîrtie aceste versuri de o tulburătoare prevestire : *„Eu am pierit aici, / ca o sălbăticiune care-a țipat în nopțile de iarnă"*.

Zernatto a scris doar 85 de poeme ; ele se află în culegerile : *Gelobt sei alle Kreatur (Binecuvîntate fie toate creaturile)* — 1930 ; *Die Sonnenuhr (Ceasornicul solar)* — 1933 și *Gedichte* (1950). Tot el este și autorul romanului *Sinnlose Stadt (Oraș absurd)* — 1934 și al unei cărți cu caracter strict politic : *Die Wahrheit über Österreich (Adevărul despre Austria)* — 1938. Universul său poetic e circumscris la mediul rural, pe care îl cîntă c-un limbaj foarte modern, voit prozaic, temele predilecte fiind de natură „apoetică". În cadrul acestui univers, țăranii, ser-

vitorii, căruţaşii, muzicanţii, cerşetorii, sînt figuraţii frecvente, fixate pe un fundal cu atmosferă apăsătoare degajată dintr-un peisaj despuiat de orice urmă de idilism.

JOHANN GUNERT (n. 1903) s-a născut la Mödritz, o localitate din Moravia. Între anii 1921—1927 e profesor particular, asistent la o şcoală tehnică şi bibliotecar. Mai tîrziu devine funcţionar la primăria Vienei. În 1942 e smuls din lumea registrelor şi trimis pe front. În prezent activează ca referent în cadrul serviciului pentru cultură şi educaţie al capitalei austriece.

Gunert îşi extrage motivele poetice din terenul aspru al realităţilor cotidianului. Ele sînt concretizate în următoarele volume : *Irdische Litanei (Litanie pămîntează)* — 1945 ; *Uberall auf unsere Erde (Pretutindeni pe pămîntul nostru)* — 1952 şi *Aller Gesang dient dem Leben (Cîntecul tuturor slujeşte viaţa)*. Gunert a obţinut „Premiul pentru literatură al Vienei“ (1951) şi „Premiul de stat pentru lirică“ (1956).

ERNST SCHÖNWIESE (n. 1905) şi-a făcut un nume de prestigiu în special ca editor al revistei *„das silberboot“ (barca de argint)* prin paginile căreia a popularizat (între 1935—1936 şi după 1945) literatură străină şi autohtonă de ţinută artistică elevată. Schönwiese s-a născut la Viena şi a făcut înalte studii universitare ; este doctor în filologie şi posesor al titlului de „profesor honoris causa“. Duşman al fascismului, după 1938 e nevoit să-şi părăsească ţara. Poezia sa (pentru care primise în anul 1937 „Premiul Julius Reich“) este o caligrafie subtilă, care aminteşte deseori (prin formă şi conţinut sensibil, vaporos), de poezia orientului îndepărtat. E, desigur, numai una din feţele creaţiei sale, care se prezintă şi cu mo-

dalităţi de exprimare mai ample şi viguroase. Pe lîngă eseuri publicate în numeroase reviste, Schönwiese a destinat tiparului următoarele volume de versuri: *Der siebenfarbige Bogen (Arcul în şapte culori)* — 1947; *Ausfahrt und Wiederkehr (Plecare şi reîntoarcere)* — 1947; *Nacht und Verheissung (Noapte şi făgăduinţă)* — 1950; *Das Bleibende (Ceea ce rămîne)* — 1950; *Das unverlorene Paradies (Paradisul nepierdut)* — 1951; *Requiem in Versen (Recviem în versuri)* — 1951; *Stuffen des Herzens (Treptele inimii)* — 1956; *Der alte und der junge Chronos (Bătrînul şi tînărul Chronos)* — 1957 şi *Baum und Träne (Copac şi lacrimă)* — 1962.

Poetul trăieşte în capitala ţării sale, unde deţine o funcţie importantă în cadrul radiodifuziunii austriece.

FRANZ BAERMANN STEINER (1909—1952) s-a născut la Praga şi, pînă la stabilirea sa în Anglia, a trăit la Viena. A studiat limbile semite, promovînd cu titlul de doctor în filologie. În anul 1939 a intrat în rîndurile cadrelor universitare de la Oxford (la Institutul de antropologie socială). Părinţii săi au fost ucişi în 1942 la Treblinka. Opera lui Franz Baermann-Steiner a apărut postum la Heidelberg. Ea este intitulată *Unruhe ohne Uhr (Nelinişte fără ceas)* — 1954.

FRIEDRICH BERGAMER (n. 1909), pe adevăratul său nume Friedrich Glückselig, este fiul unui reputat negustor de artă. Scrie versuri de la vîrsta de şaisprezece ani, dovedind prezenţa unui talent care îl încînta pe Hugo von Hofmannsthal. În 1938 e nevoit să emigreze. Trăieşte în Statele Unite, perpetuînd nobila meserie moştenită de la tatăl său. Poezia lui Bergamer, situată în afara curentelor şi şcolilor literare, se lasă mai greu definită. În orişice caz, ea este un produs poetic de sub-

stanță, deosebit de sugestivă în ideile pe care le exprimă. Rudolf Felmayer o consideră *„una dintre cele mai importante evenimente ale liricii contemporane“*.

Volume de versuri : *Aus meiner Einsamkeit (Din singurătatea mea)* — 1926 ; *Von Mensch zu Mensch (De la om la om)* — 1955 și *Die Fahrt der Blätter (Călătoria frunzelor)* — 1959.

ALFRED GESSWEIN (n. 1911) s-a născut în Ungarisch Altenburg, iar copilăria și-a petrecut-o la Viena. Pe lîngă literatură, se ocupă de grafică publicitară și pictură. Poemele, prozele și eseurile lui Gesswein pot fi întîlnite în numeroase reviste austriece și străine. Dintre cele trei culegeri de versuri pe care le-a publicat pînă în prezent *(Leg in den Wind dein Herz — Culcă-ți inima în vînt —* 1965 ; *An den Schläfen der Hügel — Pe tîmplele colinei* — f.d. și *Vermessenes Gebiet — Terenul măsurat greșit — 1967)*, ultima a întrunit cele mai multe sufragii din partea criticii.

Gesswein a obținut de două ori „Premiul Theodor Körner“ (în anii 1963 și 1966). Este coeditorul interesantei reviste anuale de literatură și artă *Konfigurationen*.

JULIANE WINDHAGER (n. 1912) s-a născut la Bad Ischl și locuiește în prezent la Salzburg. Scrie o poezie ușor cantabilă, delicată și naturală, dominată de melancolie. Din păcate, antologiile germane, în general orientate spre moda zilei, o ocolesc cu regularitate. Dintre volumele poetei, cel mai interesant ni se pare *Talstation (Stația din vale)*, apărut în anul 1967 la editura „Hofmann und Campe“ din Hamburg. Juliane Windhager deține trei distincții literare : „Premiul Georg Trakl“, „Premiul de

stat austriac pentru teatru la microfon" și „Talerul Heine".

CHRISTINE LAVANT (n. 1915) a început să scrie versuri sub o puternică influență rilkeană. Eliberîndu-se de tutela străină, s-a înfățișat cititorilor cu poeme de o frumusețe rar întîlnită în lirica feminină de limbă germană din secolul nostru. S-a născut la St. Stefan (în valea Lavant din Carintia) și actualmente e stabilită într-o localitate obscură, foarte apropiată de cea în care văzuse lumina zilei. Christine Lavant provine dintr-o familie de minieri extrem de săraci, cu nouă copii. Moștenește sărăcia de care se părea că nu va scăpa niciodată : deși onorată cu reeditări și premii literare, pînă deunăzi a fost nevoită să-și împartă truda scrisului cu aceea a tricotatului... Poeta trăiește complet izolată, într-un peisaj montan din care iese rareori. Bolnavă aproape tot timpul, ea își desfășoară existența mai mult între umbrele nopții, chinuită de demonii insomniei. Ceea ce se și poate ușor descifra în poezia sa, care dă sentimentul că ar fi străbătută de o lumină selenară, de vrajă. În orișice caz, versurile lavantiene sînt populate de spirite și duhuri silvane, purtînd totodată pecetea unor misterioase, întunecate forțe ale pămîntului. Lira Christinei Lavant, acordată pentru tonurile de bocet și invocare magică, emite în primul rînd ecourile unui suflet nostalgic, chinuit și disperat, dar care nu refuză niciodată speranța.

Opera : *Das Kind (Copilul)* — 1948, povestire ; *Die unvollendete Liebe (Iubirea neîmplinită)* — 1949, versuri ; *Das Krüglein (Micul ulcior)* — 1949, povestire ; *Baruscha* (1952), povestiri ; *Die Betlerschale (Blidul cerșetorului)* — 1956, versuri ; *Die Rosenkugel (Rotundul trandafirului)* — 1956, povestire ; *Spindel im Mond (Vîrtelnița în lună)* — 1959, versuri ; *Sonnenvogel (Pasărea*

solară) — 1960, versuri ; *Wirf ab den Lehm (Leapădă lutul)* — 1961, versuri şi proză şi *Der Pfauenschrei (Strigătul păunului)* — 1962, versuri.

CHRISTINE BUSTA (n. 1915) trăieşte departe de tot ce constituie viaţa literară zgomotoasă (reclamă, cafenea etc), perpetuînd o existenţă cvasianonimă, cu toate că volumele ei de versuri, aureolate fiecare în parte cu numeroase premii austriece şi germane, i-ar da dreptul să-şi afişeze pretutindeni blazonul lirei. În ciuda acestei izolări (pe care i-o întrece numai colega ei Christine Lavant), vieneza Christine Busta s-a impus pe un vast teritoriu literar german. Poezia sa, oscilînd între simplitate spontană şi elaborare, se caracterizează în primul rînd prin sinceritate. Ea poartă unda unei tristeţi, cînd evidentă, cînd voalată, a cărei origine se găseşte într-o viaţă cu un trecut greu, însoţită şi de momente îndoliate (soţul poetei, un muzicant umil, a murit în război). Cine scrie asemenea versuri : „*Nu întotdeauna se afla o pîine pe masa mea. / Cumpăratul pîinii era adevărată sărbătoare. / Copilă, pîinea neagră lîngă inimă / o purtam ca pe un soare*", cunoaşte bine lecţia durerii şi are pentru viaţă înţelegeri cu semnificaţii care scapă omului cu o copilărie sau tinereţe mai senine. În scrisul ei atît de elevat se simte un fir incandescent, care îşi are punctul de plecare din poezia lui Rilke, trecînd prin cea a nefericitei boeme Paula Ludwig În aceeaşi măsură o poţi considera drept soră a poetei finlandeze de renume european Katri Vala, pentru că există în creaţia amîndurora o lumină iradiată de acelaşi foc alimentat de o mare dragoste pentru om, şi totodată de nostalgia pentru o lume ferită de spectrele mizeriei cotidiene sau ale războiului. Intensitatea lirismului ei, frumuseţea şi puritatea de cristal a limbii care se înscrie pe portativul versurilor sale, ca şi

bogăţia universului poetic, îi asigură un loc de frunte în peisajul liric european.

Opera: *Der Regenbaum (Arborele ploii)* — 1951, versuri; *Lampe und Delphin (Lampa şi delfinul)* — 1955, versuri; *Die Scheune der Vögel (Hambarul pasărei)* — 1958, versuri; *Die Sternmühle (Moara de stele)* — 1959, versuri pentru copii şi pentru prietenii lor şi *Das andere Schaf (Cealaltă oaie)* — 1959, antologie de versuri şi proză.

MAX HÖLZER (n. 1915) face parte din rîndul suprarealiştilor „ortodocşi". Strădania sa pentru popularizarea suprarealismului în Austria are o vechime de peste două decenii. În colaborare cu Edgar Jené a editat *Surrealistische Publikationen* (1950—1953) şi a tradus din lirica şi proza lui André Breton. Cea mai potrivită caracterizare a poeziei lui Hölzer se află în titlul unui volum pe care şi-l publicase în anul 1962, *Nigredo* (cuvînt care poate fi tradus prin: „înnegrire", „întunecare", „ucidere").

Hölzer s-a născut la Graz şi a locuit o vreme în Republica Federală a Germaniei şi în Suedia. Studiind dreptul, după 1945 fusese numit judecător, meserie care îi displăcea profund. Sentinţele sale erau dintre cele mai blînde sau total absurde. Vrînd neapărat să se pensioneze, într-o zi condamnă la moarte un cerşetor... De atunci, poetul îşi primeşte cu regularitate pensia de boală!

În anul 1968 i-a apărut un nou volum de versuri, intitulat *Gesicht ohne Gesicht (Chip fără chip)*.

FRANZ KIESSLING (n. 1918) s-a născut în Znaim, iar copilăria şi-a petrecut-o la Viena. A fost redactor la Radio Viena şi gazetar. În prezent e funcţionar de stat. A pu-

blicat două volume de versuri : *Das ungefragte Herz (Inima neîntrebată)* — 1948 şi *Seht, wie ihr lebt (Priviţi cum trăiţi)* — 1955. În anul 1950 obţine, împreună cu Christine Busta, „Premiul de protecţie“ al Ministerului Educaţiei.

JEANNIE EBNER (n. 1918) s-a născut în Australia, la Sydney. Anii şcolarităţii o aduc în capitala Austriei, unde locuieşte şi astăzi. De foarte tînără intenţionează să intre într-o mînăstire, dar renunţă după ce descoperă voluptatea scrisului. Primele ei versuri sînt compuse în 1930 ! La vîrsta de 16 ani lucrează ca funcţionară într-un birou, găsind totuşi răgazul să citească asiduu din Karl Marx şi Rilke. Absolvind gimnaziul, se înscrie la Academia de arte plastice din Viena, fără să obţină vreo diplomă însă. Jeannie Ebner este o vreme stenotipistă, graficiană şi preparatoare de limba engleză. Din anul 1950 îşi cîştigă existenţa numai din scris. În prezent editează revista *Literatur und Kritik*.

Jeannie Ebner se impune la început prin proză, romanul ei din 1954 *Sie warten auf Antwort (Ei aşteaptă un răspuns)* fiind considerat o remarcabilă apariţie editorială austriacă. I-a urmat un alt roman *(Die Wildnis früher Sommer — Sălbăticiunea verii timpurii* — 1958) şi frumoasa culegere de nuvele *Die Götter reden nicht (Zeii nu vorbesc)* — 1961. După Hans Weigel, aceste creaţii constituie *„redarea magică a atmosferei vieneze“*. Bibliografia scriitoarei înregistrează un şir de titluri importante. din care se cere menţionat măcar romanul *Die Lebenden (Fiinţe în viaţă)* — 1964.

Binecunoscută şi ca autoare de versuri, Jeannie Ebner scrie o poezie duios-melancolică, în care sesizăm numeroase simboluri din realitatea cotidiană. Cele mai bune poeme ale ei se află în volumul *Gedichte*, apărut în 1965.

Biografia lui **MICHAEL GUTTENBRUNNER** (n. 1919) înregistrează numeroase momente de restrişte, încadrate în adevărate chenare de doliu. S-a născut la Althofen (Landul Carintia) şi provine dintr-o familie de ţărani proletari. Prima tinereţe şi-a petrecut-o ca ucenic, zidar necalificat şi servitor, şcoala fiindu-i numai parţial accesibilă ; tot în anii adolescenţei este arestat de cîteva ori, învinuit de răspîndirea unor manifeste ilegale. Cum dorinţa sa de instruire era foarte puternică, se înscrie la un institut de grafică din Viena — e însă eliminat pentru că nu voia să cînte faimosul „Horst-Wesel-Lied". Calvarul carintianului Guttenbrunner începe de-abia după înrolarea în armată, cînd va cunoaşte interminabile marşuri de iad, numeroase răniri pe front şi întemniţări. Curtea marţială îl condamnă la moarte, fiind graţiat în ultima clipă... Înzestrat cu simţul dreptăţii şi al omeniei, pe unde trece ca soldat, Guttenbrunner fraternizează cu cei oprimaţi de armata ocupantă, ceea ce îi atrage în continuare persecuţii. În anii apocalipsei, Guttenbrunner a demonstrat că poetului autentic, indiferent de uniforma pe care e silit s-o poarte, în împrejurări dramatice i se cere să fie în primul rînd om. Imediat după război, este internat într-un ospiciu de nebuni ! Mai tîrziu se angajează funcţionar, apoi lucrează ca simplu grădinar în Viena. Actualmente trăieşte complet retras, continuîndu-şi viaţa de apostat şi refuză orice colaborare cu presa sau radio-televiziunea. Este căsătorit cu una din fiicele cunoscutului dramaturg german Carl Zuckmayer.

Lirica lui Guttenbrunner (încoronată cu laurii „Premiului Georg Trakl" — 1954 şi ai „Premiului Fundaţiei Theodor Körner" — 1956) este una dintre cele mai interesante şi mature din peisajul poeziei austriece contemporane. Ea pare o confesiune continuă, mai exact : transcrierea unor amare experienţe de viaţă. Tonul versurilor lui Guttenbrunner este agresiv (fără să lipsească nuanţele delicate şi duioase !), provocator, dominat în primul rînd

însă de focul sincerităţii depline. Ele te pot duce cu gîndul la Brecht sau la poezia italiană interbelică, de la care Guttenbrunner a învăţat de bună seamă lecţia simplităţii. Mai totdeauna, versurile sale sînt nerimate, fără să cadă vreodată în pustiul prozaismului. Despre poezia sa se mai poate afirma că este o replică — poate neintenţionată — la numeroase „experimente" searbăde şi fără finalitate. În afara unei interesante antologii antirăzboinice, care însumează versuri de la marele Andreas Gryphius, pînă la Karl Kraus (*Schmerz und Empörungen* — *Durere şi indignări* — 1947) şi a unui volum de proze scrise pe cînd se afla internat în ospiciu (*Spuren und Überbleibsel* — *Urme şi ceea ce rămîne* — 1948), Guttenbrunner a publicat următoarele culegeri de versuri : *Schwarze Rutten (Nuiele negre)* — 1947 ; *Opferholz (Lemn de jertfă)* — 1954 ; *Ungereimte Gedichte (Poeme nerimate)* — 1959 şi *Die lange Zeit (Vremea lungă)* — 1965.

PAUL CELAN (1920—1970) s-a născut la Cernăuţi. Între anii 1938—1939 urmează medicina la Tours iar mai tîrziu face studii de filologie la Paris. O vreme este lector la o editură din Bucureşti. Apoi deţine la École Normale Supérieure a Universităţii din Paris funcţia de lector la catedra pentru limbă şi literatură germană. În anul 1960 primeşte „Premiul Georg Büchner". Debutează cu placheta *Der Sand aus den Urnen (Nisipul din urne)* — 1948 : paginile ei fiind invadate de greşeli de tipar, este retrasă de autor din librării, rămînînd cunoscută doar într-un cerc restrîns de prieteni. Cu volumul *Mohn und Gedächtnis (Mac şi memorie)* — 1952, Celan atrage atenţia criticii literare, care o salută cu entuziasm. El cultivă (ca de altfel mai toţi colegii săi de generaţie) versul liber, dar sever ritmat, ce emite sunetele pure ale cristalului. În acest volum, versurile sale, contaminate uneori de iradiaţiile suprarealismului, devin ininteligibile, prezentînd

simboluri cifrate, imagini paradoxale. Creația poetului vădește o generoasă viziune asupra lumii, o caldă dragoste pentru umanitate. Leitmotivul lui Celan, după cum remarcă Ernst Fischer (care îl consideră, pe bună dreptate, un mare poet) este spaima încercată de cei prigoniți în anii fascismului. De o adevărată celebritate se bucură poemul lui Celan *Todesfuge (Fuga morții)*, ce poate fi socotit o acuzație dintre cele mai puternice la adresa celor care au pus la cale crimele din lagărele de concentrare naziste. De la volum la volum, Paul Celan dovedește o tot mai puternică înclinație spre versificarea unui univers abstract. El dă dovadă în continuare de o excepțională cunoaștere a limbii germane pe care o mînuiește ca un adevărat magician.

Suferind de o gravă depresiune psihică, poetul se sinucide aruncîndu-se în Sena.

În afara volumelor menționate, Celan a mai publicat cinci culegeri de versuri : *Von Schwelle zu Schwelle (De la prag la prag)* — 1955 ; *Sprachgitter (Limbaj zăbrelit)* — 1959 ; *Die Niemandsrose (Trandafirul nimănui)* — 1963 ; *Atemwende (Întoarcerea respirației)* — 1967 și *Fadensonnen (Fir solar)* — 1968. A tradus din opera poetică a lui A. Blok *(Cei 12)*, Serghei Esenin, Ossip Mandelstam, A. Rimbaud, Paul Valéry, Jean Cocteau, R. Char și H. Michaux.

ALFRED GONG (n. 1920) s-a născut la Cernăuți, unde, după cum mărturisește într-un poem *„îl puteai întîlni pe Paul Celan / plimbîndu-se printre boschete cu Trakl sub braț"*. La sfîrșitul războiului s-a mutat în capitala Austriei, stabilindu-se mai tîrziu în Statele Unite. A publicat versuri în numeroase reviste și antologii austriece, germane și americane. Gong și-a adunat poemele (pe care le caracterizează prozaismul) în două plachete intitulate *Gras und Omega (Iarbă și omega)* — 1960 și *Manifest Alpha* (1961). Pe lîngă lirică, a destinat tiparului și un

şir de „povestiri newyorkeze", pe care le-a intitulat *Happening in der Park Avenue (Happening în Park Avenue)* — 1969.

DORIS MÜHRINGER (n. 1920) s-a născut la Graz ; e stabilită la Viena şi trăieşte din scris. I-a apărut un singur volum de versuri (*Gedichte* — *Poezii* — 1957), dar talentul ei autentic a fost recunoscut înainte de acest eveniment, înmînîndu-i-se două distincţii literare : „Premiul Georg Trakl" (1954) şi „Premiul Bertelsmann" (1956). În anul 1961 a obţinut „Premiul oraşului Viena". Doris Mühringer semnează deasemeni traduceri din limba engleză.

WALTER TOMAN (n. 1920). După examenul de bacalaureat e chemat să îmbrace haina militară, de care scapă fiind rănit. Studiază psihologia la Universitatea din Viena (unde va fi numit mai tîrziu asistent) şi îşi continuă specializarea la Universităţile Harvard şi Brandeis din Statele Unite. Între timp publică, în limbile germană şi engleză, importante lucrări ştiinţifice. Munca sa în acest domeniu e răsplătită cu un premiu al municipalităţii vieneze.

Toman e un poet deosebit de atent la problematica epocii noastre. Limbajul său — mai cu seamă în poemele cu caracter antirăzboinic — e ironic şi sarcastic. Ca prozator se orientează spre genul scurt şi se pasionează pentru teme contingente cu absurdul.

Titlurile scrierilor literare : *Die eigenwillige Kamera (Aparatul îndărătnic)* — 1951, povestiri ; *Busse's Welttheater (Teatrul universal al pocăinţei)* — 1952, povestiri ; *Distelvolk (Popor de scaieţi)* — 1955, versuri şi *Das Dorf mit dem Drachen (Satul cu balauri)* — 1959, nuvelă.

ILSE AICHINGER (n. 1921) studiază cîteva semestre medicina, apoi muncește ca lector de editură. În prezent își cîștigă existența exclusiv din scris. Imediat după razboi publică bucăți de proză în *Wiener Kurier* și *Plan.* Romanul ei din 1948 *Die grössere Hoffnung (Suprema speranță)* se bucură din partea criticii de aprecieri superlative. E vorba de o carte cu episoade în care realitatea se încrucișează cu visul, amintindu-ne scrierile lui Kafka. Paginile ei redau drama unei tinere pe jumătate evreică, persecutată și hăituită pe vremea domniei hitleriste. În anul 1951 Ilse Aichinger e invitată să citească în cadrul „Grupului 47" (întrunit la Bad Dürkheim). Cei prezenți la lectură salută cu entuziasm povestirea simbolică *Der Gefesselte (Încătușatul),* subliniind atît problematica ei modernă, cît și maniera în care este redată artistic. În anul următor, obține premiul „Grupului 47" pentru povestirea *Spiegelgeschichte (Povestire reflectată),* *„poate cea mai ciudată și delicată proză germană de după război"* (Hans Georg Brenner). Pe lîngă proză, Aichinger mai scrie și teatru radiofonic, un gen literar lansat în Anglia prin deceniul al treilea și dezvoltat mai tîrziu în Germania de Vest. Dintre bucățile sale, notorie este piesa *Knöpfe (Nasturi)* — 1953, în care personajul principal *„face mereu nasturi, pînă devine el însuși nasture"*; bucata, indiscutabil, vizează o realitate a societății contemporane : depersonalizarea omului. Poeziile Ilsei Aichinger (apărute în revistele *Akzente* și *Neue Rundschau)* sînt în general stranii, străbătute de neliniști ale căror origini sînt greu de descifrat.

Scriitoarea e măritată cu bine-cunoscutul poet vest-german Günter Eich și locuiește în Langgries (Bavaria). Opera ei este încununată cu multe premii literare, printre care : „Premiul de stat al Austriei" (1952). „Premiul René Schickele" (1952), „Premiul pentru literatură al industriei vest-germane" (1953), „Premiul orașului Bremen" (1955), „Premiul Immermann" (1955) etc., etc.

Alte titluri de volume: *Rede unter dem Galgen (Cuvîntări sub spînzurătoare)* — 1952, povestiri; *Zu keiner Stunde (La nici o oră)* — 1957, scene dialogate; *Besuch im Pfarrhaus, Hörspiele und Dialoge (Vizită la parohie piese radiofonice şi dialoguri)* — 1961 şi *Wo ich wohne Erzählungen, Dialoge, Gedichte (Acolo unde locuiesc, Povestiri, Dialoguri, Poezii)* — 1963.

Viaţa şi opera lui **H. C. ARTMANN** (n. 1921), supranumit, printre altele şi „Richard coeur de Lion", a devenit de cîţiva ani o legendă. E vorba de un straniu apostol al unei poezii la fel de stranii, care încorporează o individualitate artistică singulară astăzi nu numai în Austria, ci şi aiurea. Fără a exagera cîtuşi de puţin, îl putem considera un Villon rătăcit prin pustiitoarea epocă a tehnocraţiei. Biografia sa atinge dimensiunile fabulosului şi admite greu fixarea unei graniţe între real şi ficţiune. Cunoaşte într-adevăr patruzeci de limbi, cum se pretinde? Artmann îi declarase autorului acestor rînduri că posedă şi tainele limbii române, şi că este cititor al revistei *Secolul 20!* Dar nimeni nu poate contesta faptul că a tradus opere literare din engleză, franceză, spaniolă, idiş, suedeză şi din dialectul galic. Calitatea transpunerilor sale din Villon, Francisco de Quevedo y Villegas, Carl von Linné şi Daisy Ashford nu cunoaşte nici un precedent în cultura de limbă germană. Poetul afirmă că a venit pe lume în St. Achatz am Walde, dar această localitate nu există decît în imaginaţia sa. Cu certitudine se ştie numai că tatăl său era un biet cizmar, iar mama o femeie aproape oarbă. Nu a urmat nici o clasă de liceu, însuşindu-şi noţiunile de cultură după indicaţiile unei misterioase busole, care s-au dovedit a fi neînşelătoare. Îi plăcea să citească de mic, iar părinţii îl aprovizionau cu cărţi pînă şi în tranşeele în care îl aruncaseră urgiile războiului! Copilăria şi-o petrece în-

tr-un cartier al Vienei, iar după 1945 se angajează translator la comandamentul trupelor americane din Austria. Leagă prietenie cu cîţiva tineri poeţi şi prozatori vienezi (printre care avangardiştii Gerhard Rühm şi Konrad Bayer), punînd temelia grupului artistic „Wiener Gruppe“. Viaţa lui se desfăşoară între catacomba literară „Strohkoffer“ (Cufărul de paie) şi cafeneaua „Hawelka“. Deşi este animatorul tinerei mişcări spirituale din capitala ţării, adevărata sa personalitate e cunoscută doar într-un cerc de iniţiaţi, plini de entuziasm pentru o forţă creatoare insolită, în permanentă erupţie vulcanică. Din păcate, o bună parte din ceea ce compune între anii 1950—1957, se risipeşte prin numeroasele sale adăposturi întîmplătoare. În 1958 intră în literatură glorios, cucerind o popularitate neverosimilă în Austria contemporană : cu volumul de versuri în dialect vienez, *med ana schwoazzn dintn*. Titlul cărţii e greu de tradus, dar şi mai greu se pretează traducerii versurile propriu-zise. Pentru înţelegerea acestor poezii trebuie să fii vienez autentic, familiar cu o limbă şi un humor subtil şi macabru, savuros şi înţelept totodată. Mai mult, ele se cer în primul rînd ascultate, întrucît deseori accentul cade pe valori de limbaj. Ca nimeni altul pînă la el, Artmann (exact opus lui Josef Weinheber) a ştiut să folosească la maximum resursele dialectului vienez, îngroşîndu-i laturile absurde şi suprarealiste. Succesul lui *med ana schwoazzn dintn* e răsunător. Artmann e ovaţionat de public, vatmanii îl salută din mersul tramvaiului, Qualtinger, un gen de Tănase al Vienei, îi interpretează pe scenă creaţiile. Pînă şi primăria se interesează de soarta sa, punîndu-i la dispoziţie o locuinţă elegantă, pe care însă e nevoit curînd s-o părăsească, întrucît poetul transformase viaţa vecinilor într-un iad ! Artmann rătăceşte fără astîmpăr dintr-un oraş în altul ; îşi face apariţia cînd la Malmö şi în Berlinul de vest, cînd la Frankfurt am Main, Londra sau la Lisabona şi Triest. Prietenii îl aş-

teaptă pretutindeni, adăpostindu-l și nu o dată punînd la cale aventuri teribile. De altfel, marea simpatie de care se bucură poetul e concretizată într-o distinsă carte omagială, tipărită de o mînă de confrați (*Der Grafland zu Camprodón — Landgraful de Camprodón*).

După *med ana schwoazzn dintn*, Artmann publică cel de al doilea volum, de același gen, de astădată compus în colaborare cu Friedrich Achtleitner și Gerhard Rühm, și prefațat de Heimito von Doderer (*hosn rosn baa* — 1959). Cu aceste două culegeri de versuri dialectale, Artmann își încheie un capitol fructuos și original, pregătind altul, anunțat încă de prin 1950, dar realizat la nivel major de-abia acum. Este produsul poetic ieșit din retorta unei alchimii verbale fascinante. Mai exact, el constituie rezultatul asimilării barocului german și al limbajului popular și absurd. Aceste versuri (adunate în volumele *Verbarium* — 1966 și *Persische Quatrainen — Catrene persane* — 1966) poartă semnul distinctiv al suprarealismului încrucișat cu un „romantism negru". Sursele de inspirație, motivele și impulsurile poeziei artmanniene sînt hrănite, după cum observă subtilul eseist și poet vest-german Walter Höllerer, de „*baroc și secolul XVIII, de Linné ca și de Quevedo, Rabelais, Fischart, Daisy Ashfort și Dracula, de poeții celți, suedezi și spanioli la care se adaugă universul subteran al Vienei, și o cultură și subcultură specială, în care un rol de seamă îl deține groaza, botanica, criminalistica, viața militară și tehnică*" etc., etc.

Artmann este și autorul unor romane scurte și schițe cu situații onirice, abracadabrante sau macabre. Fie că scrie despre Dracula (*Dracula Dracula, ein transsylvanisches Abenteuer — Dracula Dracula, o aventură transilvană* — 1966, roman), sau despre tîlcuirea viselor jucătorului de loto (*Grünverschlossene Botschaften, 90 Träume — Mesaje cifrate în verde, 90 de vise* — 1967), Artmann uzează de o neobișnuită inventivitate lingvis-

tică, care încîntă atît inițiatul, cît și cititorul de rînd. În prezent, numeroși critici literari văd în persoana lui Artmann unul dintre cei mai talentați poeți de limbă germană iviți în anii postbelici.

H. C. Artmann este o figură stranie, ieșită parcă din paginile propriei sale literaturi. Înalt, cu o fizionomie întunecată, pe care se află plasat un monoclu, îmbrăcat cu haine croite special și cu o imensă floare veșnic prezentă la butonieră, poetul se distinge net pînă și într-o lume în care ținuta vestimentară poate fi orice, caricatură sau artă. Nu are nimic comun cu un *hippie* sau *beatle*. El și-a stilizat o ținută fantomatică, nebună, inteligentă — aceea a lui Artmann, landgraf și husar, vagabond și cărturar, diavol și înger.

ERICH FRIED (n. 1921) a emigrat în anul 1938 în Anglia, stabilindu-se definitiv la Londra. Ani în șir a fost muncitor într-o fabrică, bibliotecar, chimist și redactor la B.B.C. De la un timp își cîștigă existența exclusiv din scris. Poeziile sale, foarte originale, au un caracter melancolic dar și satiric, sînt simple și angajate pentru cauza omului în confruntarea dramatică cu vicisitudinile istoriei contemporane. În ultimul timp, prin volumele *und Vietnam und (și Vietman și)* — 1966 și *Befreiung von der Flucht (Eliberarea de refugiu)* — 1968, Erich Fried și-a angajat poezia problemelor politice „la zi", hotărînd să mobilizeze conștiința lumii împotriva celor care întrețin focul războaielor. Tonul poemelor sale, despuiate acum de orice lirism, este deosebit de vehement și „agresiv".

Opera : *Österreich (Austria)* — 1945, versuri ; *Gedichte (Versuri)* — 1958 ; *Ein Soldat und ein Mädchen (Un soldat și o fată)* — 1960, roman ; *Reich der Steine (Împărăția pietrelor)* — 1963, versuri ; *Warngedichte (Poezii de avertizare)* — 1963 ; *Überlegungen (Reflecții)* — 1964 ;

Kinder und Narren (Copii şi nebuni) — 1965, povesti
Erich Fried şi-a legat numele şi de o serie de traduce
din lirica engleză modernă şi din opera lui Shakespear

VERA FERRA-MIKURA (n. 1923) este o excelentă au-toare de literatură pentru copii şi tineret din Austri Şaisprezece opere i-au adus prestigiu, numeroase prem şi stipendii speciale. S-a născut la Viena, unde tatăl era păsărar cu magazin prosper pînă la începerea războ iului. Ajutîndu-şi tatăl în delicata sa muncă, în lume caleidoscopică a măruntelor creaturi, Vera Ferra şi-a dez voltat o sensibilitate convertită la poezie încă de la vîrst de 12 ani. O viaţă nu prea bogată în comodităţi a pus-în contact apropiat cu oamenii, mai ales pe vremea cîn era curieră la un magazin vienez. A urmat cursurile se rale ale unei şcoli comerciale, îmbrăţişînd rînd pe rîn meseria de stenotipistă, secretară şi lector de editură. În anul 1946 îşi publică volumul de versuri *Melodie am Morgen (Melodii în dimineaţă)*, dovedind mai mult decît o simplă promisiune; cititorul înregistra mesajul unei personalităţi artistice cu o melodică şi univers propriu. La un an de la succesul debutului, Vera Ferra-Mikura încredinţa tiparului romanul *Die Sackgasse (Fundătura)*, în care e descris, cu mijloace naturaliste, mediul cartie-relor mărginaşe din Viena. Cartea nu este o reuşită a autoarei. După acest moment, poeta începe să lucreze la opere dedicate celor mici. Paginile lor educative, pline de naturaleţe, convingătoare şi străine şablonului, îi aduc certe izbînzi scriitoriceşti. Vera Ferra-Mikura compune şi proză scurtă, inspirată de o lume magică, de vis, iden-tică celei din poeziile care au consacrat-o.

GERHARD FRITSCH (1924—1969), ca mai toţi scriitorii generaţiei sale, a „supravieţuitorilor", cum li se mai spune,

începe să publice după terminarea celui de al doilea război mondial. Se naşte la Viena şi este fiul unui profesor de liceu. În timpul războiului, face parte din cadrele aviaţiei, la serviciul de transporturi. Între anii 1946—1950 studiază la Universitatea din Viena (germanistica şi istoria), apoi devine bibliotecar. După 1958 îl găsim în fruntea revistei vieneze *Wort in der Zeit*, căreia îi asigură un conţinut de înalt nivel artistic, impunînd-o astfel şi peste hotare. Pînă la sinuciderea sa editează, (împreună cu Rudolf Henz şi Jeannie Ebner) lunarul *Literatur und Kritik.*

Poezia lui Fritsch, care a evoluat spre o satiră plină de fineţe, a fost adunată în următoarele volume: *Zwischen Kirkenes und Bari (Între Kirkenes şi Bari)* — 1952; *Lehm und Gestalt (Lut şi formă)* — 1954 şi *Der Geisterkrug (Ulciorul duhurilor)* — 1958. A publicat şi două romane de succes (*Moos auf den Steinen — Muşchi pe pietre* — 1956 şi *Fasching — Carnaval* — 1967) şi traduceri din W. H. Auden (*Hier und jetzt — Aici şi acum* — 1961). Se mai cere amintit faptul că Fritsch a tipărit numeroase antologii, eseuri şi prefeţe, preocupat fiind în permanenţă să popularizeze opera colegilor săi întru poezie. A obţinut un şir de distincţii literare, printre care şi „Premiul de stat al Austriei“ pe anul 1957. Prin moartea lui Fritsch, literatura austriacă a pierdut unul dintre scriitorii ei de talent viguros, un animator fără egal al vieţii spirituale din patria lui Trakl.

FRIEDERIKE MAYRÖCKER (n. 1924) s-a născut la Viena şi este profesoară de limba engleză. Debutează în revista *Plan* şi continuă să publice cu regularitate în presa de specialitate, dar numele ei rămîne aproape necunoscut. Cu volumul *Tod durch Musen (Moartea prin muze)*, apărut în 1966 la Editura Rowohlt din Hamburg,

poeta se impune dintr-o dată, cucerind un succes pe care l-ar fi meritat desigur mai de mult. Poezia ei evoluează de la descrierea caligrafică a naturii, la una pronunțat suprarealistă, cu ton de litanie. De obicei, Mayröcker compune poeme lungi, chiar foarte lungi, dispuse într-o ordine tipografică savantă, cu scopul de-a obține efecte optice. Între versuri sînt intercalate, cu multă pricepere selectivă, citate din presă, cuvinte străine etc. Gîndindu-se la acest tip de poezia, Gomringer spune : *„Admirăm structura unor asemenea texte, tot aşa cum admirăm frumusețea bulelor de săpun, care reflectă lumea înconjurătoare şi a cărei fragilitate e în stare să excite peste măsură senzualitatea şi sensibilitatea noastră“*. Şi totuşi, cele mai izbutite poeme ieşite de sub penița atît de inteligentă a Friederikei Mayröcker sînt cele scurte, simple, prețioase, alcătuite doar cu „un pumn de cuvinte“, după cum observă Karl Krolow.

Poeta a publicat şi un volum de falsă proză, intitulat : *Minimonsters Traumlexicon (Lexiconul viselor pentru minimonştri)* — 1968. E, de fapt, o culegere de texte suprarealiste, în care tonul liric rămîne dominant.

Drumul lui **ERNST JANDL** (n. 1925) spre notorietatea de care se bucură astăzi, are în urmă ani de febrile căutări artistice nerăsplătite de nimeni. După ce îi parcurgem volumul *Andere Augen (Alți ochi)* — 1956, radiogramă convingătoare a acestor căutări, ignorarea poeziei sale din acea vreme pare greu explicabilă. Se găsesc în cartea amintită versuri mature, de problematică socială modernă, dominate în mare parte de o tonalitate satirică apropiată de cea a lui Enzensberger, poet necunoscut pe vremea cînd debuta Jandl. Lecția exprimării simple, uşor prozaice, e învățată de la Brecht şi Sandburg, dar universul investigat şi tehnica inteligentelor metode de asociere sînt numai ale poetului austriac. Insuccesului

i-au urmat ani de firească tăcere şi meditaţie, pentru ca în cele din urmă Jandl să simtă nevoia unei radicalizări a expresiei sale poetice. Îi vin în ajutor, cum o mărturiseşte el însuşi, dadaiştii şi scrierile Gertrudei Stein, dar şi contemporanii autohtoni, cei din cadrul lui „Wiener Gruppe". Îi studiază totodată pe expresioniştii nepatetici, în frunte cu August Stramm, preluînd de la aceştia tehnica reducţiei cuvîntului şi a potenţării versului cu funcţii pantomimice. După ce îşi îndreaptă atenţia asupra versului mai „concentrat" şi „intensiv", într-o zi Jandl aderă, printre primii din lume, la un nou tip de poezie, cunoscut sub numele de „Konkrete Lyrik". La prima vedere, „poezia concretă" pare să fie o recrudescenţă a dadaismului ; în acelaşi timp dă impresia că ar fi vorba de un amestec de Dada şi letrism. De fapt, e vorba de o poezie în care există doar relaţia dintre poet şi limbă, şi nu între poet şi realul palpabil. Creatorul „poeziei concrete" pare să fie germanul Max Bense, dar Jandl este, indiscutabil, unul dintre primii care o popularizează, contribuind în acelaşi timp la perfecţionarea ei. În prezent, genul îşi are pretutindeni în lume partizanii, cît şi denigratorii, mai mare rămînînd totuşi numărul derutaţilor ! Atîta timp cît o asemenea creaţie rămîne simplă reprezentare grafică, o succesiune de semne care îşi propune numai şi numai redarea unor „obiecte poetice", sorţii ei de a convinge estetic sînt reduse la zero. Cu atît mai puţin pot convinge *„formele, în care nu se află nimic"*, avînd *„variantă vizuală drept aria"*. Pură aberaţie, exprimînd nu numai limita creaţiei lui Jandl, ci şi a crizei unei poezii care cere totala abolire a inspiraţiei, a conţinutului de orice fel, a inteligibilităţii etc., etc.

Dar Jandl este un genial clovn al limbii, care jonglează cu literele şi cuvintele, asociindu-le şi discociindu-le, tăindu-le şi combinîndu-le cu voluptate şi mai ales cu o fantezie de-a dreptul diabolică. Exegetul său, Helmut Heissenbüttel spune pe bună dreptate : *„El creiază ver-*

suri, înfruntînd limba [pe care] o înhață și se năpustește în ea", după breșa făcută, nu mai urmează *„succesiunea logicii gramaticale, care determină corelația, ci o cale ce merge din surpriză în surpriză"*. Astfel, Jandl ajunge să arunce dintr-un cer imaginar torente de „Witzuri" și admirabile jocuri de cuvinte, înveselindu-și cititorul pînă și atunci cînd comunică lucruri profund tragice. O bună parte a poemelor sale trebuiesc recitate, altfel ele își pierd efectul percuției permanente, sau poanta scontată rămîne nerealizată. În general, caracterul lor e pantomimic, accentul e pus pe afectivitate, litera se cere multiplicată sau permutată, intensitatea pronunțării sale avînd funcții declanșatoare. În cazul acesta avem de a face cu „poemul vorbit" (în opoziție cu „poemul grafic" și „poemul obiect" sau „poemul literă" — care trebuiesc privite).

În ce are Jandl mai bun, cu acele versuri în care privește lumea pieziș, subliniindu-i și îngroșîndu-i laturile grotești, se poate spune că poetul austriac adaugă peisajului liric actual nota de originalitate similară celeia aduse odinioară de genialul Christian Morgenstern în literatura germană de la începutul veacului nostru. El are de pe acum un mare număr de cititori, care îi adoră „Witzurile". Volumul său *Laut und Luise (Sonor și Luise)*, apărut în anul 1966 s-a epuizat într-un timp record, în ciuda unui preț destul de... concret.

Viața : între 1943—1946, soldat și prizonier. Studiază germanistica și anglistica. Este „Dr." și predă limba engleză la un liceu din Viena. Din cînd în cînd predă germana la Londra. Publică numeroase broșuri de popularizare a „poeziei concrete". Trăiește modest și retras. Nimic din ținuta sa exterioară nu trădează apartenența la tagma poeților. Pare mai degrabă preot metodist sau un foarte grav rebusist. Poezia nu-i aduce decît satisfacții estetice, dar nu și venituri materiale — ca atare traduce romane. Ultimul său volum de versuri : *Sprechblasen (Baloane-cuvinte)* — 1968.

INGEBORG BACHMANN (n. 1926) s-a născut la Klagenfurt, în Carintia. A studiat la Innsbruck, Graz şi Viena filozofia, luîndu-şi licenţa cu o lucrare despre Heidegger. Între anii 1951—1953 munceşte ca redactor la postul de radio Viena, apoi se mută în Italia, şi de-a lungul anilor întreprinde numeroase călătorii de studii, în special în Statele Unite ale Americii. În vara lui 1960 predă poetica la Frankfurt am Main. Trăieşte o vreme la Zürich şi Londra, iar în prezent e stabilită la Berlin, unde îşi cîştigă existenţa din scris.

Ingeborg Bachmann scrie o poezie a omenescului, în versuri mai totdeauna libere, dar muzicale, din care nu lipseşte un patos de nuanţă hölderliniană. În poemele ei răzbat teme contemporane, de ţinută în general anticonformistă. Spiritul antirăzbonic, setea de adevăr, o teamă nedisimulată faţă de instabilitatea vieţii omului modern sînt evidente în opera sa. O caracteristică a liricii ei ar mai fi predispoziţia elegiacă, scepticismul şi ironia.

Pe lîngă volumele de versuri : *Die gestundete Zeit (Timpul păsuit)* — 1953 şi *Anrufung des Grossen Bären (Invocarea Ursei Mari)* — 1956, ea a mai publicat şi un volum cu şase povestiri *Das dreissigste Jahr (Deceniul al treilea)* — 1961. Poeta şi-a legat numele şi de traduceri făcute din poezia lui Giuseppe Ungaretti. Ingeborg Bachmann se bucură astăzi de un prestigiu european şi face parte din rîndurile „Grupului 47". Deţine „Premiul Georg Büchner".

HERTHA KRÄFTNER (1928—1951) a trăit puţin, lăsînd o creaţie în care descifrăm promisiunea unui geniu neîmplinit. Se naşte la Viena (tatăl ei era comerciant), iar în anul 1936 se mută cu familia la Matersburg (Burgenland). După război revine în capitală, trăind în ambianţa mic-burgheză a bunicii şi mătuşii sale. Înclinată spre studii temeinice, Hertha Kräftner îşi îndreaptă sfera in-

teresului intelectual spre literatura secolului XX, specializîndu-se mai cu seamă în problemele expresionismului. Din anul 1946 întreține un jurnal intim, cu însemnări naiv-sentimentale. Reluat mai tîrziu, jurnalul poetei devine literatură autentică, o rodiogramă a pustiitoarelor sale drame iscate de o iubire capricioasă pentru un tînăr bibliotecar, Anatol. După strălucite studii de filozofie și germanistică la Universitatea din Viena, întreprinde cîteva călătorii, dintre care una la Paris, amintită de poetă ca moment luminos al existenței sale chinuite. În jurnal și în diferite scrisori acuză o continuă depresiune psihică. În toamna anului 1951, se sinucide înghițind o mare doză de veronal. Citindu-i paginile (adunate cu pioșenie de Otto Breicha și Andreas Okopenko în substanțiala culegere *Warum hier? Warum heute?* — *De ce aici? De ce azi?* — 1963) străbătute de morbidețe și cumplită neliniște metafizică, rămîi cu sentimentul acut al unei fatalități căreia tînăra poetă nu i s-a putut sustrage. Cu trei ani înainte de a lua tragica hotărîre, ea nota: *Sînt bolnavă... sînt melancolică. La astea se mai adaugă și o nevroză. Viața cu Anatol este o încordare permanentă. A pleca sau a rămîne, ambele se cheamă suferință. A muri!...*

WIELAND SCHMIED (n. 1929) studiază la Universitatea din Viena istoria artei și dreptul, promovînd în anul 1954 cu titlul de „Dr. utriusque iuris". Trăiește la Mödling, dar și la Verona, unde se stabilește din cînd în cînd. Wieland Schmied este un fin critic de artă, care s-a impus în coloanele săptămînalului *Die Furche*. În ierarhia tinerilor lirici austrieci și-a cîștigat un loc de frunte prin volumul *Landkarte des Windes (Harta vîntului)* — 1957. El scrie o poezie care își propune să exprime cosmosul nu numai în totalitate, ci și în amănuntele sale accidentale, după cum remarcă Gerhard Fritsch. Învață la școala modernilor „clasici" din sec. XX (înde-

osebi Ezra Pound) și refuză prețiozitatea, „frumusețea" în sine, optînd pentru versul simplu, nešlefuit, cît mai firesc.

Dintre eseurile lui Wieland Schmied se cer menționate : *Das Poetische in der Kunst (Poeticul în artă)* — 1960 și *Fenster ins Unsichtbare (Fereastră în nevăzut)* — 1960. De excepțională valoare este monumentala sa monografie *Der Zeichner Alfred Kubin (Desenatorul Alfred Kubin)* — 1968.

A primit mai multe distincții literare printre care „Premiul de încurajare al orașului Viena" (1958) și „Premiul Fundației Theodor Körner" (1959).

RENÉ ALTMANN (n. 1929) s-a născut în Elveția, la Lucerna. Din anul 1940 locuiește la Viena. Are parte de o copilărie tristă, petrecută printre ruinele bombardamentelor, în umbra foametei și a morții. Traumatismul acelor ani apare nemijlocit în primele sale poezii și „proze lirice". Maturizarea sa poetică survine după contactul cu creațiile lui T. S. Eliot și Georg Trakl. O influență hotărîtoare asupra lui Altmann o au în cele din urmă poeții suprarealiști francezi. Treptat — după o infuzie de lirică „haiku" — ecourile influențelor străine dispar, conturîndu-i-se o fizionomie artistică originală. De la o poezie „fragmentară", de largă desfășurare, René Altmann ajunge să compună poeme scurte, cu versuri fluente și precis formulate.

Poetul scrie și piese de teatru absurd, pe care Ernst David le consideră printre cele mai interesante din cîte s-au creat în Austria după anul 1945.

WALTER BUCHEBNER (1929—1964) a trăit puțin. Prin moartea sa timpurie, literatura austriacă postbelică pierde unul din glasurile ei originale și sincere, capabilă de mari

surprize artistice. S-a născut la Mürzzuschlag (în regiunea Steiermark). De foarte tînăr face parte din mişcarea de rezistenţă antifascistă ; în anul 1945 dezertează din „Volkssturm“. Între anii 1948—1953 studiază germanistica şi geografia la Universitatea din Viena. Îşi cîştigă existenţa ca educator, telegrafist, conducător de transporturi, muncitor sezonier, funcţionar în construcţii, bibliotecar... Scrisul lui Buchebner nu se rezumă numai la poezie, ci şi la proză şi eseistică ; spre sfîrşitul vieţii s-a dedicat şi picturii (în manieră abstracţionistă).

În anul 1962 Buchebner a obţinut „Premiul Theodor Körner“ pentru lirică.

ANDREAS OKOPENKO (n. 1930) s-a născut la Košice, în Slovacia. În anul 1939 părinţii săi se instalează la Viena, unde astăzi poetul este funcţionar la o fabrică de hîrtie. A avut un apreciabil rol de animator al vieţii literare vieneze, mai ales prin deceniul al şaselea, cînd edita o revistă *(Publikationen).* Prin cele două volume încredinţate pînă acum tiparului *(Grüner November — Noiembrie verde* — 1957 şi *Seltsame Tage — Zile ciudate* — 1963), Okopenko se dovedeşte a fi posesorul unui univers poetic precis conturat. Cu versuri fluente şi limpezi, el redă cu elemente concrete atmosfera peisajului citadin sau cvasicitadin. La aceste versuri, străbătute de o undă de melancolie, ne atrag atenţia în primul rînd notele de fină ironie şi discretele observaţii asupra moravurilor vieţii moderne. Spre deosebire de majoritatea colegilor săi, poetul evită total abstractizarea sentimentelor şi patosul (de atîtea ori fals !) al ideilor. Okopenko mai este şi autorul unor excelente proze *(Die Belege des Michael Cetus — Documentele lui Michael Cetus* — 1967), pentru care a obţinut „Premiul Anton Wildgans“, instituit de Asociaţia industriaşilor austrieci. Paginile acestei creaţii, ca să-l cităm pe autorul însuşi, *„sînt analize spectrale ale*

timpului, evenimentelor şi persoanelor". Comentatorii romanului îi găsesc modelul în scrierile lui Elias Canetti, gîndindu-se, desigur, nu atît la stilul acestui prozator, cît la *„gîndirea sa speculativă"*.

GERHARD RÜHM (n. 1930) debutează cu pagini de literaură experimentală, devenind una din figurile proeminente ale „Grupului vienez", care, printre altele, a adaptat dialectul la literatura modernistă. Dar Rühm se impune mai întîi în domeniul muzicii, compoziţiile sale bucurîndu-se de un real succes. (Trebuie menţionat în paranteză că artistul a absolvit la Viena „Academia de stat pentru muzică", iar la Beirut studiase muzica orientală). În literatură izbuteşte însă greu şi tîrziu, şi numai după ce se mută în Berlinul de vest. În prezent, creaţia sa e salutată şi de cititorii vienezi, care îi fuseseră multă vreme ostili.

Rühm inaugurează (prin 1952) aşa-zisa „poezie sonoră" (Lautgedichte). Poetul utilizează ingenios şi din plin tehnica diverselor modalităţi de combinare a unor „constelaţii de cuvinte" (Wortkonstelationen) cu versuri dialectale şi montaje de texte cinematografice sau de teatru la microfon. Ironia, satira, grotescul şi teribilismul dau nota caracteristică poemelor sale. Cu volumul *Thusnelda Romanzen (Romanţele Thusnelda)* — 1968, conţinînd *„parodii pornografice, în manieră barocă"* Rühm abandonează experimentul de laborator, întrebuinţînd o prozodie riguroasă şi un *„limbaj fixat în istorie"*. Pe lîngă cîteva culegeri şi texte tipărite în cadrul unor colecţii mai puţin însemnate, Rühm a publicat antologia *„Die Wiener Gruppe"* (La Editura Rowohlt, în anul 1967) şi volumul de versuri *Fenster (Fereastra)* — 1968.

THOMAS BERNHARD (n. 1931) s-a născut în Olanda (la Heerlen, lîngă Maastricht), din părinţi austrieci de origine ţărănească. După trei ani de ucenicie în domeniul comerţului, din dorinţa de-a cunoaşte lumea, călătoreşte prin majoritatea ţărilor europene. În capitala Angliei este reporter judiciar şi bibliotecar. Revenind în ţară, între anii 1951—1954 studiază la Salzburg şi Viena muzicologia, iar în 1957 absolvă cursurile de dramă şi regie ale Academiei „Mozarteum". Thomas Bernhard se face cunoscut la început ca poet, şi peste cîţiva ani ca autor de proză, fiind astăzi poate cel mai important romancier austriac postbelic. Creaţia sa a cucerit o notorietate internaţională, bucurîndu-se de traduceri apărute în edituri de mare prestigiu. Cele două romane ale sale (*Frost — Îngheţ* — 1963 şi *Verstörung — Zăpăcire* — 1967) oglindesc o subtilă asimilare a influenţelor prozei moderne europene ; paginile lor sînt pline de reflexii conjugate cu descrierea autentică a unor stări psihologice. Poemele bernhardiene (din volumele *Auf der Erde und in der Hölle — Pe pămînt şi în iad* — 1957 ; *In hora mortis — În ceasul morţii* — 1958, *Unter dem Eisen des Mondes — Sub gheaţa lunii* — 1958) sînt în primul rînd foarte sincere, născute dintr-o afecţiune deosebită pentru lumea ţărănească, de care poetul se simte legat prin toate rădăcinile fiinţei sale. Ele sînt nerimate şi deseori neritmate, calitatea lor esenţială provenind din puternicul flux emotiv care le străbate. Tonul dominant este cel al deprimării, iar pasta tablourilor o alcătuiesc culorile întunecate. Thomas Berhard ne dovedeşte încă o dată cît de frumoasă, nobilă şi mai ales convingătoare poate fi poezia prozaică, atunci cînd ea se hrăneşte dintr-un pămînt cu adevărat viguros. Ca şi în cazul lui Guttenbrunner, pe primul loc stă confesiunea, „povestirea" vieţii poetului.

CONNY HANNES MEYER (n. 1931) are parte de o copilărie dintre cele mai amare. De mic e încredințat unor părinți adoptivi, apoi unui cămin pentru copii de lîngă Viena. Fiind de origine evreu, după 1938 este supus unui regim de exterminare treptată, căreia, din fericire, reușește să-i supraviețuiască. În anul 1947 urmează o școală de poligrafie, apoi practică meserii dintre cele mai variate : zețar, acrobat, muncitor agricol, șamotor, zidar etc. Pe jos și cu autostopul, tînărul poet pornește să descopere Austria, Germania și Elveția. Între timp se hotărăște să-și pună energia artistică în slujba Thaliei ; în 1958 întemeiază teatrul „Die Komödianten", pe scena căruia dezvoltă un *„teatru pantomimic de formă epică"*.

Conny Hannes Meyer debutează ca poet în 1957. Cartea sa de poeme din 1960 *(Der mund von schlehen bitter — Gura amară de porumbe)* constituie expresia unui lirism dens, de nuanță ușor suprarealistă, în care prezentul cu trecutul (deseori suprapuse) se desfășoară într-un peisaj întunecat, apăsător, traklian, cu aluzii la anii de groază din timpul războiului.

Conny Hannes Meyer mai este și autorul unei cărți dedicate problemelor sociale specifice tineretului contemporan *(Abseits der Wunder — La marginea miracolului* — 1963) și al unui roman *(Die seltsame Kinderjahre des Johannes Stern — Ciudații ani ai copilăriei lui Johannes Stern* — 1963) cu trăsături autobiografice.

ELFRIEDE GERSTL (n. 1932) a făcut studii superioare, urmînd în cadrul universității vieneze medicina, psihologia și germanistica. Fiind de origine evreiască, pe vremea ocupației naziste a trăit într-o cameră cu ușa și ferestrele zidite, reușind astfel să supraviețuiască. Cu acest prilej a contractat o boală de care suferă și astăzi. A tipărit un singur volum — o culegere de versuri și proză — intitulat *Gesellschaftsspiele mit mir (Jocuri de*

societate cu mine) — 1962. Deşi publică cu oarecare consecvenţă în reviste şi antologii, creaţia Elfriedei Gerstl, atît de sensibilă la cuceririle curente ale poeziei moderne, e cunoscută numai într-un cerc artistic restrîns.

ERNST DAVID (n. 1932) s-a născut la Viena. În prezent este funcţionar. Începînd din anul 1960 colaborează la mai multe reviste, publicînd versuri şi eseuri. Ernst David face o mistică poetologică. Poemele sale se bucură de atenţia criticii, care le salută lirismul potenţat.
În 1965 i s-a acordat premiul pentru lirică din cadrul „Săptămînii culturii tineretului".

HANS WEISSENBORN (n. 1932) debutează în revista *Neue Wege*. Participă ani în şir la căutările şi frămîntările tinerilor literaţi vienezi, dornici să-şi facă glasul auzit. Între 1954—1960 editează minuscula revistă *alpha*, punînd-o cu generozitate la dispoziţia poeţilor autohtoni, dar şi celor de aiurea. În paginile ei se întîlnesc orientările la zi ale poeziei europene. Într-un asemenea context trebuie pusă şi creaţia lui Weissenborn, din păcate neconcretizată încă în vreun volum.
Weissenborn trăieşte la Viena şi este consilier pentru export.

PETER HANDKE (n. 1942), cel mai recent copil teribil al literaturii austriece, îşi face un nume de răsunet în anul 1966. Invitat să participe la cenaclul „Grupului 47" (întrunit de astă dată la Universitatea Princeton din Statele Unite), la una din şedinţe critică, foarte inteligent şi cu rară violenţă, tot ce se citise în zilele anterioare. Tînărul scriitor, cu înfăţişare de *beatle* sui-generis, cucereşte o parte din asistenţă, dar mai ales presa, care îi

acordă o atenţie specială. O atitudine de „furios" manifestă şi în anul următor, în Berlinul de vest. cînd i se înminează importantul „Premiu Gerhart Hauptmann". Tradiţionalul „cuvînt de mulţumire" pe care laureatul îl citeşte cu asemenea prilej, e transformat de Handke într-un pamflet dur la adresa societăţii contemporane.

Peter Handke (născut în localitatea Griffen din Carintia) a studiat dreptul la Graz. Primele sale scrieri au apărut în *Manuskripte*, o interesantă publicaţie a avangardiştilor austrieci, cu sediul la Graz. Într-un timp relativ scurt a publicat romanele *Die Hornissen (Bondarii)* — 1966, *Der Hausierer (Negustorul ambulant)* — 1967, volumul de versuri *Die Innenwelt der Aussenwelt der Innenwelt (Lumea interioară a lumii din afara lumii interioare* — 1968) şi, paralel, i s-au jucat piesele *Publikumsbeschimpfung (Insultarea publicului)* — 1966 şi *Kaspar* (1967). Cea de a doua piesă s-a bucurat de un succes remarcabil, cronicarii dramatici considerîndu-l pe autorul ei *„cea mai mare speranţă a teatrului tinerei generaţii germane"*. Iar despre Kaspar, eroul principal, se afirmase : *„Handke a zămislit un personaj întrunind farmecul unei figuri din Robert Walser, cu o tristă grimasă de clovn bekkettian"*.

Ca autor de versuri, Handke face parte din familia acelor poeţi de limbă germană care conjugă ironia cu satira, provocarea cu critica, profund nemulţumiţi de lumea tehnocraţiei.

MAX DEMETER PEYFUSS (n. 1944) face parte din contingentul celor mai tineri poeţi austrieci. S-a născut la Viena. După examenul de bacalaureat (în 1962) se înscrie la Universitatea din capitală ţării, unde cîteva semestre studiază chimia, ca pînă la urmă să opteze definitiv pentru balcanologie şi germanistică. Peyfuss locuieşte în apropierea Vienei, la Maria Enzersdorf, într-o casă îmbibată de atmosferă artistică pe care o creiaseră

înaintaşii săi. Bunicul poetului (Carl J. Peyfuss), era pictor cu acces la diverse curţi imperiale ; pe de altă parte, el descinde dintr-o dinastie de negustori aromâni, odinioară extrem de bogaţi. Peyfuss a călătorit mult, străbătînd în cîteva rînduri Franţa, Cehoslovacia, Iugoslavia, Grecia, Bulgaria, Turcia şi întregul Orient apropiat. Ne-a vizitat de mai multe ori ţara, din imboldul unei mari pasiuni pentru istoria, limba şi literatura românească, pe care le cunoaşte într-un mod de-a dreptul impresionant. De altfel, Peyfuss a şi tradus din poezia şi proza noastră (Eminescu, Arghezi, Bacovia, Stelaru, Baconsky, Gellu Naum ş.a.) El şi-a făcut un merit special şi prin publicarea a numeroase studii dedicate fenomenului cultural românesc, pasionîndu-se mai ales de problemele de istorie şi folclor.

Peyfuss scrie o poezie matură, uşor simbolică, în care se face vizibil sentimentul timpului, exprimat prin noţiuni luate din mitologia greacă. Limba sa poetică e severă, antiprozaică, uneori descărnată — întotdeauna de puritatea cristalului. Pe lîngă poeme şi eseuri, mai compune şi proză experimentală. Este colaborator permanent al revistelor *Literatur und Kritik*, *Österreichische Osthefte* şi *Forum*. Versurile sale au fost tălmăcite în cîteva limbi. Debutul editorial şi l-a făcut în anul 1967 (în culegerea intitulată *Verschlüsselt und versiegelt — Cifrat şi sigilat)*, publicînd apoi un şir de poeme în volumul *Dichtung aus niederösterreich* (1969).

INDICE ALFABETIC*

al autorilor

---

* Prima cifră indică pagina unde figurează poetul în antologie, iar a doua locul unde s-a făcut prezentarea vieții și operei fiecăruia.

SUMAR

ALBERT EHRENSTEIN

FRANZ WERFEL

GEORG TRAKL

FRIEDRICH BERGAMMER

ALFRED GESSWEIN

JULIANE WINDHAGER

CHRISTINE LAVANT

CHRISTINE BUSTA

GERHARD FRITSCH

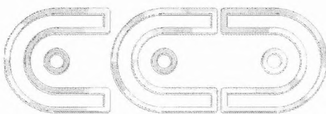
FRIEDERIKE MAYRÖCKER

ERNST JANDL

INGEBORG BACHMANN

INDICE ALFABETIC AL AUTORILOR 417







Scanare și prelucrare digitală



de

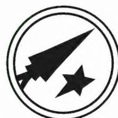




Anonim



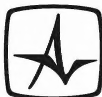
și



CAT Graur



Antwerpen



2025





